Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro území MAS Český sever

pro období 2014–2020

Integrovaná strategie území

2. ANALYTICKÁ ČÁST

Únor 2016

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

OBSAH

1. Socio-ekonomická analýza ... 3
1.1. Obyvatelstvo regionu ... 3
1.2. Ekonomika a zaměstnanost ... 15
1.3. Služby a péče o občany ... 31
1.4. Mobilita v regionu ... 40
1.5. Občanská vybavenost ... 49
1.6. Krajina a životní prostředí, zemědělství ... 69
1.7. Cestovní ruch a volný čas ... 109
1.8. Komunitní život ... 126
2. SWOT analýza ... 129
3. Analýza problémů a potřeb ... 133
Seznam zkratek ... 135

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

1. Socio-ekonomická analýza

Analytická část této strategie se zaměřuje na nejdůležitější faktory, které mají vliv na rozvoj území MAS. Zaměřuje se na základní **popis** a **charakteristiku** na základě dostupných **statistických dat** i výsledků **zapojení komunity** na území MAS do přípravy této strategie. Obsahuje zároveň **vymezení konkrétních problémů**, které brání dalšímu rozvoji území, na základě socioekonomické analýzy. Z těchto problémů pak vychází vymezení **potřeb, které je nutné naplnit**, aby mohlo dojít k dalšímu kvalitativnímu rozvoji území. Všechny tyto základní skutečnosti jsou nakonec shrnuty **formou SWOT analýzy** souhrnně v kapitole 3.

1.1. Obyvatelstvo regionu

V této kapitole jsou shrnuty hlavní **demografické charakteristiky** území MAS a jejich **dynamika** v posledních několika letech. Obyvatelstvo regionu je hlavní cílovou skupinou této strategie a jedním z výsledků jejího naplňování by měla být **stabilita počtu** obyvatel na daném území a jeho funkční **věková struktura** – tzn. takový podíl osob v jednotlivých věkových skupinách, který umožňuje **vyvážený rozvoj** v různých oblastech (školství, bydlení, ekonomika, sociální služby, volnočasové aktivity apod.).

K 01. 01. 2015 mělo území MAS celkem **73 026 obyvatel**. Z níže uvedeného grafu je patrný vývoj počtu obyvatel MAS. Na dalším grafu je vidět **srovnání vývoje počtu obyvatel** na území MAS a v ČR jako celku od roku 2007 do roku 2014. Počet obyvatel na území MAS v uvedeném šestiletém období nejdříve **mírně rostl**, od roku **2011 však prudce klesl**, a sestupná tendence je patrná až do roku 2014. Tento vývoj kontrastuje s vývojem počtu obyvatel ČR, jejíž populace naopak narostla o více než 1,5 %.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

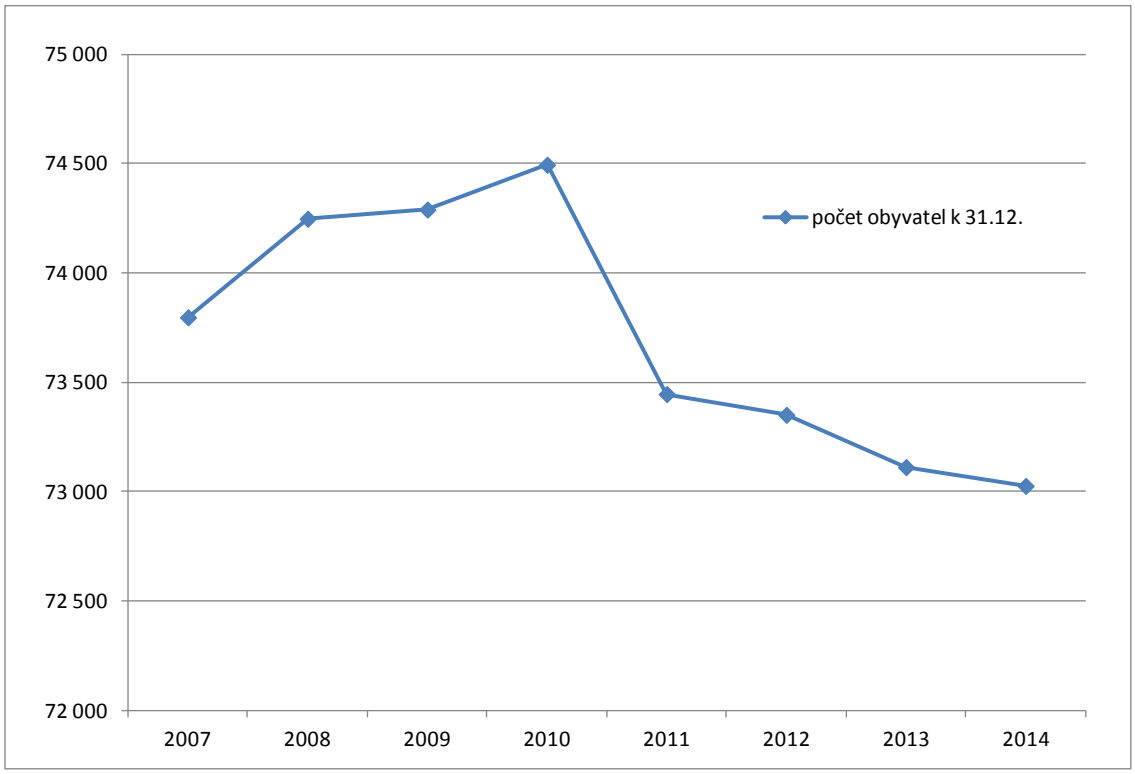

Obr. 2.1 Vývoj počtu obyvatel MAS, zdroj: ČSÚ 2015

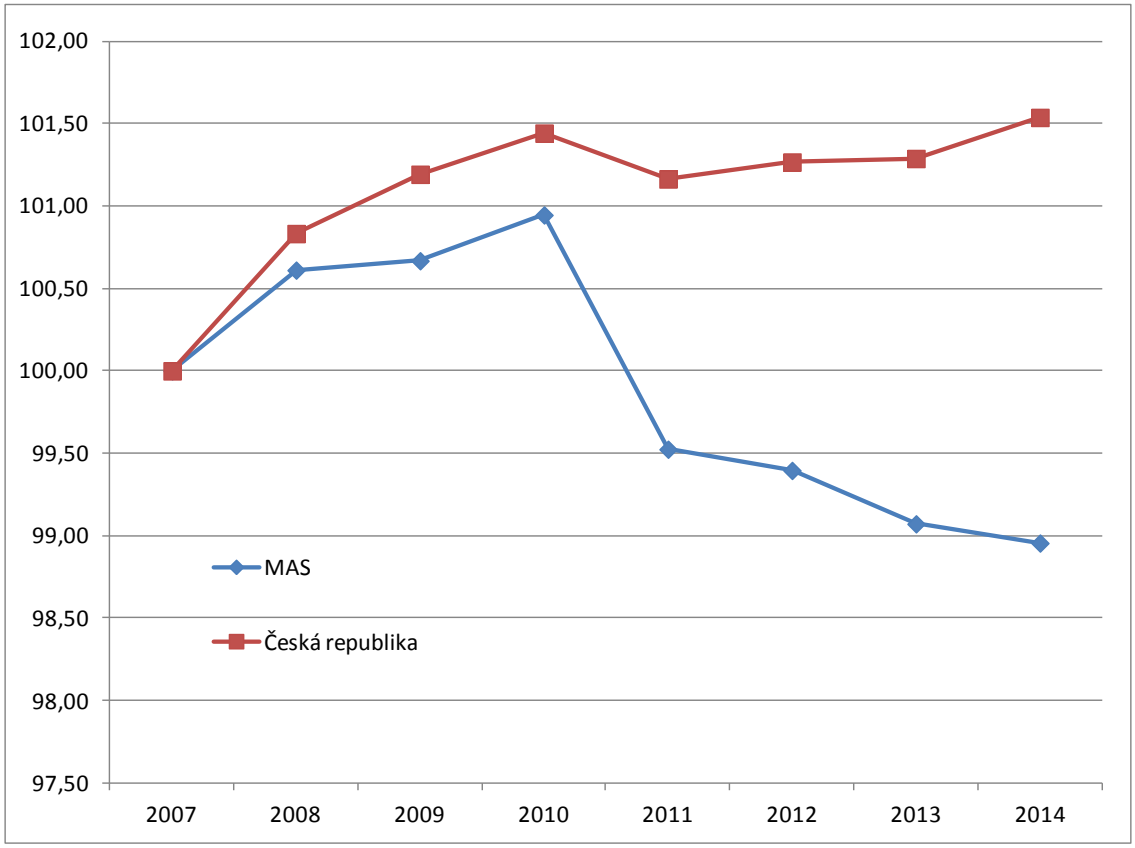

Obr. 2.2 Vývoj počtu obyvatel - porovnání na základě bazického indexu (v %), zdroj: ČSÚ 2015

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Příčiny výše uvedeného vývoje celkového počtu obyvatel jsou zřejmé z níže uvedeného grafu. Ten zobrazuje, jak se na celkové změně počtu obyvatel v jednotlivých skupinách území podílí přirozený přírůstek obyvatelstva (rozdíl mezi součtem narozených a zemřelých) a migrační saldo (rozdíl mezi součtem přistěhovalých a vystěhovalých).

Až do roku 2009 zaznamenalo území MAS **kladný přirozený přírůstek**, avšak od r. 2010 (až na nepatrný vzestup v r. 2011) je zaznamenán **záporný přirozený přírůstek**. Migrační saldo bylo v prvních dvou letech (2007 a 2008) kladné, v dalších letech je však mírně záporné (až na výkyv v r. 2010) a společně s přirozeným přírůstkem (úbytkem) obyvatel **zvyšuje tempo celkového úbytku** obyvatelstva.

Z hlediska srovnání s **ČR jako celku lze sledovat obdobný trend**, tj. snižování přirozeného přírůstku obyvatel a také trend snižování salda migrace, v posledním roce (2014) lze však sledovat růstový trend.

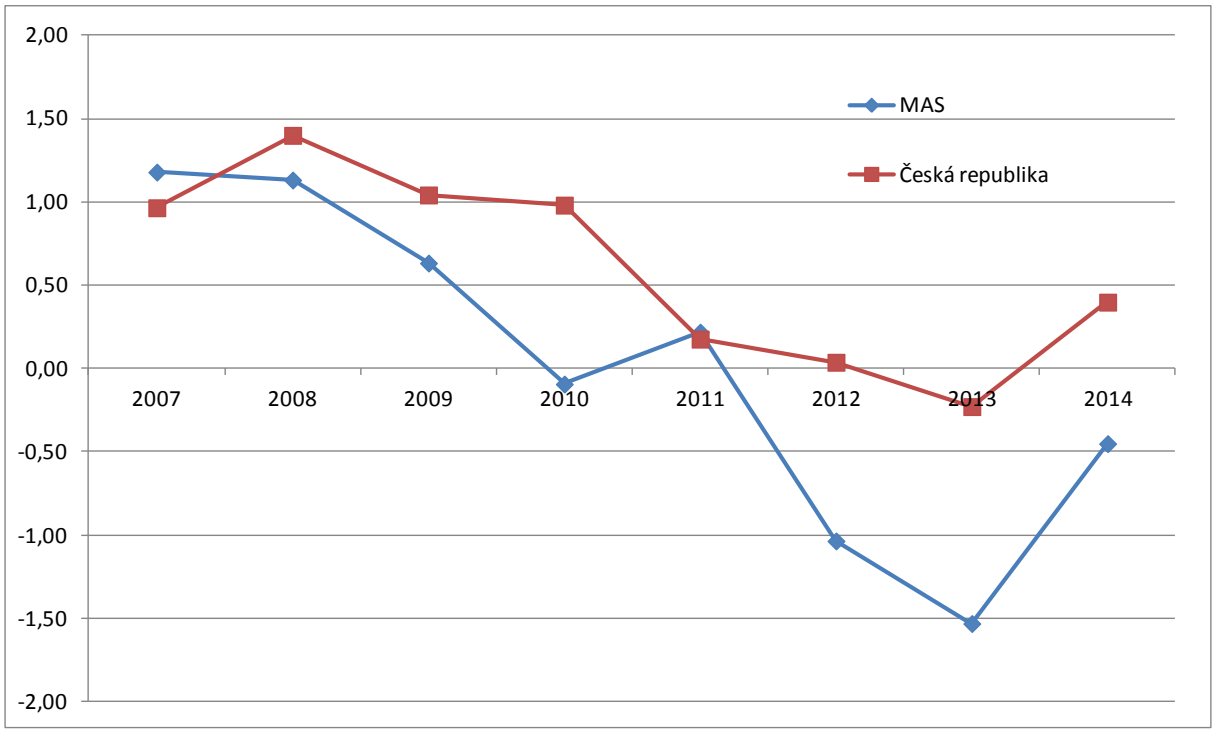

Obr. 2.3 Porovnání přirozeného přírůstku obyvatel (v ‰), zdroj: ČSÚ 2015

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

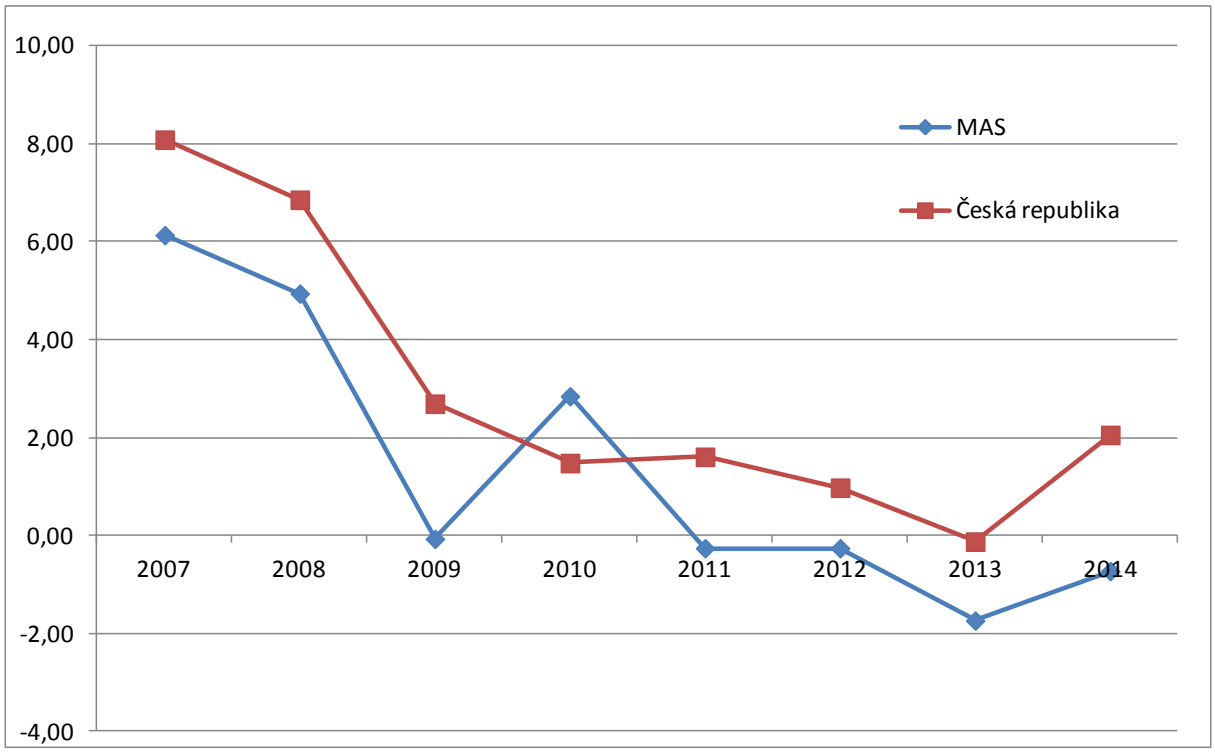

Obr. 2.4 Porovnání salda migrace obyvatel (v ‰), zdroj: ČSÚ 2015

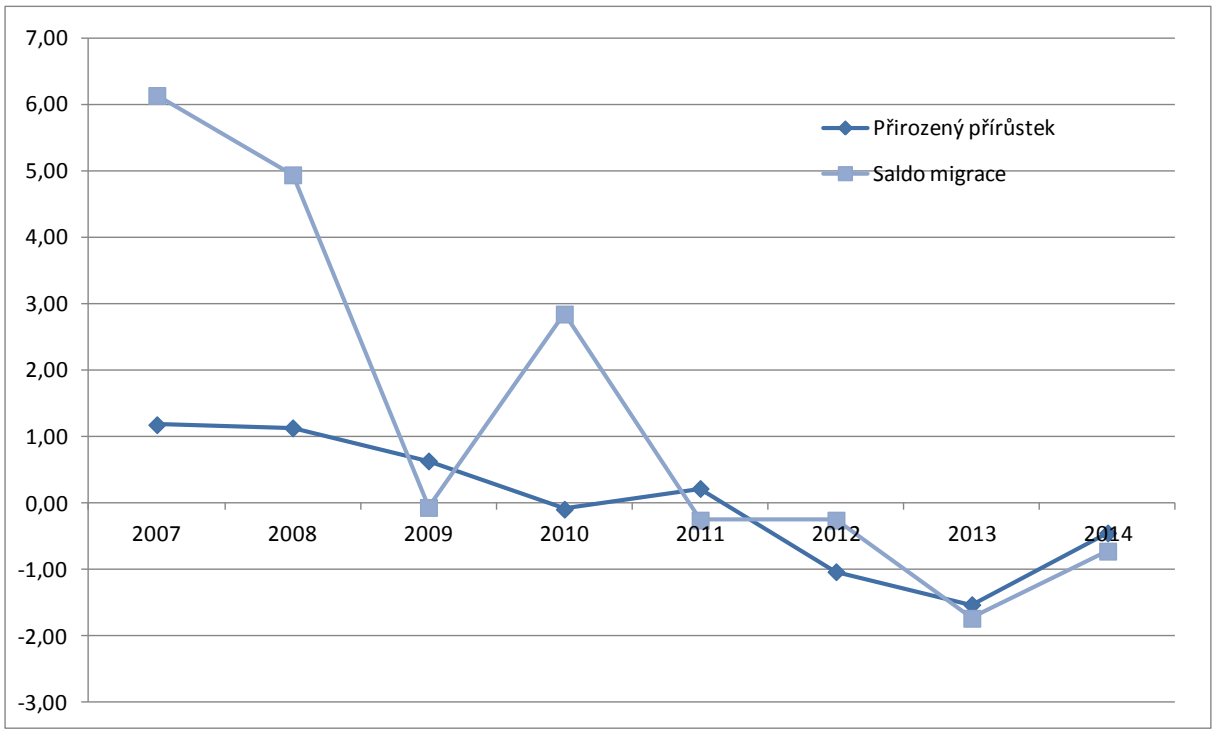

Obr. 2.5 Vývoj počtu obyvatel MAS rozdělený na migrační saldo a přirozený přírůstek (v ‰), zdroj: ČSÚ 2015

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Územní rozměr viz kartogramy v příloze 3 (obr. 2.1.2 a 2.1.3): Hrubá míra přirozeného přírůstku a Index migračního salda

Následující tabulka a graf jsou věnovány věkové struktuře obyvatelstva, resp. jejímu srovnání pro území MAS a ČR v letech 2007 - 2014. Z níže uvedeného grafu je zřejmé, že na území MAS došlo ke **snížení podílu věkové skupiny 15 - 64 let** ve shodě se srovnávaným územím ČR.

Vývoj podílu **nejstarší věkové skupiny** (nad 65 let) je rostoucí jak pro území MAS, tak i pro území ČR. Avšak růst podíl osob nad 65 let je na území **MAS vyšší (o více než 5 %)** než na území ČR (přes 3,5 %).

Věková skupina 0 - 14 let zaznamenala ve všech třech porovnávaných územích jen nepatrné zvýšení podílu řádově o desetiny procent.

Tab. 2.1 Věková struktura obyvatelstva (v %), zdroj: ČSÚ 2015

		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
0 - 14 let	MAS	15,215	15,234	14,965	14,985	15,372	15,491	15,369	15,466
	Česká republika	14,227	14,139	14,223	14,414	14,671	14,838	15,006	15,193
15 - 64 let	MAS	72,918	72,509	72,293	71,823	70,508	69,519	68,569	67,575
	Česká republika	71,200	70,995	70,560	70,056	69,141	68,362	67,629	66,964
65 a více let	MAS	11,867	12,256	12,742	13,192	14,120	14,990	16,062	16,959
	Česká republika	14,573	14,866	15,217	15,530	16,188	16,801	17,366	17,844

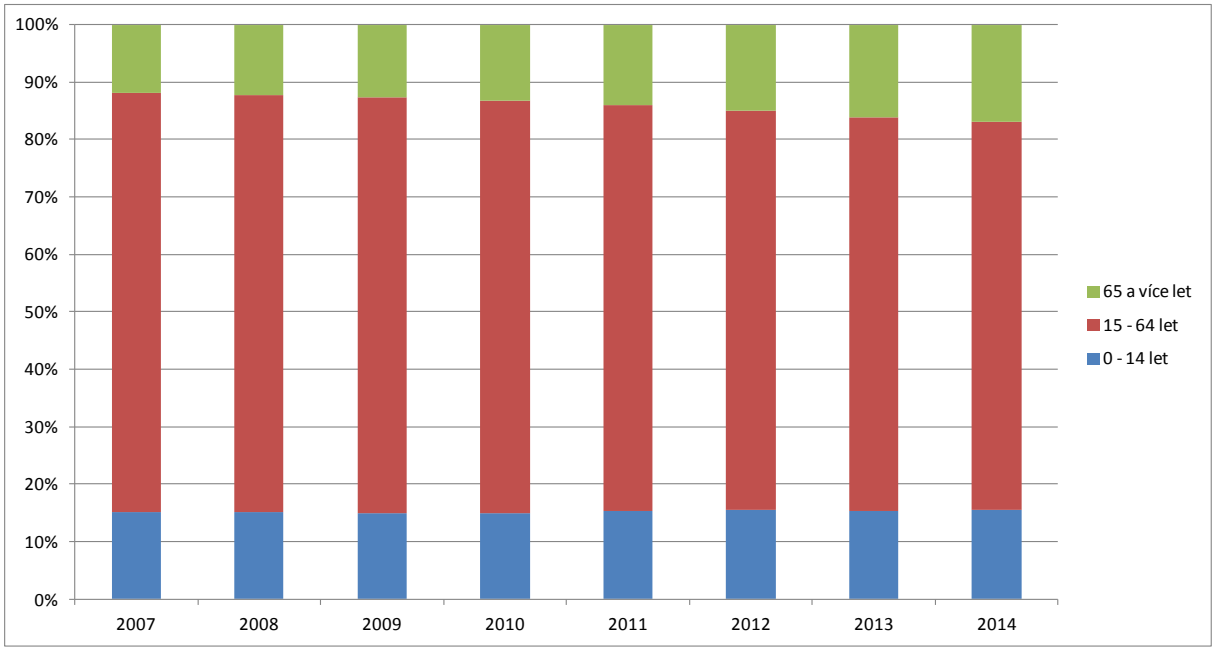

Obr. 2.6 Věková struktura obyvatelstva MAS (v %), zdroj: ČSÚ 2015

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Další graf zobrazuje **nárůst průměrného věku** populace obou srovnávaných územních skupin. Je z něj zřejmé, že region MAS má mladší obyvatelstvo než obyvatelstvo ČR celkem, avšak z trendu vývoje je i přesto jasně patrné stárnutí obyvatelstva MAS. Důležitým poznatkem pro rozvojové plánování však je skutečnost, že průměrný věk populace na území MAS se v letech 2007 – 2014 **zvyšoval o 0,25 roku ročně**. Tato dynamika stárnutí obyvatelstva je **srovnatelná** s celorepublikovým průměrem s mírně vyšším růstem přibližující se úrovni ČR.

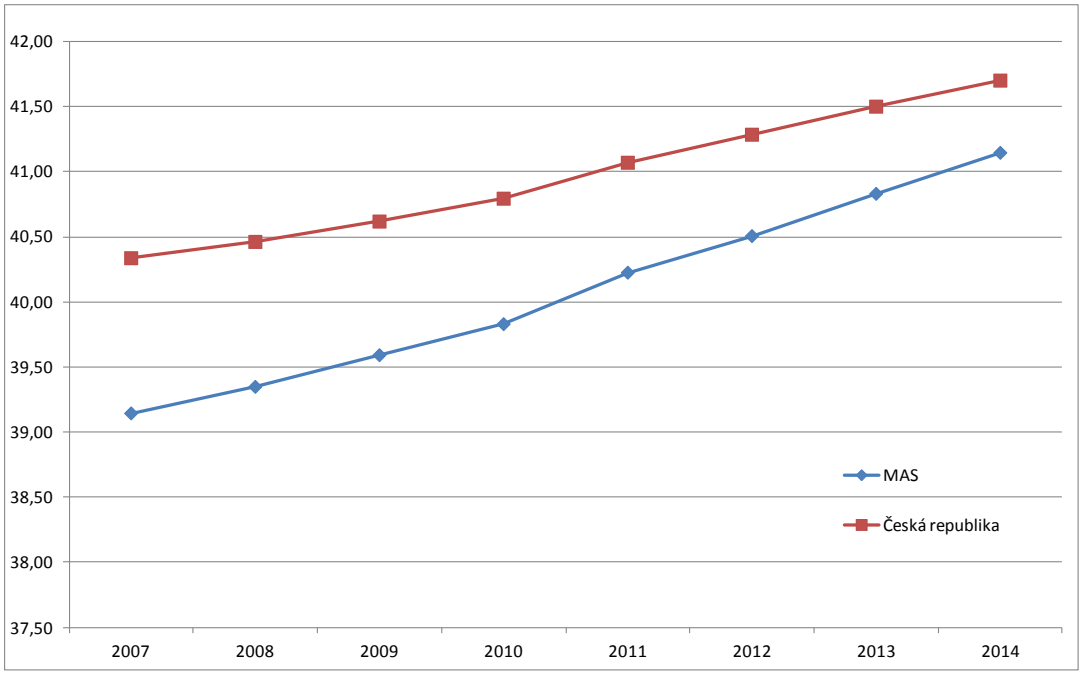

Obr. 2.7 Porovnání průměrného věku obyvatel (v letech), zdroj: ČSÚ 2015

Územní rozměr viz kartogramy v příloze 3 (obr. 2.2.1 a 2.2.3): Index stáří a Trend indexu stáří

Následující dva grafy ukazují vývoj vzdělanostní struktury obyvatelstva a její porovnání s hodnotami za celou ČR. Z prvního grafu lze sledovat během 10 let mezi jednotlivými sčítáními lidu, domů a bytů **zvyšování podílu obyvatelstva s úplným středním, vyšším odborným a nástavbovým a vysokoškolským vzděláním**. Zároveň se však zvýšila neochota odpovídat na danou otázku (nezjištěné vzdělání). Zvyšování vzdělanosti obyvatelstva je dáno mnoha faktory, hlavními však jsou **zlepšující se dostupnost vzdělání**, **větší a pestřejší nabídka studijních oborů a forem studia** a také zvýšené požadavky zaměstnavatelů na zvyšování odborné kvalifikace zaměstnanců.

Na dalším grafu je vidět srovnání dat za MAS a ČR. Z grafu je patrná **nižší vzdělanostní úroveň obyvatelstva MAS** než je průměr ČR. Nejvíce je tento rozdíl patrný na více než polovičním podílu zastoupení vysokoškolsky vzdělaných obyvatel.

Územní rozměr viz kartogramy v příloze 3 (obr. 2.5.5): Index vzdělanosti

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

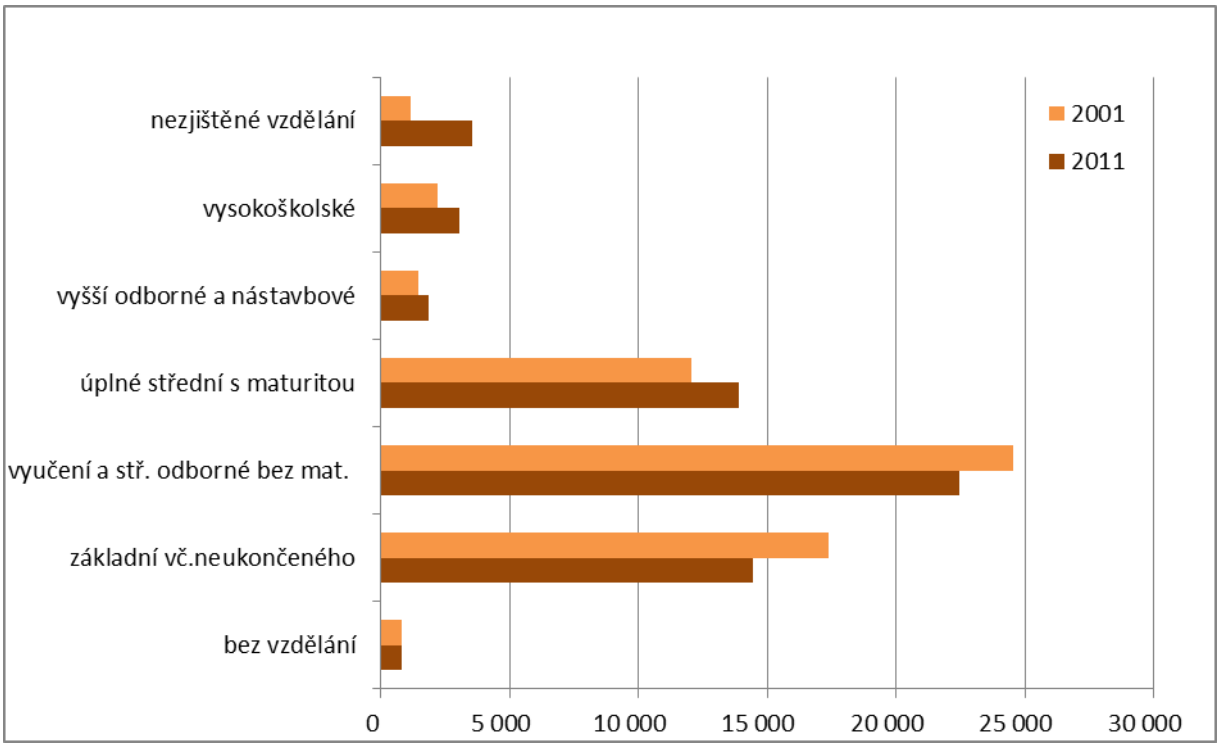

Obr. 2.8 Vývoj vzdělanostní struktury obyvatelstva MAS (počet obyvatel starší 15 let), (data ze Sčítání lidu, domů a bytů), zdroj: ČSÚ 2014

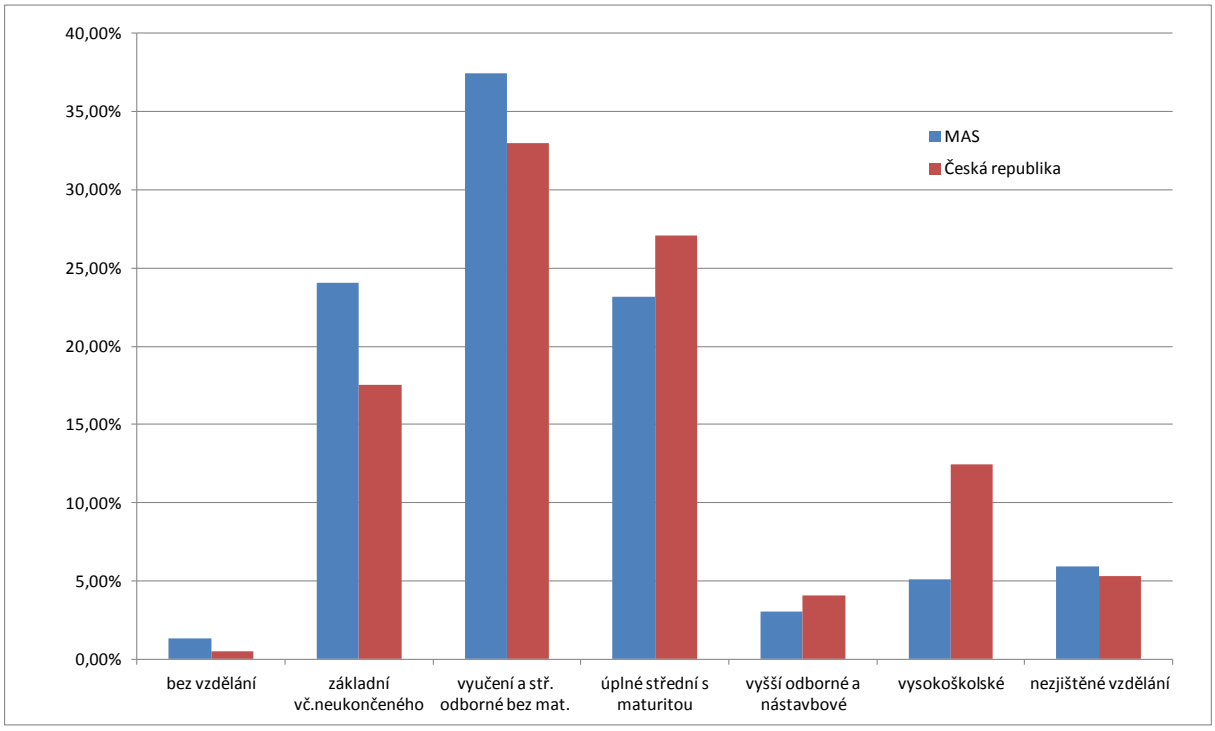

Obr. 2.9 Srovnání vzdělanostní struktury obyvatelstva staršího 15 let MAS a ČR v % + (data ze Sčítání lidu, domů a bytů 2011) , zdroj: ČSÚ 2014

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Školství na území MAS

Tab. 2.2 Přehled škol, školských zařízení a zařízení pro mimoškolní vzdělávání (2014, zdroj: Rejstřík škol a školských zařízení), počet tříd (2012, zdroj: ČSÚ)

Obec	*Celkem ředitelství*	*MŠ - počet škol, počet tříd*	*ZŠ 1-5 - počet škol, počet tříd*	*ZŠ úplná - počet, počet tříd*	*ŠJ a výdejna*	*ZUŠ*	*SVČ*	*ZŠPS*	*DD*	*SŠ*
Arnoltice	1	1, 1			1					
Bynovec										
Česká Kamenice	6	2, 5		1, 29	4	1	1	1	1	1
Dolní Podluží	2	1, 1		1, 9	2					
Dolní Poustevna	2	1, 2		1, 16	1			1		
Doubice										
Horní Podluží	1	1, 1			1					
Hřensko										
Huntířov	1	1, 1	1, 3		1					
Chřibská	1	1, 3		1, 10	1					
Janov	1	1, 1			1					
Janská										
Jetřichovice	1	1, 1	1, 1		1					
Jiřetín pod Jedlovou	1	1, 1			1					
Jiříkov	2	1, 4		1, 22	2					
Kámen										
Kamenický Šenov	2	2, 5	1, 2	1, 14	4					1
Krásná Lípa	1	1, 5		1, 15	2				1	
Kunratice										
Kytlice										
Labská Stráň										
Lipová	1	1, 1	1, 2		1				1	
Lobendava	1	1, 1			1					
Ludvíkovice	1	1, 2	1, 3		2					
Mikulášovice	2	1, 3		1, 9	2					
Nový Oldřichov	1	1, 1	1, 2		1					
Okrouhlá	1	1, 1	1, 1		1					
Prysk	1	1, 1	1, 3		1					
Rumburk	10	6, 14	2, 10	2, 46	9	1	1	1		3
Růžová										
Rybniště	1	1, 1	1, 2		1					
Skalice u České Lípy	1	1, 2		1, 9	1					
Slunečná										
Srbská Kamenice										
Staré Křečany	1	1, 2	1, 2		2					
Svor	2	1, 1	1, 2		1					
Šluknov	2	1, 7		1, 28	4			1		1
Varnsdorf	18	9, 21	3, 14	3, 50	11	1	2	1		2
Velký Šenov	2	1, 3		1, 10	2					
Veselé										
Vilémov	1	1, 1	1, 2		1					
celkem	**68**	**42, 92**	**15, 48**	**16, 267**	**63**	**3**	**4**	**5**	**3**	**8**

MŠ - Mateřská škola, ZŠ - Základní škola, ŠJ - Školní jídelna, ZUŠ – základní umělecká škola, SVČ – středisko volného času/dům dětí a mládeže, ZŠPS – základní škola praktická a speciální, DD – dětský domov, SŠ - Střední škola

Na území MAS se nachází 42 MŠ s 92 třídami a 31 ZŠ s celkem 315 třídami. Celkem 12 obcí z území MAS (Bynovec, Doubice, Hřensko, Janská, Kámen, Kunratice, Kytlice, Labská Stráň, Růžová, Slunečná, Srbská Kamenice, Veselé) nemá žádnou MŠ ani ZŠ. Kromě obce Slunečná se jedná prakticky o menší obce na Českokamenicku. Ve větších městech na území MAS fungují navíc i mateřská centra (např. v

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Rumburku Mateřské centrum Větrník, Mateřské centrum Koťátko, ve Varnsdorfu Mateřské centrum Jonáš, v Krásné Lípě Mateřské centrum Beruška nebo v České Kamenici Mateřské centrum Oáza). Základní umělecké školy, střediska volného času, střední školy, základní praktické a speciální školy sídlí převážně ve správních městech regionu (Varnsdorf, Rumburk, Česká Kamenice, Šluknov).

Územní rozměr viz kartogramy v příloze 3 (obr. 3.3.1 a 3.3.2): Dostupnost mateřských škol a Dostupnost základních škol

Dostupnost základních a mateřských škol

Z hodnocení kvality a dostupnosti základních a mateřských škol na území MAS uvedeném na obr. 2.10 vyplývá, že téměř 90 % školských zařízení má dobrou úroveň poskytovaného vzdělání, a 72 % i dobrou dostupnost. Celkem hodnoceno 53 objektů.

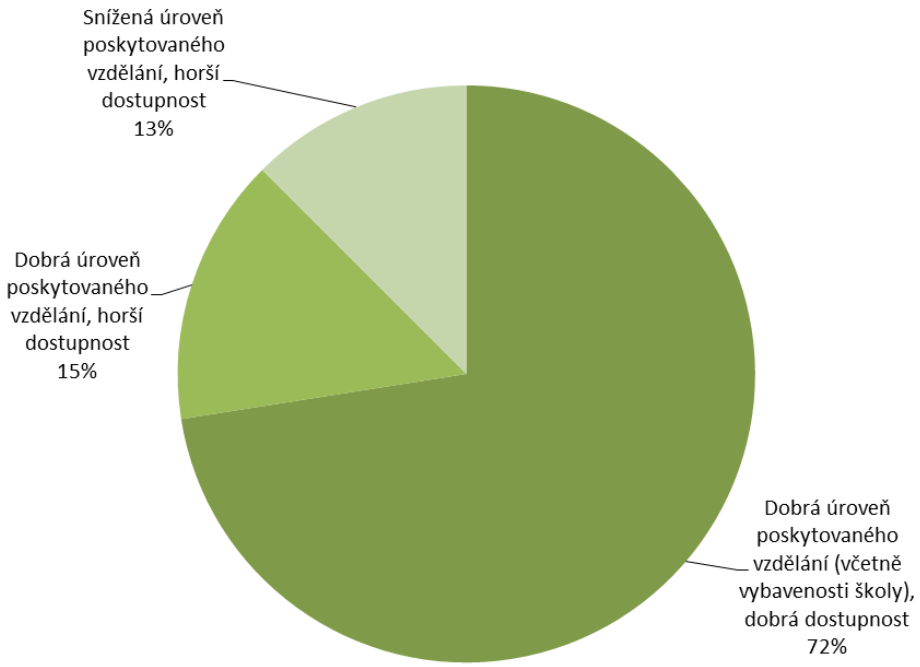

Obr. 2.10 Hodnocení kvality a dostupnosti základních a mateřských škol na území MAS. MAS – Dotazník pro starosty a rozhovory se starosty, 2013 – 2014.

Střední školy na území MAS

Na území MAS se nachází celkem 8 středních škol, z toho jedna vyšší odborná škola spojená se střední školou ve Varnsdorfu (vzniklá sloučením původně 3 samostatných škol), 3 gymnázia (Česká Kamenice, Rumburk, Varnsdorf), Střední zdravotnická škola a Obchodní akademie v Rumburku,

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Střední odborná škola mediální grafiky a polygrafie v Rumburku, Střední lesnická škola a Střední odborná škola sociální Šluknov a Střední uměleckoprůmyslová škola sklářská Kamenický Šenov.
Níže je uveden přehled středních škol se základními údaji vč. studijních oborů.

Střední uměleckoprůmyslová škola sklářská Kamenický Šenov

WWW: www.czech-glass-school.com
Zřizovatel: Liberecký kraj
Maturitní obory: Výtvarné zpracování skla a světelných objektů.

Střední zdravotnická škola a Obchodní akademie, Rumburk, příspěvková organizace

WWW: www.szds-oa.cz
Zřizovatel: Ústecký kraj
Maturitní obory: Zdravotnický asistent, Obchodní akademie, Ekonomické lyceum, Zdravotnické lyceum, Zdravotnický asistent; Dálková; DZŠ.

Učební obory: Ošetřovatel.

Základní škola T. G. Masaryka a gymnázium Česká Kamenice

WWW: www.zs-gymnazium.cz
Zřizovatel: Město Česká Kamenice
Obory: Gymnázium; ZŠ5 (8 let).

Střední odborná škola mediální grafiky a polygrafie, Rumburk, příspěvková organizace

WWW: www.sosmgp.cz
Zřizovatel: Ústecký kraj
Maturitní obory: Polygrafie, Tiskař na polygrafických strojích, Reprodukční grafik pro média.

Učební obory: Tiskař na polygrafických strojích, Reprodukční grafik, Knihař.

Gymnázium Varnsdorf

WWW: www.bgv.cz
Zřizovatel: Biskupství litoměřické
Obory: Gymnázium; ZŠ5 (8 let).

Gymnázium, Rumburk, Komenského 10, příspěvková organizace

WWW: www.gymrumburk.cz
Zřizovatel: Ústecký kraj
Obory: Gymnázium; ZŠ5 (8 let), Gymnázium (4 roky).

Střední lesnická škola a Střední odborná škola sociální Šluknov, příspěvková organizace

WWW: www.lesnicka-skola.cz
Zřizovatel: Ústecký kraj
Maturitní obory – čtyřleté: Lesnictví, Ekologie a životní prostředí, Sociální činnost, Bezpečnostně právní činnost.

Učební obory – tříleté: Lesní mechanizátor, Pekař, Pečovatelské práce.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Učební obory – dvouleté: Lesní výroba, Provoz společného stravování.

Vyšší odborná škola a Střední škola, Varnsdorf, příspěvková organizace

WWW: www.vosassvdf.cz
Zřizovatel: Ústecký kraj

Obory Vyšší odborné školy, Střelecká 1800 (Mariánská 1100), Varnsdorf:
Veřejnosprávní činnosti, Cestovní ruch, Informační technologie, Výroba, přenos a užití elektrické energie, Počítačová grafika v technických oborech, Strojírenství s využitím CAD/CAM technologií, Bezpečnostně právní činnosti (ve schvalovacím řízení).
Obory služeb a cestovního ruchu, Bratislavská 2166, Varnsdorf:
Obory zakončené maturitní zkouškou (čtyřleté): Hotelnictví, Cestovní ruch, Ekonomika a podnikání, Veřejnosprávní činnost, Masér sportovní a rekondiční, Bezpečnostně právní činnost, Modelářství a návrhářství oděvů, Kosmetické služby.
Nástavbové obory – 2leté denní, 3leté dálkové, zakončené maturitní zkouškou: Podnikání
Obory zakončené závěrečnou zkouškou (tříleté): Kuchař-číšník, Kadeřník, Rekondiční a sportovní masér
Obory speciálního školství: Zednické práce, Zahradnické práce, Stravovací a ubytovací služby, Pečovatelské služby.
Obory technické a umělecké:
Obory zakončené maturitní zkouškou (čtyřleté): Strojírenství, Dopravní prostředky, Mechanik seřizovač, Mechanik elektrotechnik, Informační technologie, Elektrotechnika, Technické lyceum, Grafický design, Průmyslový design.
Obory zakončené závěrečnou zkouškou (tříleté): Obráběč kovů, Strojní mechanik, Karosář, Elektrikář, Mechanik opravář motorových vozidel, Truhlář.
Nástavbové obory – 2leté denní studium, zakončené maturitní zkouškou: Provozní technika, Provozní elektrotechnika.
Nástavbové obory – 3leté dálkové studium, zakončené maturitní zkouškou: Provozní elektrotechnika.

zdroj: http://www.atlasskolstvi.cz/stredni-skoly

Další střední školy sídlí v České Lípě (6) a v Novém Boru (1):
Střední průmyslová škola, Gymnázium, Euroškola Česká Lípa střední odborná škola s.r.o., Obchodní akademie, Soukromá podnikatelská střední škola Česká Lípa s.r.o., Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Vyšší odborná škola sklářská a Střední škola, Nový Bor.

Další střední školy sídlící v Děčíně (7):
Střední škola řemesel a služeb, Gymnázium, Evropská obchodní akademie, Střední škola lodní dopravy a technických řemesel, Střední škola zahradnická a zemědělská Antonína Emanuela Komerse, Střední zdravotnická škola, Vyšší odborná škola a Střední průmyslová škola strojní, stavební a dopravní.

Tab. 2.3 Shrnutí za kapitolu obyvatelstvo regionu

Vývoj počtu obyvatel	K 1. 1. 2015 mělo území MAS celkem 73 026 obyvatel. Počet obyvatel v období 2007-2014 nejdříve mírně rostl, od roku 2011 však prudce klesl, a sestupná tendence je patrná až do roku 2014.
Přirozený přírůstek (narození - zemřelí)	Až do roku 2009 zaznamenalo území MAS kladný přirozený přírůstek, avšak od r. 2010 (až na nepatrný vzestup v r. 2011) je zaznamenán záporný přirozený přírůstek, tj. úbytek obyvatel.
Migrační saldo	Migrační saldo bylo v letech (2007 a 2008) kladné, v dalších letech

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

	je však mírně záporné (až na výkyv v r. 2010) a zvyšuje tempo celkového úbytku obyvatelstva.
Věková struktura obyvatelstva	V letech 2007 - 2014 došlo na území MAS ke snížení podílu věkové skupiny 15 - 64 let. Ve věkové skupině (nad 65 let) došlo k 5 % nárůstu podílu. Věková skupina 0 - 14 let zaznamenala jen nepatrné zvýšení podílu řádově o desetiny procent.
Průměrný věk obyvatel	Území MAS má mladší obyvatelstvo než obyvatelstvo ČR, avšak z trendu vývoje je i přesto jasně patrné stárnutí obyvatelstva MAS cca o 0,25 roku ročně.
Vzdělanostní struktura obyvatelstva	Zvýšení podílu obyvatelstva (data SLDB 2011) s úplným středním, vyšším odborným a nástavbovým a vysokoškolským vzděláním oproti údajům z dat SLDB 2001. Nižší vzdělanostní úroveň obyvatelstva MAS než je průměr ČR (2014).
Mateřské a základní školy	Na území MAS se nachází 42 MŠ s 92 třídami a 31 ZŠ s celkem 315 třídami. Celkem 12 obcí z území MAS nemá žádnou MŠ ani ZŠ (převážně z Českokamenicka). Ve větších městech MAS fungují i Mateřská centra.
Střední školy	Na území MAS se nachází celkem 8 středních škol vč. vyšší odborné školy. Dalších 14 středních škol vč. 2 VOŠ se nachází v okolních správních centrech.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

1.2. Ekonomika a zaměstnanost

Zdraví ekonomiky regionu je **klíčovým předpokladem pro rozvoj kvality života** jeho obyvatel. Dostupnost vhodných pracovních příležitostí je vedle dostupnosti bydlení hlavní faktor, podle kterého se občané rozhodují, zda v regionu **zůstat**, resp. se do něj **přistěhovat**. Od počtu a kvality pracovních míst se odvíjí **kupní síla** obyvatel regionu jako jeden z hlavních předpokladů rozvoje. V této kapitole je proto věnována pozornost ekonomické struktuře regionu a trhu práce.

Územní rozměr viz kartogramy v příloze 3 (obr. 1.1.1 a 1.1.6): Index progresivity ekonomické struktury a Trend indexu progresivity ekonomické struktury

Územní rozměr viz kartogramy v příloze 3 (obr. 1.2.3): Příjem po konsolidaci na 1 obyvatele

V následujícím grafu je zobrazena struktura ekonomických subjektů se sídlem / místem podnikání na území MAS podle právní formy. Z grafu je patrné, že přes 2/3 zdejších podnikatelů jsou tzv. živnostníci – často (ne vždy) **individuální podnikatelé** bez zaměstnanců nebo s několika málo zaměstnanci. Další významnou skupinou ekonomických subjektů jsou **obchodní společnosti** (především s.r.o. a a.s. – 12,08 %) a relativně vysoký je podíl **svobodných povolání** (8,91 %) (lékaři, veterináři, advokáti, notáři, auditoři, odhadci apod.).

Ve srovnání se strukturou ekonomických subjektů na území ČR je na území MAS poměrně více živnostníků a méně obchodních společností. Na území MAS je také poměrně více státních organizací než je celostátní průměr.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

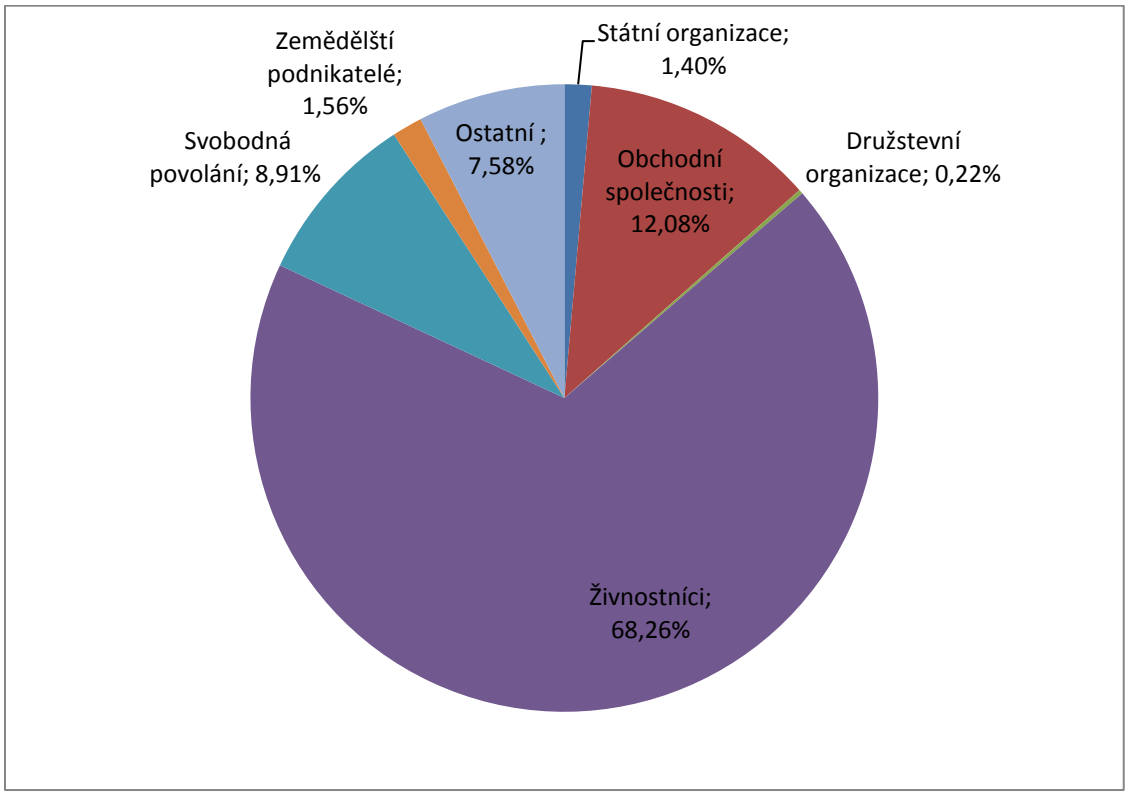

Obr. 2.11 Struktura ekonomických subjektů na území MAS dle právní formy v roce 2008, zdroj: ČSÚ 2014

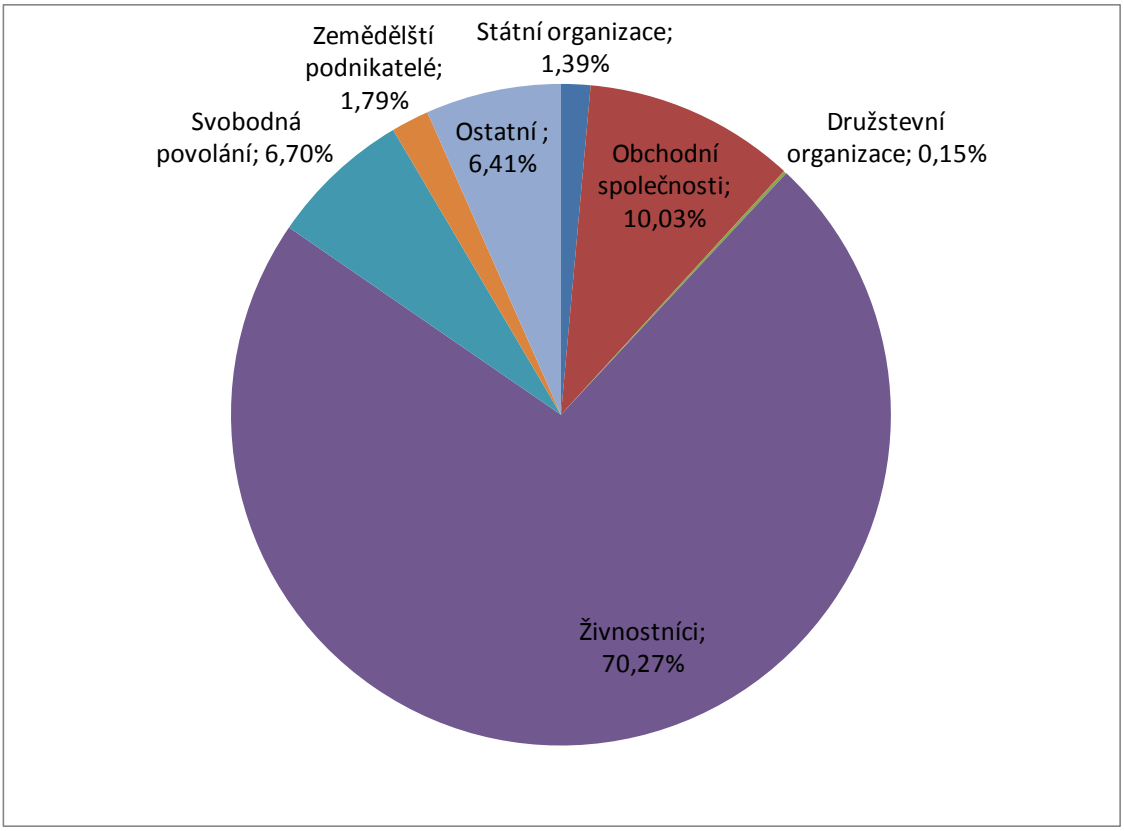

Obr. 2.12 Struktura ekonomických subjektů na území ČR dle právní formy v roce 2014, zdroj: ČSÚ 2015

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Další graf poskytuje srovnání odvětvové struktury ekonomiky na území MAS a v ČR jako celku. Z grafu je patrných několik významných rozdílů:

- Na území MAS je výrazně vyšší podíl subjektů působících **v oblasti ubytování, stravování a pohostinství a také ve zpracovatelském průmyslu**.
- Vyšší podíl subjektů na území MAS než v ČR je v oblastech peněžnictví a pojišťovnictví, velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel a také ve stavebnictví
- Podíl subjektů zabývajících se „**profesními, vědeckými a technickými činnostmi a činnostmi v oblasti nemovitostí**“ je na území MAS přibližně **poloviční** oproti průměru za ČR.

Uvedené rozdíly mají dopad na schopnost místní ekonomiky generovat **přidanou hodnotu** ale také **pracovní místa**.

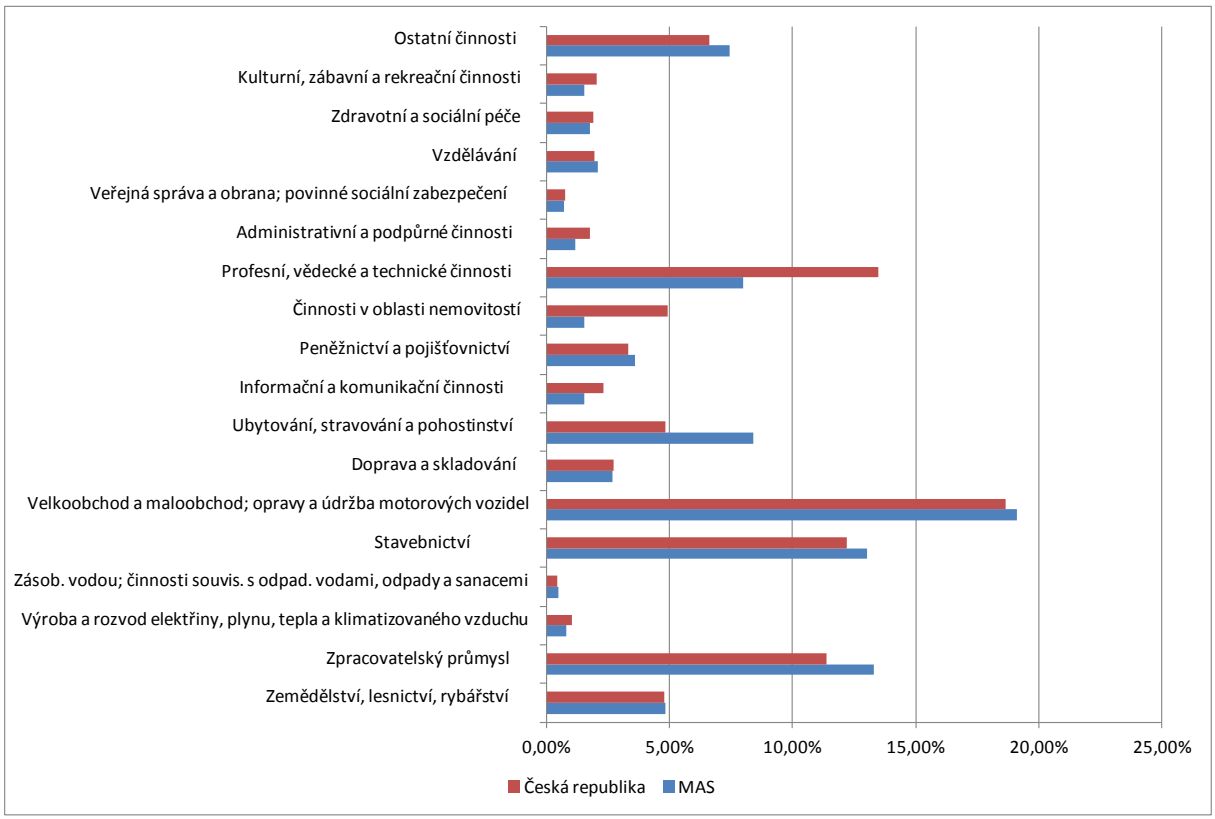

Obr. 2.13 Struktura subjektů v roce 2014 na území MAS a v ČR dle oboru podnikání, zdroj: ČSÚ 2015

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Tab. 2.4 Přehled nejvýznamnějších zaměstnavatelů na území MAS (nad 100 zaměstnanců)

firma	počet zaměstnanců	sídlo - obec	obor podnikání
PRECIOSA – LUSTRY, a. s.	500-999	Kamenický Šenov	sklářství, bižuterie, svítidla
TOS VARNSDORF a.s.		Varnsdorf	výroba obráběcích strojů
Benteler Automotive Rumburk s.r.o.		Rumburk	automobilový průmysl
K W L, s.r.o.	250-499	Varnsdorf	kabelové svazky pro automobilový průmysl
ABX, společnost s ručením omezeným		Rumburk	výroba krbových kamen
UNILES, a.s.		Rumburk	zpracování dřeva
STAP a.s.		Vilémov	textilní průmysl (stuhy)
Vyšší odborná škola a Střední škola, Varnsdorf, příspěvková organizace	200-249	Varnsdorf	školství
Město Rumburk		Rumburk	veřejná správa
Lužická nemocnice a poliklinika, a.s.		Rumburk	zdravotnictví
HAAS + SOHN Rukov, s.r.o.		Rumburk	výroba krbových kamen
IZOPOL DVOŘÁK, s.r.o.		Plzeň (pobočka Dolní Poustevna)	výroba plastových obalů (polystyren)
VELVETA a.s.	100-199	Varnsdorf	textilní průmysl
Frottana - Bohemia, s.r.o.		Varnsdorf	textilní průmysl
NOPROSU s.r.o.		Varnsdorf	nákladní autodoprava
RETOS VARNSDORF s.r.o.		Varnsdorf	generální opravy obráběcích strojů
Město Varnsdorf		Varnsdorf	veřejná správa
METALURGIE Rumburk s.r.o.		Rumburk	výroba odlitků z litiny
LUKRA - Contact, s.r.o. + LUKRA - Components, s.r.o.		Rumburk	kabelové svazky
SCHÄFER a SÝKORA s.r.o.		Rumburk	automobilová a světelná technika
VENTOS s.r.o.		Rumburk	výroba vzduchotechniky a klimatizace
PLASTON CR, s.r.o.		Šluknov	výrobce plastových výrobků
Město Šluknov		Šluknov	veřejná správa
TRATEC - CS, s. r. o.		Velký Šenov	kovo a textilní výroba (opláštění strojů)
Město Jiříkov		Jiříkov	veřejná správa
Město Krásná Lípa		Krásná Lípa	veřejná správa
EUROMETALGROUP s.r.o.		Krásná Lípa	kovovýroba (kouřovody, krbová kamna)
SAMAT, spol. s r.o. + SAMAT OKNA s.r.o.		Jiřetín pod Jedlovou	výroba oken
AMANN s.r.o.		Křibská	textilní průmysl (nitě)
VITANA, a.s.		Byšice (pobočka Varnsdorf)	balení koření

Zdroj: http://wwwinfo.mfcr.cz/ares/ares_es.html.cz (2015)

Sociální podnikání

Sociální podnikání je definováno jako podnikatelské aktivity prospívající společnosti a životnímu prostředí. Sociální podnikání hraje důležitou roli v místním rozvoji a často vytváří pracovní příležitosti pro osoby se zdravotním, sociálním nebo kulturním znevýhodněním. Pro sociální podnik je stejně

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

důležité dosahování zisku i zvýšení veřejného prospěchu, kdy zisk je z větší části použit pro další rozvoj sociálního podniku. Sociální podnik naplňuje veřejně prospěšný cíl, který je formulován v zakládacích dokumentech. Vzniká a rozvíjí se na konceptu tzv. trojího prospěchu – ekonomického, sociálního a environmentálního.

Dle adresáře sociálních podniků v České republice, v němž je evidováno přes 200 organizací, které se hlásí k principům sociálního podnikání, se na území MAS nachází dva sociální podniky, zaměstnávající převážně osoby se zdravotním postižením a orientující se na gastronomii. Jsou to Křinický pivovar s.r.o. (Krásná Lípa) a MANA čokoládovna Krásná Lípa, sociální podnik.

PRIORITY ŽIVNOSTNÍKŮ A DROBNÝCH PODNIKATELŮ V OBLASTI MAS ZJIŠTĚNÉ FORMOU KOMUNITNÍHO SETKÁVÁNÍ V PODNIKATELSKÝCH KAVÁRNÁCH

Podnikatelé a živnostníci tvoří obecně důležitou součást společnosti. Nicméně z hlediska komunitního života se v posledních deseti letech podnikatelé dostávají do pozadí veřejného zájmu. Nedokázali se domluvit, aby čelili důsledkům globalizace vytvořením zájmové organizace hájící jejich zájmy. Mezitím se lokálně ekonomické systémy narušily působením nadnárodních korporací, což přineslo výrazný pokles kupní síly. Podnikatelé a živnostníci postupně ztratili svou filantropickou společenskou funkci, protože na sponzorování a dotování veřejně prospěšných aktivit jim už nezbývají prostředky. Většina ředitelů firem dobře zná pojem „firemní společenská odpovědnost“, nicméně ta ztrácí význam ve chvíli, kdy firmy mají plno starostí se zajištěním vlastního přežití. Chybí zdroje na podporování společenských potřeb bezprostředně nesouvisejících s předmětem jejich podnikání.

Bohužel se ukázalo, že kultura podnikání nevyspěla ani čtvrt století od převratu natolik, aby podnikatelé dokázali s podporou organizací typu okresní hospodářské komory vytvořit silné zájmové uskupení, jehož cílem by bylo vyjednávat požadavky na politické úrovni. Tím, že supermarkety nadnárodních korporací obsadily s pomocí místních komunálních politiků strategická obchodní místa v centrech měst, došlo postupně k likvidaci původní maloobchodní sítě a tím i jejích dodavatelů. Přežívají firmy, jejichž služby a produkce směřují mimo region nebo ty, které dosud typem nabídky nemusejí supermarketům konkurovat. Nicméně i to je otázkou času, protože nadnárodní řetězce postupně rozšiřují svou nabídku i do dalších oborů, jako jsou květinářství, lékárny, farmářské produkty, atd.

V kontextu s Integrovanou strategií rozvoje území si však nedokážeme představit region bez podnikatelských subjektů. Jsou to poskytovatelé pracovních příležitostí pro místní obyvatelstvo. Představa, že by většina lidí v regionu (vyjma státních zaměstnanců) žila pouze ze sociálních dávek, je jasnou hrozbou pro rozvoj území, protože sociálně slabá a vyloučená komunita nemá žádný zájem o rozvojové aktivity. Z tohoto důvodu jasně vyplývá akutní společenská potřeba řešit a podporovat podmínky pro drobné a střední podnikání s vědomím, že budoucí podnikatelé musejí přijmout společenský závazek - když nám pomohla společnost, jsme i my povinni pomoci společnosti.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Abychom rozkryli složitou situaci v oblasti podnikání na Děčínsku, rozhodli jsme se v rámci MAS zorganizovat aktivitu nazvanou „PODNIKATELSKÉ KAVÁRNY“, kde jsme formou společného setkávání hledali doporučení a východiska na čtyři důležitá témata. V rámci průzkumu pro ISRÚ se uskutečnilo celkem 12 Podnikatelských kaváren a to se čtyřmi lektory ve 3 městech v taktu jednoho měsíce. Kavárny se konaly v Děčíně, ve Varnsdorfu a ve Šluknově (Děčín sice nespadá do oblasti MAS, ale je zde největší koncentrace podnikatelů, z nichž mnozí v oblasti MAS působí).

TÉMATA PODNIKATELSKÝCH KAVÁREN:

- **Komunitně vedená strategie místního rozvoje 2014 - 2020**
Přednášející: Ing. Eva Hamplová, manažerka MAS

- **Marketing cestovního ruchu na Děčínsku a Šluknovsku**
Přednášející: Bc. Michaela Dopitová, marketing Děčínského zámku

- **Chci to změnit! Chci se změnit?**
Přednášející: Mgr. Jakub Kureš - soukromý psychoanalytik

- **Exodus jako řešení?**
Přednášející: Mgr. Irena Kubátová, etikoterapeutka

Podrobnější informace z jednotlivých setkání jsou uvedeny v příloze analytické části strategie.

Příjmy a výdaje obcí MAS

Na následujícím grafu na obr. 2.14 lze sledovat v posledních letech růst daňových příjmů obcí a měst MAS, zejména skokový nárůst v r. 2013, jehož příčinou je změna rozpočtového určení daní, která zvýšila daňové příjmy obcím a malým městům. Naproti tomu se postupně snižovaly kapitálové příjmy. Nedaňové příjmy během sledovaného období stagnovaly. Velkou rozkolísanost lze sledovat u přijatých transferů (dotací), kde nejvyšší suma byla zaznamenána v letech 2010 a 2011. Podrobnější čísla za jednotlivé obce a roky jsou uvedeny v příloze analytické části strategie.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

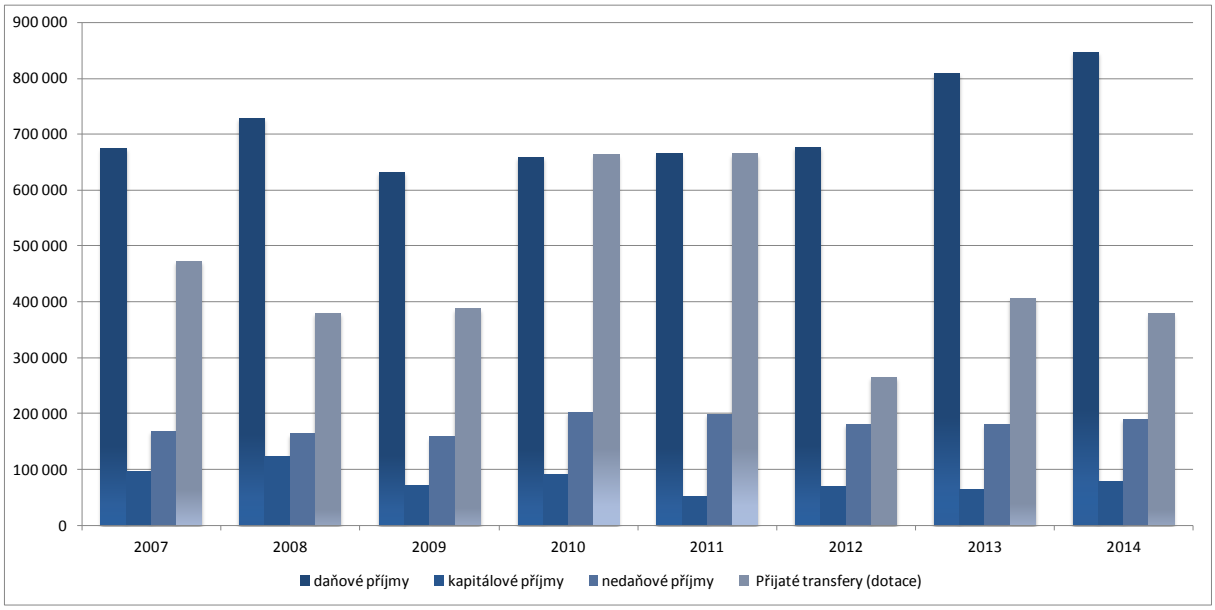

Obr. 2.14 Vývoj struktury příjmů obcí MAS v letech 2007 - 2014 v tis. Kč, zdroj: ČSÚ 2015

Na obr. 2.15 je vidět od r. 2007 až do r. 2011 postupný růst běžných provozních výdajů, potom následuje pokles a opět mírný růst. Naproti tomu výše kapitálových výdajů (investice) vykazuje v průběhu sledovaných let mírnou sinusovku. Podrobnější data za jednotlivé obce a roky jsou uvedeny v příloze analytické části strategie.

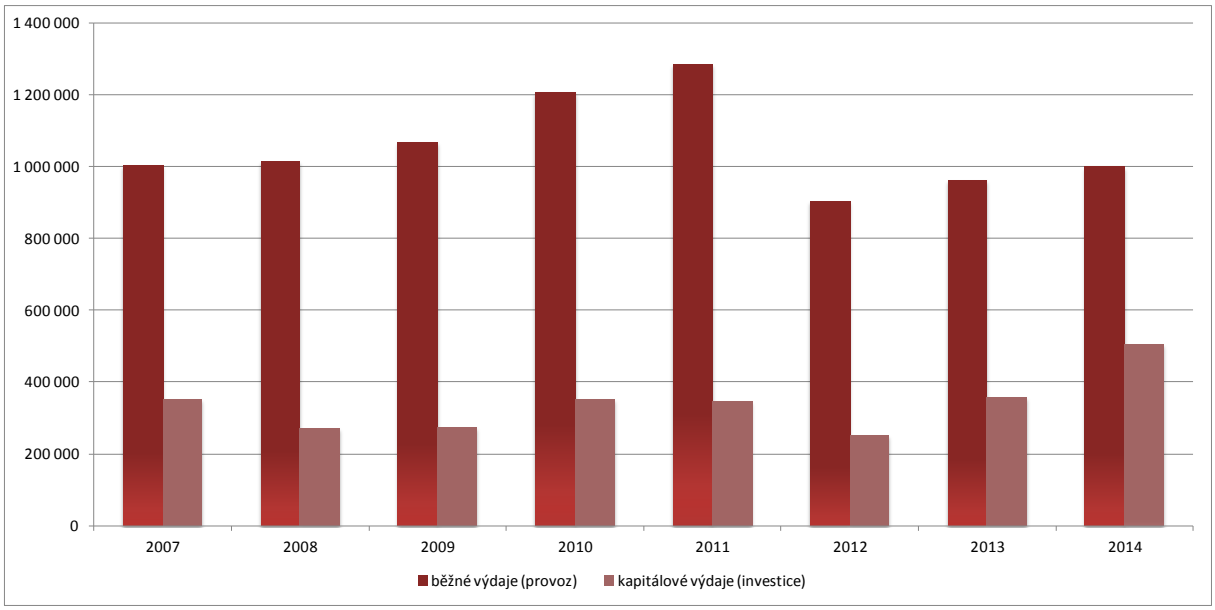

Obr. 2.15 Vývoj struktury výdajů obcí MAS v letech 2007 - 2014 v tis. Kč, zdroj: ČSÚ 2015

Celkovou bilanci příjmů a výdajů obcí MAS zobrazuje graf na obr. 2.16. Za sledované období je saldo financí v souhrnu vždy kladné až na roky 2009, 2011 a 2014, kdy dosahovalo záporných hodnot.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Záporná salda zřejmě souvisí s tzv. finanční krizí a v důsledku ní k propadu příjmů do státního rozpočtu a dále také s předfinancováním evropských projektů pomocí úvěrů.

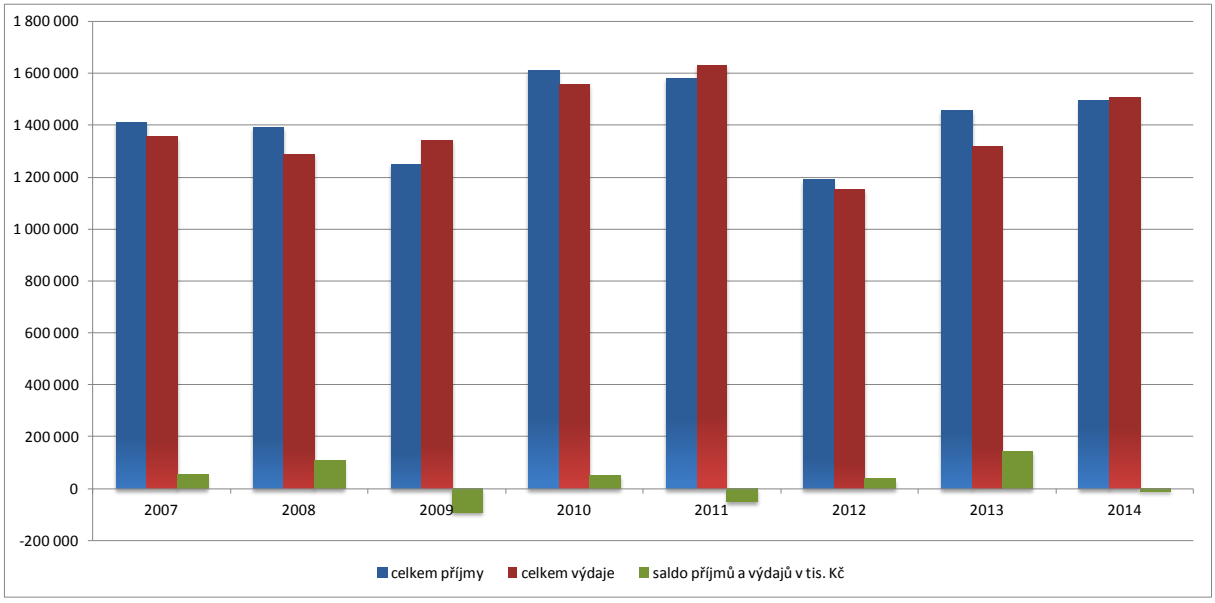

Obr. 2.16 Vývoj celkových příjmů a výdajů obcí MAS v letech 2007 - 2014 v tis. Kč, zdroj: ČSÚ 2015

Zaměstnanost

Z dotazníků pro starosty na níže uvedeném grafu je nejvíce projektů uvedeno u podpory využívání veřejně prospěšných prací. Nejméně (jeden) projektů pak uváděli u farmářských trhů a budování průmyslových zón. Finančně nejnákladnější mezi projekty je budování průmyslových zón, naopak nejméně nákladné jsou farmářské trhy. Náklady byly uvedeny u 10 z celkových 18 projektů.

Z dotazníkového průzkumu vyplynulo, že veřejně prospěšné práce pro obec jsou velmi vítanou a používanou možností zaměstnávání. Většina obcí by uvítala prostředky na plat koordinátora VPP. Další **realizované nebo plánované projekty** jsou uvedeny v příloze analytické části strategie.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

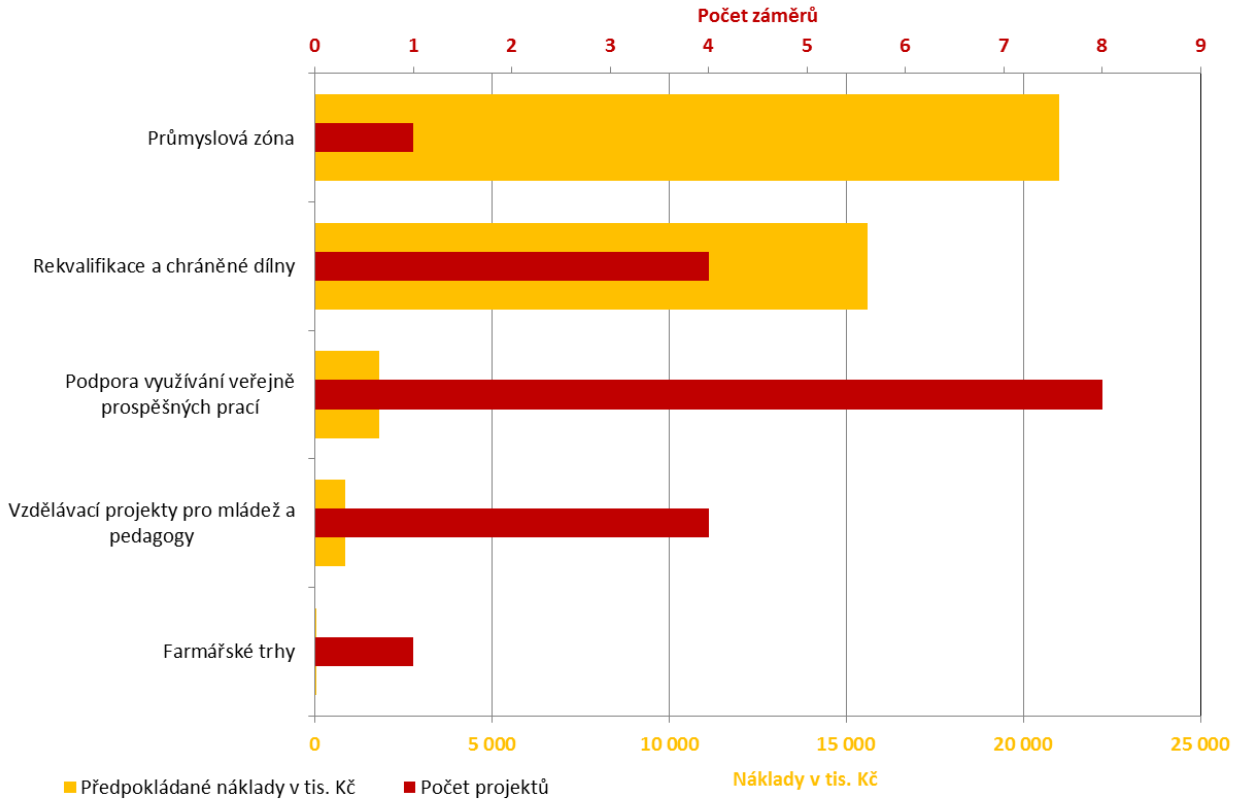

Obr. 2.17 Počet projektů a předpokládané náklady zjištěné od obcí MAS v jednotlivých **typech projektů v oblasti ekonomiky, zaměstnanosti a vzdělávání**. Zdroj: MAS – Dotazník pro starosty a rozhovory se starosty, 2013 – 2014.

Územní rozměr viz kartogramy v příloze 3 (obr. 2.6.1 a 2.6.5): Míra nezaměstnanosti a Trend míry nezaměstnanosti

V níže uvedeném grafu na obr. 2.18 je znázorněno srovnání vývoje podílu nezaměstnaných osob na území MAS a v ČR pro období let 2007 až 2014. Ve všech sledovaných územích **nezaměstnanost** kolísá v čase s ekonomickým cyklem, ale na území MAS dosahuje **výrazně vyšších hodnot** než v ČR jako celku. Území MAS postihuje již dlouhou dobu vysoká míra nezaměstnanosti, kterou se daří v posledních letech částečně snižovat. Právem je větší část území MAS zařazeno mezi strukturálně postižené regiony s vysokou nezaměstnaností, jednou z nejvyšších v ČR.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

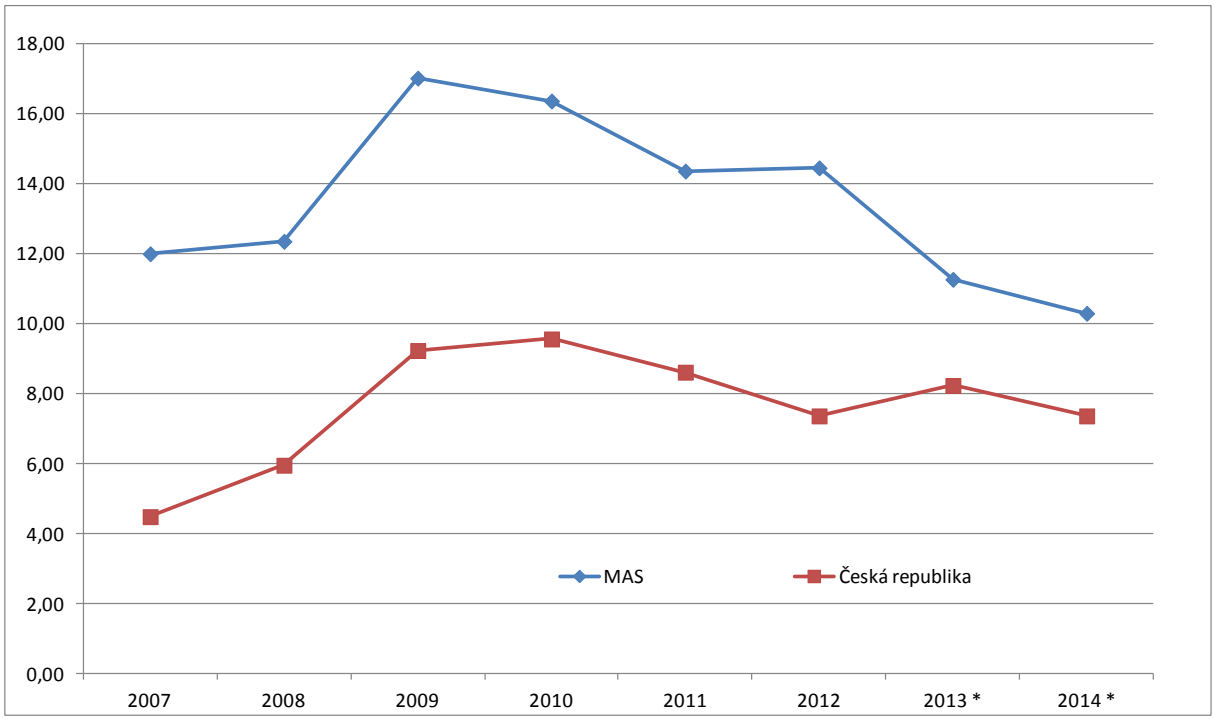

* Na základě dohody s Českým statistickým úřadem Ministerstvo práce a sociálních věcí počínaje lednem 2013 přechází na nový ukazatel registrované nezaměstnanosti v ČR s názvem Podíl nezaměstnaných osob, který vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15 – 64 let ze všech obyvatel ve stejném věku.
Data za roky 2007 - 2012 jsou zpětně přepočtena na výše uvedený nový ukazatel.

Obr. 2.18 Porovnání vývoje míry nezaměstnanosti, zdroj: Úřad práce Děčín a Česká Lípa, ČSÚ 2015

Popsaný vývoj podílu nezaměstnaných osob (na populaci v produktivním věku) dokresluje také níže uvedený graf srovnávající pro dané území počet registrovaných uchazečů o zaměstnání v přepočtu na 1000 obyvatel. Z grafu na obr. 2.19 je patrné, že v regionu MAS je ve všech uvedených letech **o 20 – 30 více uchazečů o zaměstnání na 1000 obyvatel** než odpovídá průměru za ČR.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

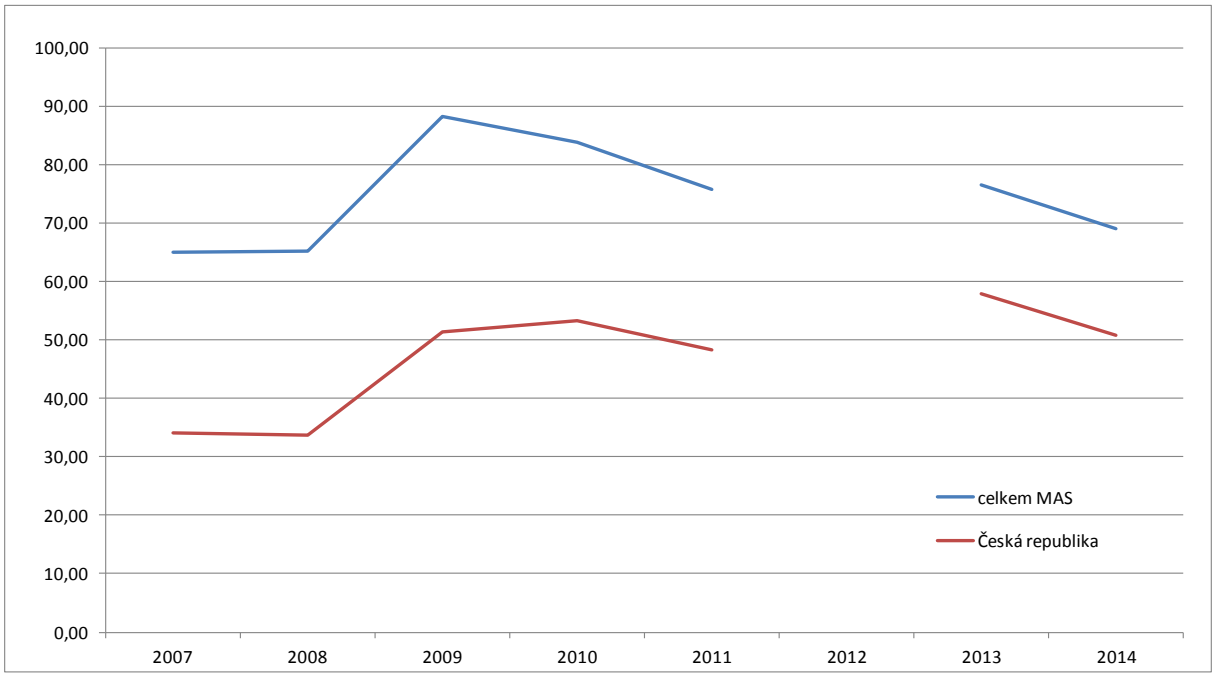

Data za rok 2012 nejsou pro MAS ani pro ČR k dispozici.

Obr. 2.19 Porovnání počtu uchazečů o zaměstnání na 1 000 obyvatel, zdroj: ČSÚ 2015

Dokreslující obrázek nám podává graf na obr. 2.20, kde lze sledovat vývoj srovnávající pro dané území počet registrovaných uchazečů o zaměstnání - absolventů v přepočtu na 1000 obyvatel. Z grafu je patrné, že v regionu MAS, je ve všech uvedených letech **zhruba dvojnásobně více uchazečů - absolventů o zaměstnání na 1000 obyvatel** než odpovídá průměru za ČR. Pozitivní je, že vývojový trend za MAS se přibližuje celorepublikovému průměru.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

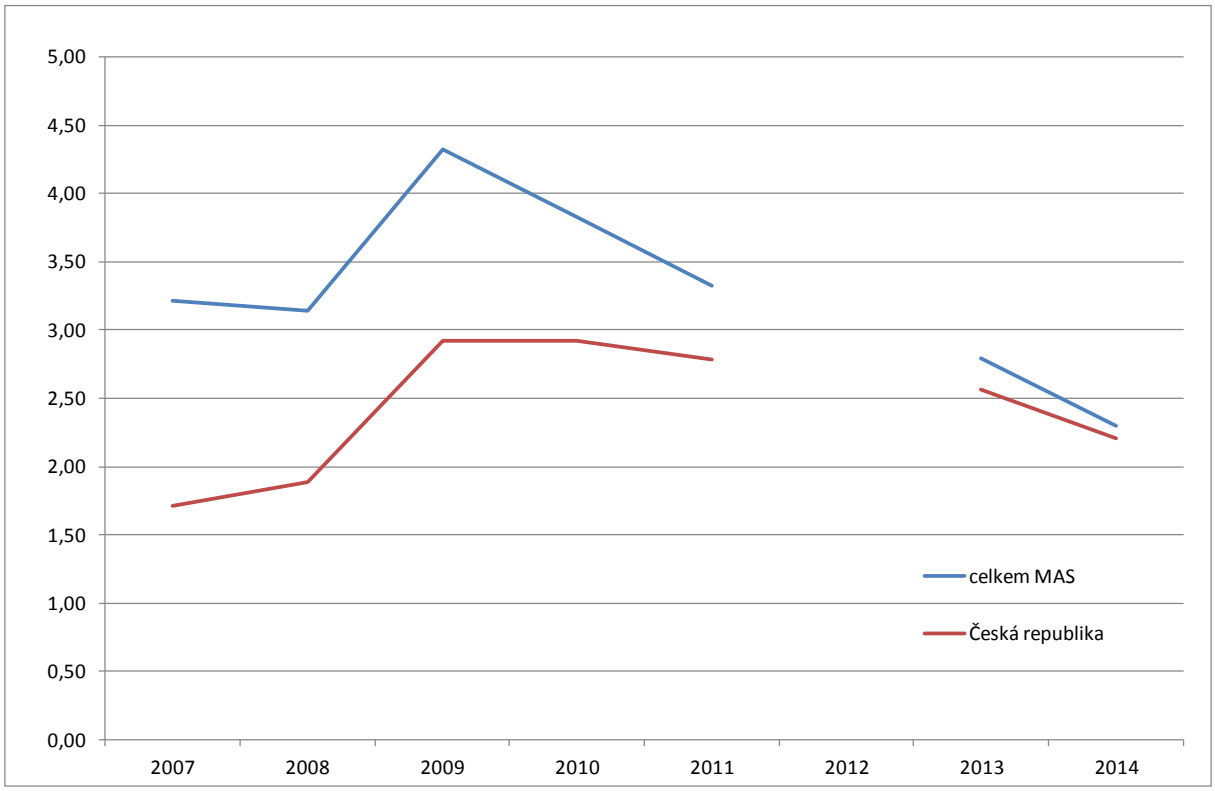

Data za rok 2012 nejsou pro MAS ani pro ČR k dispozici.

Obr. 2.20 Porovnání počtu uchazečů - absolventů o zaměstnání na 1 000 obyvatel, zdroj: ČSÚ 2014

Dotazování podnikatelů

Dotazování podnikatelů (celkem 14) proběhlo formou dotazníkového šetření od března do května 2014. Zhruba 90 % podniků, které se účastnily dotazování má méně než 10 zaměstnanců. Celkem 46 % podnikatelů vnímá obec, ve které podniká za špatné prostředí pro podnikání. Z pohledu podnikatelů toho v obci funguje velmi málo. Nejčastěji je to však komunikace s městem (obcí).

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

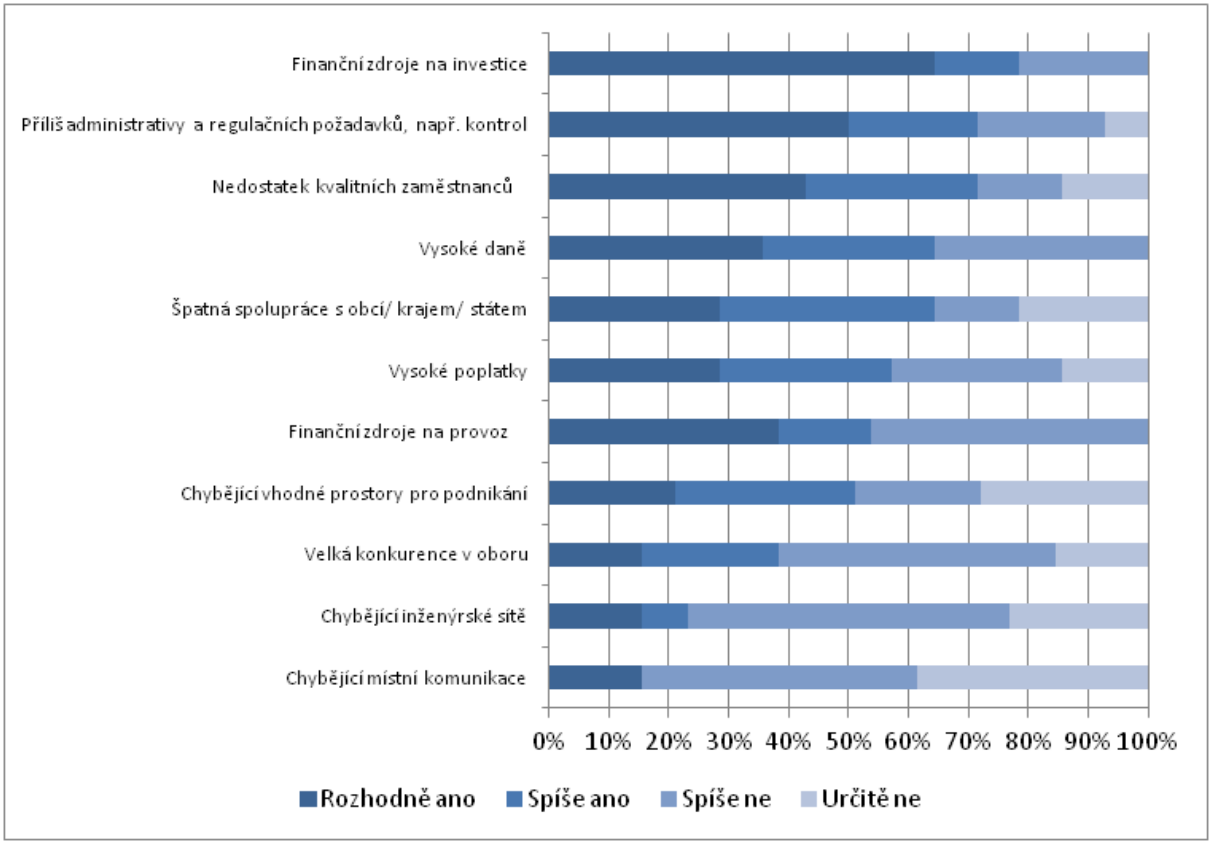

Obr. 2.21 Překážky v podnikání dle názoru dotazovaných podnikatelů, zdroj: dotazníkové šetření

Největšími překážkami pro podnikání jsou podle dotazovaných podnikatelů zejména finanční zdroje na investice a na provoz, příliš mnoho administrativy a regulačních požadavků a také nedostatek kvalitních zaměstnanců.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

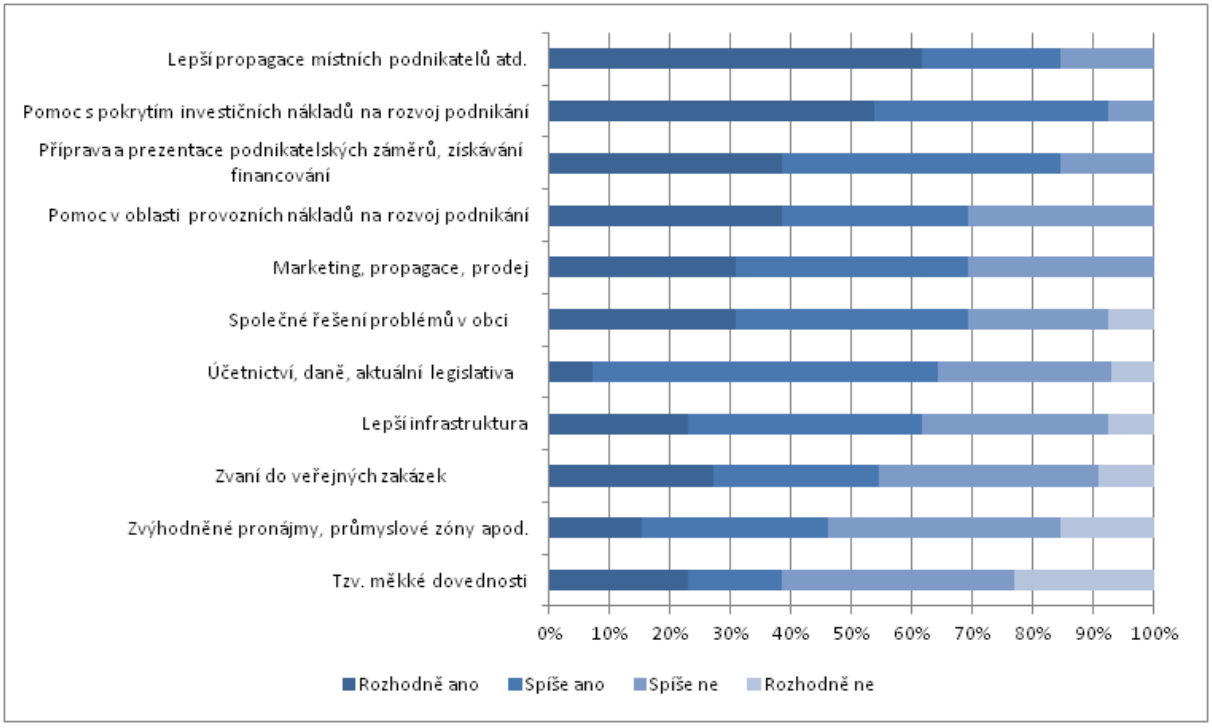

Obr. 2.22 Podpora pro rozvoj podnikání dle názoru dotazovaných podnikatelů, zdroj: dotazníkové šetření

Nejvíce podnikatelů by uvítalo podporu podnikání formou lepší propagace místních podnikatelů, pomoci s pokrytím investičních nákladů na rozvoj podnikání a přípravou a prezentací podnikatelských záměrů, získávání financování.

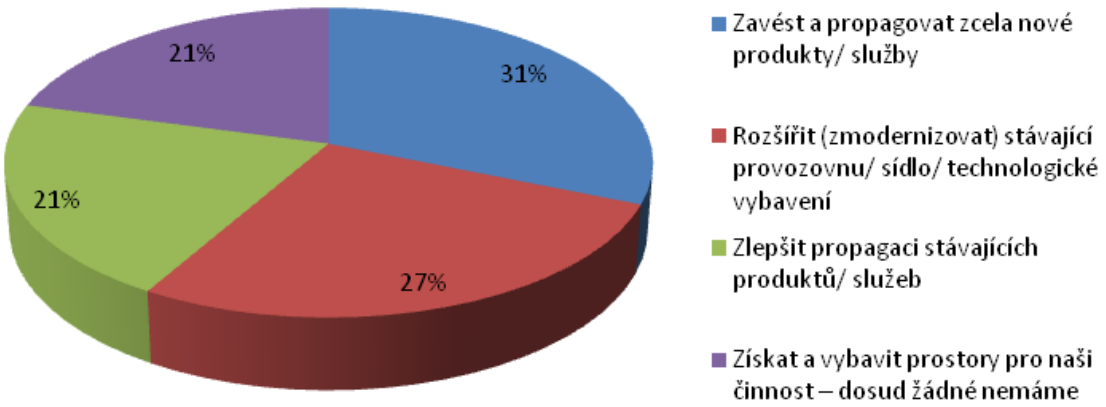

Obr. 2.23 Projektové záměry podle dotazovaných podnikatelů, zdroj: dotazníkové šetření

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Plánované projekty by měly vytvořit 31 - 35 pracovních míst. Většina podnikatelů by ráda zařadila svoje projekty do zásobníku projektů MAS.

Dotazování zemědělců

Dotazování podnikatelů proběhlo formou dotazníkového šetření a osobního setkání od března 2014 do října 2015, kterého se zúčastnilo 20 respondentů.

Za nejvíce důležité téma považují zemědělci modernizaci zemědělských podniků, péči o krajinu a místní potravinářskou výrobu. Pokud se jedná o podporu oblastí, pak lze říci ústy jednoho podnikatele "Bez modernizace a inovací není možný rozvoj. Je však, nutné podpořit místní potravinářské aktivity, což souvisí i vytvořením pracovních míst".

Na otázku "Co je vůbec nejlepší pro podporu zemědělství (i mimo tyto oblasti)?" je podle většiny zemědělců spravedlivé rozdělení dotací v rámci celého zemědělství České republiky. Dále pak nezvýhodňovat velké podniky na úkor malých a středních firem. Zvláště v oblastech LFA, dát potřebné finance pro zachování biodiverzity a zabraňovat rozorání TTP.

Na otázku cestovního ruchu, resp. agroturistiky je to pro většinu zemědělců spíše pro rodinné farmy, avšak je zde problém vysokých vstupních investic. Jako synergickou výhodu vidí někteří využití vlastních zemědělských výrobků pro restauraci penzionu.

Jako rozvojový projekt zvažují někteří zemědělci objekty a technologie na zpracování masa z farem. Dále zvažují stavbu nebo rekonstrukci penzionu, avšak z výše uvedených vysokých investičních nákladů jsou podobné projekty méně reálné.

Tab. 2.5 Shrnutí za kapitolu ekonomika a zaměstnanost

Struktura ekonomických subjektů podle právní formy	Převažují živnostníci (přes 2/3), další významnou skupinou jsou obchodní společnosti a svobodná povolání (lékaři, veterináři, advokáti, notáři, auditoři, odhadci apod.).
Odvětvová struktura ekonomiky	Vyšší podíl subjektů působících v oblasti ubytování, stravování a pohostinství a také ve zpracovatelském průmyslu. Zhruba poloviční podíl subjektů zabývajících se „profesními, vědeckými a technickými činnostmi a činnostmi v oblasti nemovitostí“ na území MAS oproti průměru za ČR.
Významné firmy - zaměstnavatelé	Na území MAS je 30 firem zaměstnávající více než 100 zaměstnanců, jsou převážně ze Šluknovského výběžku.
Sociální podnikání	Na území MAS se nachází dva sociální podniky, zaměstnávající převážně osoby se zdravotním postižením a orientující se na gastronomii. Jsou to Křinický pivovar s.r.o. (Krásná Lípa) a MANA čokoládovna Krásná Lípa, sociální podnik.
Podnikatelské kavárny	Upozadění živnostníků a drobných podnikatelů, posilování

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

	nadnárodních korporací, obchodních řetězců. Ztráta filantropické společenské funkce, na sponzorování a dotování veřejně prospěšných aktivit jim už nezbývají prostředky. Společenská potřeba řešit a podporovat podmínky pro drobné a střední podnikání.
Struktura příjmů a výdajů obcí MAS	Růst daňových příjmů obcí a měst MAS, zejména skokový nárůst v r. 2013, jehož příčinou je změna rozpočtového určení daní. Postupný růst běžných provozních výdajů s poklesem v r. 2012. Celková bilance příjmů a výdajů je vyrovnaná, záporná byla pouze v letech 2009, 2011 a 2014.
Podpora zaměstnanosti (dotazníkové šetření)	Finančně nejnáročnější je výstavba průmyslové zóny. Nejvíce projektů (8) je zaměřeno na podporu využívání veřejně prospěšných prací.
Nezaměstnanost	Území MAS postihuje již dlouhou dobu vysoká míra nezaměstnanosti (cca 11 %), kterou se daří částečně snižovat. Průměr ČR je cca 8 %. O 20 – 30 více uchazečů o zaměstnání na 1000 obyvatel než odpovídá průměru za ČR.
Dotazování podnikatelů (14)	Celkem 46 % podnikatelů vnímá obec, ve které podniká za špatné prostředí pro podnikání (nejčastěji komunikace s obcí). Největšími překážkami pro podnikání jsou podle dotazovaných podnikatelů zejména finanční zdroje na investice a na provoz, příliš mnoho administrativy a regulačních požadavků a také nedostatek kvalitních zaměstnanců. Nejvíce podnikatelů by uvítalo podporu podnikání formou lepší propagace místních podnikatelů, pomoci s pokrytím investičních nákladů na rozvoj podnikání a přípravou a prezentací podnikatelských záměrů, získávání financování.
Dotazování zemědělců (20)	Za nejvíce důležité téma považují zemědělci modernizaci zemědělských podniků, péči o krajinu a místní potravinářskou výrobu. Spravedlivé rozdělení dotací. Problém vysokých vstupních investic do agroturistiky.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

1.3. Služby a péče o občany

Popis v oblasti sociálních služeb a očekávaný vývoj

Pro zpracování dokumentu byly relevantní tyto plány rozvoje sociálních služeb Plán rozvoje sociálních služeb a souvisejících aktivit Šluknovského výběžku pro roky 2013–2017, Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Ústeckém kraji na období 2014 – 2017 a Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Libereckém kraji 2014 – 2017.

V oblasti působení MAS se nachází 41 obcí (z toho 2 obce s rozšířenou působností ORP Rumburk a ORP Varnsdorf) a působí zde 106 registrovaných sociálních služeb, podrobnější informace v příloze analytické části strategie.

Na území MAS se nachází velké množství pobytových služeb zaměřených na osoby se zdravotním postižením. Jedná se celkem o 10 domovů pro osoby se zdravotním postižením, přičemž 7 se jich nachází přímo v oblasti Šluknovského výběžku.

Chráněné bydlení

Vzhledem k projektu „Transformace Ústavu sociální péče Lobendava“**,** jehož cílem byl postupný přechod 33 uživatelů do chráněného bydlení v běžném prostředí (rodinné domy, byty) v Rumburku, Šluknově a Velkém Šenově, zároveň s tím došlo k nárůstu počtu uživatelů služby Chráněné bydlení. Zároveň s tím došlo k další potřebě služeb pro osoby se zdravotním postižením.

Sociální služby prevence jsou na území MAS poskytovány převážně nestátními neziskovými organizacemi (o. p. s., spolek, církevní organizace). Obce se na preventivní služby zaměřují v malém měřítku (Varnsdorf a Krásná Lípa), naopak v službách sociální péče obce kladou velký důraz na poskytování služeb poskytovaných převážně seniorům, kdy skoro 50 % těchto služeb je poskytováno přímo obcemi, tento jev je z části spojen se stárnutím populace na území MAS.

Na celém území působí tři **azylové domy**. Azylový dům v ORP Rumburk, který v cílové skupině má jak jednotlivce (muže, ženy), tak rodiny s dětmi. V ORP Varnsdorf působí dva azylové domy pro matky s dětmi, zde se ale jedná o velmi specifickou službu, která se zaměřuje na uživatele se zdravotním postižením. Na území MAS chybí samostatný azylový dům zaměřený na rodiče s dětmi.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Tab. 2.6 Přehled financování zařízení sociálních služeb v roce 2012

Druh zařízení sociálních služeb	finanční prostředky v Kč							
	dotace MPSV	dotace kraj	dotace obec	příspěvek zřizovatele	úhrady uživatelů	sponzorské dary	jiné finanční zdroje	finanční prostředky celkem
Centra denních služeb				250 000				250 000
Denní stacionáře			300 000					300 000
Týdenní stacionáře								0
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	29 341 000	7 196 000		5 963 000	44 897 000		726 000	88 123 000
Domovy pro seniory	18 200 000			14 889 000	38 130 558	84 000	1 635 235	72 938 793
Domovy se zvláštním režimem	18 544 000		53 893	12 981 000	34 255 327	4 600	11 401 522	77 240 342
Chráněné bydlení	2 258 746			477 239	851 453			3 587 438
Azylové domy	4 150 000	255 000		320 000	1 073 000		25 000	5 823 000
Domy na půl cesty								0
Zařízení pro krizovou pomoc								0
Nízkoprahová denní centra	510 000							0
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	1 033 000	50 000	987 000	350 000		471 000	72 000	2 963 000
Noclehárny	305 000		550 000		180 000			1 035 000
Terapeutické komunity								0
Sociální poradny								0
Sociálně terapeutické dílny	1 658 000		3 000			222 481	501 670	2 385 151
Centra sociálně rehabilitačních služeb								0
Pracoviště rané péče								0
Intervenční centra	2 000 000	180 000					358 000	2 538 000
Služby následné péče								0
Ostatní	16 925 435	430 000	4 636 780	6 818 850	7 858 220	458 979	6 167 133	43 295 397
celkem za všechna zařízení	**94 415 181**	**8 111 000**	**6 530 673**	**42 049 089**	**127 245 558**	**1 241 060**	**20 886 560**	**300 479 121**

zdroj: výkaznictví a dotace MPSV, dotace Krajský úřad Ústeckého kraje, Krajský úřad Libereckého kraje a vlastní šetření (výroční zprávy poskytovatelů sociálních služeb)

Z tabulky přehledu financování zařízení sociálních služeb jasně vyplývá, že více jak 92,5 % z financí, které jsou do sociálních služeb směřovány, jdou do pobytových služeb sociální péče a do služeb prevence spojených s cílovou skupinou osoby se zdravotním postižením či senioři. Pouze necelých 7,5% objemu finančních prostředků je směřováno do služeb sociální prevence spojených s předcházením a řešením sociálního vyloučení (drogy, bezdomovectví, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež a terénní programy, odborné sociální poradenství).

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Sociálně vyloučené lokality

Na území MAS se nachází sociálně vyloučené lokality, které byly popsány v Analýze sociálně vyloučených lokalit v ČR (GAC spol. s r. o. 2015), která navazovala na Analýzu sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti (GAC spol. s r. o., Nová škola o. p. s., 2006) a Dlouhodobého monitoringu situace romských lokalit – české lokality - Šluknovsko (GAC spol. s r. o. 2009).

Sociálně vyloučené lokality se nachází v těchto obcích a městech: Česká Kamenic, Krásná Lípa, Rumburk, Varnsdorf, Jiříkov, Rybniště, Chřibská a Jiřetín pod Jedlovou. V ORP Rumburk se nachází celkem 14 sociálně vyloučených lokalit s počtem obyvatel mezi 1600 – 2100, v ORP Varnsdorf se nachází 4 sociálně vyloučené lokality s počtem obyvatel 900 – 1000.

V roce 2007 byla oblast vybrána a schválena Vládou ČR jako jedna z 12 pilotních lokalit pro zahájení procesů sociálního začleňování. Od roku 2008 ve spolupráci s Agenurou pro sociální začleňování vzniklo Lokální partnerství pro Šluknovsko. Lokalitu Šluknovsko tvořilo 10 obcí: Rumburk, Krásná Lípa, Doubice, Varnsdorf, Dolní Podluží, Horní Podluží, Jiřetín pod Jedlovou, Rybniště, Chřibská, Česká Kamenice. Lokalita ležela v Ústeckém kraji, v bývalém okrese Děčín, z velké části ve Šluknovském výběžku. Výjimkou byla Česká Kamenice, která leží mimo Šluknovský výběžek. Rumburk, Vansdorf a Česká Kamenice jsou obcemi s pověřeným obecním úřadem. Spolupráce v lokalitě trvala až do roku 2012.

V letech 2013 - 2015 spolupracovala Agentura pro sociální začleňování samostatně jen s městem Rumburk a obcí Staré Křečany.

O spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování při Úřadu vlády ČR v rámci koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL - Investiční priorita 2.1 OPZ) projevili zájem města Rumburk, Varnsdorf a Krásná Lípa. Další možnost řešení je přes MAS Český sever v rámci SCLLD - Investiční priorita 2.3 OPZ.

Sociálně vyloučené lokality na území MAS jsou specifické tím, že leží v prostorové blízkosti majoritnímu obyvatelstvu, a dále v tom, že se ostatní (majoritní) obyvatelstvo potýká se stejnými problémy jako obyvatelé sociálně vyloučených lokalit: dlouhodobá nezaměstnanost (celkově nad deset procent), příjem tvořený především ze sociálních dávek, převažující nízké vzdělání a nízký zájem ze strany rodičů o vzdělání dětí či špatná bytová situace. Jedním z dalších problémů v sociálně vyloučených lokalitách území je migrace „problémových“ rodin ať už jde o místní migraci mezi místními obcemi a města nebo migraci z jiných částí republiky či ze Slovenska, která byla již zdokumentována Agenturou pro sociální začleňování v romských lokalitách. Vysoký kvocient osob závislých na sociálních dávkách je skutečně v lokalitě Šluknovsko nadprůměrná i v kontextu Ústeckého kraje, kde je míra lidí pobírající dávky obecně vyšší.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Dotazníkové šetření mezi starosty

V rámci dotazníkového šetření mezi starosty obcí na Šluknovsku pro Místní akční skupinu, se zjišťovala potřeba pro řešení společensky nepříznivých společenských jevů a podpory služeb pro specifické skupiny obyvatel.

V otázce Řešení nepříznivých společenských jevů celkem 9 obcí (Lipová, Staré Křečany, Dolní Poustevna, Jiříkov, Krásná Lípa, Mikulášovice, Šluknov, Velký Šenov, Vilémov) vyjádřili potřebu aktivit zaměřených na volnočasové zařízení pro děti a mládež, 3 obce (Rumburk, Šluknov, Vilémov) vyjádřila potřebu služeb prevence, zaměřené hlavně na prevenci kriminality. Mikulášovice vyjádřily potřebu služeb pro volnočasové vyžití seniorů. Doubice a Lobendava se k otázce nevyjádřily.

V otázce Podpory služeb pro specifické skupiny obyvatel 11 obcí (Rumburk, Lobendava, Lipová, Staré Křečany, Dolní Poustevna, Jiříkov, Krásná Lípa, Mikulášovice, Šluknov, Velký Šenov, Vilémov) vyjádřilo potřebu služeb pro seniory - domy pro seniory a pečovatelskou službu. Rumburk vyjádřil potřebu azylového bydlení pro matky s dětmi. Jiříkov vyjádřil potřebu sociálního bydlení pro specifické skupiny obyvatel a Šluknov terénní práci. Doubice se k otázce nevyjádřila.

Na přímý dotaz, "Jaké služby Vám v obci chybí" odpověděli zástupci měst a obcí následovně:
Velký Šenov, Jiříkov, Lipová , Doubice a Šluknov - konstatovali, že jim žádné sociální služby nechybí.
Naopak Staré Křečany by uvítaly celou škálu sociálních služeb (dle katalogu).

Zástupce Krásné Lípy konstatoval, že všeobecně chybí funkční systém ve financování a koordinování sociálních služeb. Nejvíce pak konstatuje, že schází místa v domovech pro seniory (tvrzení je založeno na základě demografického stárnutí populace).

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

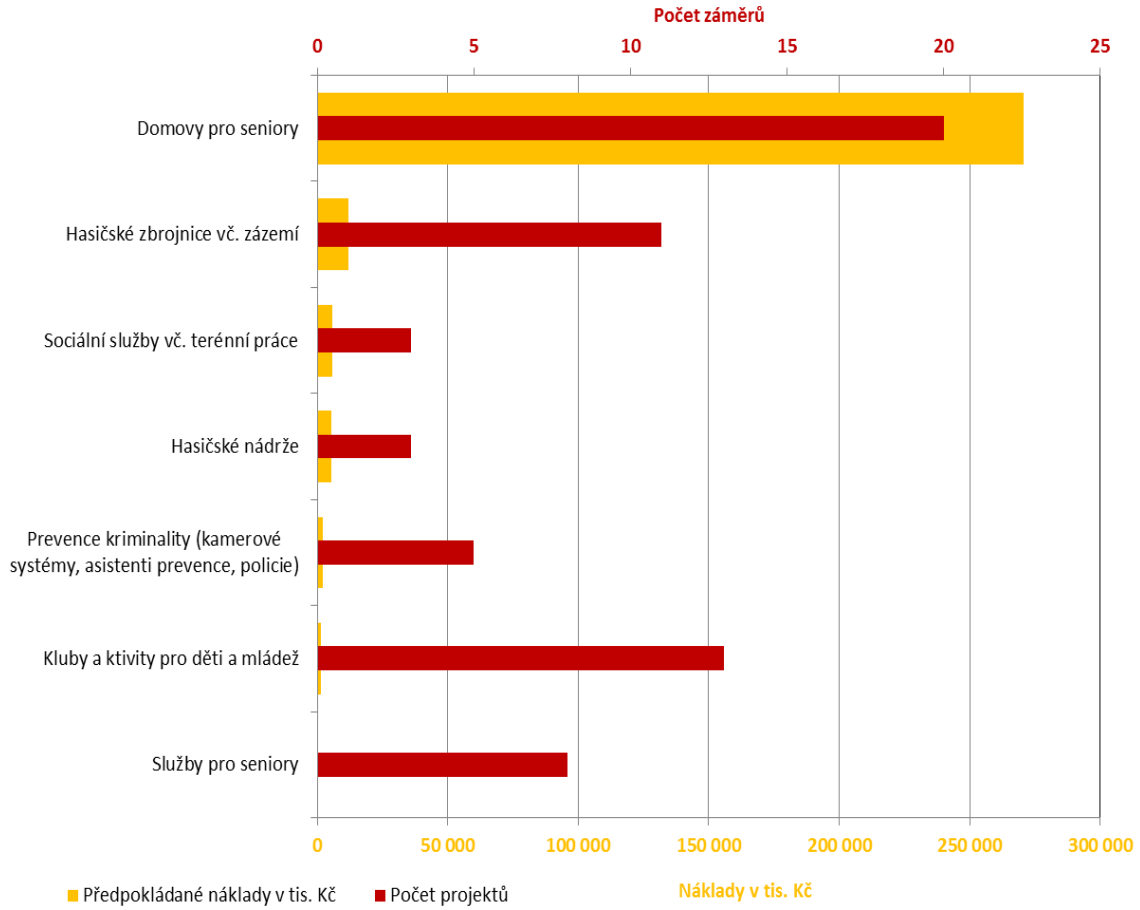

Obr. 2.24 Počet projektů a předpokládané náklady zjištěné od obcí MAS Šluknovsko v jednotlivých **typech projektů v oblasti služeb péče o občany**. Zdroj: MAS Šluknovsko – Dotazník pro starosty a rozhovory se starosty, 2013 – 2014.

Z **dotazování starostů** na výše uvedeném grafu lze sledovat, že nejvíce projektů uvedly domovy pro seniory, které zároveň zaznamenávají nejvyšší investiční náklady. Na druhém místě se umístily projekty zaměřené na aktivity pro děti a mládež. Náklady byly uvedeny u 24 z celkových 64 projektů.

Negativní sociální jevy (hlavně kriminalitu) považují obce za extrémně důležitou k řešení. V současné době jí řeší především těmito způsoby:

- Podpora volnočasových aktivit mládeže – sportoviště, komunitní centrum
- Kamerové systémy, posílení policie

Na území MAS však existují také alternativní přístupy – např. preventisté kriminality ve Šluknově, Rumburku a Krásné Lípě.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Zdravotnictví na území MAS

Co je to zdraví: **„Zdraví je pocit tělesné, duševní a sociální pohody“** – definice dle Světové zdravotnické organizace.

Hlavním poskytovatelem **zdravotnických služeb** pro obyvatele MAS v rámci území **Ústeckého kraje** je Krajská zdravotní, a.s., nemocnice Děčín. Nemocnice má celkem 329 lůžek. Zajišťuje ambulantní pohotovostní péči pro děti, dorost a dospělé, provozuje anestezilogicko-resuscitační oddělní, dětské oddělení, gynekologicko-porodnické oddělení, hematologicko-transfuzní oddělení a oddělení klinické biochemie, chirurgické oddělení, interní oddělení, neurologické oddělení, oční oddělení, ORL oddělení, patologické oddělení, radiologické a rehabilitační oddělení. Nemocnice provozuje také lékárnu. **Nemocnice Děčín neleží na území** MAS, ale nachází se těsně za jeho hranicí. Z hlediska dojezdové vzdálenosti a dopravní obslužnosti je nejblíže dostupným zdravotnickým zařízením poskytující komplexní zdravotnické služby **pro obce z jižní/jiho-západní části MAS**. Konkrétně se jedná o obce: Veselé, Huntířov, Ludvíkovice, Bynovec, Kámen, Janov, Růžová, Arnoltice, Hřensko, Srbská Kamenice, Janská, Kunratice a město: Česká Kamenice (dále viz tabulka 2.9 dojezdové vzdálenosti).

Dalším významným poskytovatelem zdravotnických služeb pro obyvatele MAS v rámci území **Ústeckého kraje** je Lužická nemocnice a poliklinika Rumburk a.s. Nemocnice má celkem 151 lůžek. Provozuje chirurgické oddělení, gynekologické oddělení, pediatrické oddělení, interní oddělení a oddělení rehabilitační a fyzikální medicíny. Nemocnice zajištuje plicní ambulanci, neurologickou ambulanci, gynekologickou ambulanci a ortopedickou ambulanci. Nemocnice má vlastní radiodiagnostické pracoviště, hematologickou laboratoř a biochemickou laboratoř. Lužická nemocnice **leží na území MAS.** Se svými 250 zaměstnanci patří Lužická nemocnice a poliklinika Rumburk a.s. mezi nejvýznamnější zaměstnavatele v území. Z hlediska dojezdové vzdálenosti a dopravní obslužnosti je Lužická nemocnice nejblíže dostupným zdravotnickým zařízením poskytujícím komplexní zdravotnické služby dostupná **pro obce ze severní části území MAS**. Konkrétně se jedná o obce: Lobendava, Vilémov, Lipová, Staré Křečany a města: Dolní Poustevna, Mikulášovice, Velký Šenov, Šluknov, Jiříkov, Krásná Lípa a samotné město Rumburk (viz tabulka 2.9 dojezdové vzdálenosti).

Dalším poskytovatelem zdravotnických služeb v rámci **Ústeckého kraje nacházejícím se přímo na území MAS** je Nemocnice Varnsdorf příspěvková organizace. Nemocnice zajišťuje ortopedickou ambulanci, gynekologickou ambulanci a chirurgicko-traumatologickou ambulanci. Provozuje ultrazvukové a radiologické pracoviště. Nemocnice dále provozuje léčebnu dlouhodobě nemocných a dopravní zdravotní službu, která čítá 7 sanitních vozů. Z hlediska dojezdové vzdálenosti a dopravní dostupnosti je nemocnice dostupná opět pro obce: Horní Podluží, Dolní Podluží, Jiřetín pod Jedlovou, Rybniště a města: Chřibská a samotné město Varnsdorf. Nemocnice však poskytuje převážně ambulantní zdravotní péči. Ostatní zdravotnické služby jsou dostupné nejblíže v nemocnicích v Rumburku nebo Děčíně.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

V rámci **Libereckého kraje** je nejvýznamnějším poskytovatelem komplexní zdravotní péče pro obyvatele MAS Nemocnice s poliklinikou Česká Lípa a.s. Nemocnice má celkem 429 lůžek a 122 lůžek pro léčebnu dlouhodobě nemocných. Nemocnice provozuje dětské oddělení, gynekologicko-porodnické oddělení, chirurgické oddělení, interní oddělení, neurologické oddělení, ortopedicko-traumatologické oddělení, plicní oddělení a oddělení léčebné rehabilitace. Nemocnice má vlastní pracoviště klinických laboratoří, provozuje hematologicko-transfuzní oddělení, oddělení radiodiagnostiky, oddělení sterilizace a oddělení patologie. Nemocnice zajišťuje gynekologicky-porodnickou ambulanci, hematologickou ambulanci, chirurgickou ambulanci, neurologickou ambulanci, pediatrickou ambulanci, ambulanci ortopedie a traumatologie a ambulanci rehabilitačního lékařství. Nemocnice **neleží na území MAS.** Z hlediska dojezdové vzdálenosti a dopravní obslužnosti je Nemocnice s poliklinikou Česká Lípa a.s. nejblíže dostupné zdravotnické zařízení poskytující komplexní služby zejména pro obce Novoborska a části Českokamenicka – **jižní část území MAS**. Konkrétně se jedná o obce: Nový Oldřichov, Okrouhlá, Prysk, Svor, Skalice u České Lípy, Kytlice a město: Kamenický Šenov.

Soukromé ordinace praktických lékařů jsou kromě ORP Varnsdorf a Rumburk dále ve větších městech jako je Česká Kamenice, Kamenický Šenov, Chřibská, Krásná Lípa, Jiříkov, Šluknov, Velký Šenov, Dolní Poustevna a Mikulášovice. Zejména v menších obcích fungují ordinace praktického lékaře pouze jeden den v týdnu. V těchto obcích pak ale není dostupná lékárna a pacient tedy musí stejně vycestovat do nejbližšího většího města pro zakoupení předepsaných léků.

Trvalým ohrožením je přitom uzavírání ordinací praktických lékařů, kteří odcházejí do důchodu. Mladí lékaři nemají zájem otvírat praxi v příhraničních oblastech.

Taktéž ordinace soukromých zubních lékařů, pokud už v menší obci je, neordinuje lékař každý den. Zubní pohotovost pro občany okresu Děčín je zajištěna pouze o sobotách, nedělích a svátcích od 8:00 do 11:00 hod vždy příslušným službu konajícím stomatologem v Děčíně. Rozpis stomatologů, kteří mají v daný víkend službu je velmi těžko dohledatelný. Občan, který je postižen akutní bolestí zubů o víkendu, pak musí obvolávat veškeré děčínské ordinace a zjišťovat, který stomatolog právě vykonává pohotovostní službu. Nebo se obrátit přímo na zubní pohotovost v Ústí nad Labem. Kam se ostatně musí obrátit stejně, pakliže není službu konajícím stomatologem v pohotovostních hodinách ošetřen.

Za odbornou lékařskou péči, která není součástí poskytovaných zdravotních služeb v rámci nemocnic: Krajská zdravotní a.s. Děčín, Lužická nemocnice a poliklinika Rumburk a.s. a Nemocnice Varnsdorf příspěvková organizace, musí občané Ústeckého kraje cestovat do Krajské zdravotní a.s. v Ústí nad Labem a občané Libereckého kraje do Krajské nemocnice v Liberci případně Jablonci nad Nisou, pokud se jedná o odborný typ zdravotní péče, která není poskytována v rámci Nemocnice s poliklinikou Česká Lípa a.s.

Rychlou zdravotní a záchrannou službu zajišťuje v rámci Ústeckého kraje Krajská zdravotní a.s. Ústí nad Labem a v rámci Libereckého kraje Krajská nemocnice Liberec.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Tab. 2.7 Počet lůžek zdravotnických zařízení Ústeckého a Libereckého kraje nacházejících se na území MAS a v jeho těsném sousedství

Název kraje	Název zdravotnického zařízení	Počet lůžek	Poznámka
Ústecký kraj	Krajská zdravotní a.s., Děčín	329	Neleží na území MAS
Ústecký kraj	Nemocnice Varnsdorf příspěvková organizace, LDN	105	
Ústecký kraj	Lužická nemocnice a poliklinika Rumburk a.s.	151	
Ústecký kraj	LDN Česká Kamenice	45	
Liberecký kraj	Nemocnice s poliklinikou Česká Lípa a.s.	429	Neleží na území MAS
Liberecký kraj	Nemocnice s poliklinikou Česká Lípa a.s., LDN	122	Neleží na území MAS
CELKEM:		**1 181**	
CELKEM na území MAS:		**301**	
CELKEM na území MAS mimo LDN:		**151**	

Zdroj: vlastní šetření, webové stránky nemocnic

Celorepublikově připadá na 10 000 obyvatel 71 lůžek, v rámci území MAS připadá na 10 000 obyvatel 20 lůžek.

Územní rozměr viz kartogramy v příloze 3 (obr. 3.5.1): Dostupnost zařízení poskytujících komplexní zdravotní péči

Tab. 2.8 Shrnutí za kapitolu služby a péče o občany

Základní údaje o sociálních službách	Na území MAS působí 106 registrovaných sociálních služeb. Je zde velká koncentrace domovů pro osoby se zdravotním postižením (10), přičemž 7 se jich nachází přímo v oblasti Šluknovského výběžku.
Chráněné bydlení	Trend přechodu klientů z ústavů sociální péče do chráněných bydlení, např. 33 klientů z Lobendavy. Na celém území působí tři azylové domy (2x Varnsdorf, Rumburk). Na území MAS chybí samostatný azylový dům zaměřený na rodiče s dětmi.
Financování zařízení sociálních služeb v roce 2012	92,5 % financí jdou do pobytových služeb sociální péče a do služeb prevence spojených s cílovou skupinou osoby se zdravotním postižením či senioři. Jen 7,5% objemu finančních prostředků je směřováno do služeb sociální prevence.
Sociálně vyloučené lokality	Na území MAS se nachází 19 vyloučených lokalit. Problémem je prostorová blízkost s majoritním obyvatelstvem a podobné problémy (vysoká nezaměstnanost, závislost na sociálních dávkách, nízká vzdělanost, nezájem rodičů o vzdělávání dětí, špatná bytová situace). Dalším problémem je migrace „problémových“ rodin v rámci obce i mezi obcemi.
Nemocnice na území MAS,	Lužická nemocnice a poliklinika Rumburk a.s. (151 lůžek),

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

nemocniční lůžka	Nemocnice Varnsdorf příspěvková organizace, LDN (105 lůžek), LDN Česká Kamenice (45 lůžek), celkem 301 lůžek. Spádové nemocnice v Děčíně (329 lůžek) a v České Lípě (551 lůžek). V rámci území MAS připadá na 10 000 obyvatel 20 lůžek (průměr ČR 71 lůžek na 10 000 obyvatel).
Přehled zdravotnických zařízení	Ordinace praktického lékaře se nachází v 21 obcích MAS, z toho do 4 obcí lékař dojíždí (detašovaná pracoviště). Zhruba ve 13 obcích se nachází ordinace dětského a zubního lékaře. Ordinace gynekologických lékařů a ordinace specializovaných lékařů se nacházejí spíše ve správních centrech nebo menších městech. Vzhledem k blízkosti Německa (levnější léky pro německé občany) se na území MAS nachází poměrně větší počet lékáren. Špatně dostupná zubní pohotovost.
Dotazníkového šetření mezi starosty	Prioritami je potřeba volnočasových aktivit pro děti a mládež a potřeba služeb pro seniory.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

1.4. Mobilita v regionu

Kvalitní pozemní komunikace, ať už pro automobilovou, železniční či nemotorovou dopravu jsou stěžejní **podmínkou pro ekonomický rozvoj** regionu i pro zvyšování kvality života jeho obyvatel. Většina dopravních výkonů na území MAS probíhá na silnicích. Mapa silniční sítě je uvedena níže v přehledu intenzity dopravy.

Na níže uvedené mapě je znázorněna **intenzita silniční dopravy** na území MAS v roce 2010. Z mapy jsou patrné nejvytíženější dopravní tahy, kterými jsou především silnice I/13 a I/9, pak s odstupem následují silnice II/266 Rumburk - Šluknov a II/263 Jiříkov - Rumburk - Krásná Lípa - Česká Kamenice a silnice II/264 a II/265 vedoucí z Varnsdorfu. Vytížená je také silnice I/62 z Děčína do Hřenska.

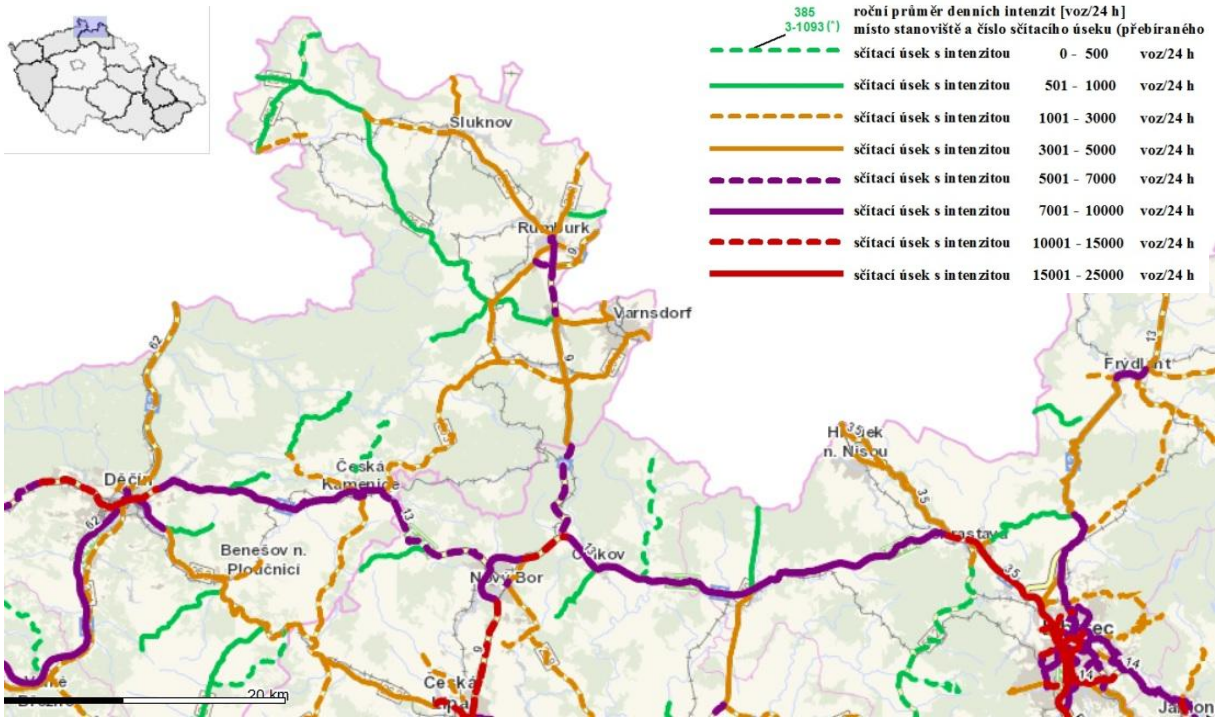

Obr. 2.25 – Intenzita silniční dopravy na území MAS v roce 2010, zdroj: Ředitelství silnic a dálnic (ŘSD)

V současné době je aktuální **zvýšení zatížení nákladní kamionovou dopravou na silnici I/13** v úseku Děčín - Svor v souvislosti s novou vyhláškou o zákazu jízdy kamionů v nočních hodinách přes Benešov nad Ploučnicí. Nyní tato nákladní doprava nadměrně zatěžuje obce Ludvíkovice, Huntířov, Českou Kamenici, Kamenický Šenov a Svor.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Pro region je charakteristické velké množství silničních hraničních přechodů. Konkrétně se jedná o Hřensko (do 60. let 20. stol. jediný fungující), Dolní Poustevna, Šluknov (Rožany), Jiříkov (3 přechody!), Rumburk (2 přechody - jeden z nich pro TIR), Varnsdorf (2 přechody).

Na níže uvedeném obrázku je zobrazen výřez mapy Ředitelství silnic a dálnic, který zobrazuje plánované investice do silnic I. třídy na území MAS. Jedná se konkrétně o přeložku silnice I/9 v Lesné (místní část Jiřetína pod Jedlovou), přeložku silnice I/9 ve Svoru (již se realizuje) a rozestavěný obchvat České Lípy na silnici I/9, který se dotýká obcí Okrouhlá a Skalice u České Lípy.

Obr. 2.26 Plánované investice Ředitelství silnic a dálnic na území MAS, zdroj: ŘSD 2014

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

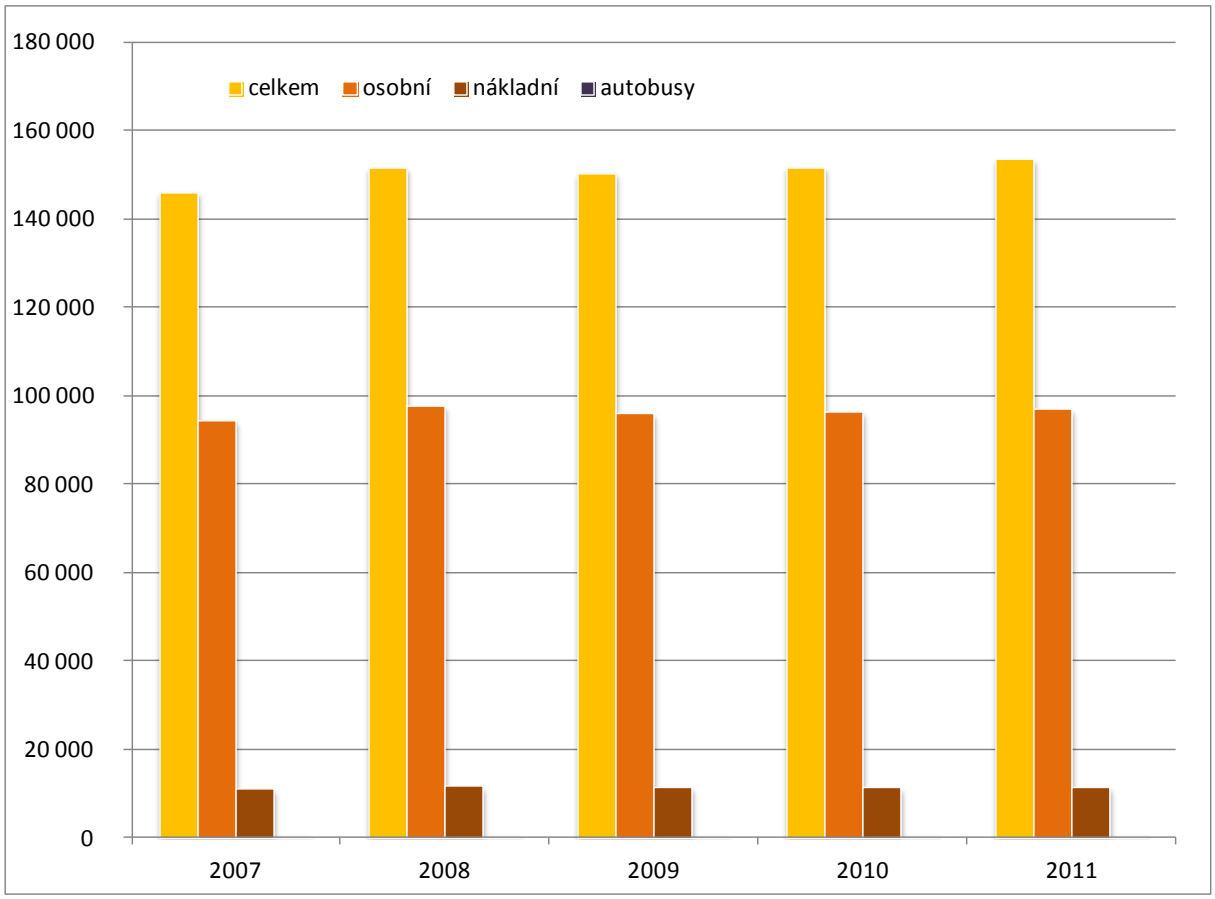

Data nejsou od r. 2012 k dispozici. A dále vlivem zpřesnění dat podle Registru osob (ROS) nejsou údaje od roku 2013 plně srovnatelné s předchozími roky.

Obr. 2.27 Počet registrovaných vozidel v okresech Děčín a Česká Lípa, zdroj: ČSÚ 2014

Na výše uvedeném grafu na obr. 2.27 lze sledovat i přes probíhající "finanční krizi" postupný mírný nárůst registrovaných vozidel jak v segmentu osobních, tak i nákladních vozidel. Počet autobusů se za uvedené období mírně snížil (z 360 v r. 2007 na 303 v r. 2011).

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

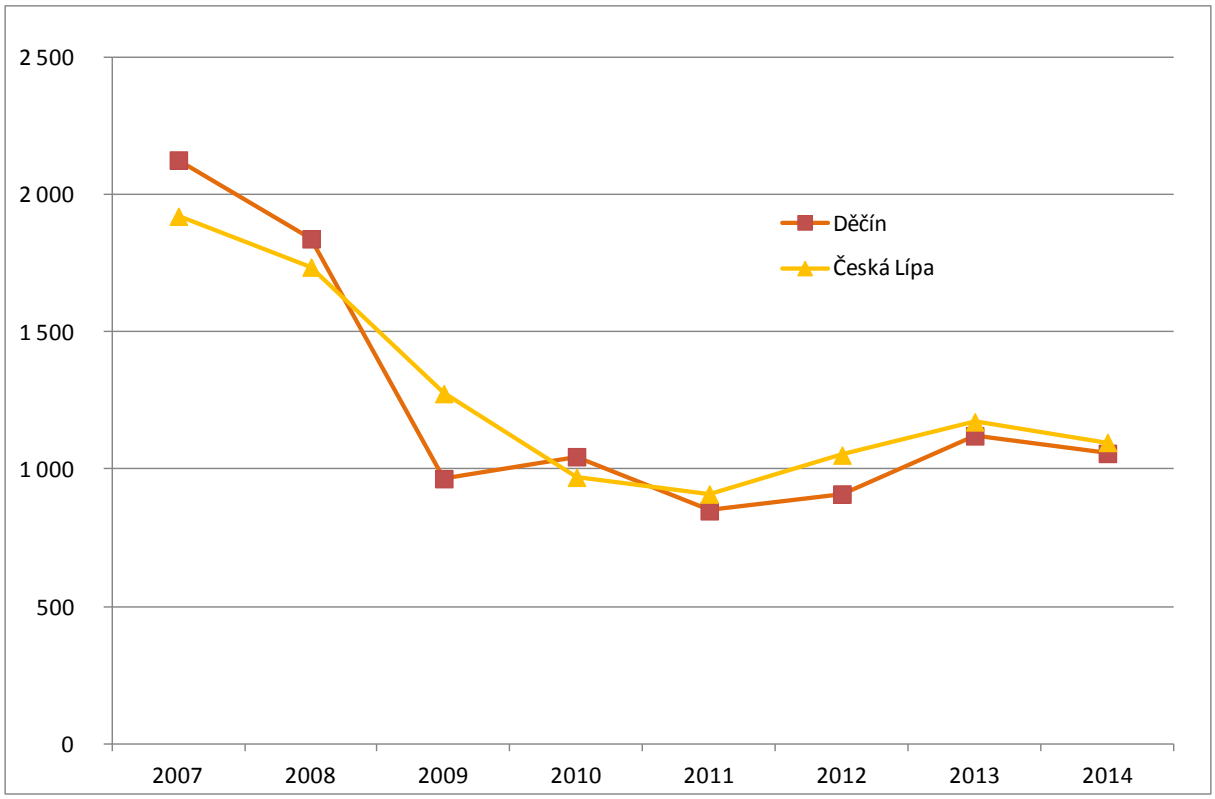

Obr. 2.28 Počet dopravních nehod v okresech Děčín a Česká Lípa, zdroj: ČSÚ 2015

Z grafu na obrázku 2.28 lze sledovat pokles dopravních nehod na silnicích okresů Děčín a Česká Lípa. Důvodem může být zavedení přísnějšího bodového systému v r. 2006. Faktem je, že celkově v ČR kontinuálně klesá počet usmrcených v důsledku přísnějšího systému, větší aktivity Policie ČR, technického pokroku (lékařství, vozidla, prostředky komunikace). Výrazný skok mezi lety 2008 a 2009 je však dán z větší části změnou pravidel v hlášení dopravních nehod Policii ČR (od r. 2009). Od roku 2009 pak sledujeme víceméně setrvalý stav počtu dopravních nehod.

Železniční síť na území MAS je nejhustší především ve své východní části, která je více urbanizovaná. Území MAS se dotýká mezinárodní železniční koridor Praha - Drážďany, avšak na území MAS není železniční stanice, kde by mezinárodní vlaky stavěly (nejblíže je v Děčíně). Územím probíhají dvě rychlíkové tratě Rumburk - Nymburk (080) a Rumburk - Děčín (081), avšak traťové rychlosti jsou v hornatém terénu Lužických hor poměrně nízké, a tak jsou cesty vlakem zpravidla časově i kilometrově delší než autobusem.

Významné jsou železniční hraniční přechody, které jsou v Dolní Poustevně (otevřen v červenci 2014), Jiříkově (neprobíhá železniční přeprava) a dva přechody ve Varnsdorfu (Seifhennersdorf - Varnsdorf - Grossschönau), kde se jedná o peážní trať jak z české, tak i z německé strany.

Důležitá pro cestovní ruch je tzv. turistická železniční trať (nově již okruh) kolem Národních parků České a Saské Švýcarsko (Rumburk - Panský - Mikulášovice - Dolní Poustevna - Sebnitz - Bad Schandau - Děčín - Benešov nad Ploučnicí - Česká Kamenice - Jedlová - Rybniště - Krásná Lípa - Rumburk).

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Unikátní v regionu je rovněž muzejní železnice po zrušené trati z České Kamenice do Kamenického Šenova.

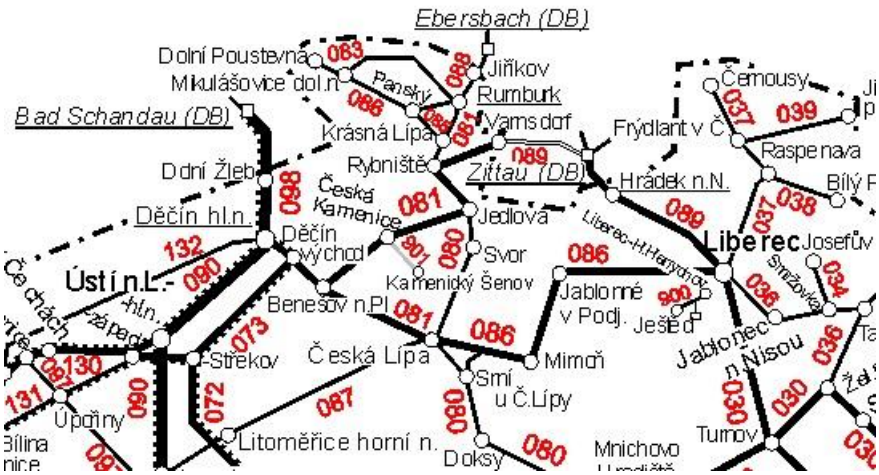

Obr. 2.29 Železniční mapa širšího okolí území MAS, zdroj České dráhy, a.s., 2014

Od nového programového období EU 2014 - 2020 je nová politika **transevropské dopravní sítě** (TEN-T). Síť TEN-T je nově definována jako dvouvrstvá síť.

- globální síť (comprehensive network) – zajišťuje multimodální propojení všech evropských regionů na úrovni NUTS 2. Jejím základem je současná síť TEN-T, přičemž ve státech EU-15 došlo k mírné redukci a naopak ve státech EU-12 k mírnému zvýšení rozsahu. Podle nařízení TEN-T by globální síť měla být dokončena do roku 2050;
- hlavní síť (core network) – představuje podmnožinu globální sítě a obsahuje nejdůležitější transevropské tahy (multimodálně). Hlavní síť byla stanovena na základě jednotné evropské metodiky vypracované EK. Podle nařízení TEN-T by měla být dokončena do roku 2030.

zdroj: Ministerstvo dopravy ČR, 2015

Územím MAS přímo žádný koridor TEN-T neprobíhá, avšak v těsné blízkosti probíhá **labský koridor** TEN-T pro nákladní a osobní železniční dopravu a koridor TEN-T pro vnitrozemskou vodní dopravu a říční přístavy. Nejbližší silniční koridor TEN-T je dálnice D8 Praha - Ústí nad Labem - Dresden.

Od 1. 1. 2015 byl v Ústeckém kraji s počátečními těžkostmi zaveden nový **integrovaný dopravní systém**. Změnili se dopravci, dopravní oblasti, vedení linek a rozsah jízdních řádů. Zároveň se zavedl integrovaný zónově relační tarif, jednotný pro všechny smluvní autobusové a železniční dopravce. Podrobnější informace na www.dopravauk.cz.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

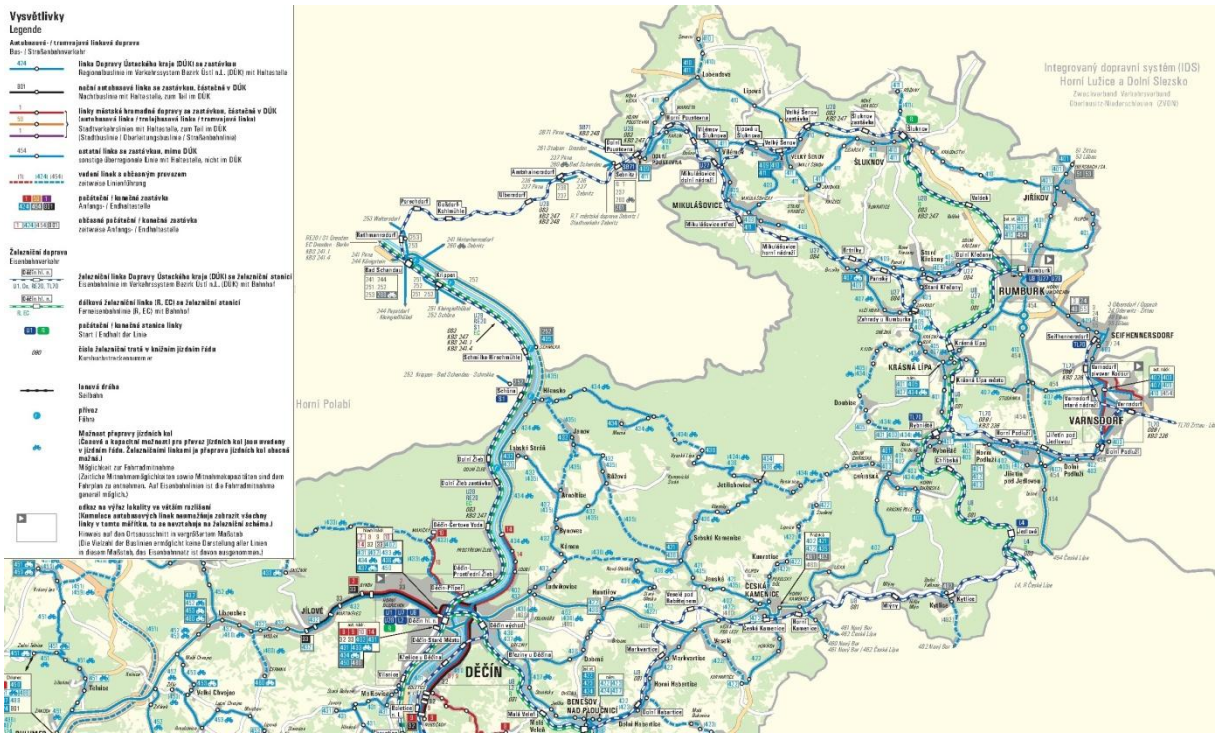

Obr. 2.30 Integrovaný dopravní systém Ústeckého kraje (veřejná doprava) Horní Lužice a Dolního Saska v systému ZVON, 2015

Rovněž v Libereckém kraji funguje integrovaný systém veřejné dopravy, zde pod označením IDOL, více na http://www.iidol.cz.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

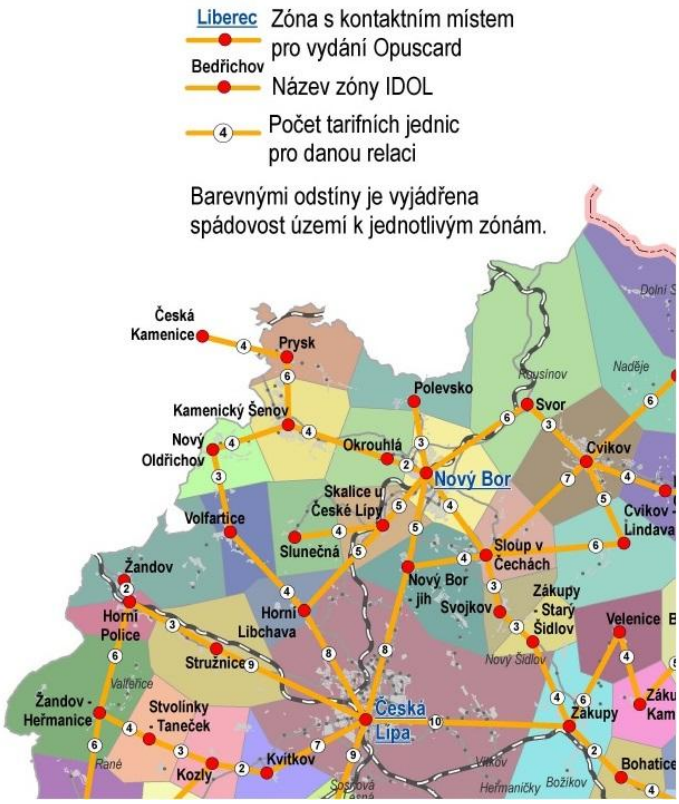

Obr. 2.31 Výřez tarifního schématu pro integrovaný dopravní systém Libereckého kraje IDOL, 2015

Územní rozměr viz kartogramy v příloze 3 (obr. 3.1.1): Dopravní obslužnost území hromadnou dopravou v pracovní dny

Z dotazování a rozhovorů se starosty lze na níže uvedeném grafu sledovat, že nejvíce preferují opravy silnic, které zároveň představují nejvyšší náklady. Na druhém místě včetně vyžadovaných nákladů preferují budování cyklostezek. Náklady byly uvedeny u 24 z celkových 60 projektů.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

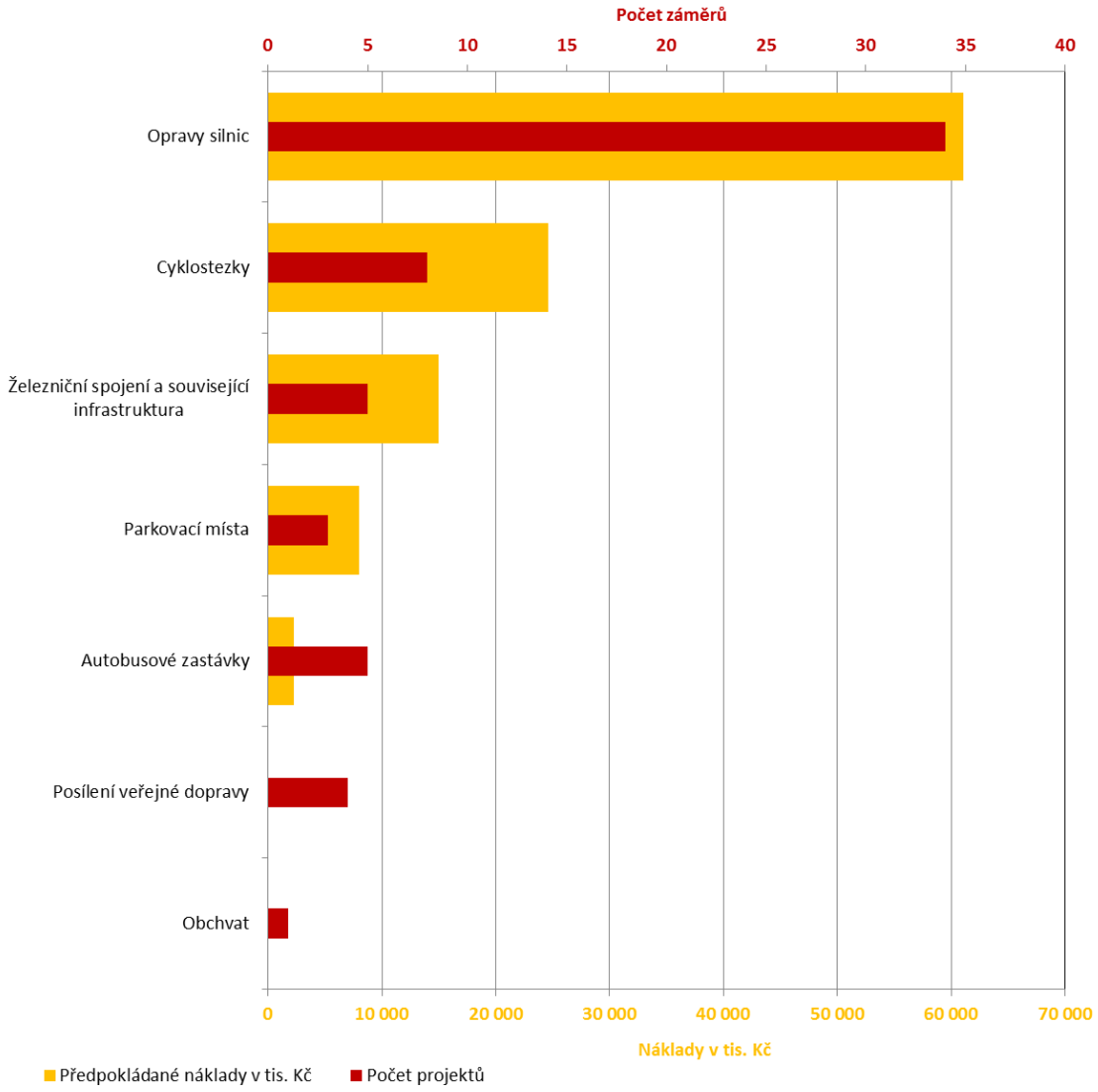

Obr. 2.32 Počet projektů a předpokládané náklady zjištěné od obcí MAS v jednotlivých **typech projektů v oblasti dopravy**. Zdroj: MAS – Dotazník pro starosty a rozhovory se starosty, 2013 – 2014.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

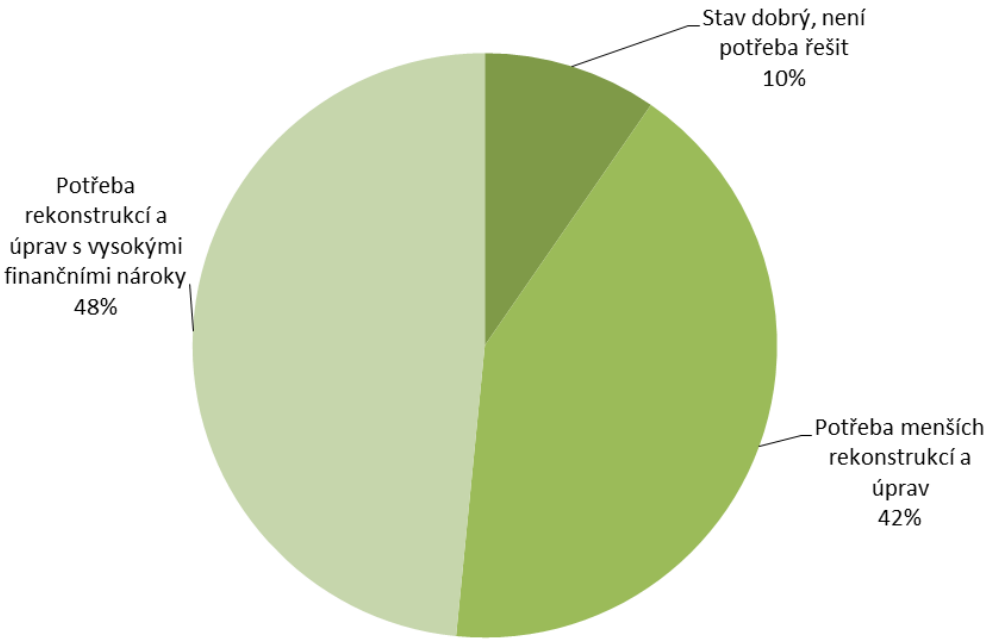

Obr. 2.33 Hodnocení **technického stavu místních komunikací** – podíl délky komunikací v km. MAS – Dotazník pro starosty a rozhovory se starosty, 2013 – 2014.

Z výše uvedeného grafu je jasně patrné, že 90 % komunikací není v dobrém stavu a potřebovala by opravit. Celkem hodnoceno 53 objektů.

Tab. 2.9 Shrnutí za kapitolu mobilita v regionu

Silniční doprava	Nejvytíženější silnice I/13 a I/9. Celkem 10 silničních hraničních přechodů do Německa (z toho jeden z nich pro TIR). Tři plánované investice ŘSD do silnic I. třídy. Mírný nárůst registrovaných vozidel jak v segmentu osobních, tak i nákladních vozidel. Pokles a stabilizace počtu dopravních nehod.
Železniční doprava	Území MAS se dotýká mezinárodní železniční koridor údolím Labe Praha - Drážďany. Územím MAS probíhají dvě rychlíkové tratě Rumburk - Nymburk (080) a Rumburk - Děčín (081). Celkem 4 železniční hraniční přechody do Německa. Významný turistický železniční okruh kolem NP České a Saské Švýcarsko. Muzejní železniční trať Česká Kamenice - Kamenický Šenov.
Transevropské dopravní sítě (TEN -T)	Na hranici MAS probíhá labský koridor TEN-T pro nákladní a osobní železniční dopravu a koridor TEN-T pro vnitrozemskou vodní dopravu a říční přístavy.
Dopravní obslužnost	Na území MAS působí dva integrované dopravní systémy (Liberecký IDOL a Ústecký ZVON).
Dotazníkové šetření starostů	Starostové nejvíce preferují opravy silnic, které zároveň představují nejvyšší náklady. Z hodnocení technického stavu místních komunikací vyplívá, že 90 % komunikací není v dobrém stavu a potřebovala by opravit.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

1.5. Občanská vybavenost

Tato kapitola se zaměřuje především na stav a projektové záměry související s **budovami a prostranstvími veřejného zájmu**. Jde o nemovitosti ve veřejném, ale i v soukromém vlastnictví, u kterých veřejnost citlivě vnímá jejich technický stav a vzhled. Jde obvykle o budovy úřadů, kulturní domy, školy, zdravotní střediska, ale také o památky, hospodářské a podnikatelské objekty v centrech obcí, brownfieldy apod.

Z projektových záměrů obcí i z názorů občanů vyplývá, že v současné době je možné sledovat silný společenský trend, který lze nazvat **tlak na modernizaci**. Spočívá mj. ve snaze modernizovat vzhled a vnitřní vybavení objektů, které je funkčně ještě relativně vyhovující, ale jeví známky **značné morální zastaralosti**. Jinou možností je snaha o zvyšování užitné hodnoty objektů – např. přidávání funkcí, zvyšování variability atd. Další faktorem, který generuje potřebu investic do výše zmíněných nemovitých objektů, je významný trend investic do **energetických úspor veřejných i soukromých budov**.

Strategické dokumenty obcí a územně plánovací dokumentace (ÚPD)

Základním plánovacím dokumentem obce, zakotveným v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích, je **program rozvoje obce**. Jde o hlavní nástroj řízení rozvoje obce. Na základě poznání situace v obci a názorů a potřeb občanů, podnikatelů, zájmových organizací a dalších subjektů v obci formuluje představy o budoucnosti obce spolu s činnostmi vedoucími k naplnění dohodnutých představ. Program rozvoje obce se zpracovává na období 4–7 let.

ÚPD se řídí zejména zákonem č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). ÚPD je souborem předepsaných textových a zejména grafických dokumentů, které regulují a navrhují výstavbu ve vymezeném území. Územně plánovací dokumentace má svoji závaznou a směrnou část. Závazná část ÚPD má podobu právní normy a každá jednotlivá územně plánovací dokumentace má tuto svoji právní normu vypracovanou a schválenou samostatně. ÚPD má úroveň územního plánu velkého územního celku (kraje), územního plánu obce a regulačního plánu.

Obce s rozšířenou působností (ORP) pořizují (od r. 2008 v souladu se stavebním zákonem č. 183/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů), **územně analytické podklady** (ÚAP). Na území MAS leží celým svým územím ORP Rumburk, ORP Varnsdorf, částečně pak ORP Děčín, ORP Nový Bor a ORP Česká Lípa, viz tab. 1.1. ORP průběžně aktualizují územně analytické podklady na základě nových údajů o území a průzkumu území a každé 2 roky pořídí jejich úplnou aktualizaci.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Územní plán obce se zaměřuje na urbanistickou koncepci a na využití území. Plán zhodnotí stav a tendence popřípadě dílčí záměry v jednotlivých problémových okruzích, které řeší, a navrhne na základě jejich analýzy možnosti optimálního řešení z hlediska obce jako celku.

Z 41 obcí MAS nemá 8 obcí (většinou malé obce Děčínska a Českokamenicka) zpracovánu územně plánovací dokumentaci (územní plán), mají ji rozpracovanou, některé obce až 7 let. Většina měst a větších obcí ÚPD aktualizuje. Celkem 21 měst a obcí MAS má zpracovaný a platný nějaký druh strategického rozvojového dokumentu. Přehled stavu zpracování výše uvedených dokumentů pro jednotlivé obce MAS je uveden v příloze analytické části strategie.

Podpora bydlení

Na následujícím grafu lze sledovat zhruba poloviční počet dokončených bytů (cca 1,5 - 2 byty) na 1 000 obyv. na území MAS ve srovnání s průměrem ČR.

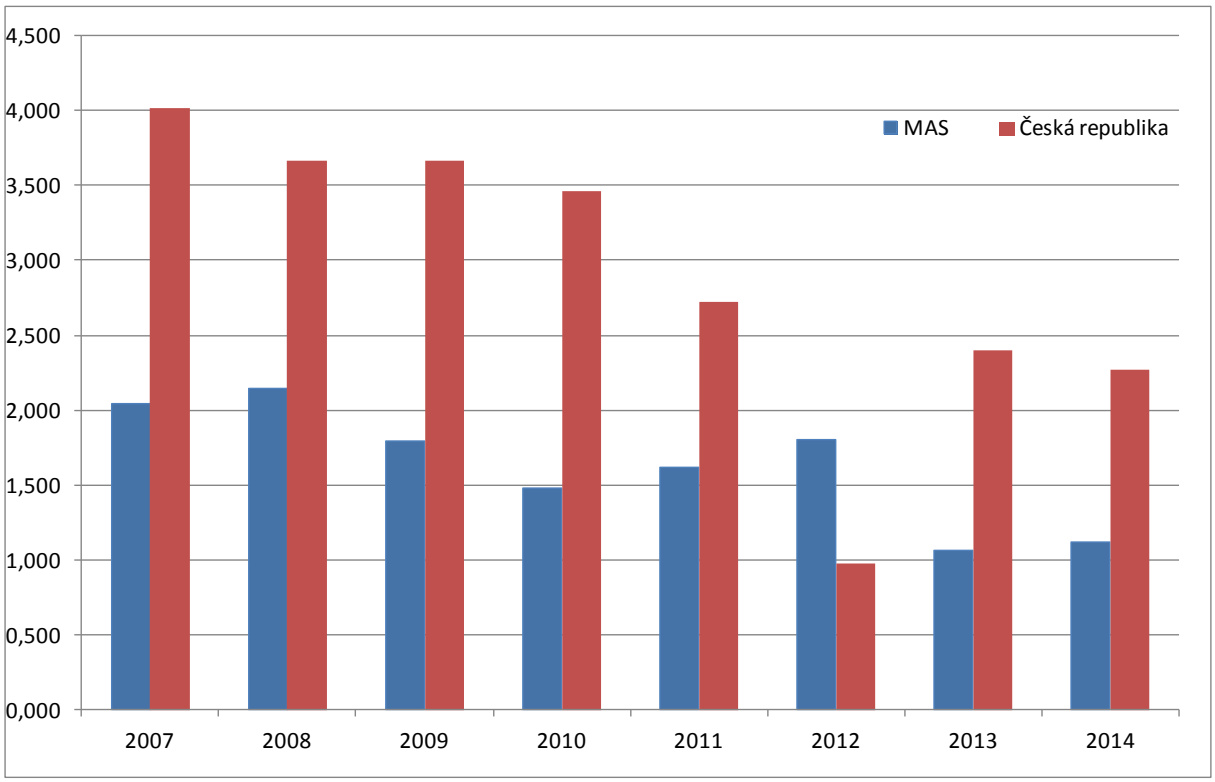

Obr. 2.34 Porovnání počtu dokončených bytů na 1 000 obyvatel, zdroj: ČSÚ 2015

Téměř všechny obce mají zájem o výstavbu rodinných domů a bytů ve svých katastrech a vyhrazují pro ni potřebné plochy. Většina obcí má v současné době parcely pro 10 – 30 rodinných domů; například Mikulášovice či Varnsdorf mají až 50 - 60.

Územní rozměr viz kartogramy v příloze 3 (obr. 2.3.1): Intenzita bytové výstavby

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Brownfields na území MAS

V listopadu 2013 byla zpracována studie Brownfields na území MAS Šluknovsko. Důvodem pro zpracování studie bylo zmapování lokalit brownfields na území MAS jako lokalit s rozvojovým potenciálem oživení hospodářství v regionu. Cílem bylo najít a popsat nevyužívaná nebo nepříliš efektivně využívaná území a získané informace využít pro přípravu dalších projektů a dokumentů zabývajících se řešením jejich obnovy. Databáze brownfieldů pomáhá pro takové lokality najít optimální využití. Podporuje investice v oblasti podnikání, bydlení, zábavních aktivit a podobně. Tím prospívá i životnímu prostředí, protože mění zanedbaná místa v živé prostory. Databáze navíc posílí absorpční kapacitu pro čerpání podpory ze strukturálních fondů EU pro období 2014-2020.[1] Revitalizace brownfields v budoucnu přinese zlepšení vzhledu obcí a měst a současně také zlepšení kvality životního prostředí.

Je mnoho definicí brownfields a největší rozdíl je mezi americkým a evropským chápáním tohoto pojmu. Evropské vnímání vidí brownfields jako opuštěné, nedostatečně využívané nebo prázdné území, které může, ale nemusí mít ekologickou zátěž.

Databáze brownfields byla zpracovávána od června do října 2013. Pro databázi byla použita dnes již zavedená metodika pasportizace lokalit brownfields, kterou použil v minulosti Ústecký i Liberecký kraj pod metodickým vedením vládní agentury CzechInvest.

V první fázi byla provedena aktualizace stávající databáze brownfields, kterou na území Děčínska a Šluknovska nechal v r. 2006 vytvořit Ústecký kraj. Celkem takto bylo aktualizováno 37 lokalit. Na Českolipsku (vč. Novoborska) bylo podobným způsobem aktualizováno 16 lokalit. Databázi brownfields v r. 2009 nechal vyhotovit Liberecký kraj. Celkem tedy bylo aktualizováno 53 lokalit brownfields.

Ke stávající databázi brownfields byly přidány další objekty, které splňovaly výše uvedené znaky lokality brownfields. Tato databáze se tvořila zcela nově podle předchozí metodiky. Celkem bylo takto zdokumentováno dalších 95 lokalit.

Ze seznamu uvedeného v příloze vyplývá, že z celkového počtu 148 lokalit brownfields se 7 lokalit opravuje, a pouze 5 lokalit z předchozí databáze (53 lokalit) bylo opraveno. Celková rozloha lokalit je dohromady necelých 1,7 km2. Převažuje soukromé vlastnictví (111 lokalit), následuje kombinace soukromého i veřejného vlastnictví (22 lokalit), pouze ve veřejném vlastnictví je 15 lokalit.

Tabulka 2.10 obsahuje základní údaje o lokalitách brownfields dle jednotlivých území obcí s rozšířenou působností (ORP) včetně údajů o rozloze a počtu obyvatel jednotlivých území. Z tabulky je patrné, že největší hustota lokalit brownfields na plochu je v ORP Varnsdorf, nejmenší hustota pak v ORP Děčín. Avšak zde je nutné přihlédnout k tomu, že jsou zde uvedeny jen údaje za část území bez města Děčín, Benešov aj. Podobně je tomu u ORP Česká Lípa a Nový Bor.

[1] http://www.brownfieldy.cz/

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Dále je z tabulky vidět, že nejvíce obyvatel na počet lokalit brownfields je v ORP Děčín, nejméně pak v ORP Česká Lípa a Nový Bor, což je dáno zejména nízkým počtem obyvatel na území.

Tab. 2.10 Brownfields dle obcí s rozšířenou působností na území MAS

	obce s rozšířenou působností (ORP)				
	Varnsdorf	**Rumburk**	**Děčín**	**Česká Lípa + Nový Bor**	**celkem**
rozloha (km^2)	88,85	266,11	205,34	50,17	**610,47**
počet obyvatel (k 1. 1. 2013)	20 396	33 556	10 840	6 468	**71 260**
hustota obyvatel na km^2	229,56	126,10	52,79	128,92	**116,73**
aktualizovaná databáze objektů z let 2006, 2009	9	23	5	16	**53**
databáze dalších objektů (2013)	32	45	16	2	**95**
počet lokalit brownfields celkem	41	68	21	18	**148**
počet obyvatel na počet lokalit brownfields	497,46	493,47	516,19	359,33	**481,49**
počet lokalit brownfields na km^2	0,46	0,26	0,10	0,36	**0,24**

zdroj: Brownfields na území MAS Šluknovsko 2013

Tabulka 2.11 obsahuje základní údaje o lokalitách brownfields dle jednotlivých obcí území MAS včetně údajů o rozloze a počtu obyvatel jednotlivých obcí. Z tabulky je patrné, že největší hustota lokalit brownfields na plochu je ve městech Kamenický Šenov, Varnsdorf a v obci Vilémov, která má malou rozlohu. Nejmenší hustotu, nulovou, tedy bez brownfields je 9 obcí převážně v děčínské části Národního parku České Švýcarsko.

Dále je z tabulky vidět, že nejvíce obyvatel na počet lokalit brownfields je ve Velkém Šenově, kde se vyskytuje pouze 1 lokalita brownfields. Nejméně obyvatel na počet lokalit brownfields je pak v obci Doubice, což je dáno především nízkým počtem obyvatel obce.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Tab. 2.11 Brownfields dle obcí a měst na území MAS

	město, obec	rozloha (km^2)	obyvatel (k 1. 1. 2013)	hustota obyvatel na km^2	aktualizovaná databáze objektů z let 2006, 2009	databáze dalších objektů (2013)	počet lokalit brownfields celkem	počet obyvatel na počet lokalit brownfields	počet lokalit brownfields na km^2
1	Dolní Podluží	15,15	1180	77,89	5	0	5	236,00	0,33
2	Dolní Poustevna	11,07	1853	167,39	1	3	4	463,25	0,36
3	Doubice	19,29	98	5,08	0	1	1	98,00	0,05
4	Horní Podluží	7,33	777	106,00	0	0	0	-	-
5	Chřibská	15,96	1390	87,09	0	8	8	173,75	0,50
6	Jiřetín pod Jedlovou	11,49	640	55,70	1	2	3	213,33	0,26
7	Jiříkov	13,32	3927	294,82	1	5	6	654,50	0,45
8	Krásná Lípa	31,39	3567	113,63	3	6	9	396,33	0,29
9	Lipová	12,82	626	48,83	2	2	4	156,50	0,31
10	Lobendava	19,55	345	17,65	0	2	2	172,50	0,10
11	Mikulášovice	25,86	2229	86,19	2	7	9	247,67	0,35
12	Rumburk	24,69	11147	451,48	4	8	12	928,92	0,49
13	Rybniště	12,71	679	53,42	0	2	2	339,50	0,16
14	Staré Křečany	36,75	1265	34,42	1	2	3	421,67	0,08
15	Šluknov	47,48	5589	117,71	7	7	14	399,21	0,29
16	Varnsdorf	26,21	15730	600,15	3	20	23	683,91	0,88
17	Velký Šenov	19,82	1984	100,10	0	1	1	1984,00	0,05
18	Vilémov	4,07	926	227,52	2	1	3	308,67	0,74
19	Jetřichovice	44,22	409	9,25	0	3	3	136,33	0,07
20	Bynovec	6,36	297	46,70	0	0	0	-	-
21	Labská Stráň	2,88	213	73,96	0	0	0	-	-
22	Arnoltice	5,53	384	69,44	0	1	1	384,00	0,18
23	Kámen	1,78	218	122,47	0	0	0	-	-
24	Ludvíkovice	9,48	910	95,99	0	0	0	-	-
25	Růžová	17,87	460	25,74	0	1	1	460,00	0,06
26	Česká Kamenice	38,76	5544	143,03	5	7	12	462,00	0,31
27	Kytlice	26,77	494	18,45	0	3	3	164,67	0,11
28	Svor	18,05	669	37,06	4	1	5	133,80	0,28
29	Srbská Kamenice	11,74	236	20,10	0	0	0	-	-
30	Janov	4,66	321	68,88	0	1	1	321,00	0,21
31	Okrouhlá	4,24	550	129,72	1	0	1	550,00	0,24
32	Kunratice	13,66	253	18,52	0	0	0	-	-
33	Prysk	13,65	456	33,41	1	0	1	456,00	0,07
34	Nový Oldřichov	3,76	768	204,26	1	0	1	768,00	0,27
35	Kamenický Šenov	10,47	4025	384,43	9	1	10	402,50	0,96
36	Huntířov	14,24	780	54,78	0	0	0	-	-
37	Veselé	7,39	321	43,44	0	0	0	-	-
	celkem	**610,47**	**71 260**	**116,73**	**53**	**95**	**148**	**481,49**	**0,24**

zdroj: Brownfields na území MAS Šluknovsko 2013

Návrhy využití brownfields

Znovuvyužití brownfields by nemělo a ani nemůže v žádném případě být předmětem velkých národních dotačních titulů. Na to nemáme dost peněz a ani jiným a vyspělejším národním ekonomikám se na takové řešení peněz nedostává. I s pomocí financí ze strukturálních fondů pravděpodobně vyřešíme pouze jen malý zlomek našich brownfields. Ve **znovuvyužití brownfields se proto bude muset hlavně a velmi podstatně angažovat soukromý kapitál a soukromí investoři**. Soukromý kapitál sám nemůže nést rizika, která rozvoj na brownfields představuje. Proto mu to musíme různými formami veřejné intervence co nejvíce a chytře umožnit.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Taková veřejná intervence by měla být soustředěná zejména na nepeněžní formy podpory. Například na vytvoření vhodného právního rámce, vhodných fiskálních podmínek, výhodného využití území, zviditelnění problematiky poškození území, jasné a plnitelné obecní, regionální a národní strategie, na neformální pomoc při konsolidaci pozemků, pružné povolovací řízení atd. Obec má mnoho formálních a ještě více neformálních možností jak do tohoto procesu vstoupit.

Příklady pomoci (angažovanosti) obce:

- Schválení rehabilitace brownfields jako strategické místní priority.
- Umístění veřejných investičních záměrů na brownfields.
- Marketing místních příležitostí, informovanost a zapojení veřejnosti.
- „Přátelský“ proces územního plánování a územního a stavebního řízení.
- Pro-aktivita obce v tomto procesu tím, že si sama vytvoří názor, co by se mělo s územím dít a pořídí pro ně vhodné územní studie.
- Pro-aktivita obce v oblasti možného ekologického poškození území tím, že poskytne vlastníkům technickou pomoc jak v tomto postupovat a jednat.
- Podpora podnikatelských aktivit.
- Příslib budoucího pronájmu rehabilitovaných prostor pro veřejné účely.
- Pomoc s konsolidací pozemků.
- Informovanost o možných dotačních titulech.
- Technická pomoc vlastníkům s procesem identifikace a odstraňování možného ekologického poškození.[2]

Je faktem, že nevyužívaných ploch a objektů je na dotčeném území daleko více. Jedná se především o menší objekty rodinných domů, chalup a zbořenišť. Také většina továren, které nebyly zařazeny do této studie, často využívá jen část z celkových prostor, nejčastěji přízemní podlaží, vrchní podlaží bývají prázdná, nevyužitá.

Brownfields může být i velkou příležitostí, zejména pro lokality ve středu obcí, kde již pouhá změna využití území může iniciovat soukromé i veřejné investory a přinést daňové příjmy, nová pracovní místa, nové bytové jednotky, či tolik potřebnou zeleň.

[2] Jackson Jiřina Bergatt a kolektiv *Brownfields snadno a lehce (Příručka zejména pro pracovníky a zastupitele obcí)*. Praha: IURS (Institut pro udržitelný rozvoj sídel, o.s.), 2005, s. 9

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Technická infrastruktura na území MAS

Vodovody a kanalizace

Uvedený popis vodovodní a kanalizační infrastruktury vychází z dokumentu Ministerstva zemědělství ČR Plán rozvoje vodovodů a kanalizací území České republiky. Dokument je zpracován podle krajů, pro území MAS je relevantní Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Libereckého kraje a Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Ústeckého kraje.

Rozhodujícím subjektem v zásobování obyvatelstva pitnou vodou a v odvádění a likvidaci komunálních odpadních vod je **Severočeská vodárenská společnost a.s.** (SVS a.s.), vlastník většiny vodovodní a kanalizační infrastruktury (úpravny vody, vodojemy, čerpací stanice pitné vody, vodovodní síť, kanalizační síť, čistírny odpadních vod (ČOV)). Veškeré akcie jsou v držení celkem 458 měst a obcí Ústeckého a Libereckého kraje. Provozování vodohospodářského majetku ve vlastnictví Severočeské vodárenské společnosti je dlouhodobou smlouvou svěřeno provozní společnosti – **Severočeským vodovodům a kanalizacím, a. s.** (SčVK).

Zásobování pitnou vodou z vodovodního řadu je 38 obcí MAS a přes 90 % obyvatel MAS. Ostatní obyvatelé jsou zásobováni individuálně pomocí studní. Pouze obce Janská, Lobendava a Srbská Kamenice nemají veřejný vodovod a obyvatelé se zásobují vodou z vlastních studní.
Na území MAS se nacházejí dva významné skupinové vodovody. První je skupinový vodovod Děčín - Hřensko, z kterého jsou zásobeny obce Hřensko, Janov, Arnoltice, Růžová, Labská Stráň, Bynovec, Kámen a Ludvíkovice. Druhý významný skupinový vodovod Varnsdorf - Chřibská zásobuje nejen varnsdorfskou aglomeraci, ale pokračuje dále do Rumburku a Šluknova s odbočkami do Krásné Lípy a Jiříkova. Ve výhledu je uvažováno s celkovým vyřešením zásobování Šluknovského výběžku pitnou vodou z úpravny vody Chřibská, napojením na skupinový vodovod Varnsdorf - Chřibská (pokračování ze Šluknova přes Velký Šenov a Vilémov do Dolní Poustevny, viz obr. 2.34).

Odvedení a čištění odpadních vod
Na kanalizaci je napojeno 26 obcí MAS a necelé 2/3 obyvatel MAS, na čistírny odpadních vod (ČOV) pak 23 obcí MAS a zhruba 56 % obyvatel MAS. Na kanalizaci a ČOV jsou napojena všechna města a obce nad 500 obyvatel, kromě Huntířova, Chřibské, Nového Oldřichova.
Na území MAS se nachází kmenová stoka odvádějící znečištěné odpadní vody z nejhustěji osídlené oblasti Rumburku a Varnsdorfu. Základem celého kanalizačního systému Varnsdorf – Rumburk je kmenový sběrač „A“, který přivádí na čistírnu odpadních vod Varnsdorf odpadní vody z lokality Varnsdorf, Rumburk a Seifhennerdorf (území SRN). Trasa kanalizačního sběrače ve Varnsdorfu sleduje tok řeky Mandavy od ČOV až do Rumburku. Plánuje se napojení kanalizace ve Starých Křečanech.
Obyvatelé resp. objekty, které nejsou napojeny na kanalizaci a ČOV, odvádějí odpadní vody do bezodtokových jímek s vyvážením na nejbližší ČOV, nebo do septiků s odtokem do vodoteče, nebo mají domovní mikročistírny s odtokem do vodoteče. Většina středních a velkých firem a rekreační střediska mají vlastní ČOV.

Ve vztahu k povrchovým a vodám a kvalitě vody je nutno propagovat dostavbu kanalizací tam, kde není čištění odpadních vod zcela dořešeno. Dále je třeba stabilizovat vodní režim v území tvorbou retenčních nádrží a dalších technických prvků. S tím souvisí i podpora zvyšování retenční schopnosti v krajině- především lesů a trvalých travních porostů i v intravilánu obcí – upřednostněním vsakování ze zastavěných a zpevněných ploch před prostým svedení do dešťové kanalizace.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

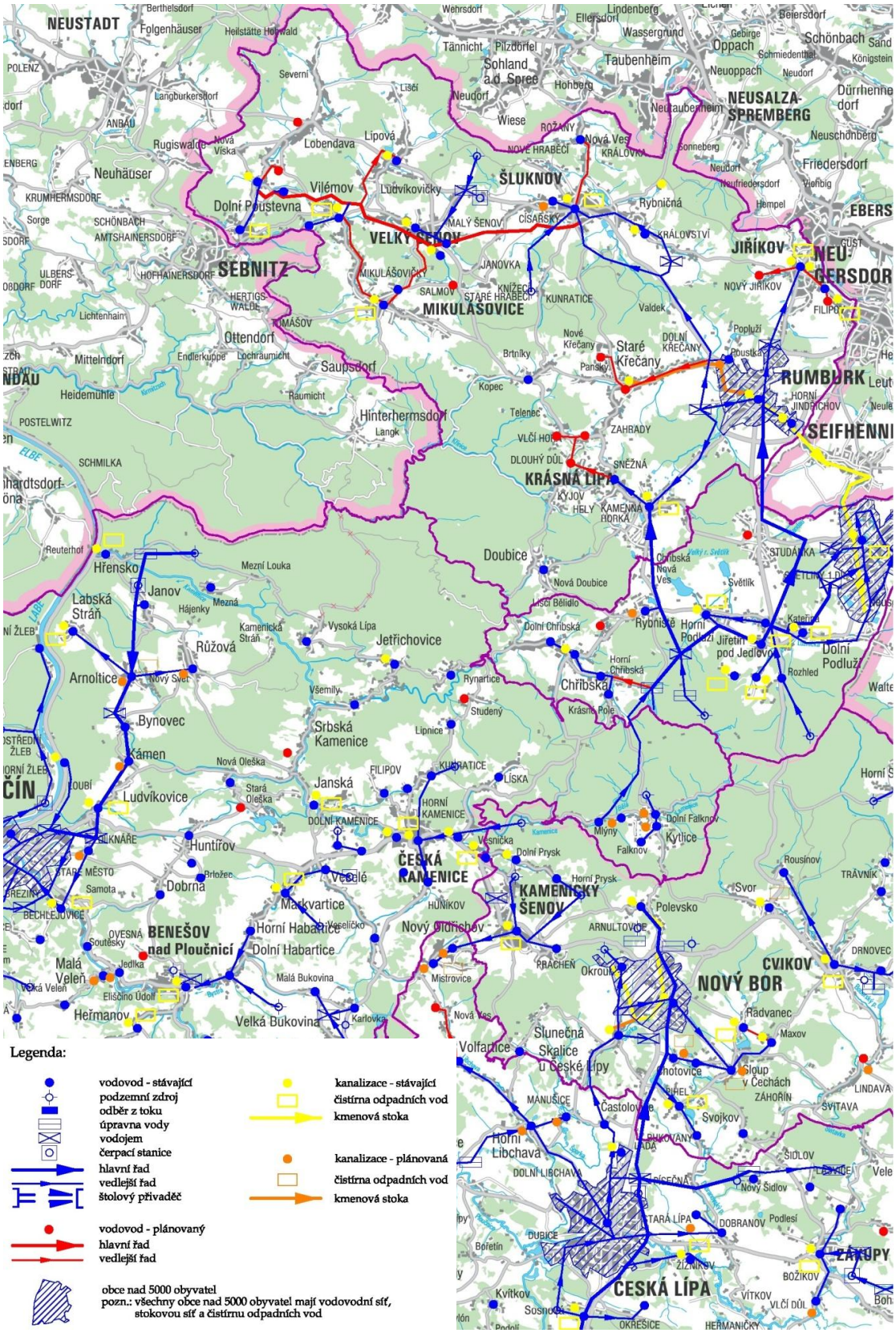

Obr. 2.35 Mapa vodovodů a kanalizací území MAS, zdroj: Plán rozvoje vodovodů a kanalizací území České republiky,http://eagri.cz/public/web/mze/voda/vodovody-a-kanalizace/plany-rozvoje-vodovodu-a-kanalizaci/prvku-cr/plan-rozvoje-vodovodu-a-kanalizaci-ceske.html, stav z r. 2007

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Tab. 2.12 Připojení obcí na vodovod a kanalizaci, čištění odpadních vod, zdroj: Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Libereckého kraje, výhled 2015, Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Ústeckého kraje

Obec	*Vodovod - počet zásobených obyvatel vč. výhledu do r. 2023*		*Kanalizace - počet napojených obyvatel*		*ČOV - počet napojených obyvatel*	
	abs.	*%*	*abs.*	*%*	*abs.*	*%*
Arnoltice	285	72,5	-	-	-	-
Bynovec	223	76,9	-	-	-	-
Česká Kamenice	5 154	95,0	2 792	51,5	1 860	34,3
Dolní Podluží	1 189	100,0	297	25,0	297	25,0
Dolní Poustevna	1 727	94,6	1 205	66,0	274	15,0
Doubice	101	100,0	-	-	-	-
Horní Podluží	675	87,1	85	11,0	85	11,0
Hřensko	272	97,1	166	59,3	166	59,3
Huntířov	788	100,0	-	-	-	-
Chřibská	1 289	92,3	336	24,1	-	-
Janov	185	54,9	-	-	-	-
Janská	156	80,0	-	-	-	-
Jetřichovice	390	99,0	182	46,2	-	-
Jiřetín pod Jedlovou	648	100,0	504	77,8	504	77,8
Jiříkov	3 089	79,7	1 315	33,9	1 230	31,7
Kámen	154	70,6	-	-	-	-
Kamenický Šenov	4 034	100,0	3 572	88,5	3 572	88,5
Krásná Lípa	3 288	92,4	2 961	83,2	2 961	83,2
Kunratice	212	80,3	-	-	-	-
Kytlice	453	90,1	-	-	-	-
Labská Stráň	191	86,8	122	55,5	122	55,5
Lipová	720	118,6	130	21,4	-	-
Lobendava	-	-	-	-	-	-
Ludvíkovice	898	100,0	475	52,9	475	52,9
Mikulášovice	2 204	100,0	1 209	54,9	743	33,7
Nový Oldřichov	787	100,0	-	-	-	-
Okrouhlá	526	94,9	538	97,1	538	97,1
Prysk	359	80,1	37	8,3	37	8,3
Rumburk	10 142	90,9	9 718	87,1	7 261	65,1
Růžová	280	60,2	-	-	-	-
Rybniště	574	85,2	43	6,4	43	6,4
Skalice u České Lípy	1 232	82,9	49	3,3	49	3,3
Slunečná	131	100,0	-	-	-	-
Srbská Kamenice	-	-	-	-	-	-
Staré Křečany	1 156	91,4	215	17,0	11	0,9
Svor	631	95,9	36	5,5	36	5,5
Šluknov	4 751	84,6	4 349	77,4	3 949	70,3
Varnsdorf	15 664	100,0	15 650	99,9	15 208	97,1
Velký Šenov	1 832	94,0	1 400	71,8	1 400	71,8
Veselé	254	77,9	-	-	-	-
Vilémov	923	100,0	547	59,3	547	59,3
celkem	**67 567**	**92,4**	**47 933**	**65,6**	**41 368**	**56,6**

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Územní rozměr viz kartogramy v příloze 3 (obr. 3.2.3 a 3.2.4): Obyvatelé žijících v trvale obydlených bytech napojených na veřejnou kanalizaci a Napojení splaškové kanalizace na ČOV

Energetika

Energetika na území MAS je na relativně dobré úrovni. Je zde řada středních zdrojů tepelné energie, plošná plynofikace řady měst a obcí a obnovitelné zdroje energie (dále jen OZE), které jsou v současnosti využívány velmi málo. Území MAS má však velmi omezené zdroje energií a je závislé na jejich importu. Nevyskytuje se zde žádný významný zdroj uhlí nebo zemního plynu a nebyl zde realizován žádný nadmístní zdroj elektrické energie.

Výroba elektrické energie

Na území MAS nejsou žádné významné zdroje na výrobu elektřiny, které by vyrobenou elektřinu dodávaly do přenosové soustavy ČEPS a.s. Malé výrobní zdroje jsou provozovány v rámci kombinované výroby elektřiny a tepla.

V tabulce 2.18 jsou zachyceny obnovitelné a místní zdroje energie na území MAS s instalovaným výkonem 0,100 MW a větším. Výjimku tvoří pouze malé vodní elektrárny. Plynové, spalovací a teplovodní zdroje energie jsou uvedeny všechny na území MAS. Jde o malé a střední zdroje energie zaměřené na výrobu tepla nebo ve většině případech na kombinaci výroby elektřiny a tepla. Mezi největší zdroje tepelné energie patří varnsdorfská, krásnolipská a rumburská teplárna, viz tab. 2.18.

Nejnovější zdrojem energie, který v posledních letech díky štědrým dotacím zaznamenal velký rozmach, jsou solární fotovoltaické elektrárny. Na území MAS se nachází stovky drobných solárních elektráren s instalovanými výkony v jednotkách kW. Mezi solární elektrárny s největšími instalovanými výkony (nad 1 MW) patří 3 varnsdorfské elektrárny, 2 českokamenické elektrárny, 1 elektrárna ve Skalici u České Lípy, 1 v Dolní Poustevně a 1 v Arnoltících. Na území MAS se nenacházejí žádné větrné elektrárny.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Tab. 2.13 Obnovitelné a místní zdroje energie – stav 2014

Zdroj energie	Obec (majitel)	Instalovaný výkon (MW)		
		elektrický	tepelný	celkem
Plynový a spalovací, teplovodní	Varnsdorf (Teplárna Varnsdorf a.s.)	4	63,8	67,8
	Varnsdorf (Severočeské vodovody a kanalizace, a.s.)	0,16	0,229	0,389
	Rumburk, Podhájí (RWE Energo, s.r.o.)	0	16	16
	Rumburk (METALURGIE Rumburk s.r.o.)	0,48	0,748	1,228
	Šluknov, Rožany (TERBA s.r.o.)	0,2	0,24	0,44
	Šluknov (Energo Šluknov s.r.o.)	0,6	0,693	1,293
	Šluknov (Energo Šluknov s.r.o.)	0	5,58	5,58
	Šluknov (Technické služby Šluknov, spol. s r.o.)	0	1,257	1,257
	Velký Šenov (Železárny Velký Šenov s.r.o.)	0,96	1,2	2,16
	Velký Šenov (Železárny Velký Šenov s.r.o.)	0,96	2,2	3,16
	Mikulášovice (Tepelné hospodářství Mikulášovice, s.r.o.)	0,7	3,3	4
	Krásná Lípa (Křinice Krásná Lípa s.r.o.)	0,14	3,16	3,3
	Krásná Lípa (KOMAXO, s.r.o.)	0	19,2	19,2
	Jiříkov (Stavební bytové družstvo občanů Průkopník)	0	3,36	3,36
	Kamenický Šenov (PRECIOSA - LUSTRY, a.s.)	0	13,3	13,3
celkem		**8,2**	**134,267**	**142,467**
Malé vodní elektrárny	Česká Kamenice (František Roll)	0,022	0	0,022
	Vilémov (Tomáš Jiřinec)	0,03	0	0,03
celkem		**0,052**	**0**	**0,052**
Solární	Varnsdorf (BUSINESS VISION s.r.o.)	1,504	0	1,504
	Varnsdorf (TM-SOLAR s.r.o.)	3,901	0	3,901
	Varnsdorf (PM ALFA, s.r.o.)	1,5	0	1,5
	Česká Kamenice (WIS Energo Kerhartice s.r.o.)	2,018	0	2,018
	Česká Kamenice (FVE ČK s.r.o.)	2,055	0	2,055
	Dolní Poustevna (HEFRA solarpark development s.r.o.)	1,668	0	1,668
	Horní Podluží (ALSOL s.r.o.)	0,114	0	0,114
	Arnoltice (Solaris elektro s. r. o.)	1,015	0	1,015
	Ludvíkovice (Jezdecký Park s.r.o.)	0,27	0	0,27
	Skalice u České Lípy (AMMASSO STELLARE, SE)	2,003	0	2,003
	Nový Oldřichov a Slunečná (Farma Slunečná v.o.s.)	0,184	0	0,184
celkem		**16,232**	**0**	**16,232**

zdroj: Energetický a regulační úřad, 2015

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Přenosová a distribuční soustava elektrické energie

Přenosová soustava vysokého (220 kV) a velmi vysokého napětí (400 kV) společnosti ČEPS, a.s. na území MAS **nezasahuje** a ani v desetiletém výhledu do r. 2023 nejsou plány na výstavbu nových vedení nebo propojení s přenosovými soustavami EU.

Distribuční soustava elektrické energie na území MAS je tvořena sítí vysokého napětí 110 kV, 35 kV, 22 kV a 10 kV ve vlastnictví ČEZ Distribuce. Elektrická energie do severní části území MAS je přiváděna vedením vysokého napětí 110 kV od Děčína přes Českou Kamenici, Chřibskou, Krásnou Lípu do rozvodny v Rumburku. Odtud je odbočka vedení 110 kV do Varnsdorfu a druhá odbočka přes Šluknov do rozvodny ve Velkém Šenově. Elektrická energie je dále rozváděna vedeními vysokého napětí 35 kV, 22 kV a 10 kV, k jednotlivým spotřebitelům pak soustavou nízkého napětí 220/380 V.

Záměrem ČEZ Distribuce je posílení distribuční soustavy vysokého napětí 110 kV v úseku Česká Lípa, Skalice u České Lípy, Nový Bor, Svor, Jiřetín pod Jedlovou, Dolní Podluží a Varnsdorf. Druhé plánované propojení je přeshraniční napojení vysokého napětí 110 kV z rozvodny v Rumburku kolem průmyslové zóny, podél silnice I/9 a nového hraničního přechodu pro kamiony do německého Neugersdorfu.

Zásobování zemním plynem

Na území MAS nezasahuje žádný tranzitní plynovod ani velmi vysokotlaký plynovod (VVTL). Hlavními napájecími body pro zásobování území MAS plynem jsou dálková vedení vysokotlakých (VTL) plynovodů přivádějící zemní plyn ze sousedních regionů do VTL regulačních stanic, a to třemi větvemi. První navazuje v Novém Boru a pokračuje přes Kamenický Šenov do České Kamenice. Druhá rovněž navazuje v Novém Boru a pokračuje severně přes Kytlice, Chřibskou, Rybniště do Krásné Lípy, a dále pokračuje přes Rumburk, Jiříkov, Šluknov, Velký Šenov, Vilémov a končí v Dolní Poustevně. Třetí větev navazuje ve Cvikově a pokračuje přes Svor, Jiřetín pod Jedlovou a Dolní Podluží na Studánku, kde je odbočka do Varnsdorfu a Krásné Lípy. Z koncových míst pokračují STL plynovody a NTL plynovody. Na území MAS se nevyskytuje žádný nadmístně významný zdroj zemního plynu či bioplynu.

Zařízení tělovýchovy a sportu

Pro školní tělesnou výchovu jsou určeny tělocvičny a hřiště základních a středních škol při základních a středních školách. Rekreační tělovýchovu umožňují např. jednoduchá hřiště pro menší děti (téměř v každé obci MAS), pro mládež a dospělé, cyklostezky, běžecké lyžařské tratě (zejména v Lužických horách).
Pro organizovanou tělovýchovu, kde se předpokládá případně i pořádání sportovních utkání, slouží velkoplošná hřiště (např. fotbalová hřiště), golfová hřiště (např. Golf Janov, Fotbalgolf Rumburk), sportovní stadiony (Varnsdorf, Rumburk), sportovní haly (Varnsdorf, Rumburk), kuželny, bowlingy,

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

plavecké bazény kryté (Varnsdorf, Rumburk) a otevřené, zimní stadiony kryté (Varnsdorf, Rumburk) a otevřené, autokrosové, cyklokrosové a motokrosové tratě, sportovní letiště (např. Bynovec, Chřibská), zařízení pro jezdecký sport (např. Všemily, Ludvíkovice, Rumburk), tratě a zařízení pro lyžování sjezdové i turistické (např. areál Jedlová, areál Horní Podluží), sáňkařské dráhy, bobové dráhy, střelnice, kynologická cvičiště a další.

Zařízení kultury

Zařízení kultury jsou využívána jak ve volném čase, tak i jako součást výuky všech druhů školských zařízení. Umožňují poznávání předmětů kulturního a vědeckého zájmu a slouží ke zvyšování kulturní úrovně návštěvníků. Využití jednotlivých druhů se v mnoha případech prolíná.
Zařízení kultury jsou divadelní scény (Varnsdorf, Rumburk), koncertní sály (např. Varnsdorf, Rumburk, Šluknov, Česká Kamenice), muzea a galerie (např. Varnsdorf, Rumburk, Šluknov, Česká Kamenice, Krásná Lípa, ale i menší obce např. Lipová, Jiřetín pod Jedlovou, Jánská), kina (např. Varnsdorf, Rumburk, Šluknov, Česká Kamenice, Krásná Lípa, Dolní Podluží), botanické zahrady a zoologické zahrady (např. Arboretum v Kunraticích u Šluknova Lesnické školy Šluknov, Natura Rumburk - chov lesní zvěře mírného pásma), hvězdárny a planetária (např. Mikulášovice) a Klubovny pro zájmové skupiny.

V těchto oblastech se negativně projevuje geografický fenomén zhruba dvou stejně velkých měst (Varnsdorf, Rumburk), která mezi sebou soutěží o úplnost občanské vybavenosti, např. obě města mají zastřešený plavecký bazén, zastřešené zimní stadiony, divadelní scény, což obě města značně finančně vyčerpává (investičními i provozními náklady).

Knihovny jsou zařízeními buď vědeckými, nebo osvětovými. Vědecká knihovna slouží čtenářům, jejichž zájmy jsou spjaty s vědeckou nebo vysokoškolskou činností. Osvětová knihovna je určena širokému okruhu uživatelů. Knihovny se nacházejí v 26 obcích a městech MAS. Kromě obecních a městských knihoven jsou pro čtenáře k dispozici i odborné a zájmové knihovny v muzeích, školách, klubech, spolcích apod. V Lužické nemocnici je dokonce odborná Lékařská knihovna.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Tab. 2.14 Knihovny na území MAS, zdroj: vlastní šetření

Obec	ANO/NE	Název	Popis/poznámka
Arnoltice	NE		
Bynovec	NE		
Česká Kamenice	ANO	Městská knihovna Česká Kamenice p.o.	Otevřeno každé pondělí, úterý a čtvrtek, možnost vyhledávání v on-line katalogu knihovny, možnost využití veřejného internetu
Dolní Podluží	ANO	Knihovna Dolní Podluží	Otevřeno každou středu od 14 do 16 hod a každý pátek od 13 do 15 hod
Dolní Poustevna	ANO	Městská knihovna	Otevřeno každé úterý a čtvrtek od 15 do 17 hod, možnost připojení k internetu, faxování a kopírování (za poplatek)
Doubice	NE		
Horní Podluží	NE		
Hřensko	NE		
Huntířov	NE		
Chřibská	NE		
Janov	NE		
Janská	NE		
Jetřichovice	NE		
Jiřetín pod Jedlovou	ANO	Knihovna	Otevřeno každou středu od 16 do 19 hod
Jiříkov	ANO	Městská knihovna	Pracoviště Jiříkov - otevřeno od pondělí do čtvrtka, Pracoviště Filipov - otevřeno každé pondělí a čtvrtek od 15,45 do 18 hod
Kámen	ANO	Místní knihovna v budově OÚ	Otevřeno 2x měsíčně
Kamenický Šenov	ANO	Městská knihovna	Otevřeno denně kromě úterý
Krásná Lípa	ANO	Městská knihovna	Otevřeno denně kromě pátku
Kunratice	ANO	Obecní knihovna	
Kytlice	ANO	Knihovna	Otevřeno každé pondělí od 14 do 16 hod
Labská Stráň	NE		
Lipová	ANO	Obecní knihovna	Otevřeno každou středu od 15,30 do 16,30 hod
Lobendava	NE		
Ludvíkovice	NE		
Mikulášovice	ANO		
Nový Oldřichov	ANO	Knihovna Nový Oldřichov - v 1. patře budovy OÚ	Otevřeno každé pondělí od 16 do 18 hod
Okrouhlá	ANO	Obecní lidová knihovna	Otevřeno každé sudé pondělí od 15 do 17 hod
Prysk	ANO	Místní knihovna Prysk	Otevřeno každý čtvrtek od 15 do 16 hod, možnost využití vysokorychlostního internetu zdarma
Rumburk	ANO	Městská knihovna Rumburk p.o.	Otevřeno denně
Rumburk	ANO	Lužická nemocnice a poliklinika a.s. - Lékařská knihovna	
Růžová	ANO	Knihovna - v budově u kostela nad OÚ	Otevřeno každý pátek od 16 do 18 hod, možnost využití veřejného internetu
Rybniště	ANO	Obecní knihovna	
Skalice u České Lípy	ANO	Obecní knihovna	
Slunečná	ANO	Obecní knihovna	Otevřeno kažedé pondělí od 14 do 17 hod, možnost využití veřejného internetu
Srbská Kamenice	ANO	Obecní knihovna Srbská Kamenice	Otevřeno každou středu od 14 do 16 hod, možnost objednání knih z on-line katalogu děčínské knihovny
Staré Křečany	NE		
Svor	ANO	Knihovna v 1. patře budovy OÚ	Otevřeno každou středu od 16 do 17 hod
Šluknov	ANO	Městská knihovna Šluknov	Otevřeno denně
Varnsdorf	ANO	Městská knihovna Varnsdorf p.o.	Otevřeno denně
Velký Šenov	ANO	Městská knihovna	Otevřeno každý čtvrtek od 14 do 17 hod a každou sobotu od 8 do 10,30 hod
Veselé	NE		
Vilémov	ANO	Obecní knihovna	

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Územní rozměr viz kartogramy v příloze 3 (obr. 3.7.6 a 3.7.3): Vybavenost základními kulturními zařízeními a Vybavenost základními sportovními zařízeními

Zařízení církví

Pro region MAS je charakteristické velké zastoupení církevních objektů. Jsou to **světské objekty**, tj. fary, pastorační a společenská centra, centra pro mládež (např. seleziánské centrum v Rumburku), školy, vzdělávací a výchovná zařízení (např. Gymnázium Varnsdorf), domovy pro fyzicky i mentálně postižené, stacionáře pro staré občany, azylové domy, budovy charity, hospodářské objekty a další.

Mezi **sakrální objekty** patří farní kostely, filiální kostely (např. kostel sv. Karla Boromejského) a kaple, poutní kostely a kaple (např. Bazilika minor ve Filipově), hřbitovní kostely a kaple, drobná církevní architektura (kapličky, Boží muka, kříže, křížové cesty, zvonice atd.).

Na území MAS působí nebo mají modlitebnu **církve a náboženské společnosti**:

Římskokatolická církev (Litoměřická diecéze), Českobratrská církev evangelická (např. Rumburk), Pravoslavná církev (např. Rumburk), Starokatolická církev (Varnsdorf), Církev adventistů sedmého dne (např. Rumburk), svědkové Jehovovi (např. Rumburk), příznivci Buddhismu (chrám ve Varnsdorfu) a další.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Dotazníkové šetření starostů

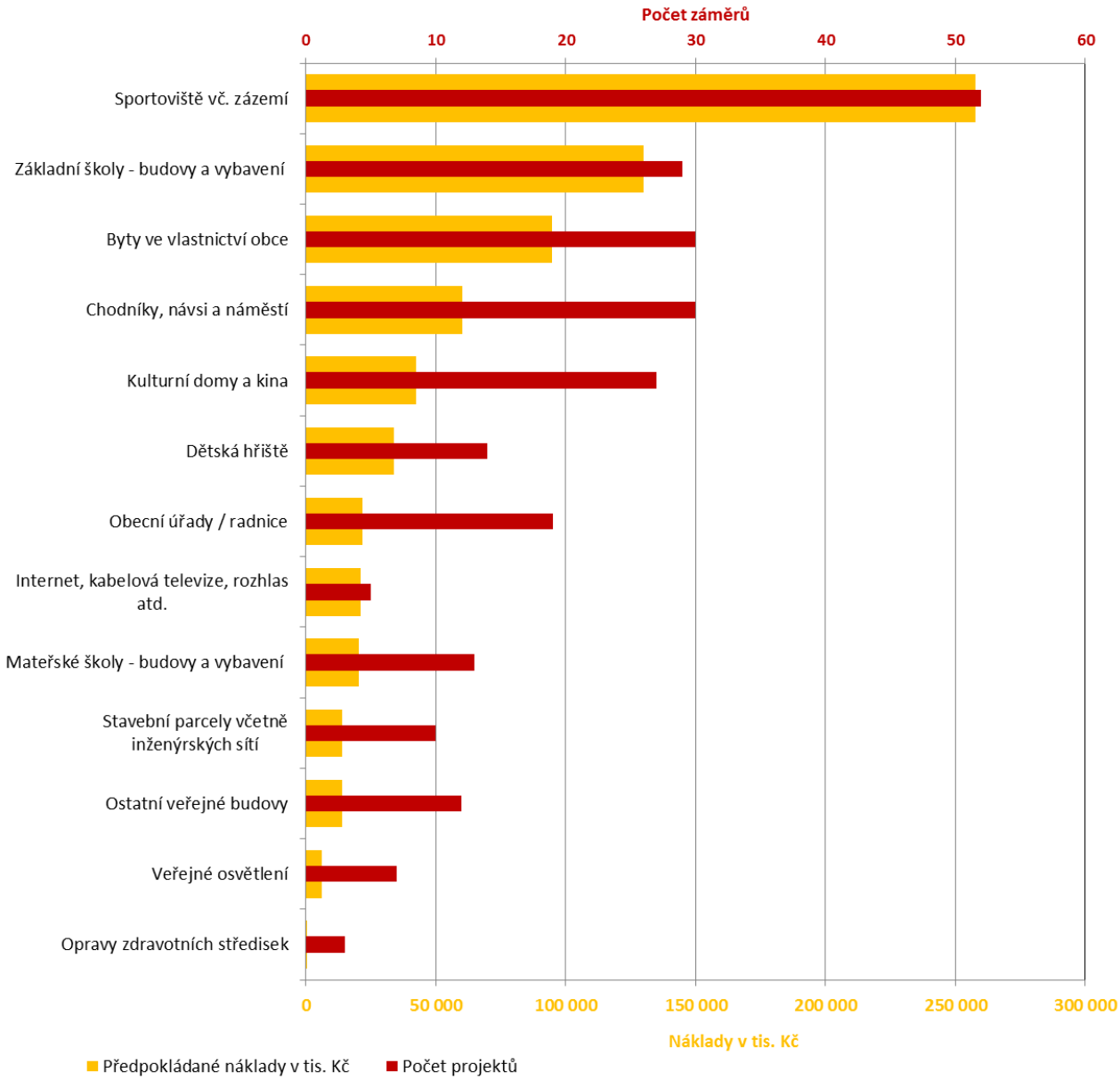

Obr. 2.36 Počet projektů a předpokládané náklady zjištěné od obcí MAS v jednotlivých **typech projektů v oblasti občanské vybavenosti**. Zdroj: MAS – Dotazník pro starosty a rozhovory se starosty, 2013 – 2014.

Z dotazování starostů vyplývá, že v oblasti občanské vybavenosti jednoznačně dávají přednost budování sportovišť jak počtem projektů tak i výši investičních nákladů. Na dalších místech se umístily projekty zaměřené na základní školy, chodníky, návsi a náměstí. Významné jsou pro starosty také projekty zaměřené na kulturní domy a kina. Náklady byly uvedeny u 128 z celkových 251 projektů.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

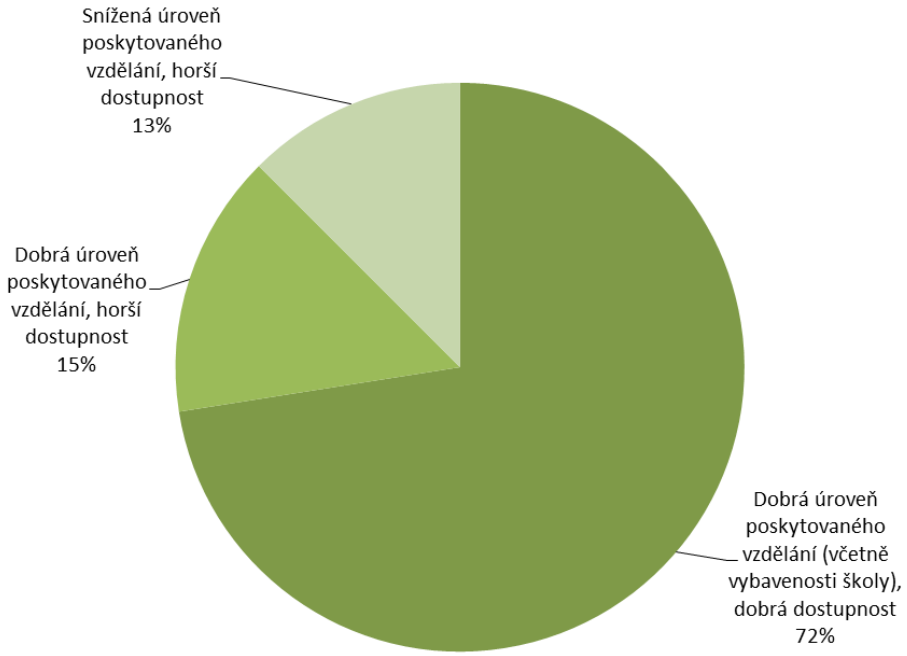

Obr. 2.37 Hodnocení kvality a dostupnosti **základních a mateřských škol** na území MAS. MAS – Dotazník pro starosty a rozhovory se starosty, 2013 – 2014.

Z hodnocení kvality a dostupnosti základních a mateřských škol na území MAS uvedeném na obr. 2.37 vyplývá, že téměř 90 % školských zařízení má dobrou úroveň poskytovaného vzdělání, a 72 % i dobrou dostupnost. Celkem hodnoceno 53 objektů.

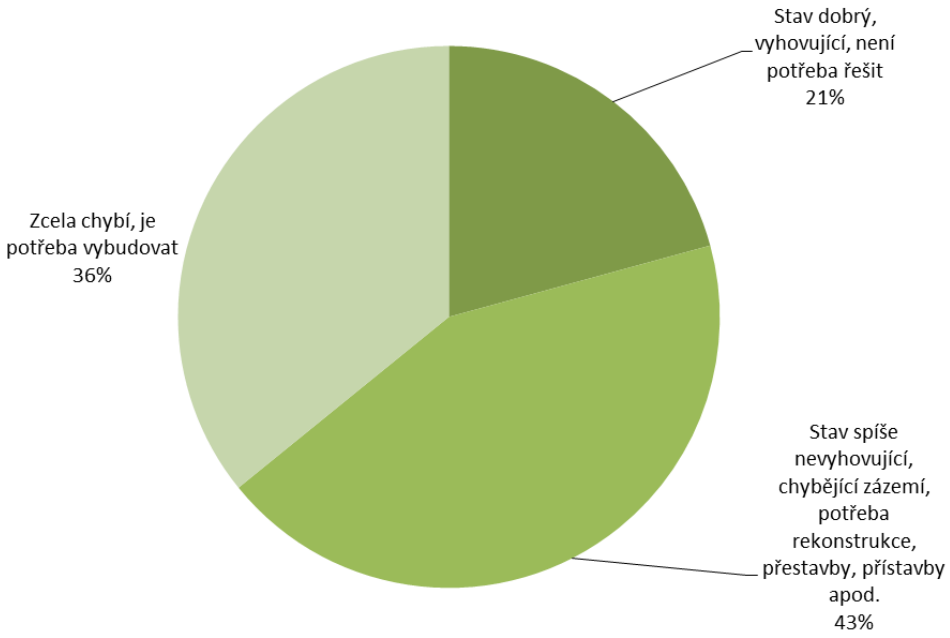

Obr. 2.38 Hodnocení situace v oblasti venkovního **zázemí pro volný čas** (např. parky, sportoviště, dětská hřiště apod.). MAS – Dotazník pro starosty a rozhovory se starosty, 2013 – 2014.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Z hodnocení situace v oblasti venkovního zázemí pro volný čas uvedeném na obr. 2.37 lze vidět, že téměř v 80% je stav spíše nevyhovující nebo zázemí pro volný čas zcela chybí. Celkem hodnoceno 53 objektů.

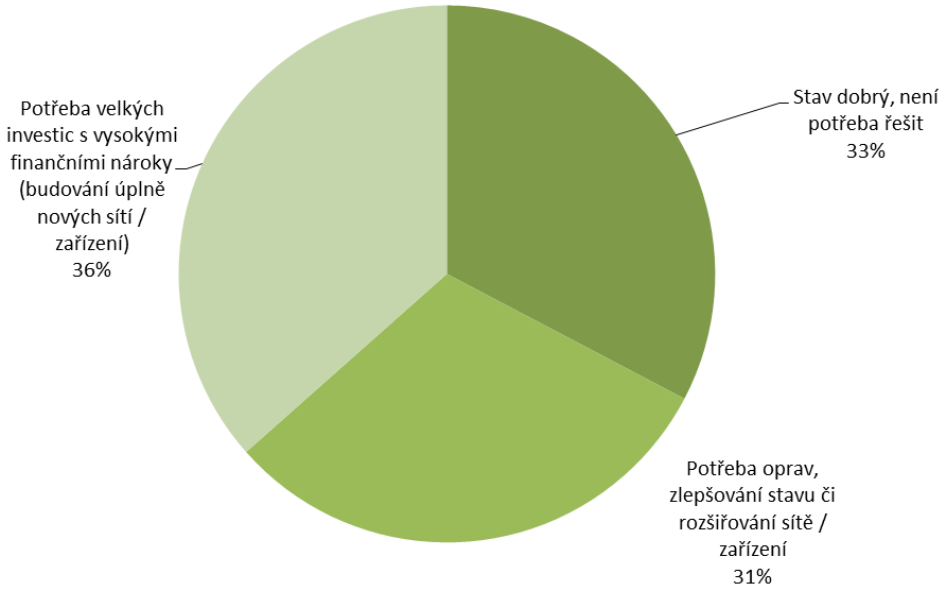

Obr. 2.39 Hodnocení situace v oblasti **inženýrských sítí** (např. kanalizace, vodovody, čističky odpadních vod, plyn, internet atd.). MAS – Dotazník pro starosty a rozhovory se starosty, 2013 – 2014.

Z hodnocení situace v oblasti inženýrských sítí na obr. 2.38 lze sledovat, že ve 2/3 případech je potřeba řešit opravy, zlepšovat stav či rozšiřovat inženýrské sítě. Celkem hodnoceno 52 sítí.

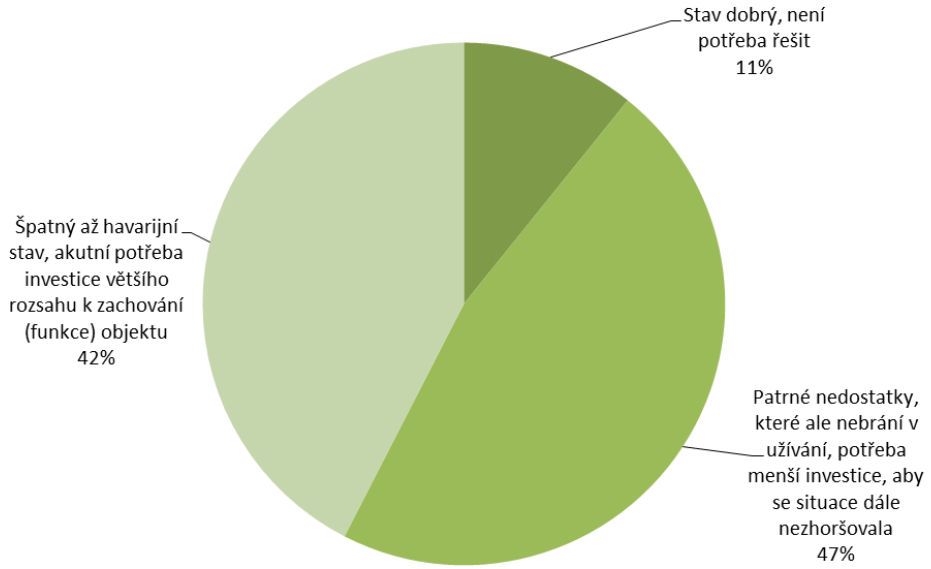

Obr. 2.40 Hodnocení stavu **budov** (např. veřejné budovy, školy, školky, nemovité památky, kulturní zařízení atd.). MAS – Dotazník pro starosty a rozhovory se starosty, 2013 – 2014.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Z hodnocení stavu veřejných budov na obr. 2.39 vyplývá, že téměř v 90% potřebují budovy menší či větší investice do oprav a rekonstrukcí. Celkem hodnoceno 139 objektů.

Tab. 2.15 Shrnutí za kapitolu občanská vybavenost

Strategické dokumenty a územně plánovací dokumentace	Z 41 obcí MAS nemá 8 obcí (většinou malé obce Děčínska a Českokamenicka) zpracovánu územně plánovací dokumentaci (územní plán). Celkem 21 měst a obcí MAS má zpracovaný a platný nějaký druh strategického rozvojového dokumentu.
Bydlení	Poloviční počet dokončených bytů (cca 2 byty) na 1 000 obyv. na území MAS ve srovnání s průměrem ČR
Brownfields	Vysoká koncentrace nevyužívaných ploch a objektů na území MAS, evidováno 148 objektů. Nejvíce lokalit brownfields (přes 10 objektů) je ve městech Varnsdorf, Šluknov, Rumburk, Česká Kamenice a Kamenický Šenov. Bez brownfields je 9 obcí převážně v děčínské části Národního parku České Švýcarsko.
Vodovody a kanalizace	Zásobování pitnou vodou z vodovodního řadu je 39 obcí MAS a přes 90 % obyvatel MAS. Ostatní obyvatelé jsou zásobováni individuálně pomocí studní. Na kanalizaci je napojeno 26 obcí MAS a necelé 2/3 obyvatel MAS, na čistírny odpadních vod (ČOV) pak 23 obcí MAS a zhruba 56 % obyvatel MAS. Na kanalizaci a ČOV jsou napojena téměř všechna města a obce nad 500 obyvatel.
Energetika	Na území MAS se nacházejí pouze malé zdroje elektrické energie (tepelné, vodní a solární) a malé a střední zdroje tepelné energie (největší Varnsdorf, Krásná Lípa, Rumburk). ČEZ Distribuce plánuje posílení distribuční soustavy vysokého napětí 110 kV přes Lužické hory a propojení soustavy vysokého napětí 110 kV s Německem u Rumburku. Hlavními napájecími body pro zásobování území MAS plynem jsou dálková vedení vysokotlakých (VTL) plynovodů přivádějící zemní plyn ze sousedních regionů do VTL regulačních stanic třemi jižními větvemi.
Sportovní a kulturní zařízení	Z celorepublikového hlediska leží území MAS spíše v zóně lepší vybavenosti kulturními i sportovními zařízeními. V těchto oblastech se negativně projevuje geografický fenomén zhruba dvou stejně velkých měst (Varnsdorf, Rumburk), která mezi sebou soutěží o úplnost občanské vybavenosti, např. obě města mají zastřešený plavecký bazén, zastřešené zimní stadiony, divadelní scény, což obě města značně finančně vyčerpává.
Knihovny	Knihovny se nacházejí v 26 obcích a městech MAS. Kromě obecních a městských knihoven jsou pro čtenáře k dispozici i odborné a zájmové knihovny v muzeích, školách, klubech, spolcích apod. V Lužické nemocnici je dokonce odborná Lékařská knihovna.
Zařízení církví	Pro region MAS je charakteristické velké zastoupení církevních objektů zejména drobné církevní architektury (kapličky, Boží muka, kříže, křížové cesty, zvonice atd.). Na území MAS je pestré zastoupení církví a náboženských společností.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Dotazníkové šetření starostů	Z dotazování starostů vyplývá, že v oblasti občanské vybavenosti jednoznačně dávají přednost budování sportovišť jak počtem projektů tak i výši investičních nákladů. Na dalších místech se umístily projekty zaměřené na základní školy, chodníky, návsi a náměstí. Významné jsou pro starosty také projekty zaměřené na kulturní domy a kina. Stav venkovního zázemí pro volný čas je téměř v 80 % spíše nevyhovující nebo zázemí pro volný čas zcela chybí. V oblasti inženýrských sítí lze sledovat, že ve 2/3 případech je potřeba řešit opravy, zlepšovat stav či rozšiřovat inženýrské sítě. Veřejné budovy téměř v 90 % potřebují menší či větší investice do oprav a rekonstrukcí.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

1.6. Krajina a životní prostředí, zemědělství

Krajinu území MAS tvoří **z větší části velkoplošná chráněná území**, pouze severovýchodní část Šluknovského výběžku a malé části území Svoru, Okrouhlé a Skalice u České Lípy leží mimo tyto oblasti. Vzhledem k důležitosti tématu byl k velkoplošným chráněným územím zpracován podrobnější materiál, viz níže.

Velmi příznivě (**4x lépe!**) ve srovnání s průměrem ČR vychází **koeficient ekologické stability**, který vyjadřuje podíl ekologicky příznivých ploch a ploch, které zatěžují životní prostředí.

Přesná definice je:

Počítá se jako poměr druhů pozemků (chmelnice + vinice + zahrady + ovocné sady + trvalé travní porosty + lesní půda + vodní plochy) / (orná půda + zastavěné plochy + ostatní).

Použitý způsob výpočtu řadí chmelnice mezi stabilní (ekologicky příznivé) plochy.

Zdrojem dat pro výpočet je ČÚZK, a to na základě metodického návodu k příloze č. 1 části B vyhlášky č. 500/2006 Sb. o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti.

Poznámka :

Podle zákona o katastru nemovitostí (č. 344/1992 Sb., ve znění pozdějších změn), jsou chmelnice vyčleněny jako samostatný druh pozemků v rámci zemědělských pozemků (dříve byly též uváděny jako "trvalé kultury").

Příčinou tak vysokého koeficientu, který se dokonce během sledovaného období mírně zvýšil, je výše uvedené zastoupení velkoplošných chráněných území, které jsou tvořeny převážně lesní půdou.

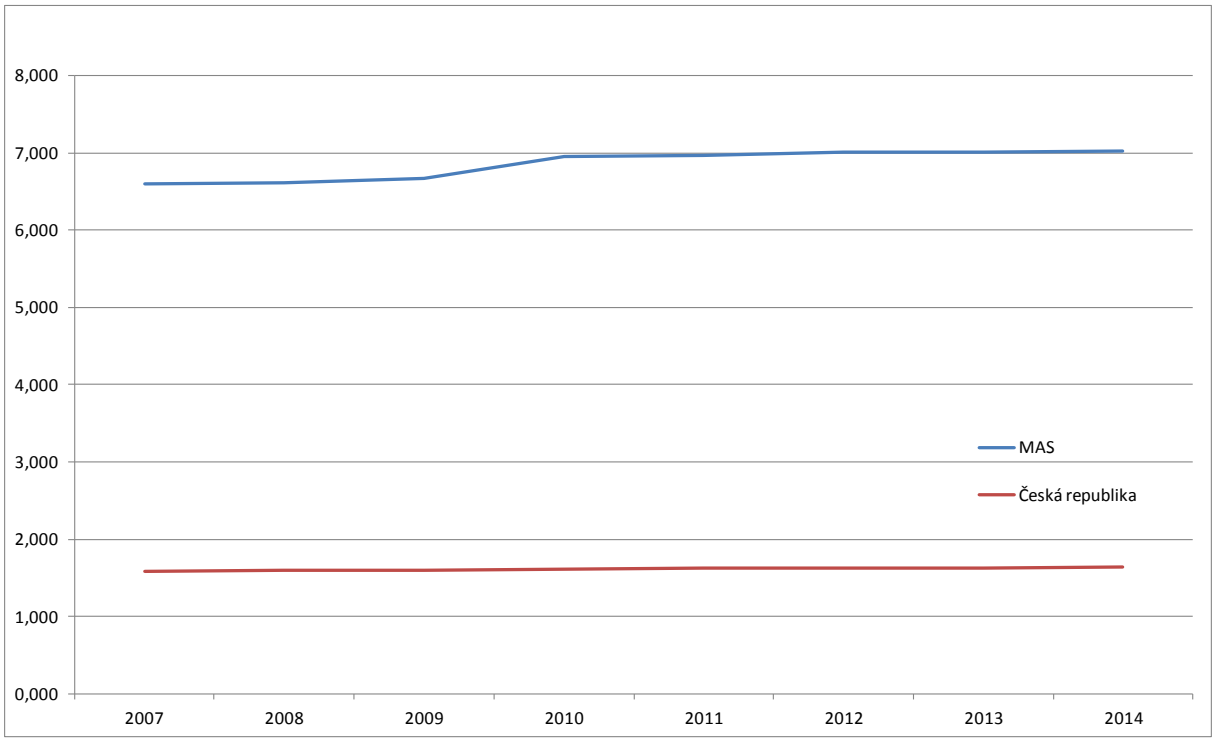

Obr. 2.41 Porovnání podílu ekologicky příznivých ploch a ploch, které zatěžují životní prostředí (Koeficient ekologické stability), zdroj: ČSÚ 2015

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Územní rozměr viz kartogramy v příloze 3 (obr. 4.2.1, 4.4.1, 4.4.3): Koeficient ekologické stability, Zornění a Lesnatost

Z grafu na obr. 2.42 lze sledovat o cca 15 procentních bodů **nižší zastoupení zemědělské půdy** ve srovnání s průměrem ČR. Z grafu je zřejmé, že ani v jedné z geografických jednotek nedochází za uvedené pětileté období k výrazné změně těchto podílů. Rozloha zemědělské půdy zůstává **prakticky stabilní**.

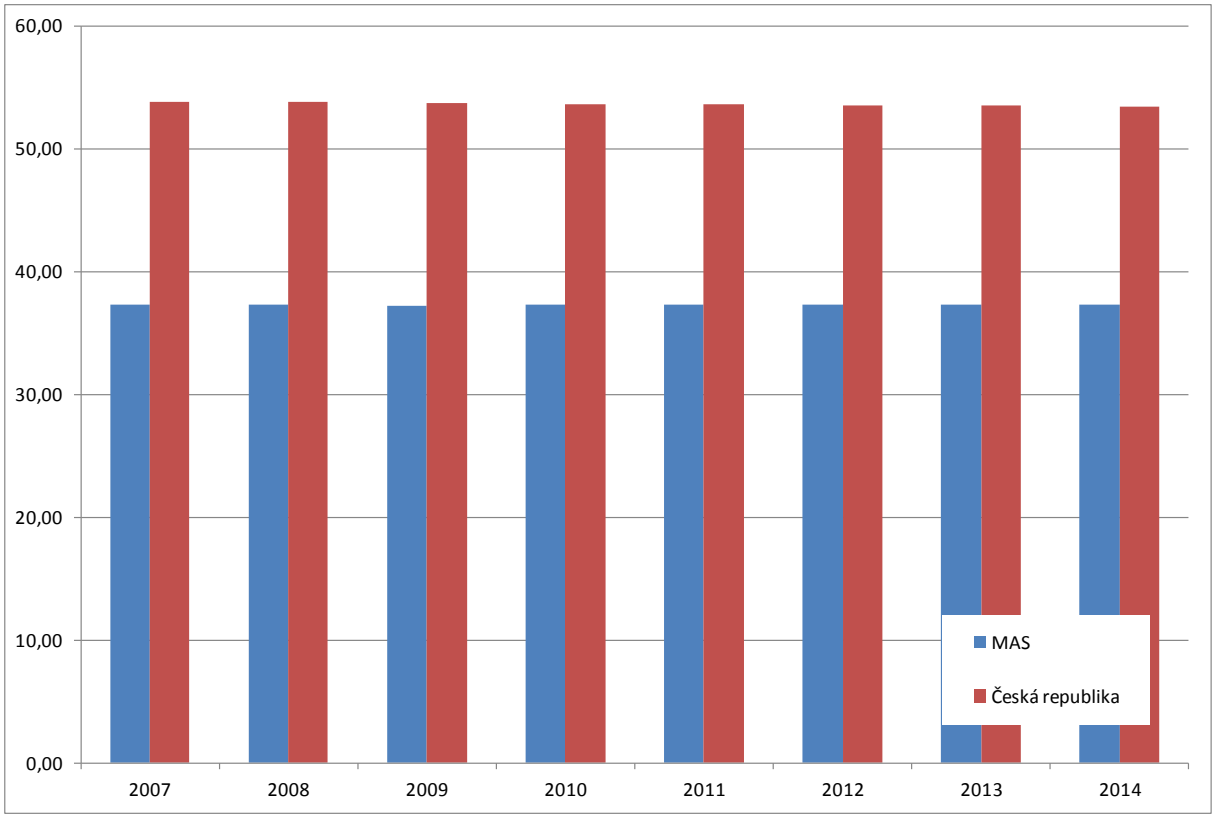

Obr. 2.42 Porovnání podílu zemědělské půdy z celkové výměry, zdroj: ČSÚ 2015

Lesnictví

Z pohledu oblastních plánů rozvoje lesa náleží území MAS Šluknovsko k dvěma přírodním lesním oblastem se značně rozdílným charakterem. K přírodní lesní oblasti č. 19 – Lužická pískovcová vrchovina a k přírodní lesní oblasti č. 20 – Lužická pahorkatina.

Přírodní lesní oblasti č. 19 – Lužická pískovcová vrchovina (základní charakteristika)
Lesnatost: 74 %

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Zastoupení hlavních dřevin: smrk 52 %, buk 8 %, borovice 19 %, bříza 7 %.

Poškození lesů imisemi:	pásmo ohrožení A	216 ha
	pásmo ohrožení B	4326 ha
	pásmo ohrožení C	24394 ha
	pásmo ohrožení D	8718 ha

Přírodní lesní oblasti č. 20 – Lužická pahorkatina (základní charakteristika)

Lesnatost: 28 %

Zastoupení hlavních dřevin: smrk 60 %, buk 3 %, douglaska 17 %, akát 7%

Poškození lesů imisemi:	pásmo ohrožení A	0 ha
	pásmo ohrožení B	0 ha
	pásmo ohrožení C	13703 ha
	pásmo ohrožení D	4047 ha

Region má velice dobrý předpoklad pro rozvoj lesnického a následného dřevozpracujícího průmyslu všeho druhu. Přítomnost Střední lesnické školy ve Šluknově, stejně tak jako působení významné těžařské společnosti UNILES a.s. v Rumburku tyto předpoklady dále zesilují.

O to smutnější je realita současného fungování tohoto odvětví. Naprostá většina lesních dřevin (dřevní hmoty) se po vytěžení rovnou odváží ke zpracování mimo region. Menší část je zpracovávána nahrubo v provozovně firmy UNILES a.s. – Pila Chřibská a prodávána jako stavební dřevo či palivo. V regionu není jediný významnější zpracovatel dřeva (hračky, nábytek, řezbářství). Zato je zde celá řada „živnostníků“, kteří předprodávají dřevo ze samovýroby jako palivové dříví s minimální přidanou hodnotou. Jistou nadějí může být určitá renesance truhláren s vlastní výrobou, bohužel nízká kupní síla obyvatelstva vede k poptávce po výrobcích z deskových materiálů (OSB, DTD, LTD, MDF), nikoliv z masivu místní provenience.

Závěrem lze konstatovat, že se jedná o velice perspektivní oblast z pohledu zaměstnanosti i zvyšování přidané hodnoty obnovitelné suroviny, kterou dřevo beze sporu je. Je však nutné zaměřit vzdělávání i na praktické obory zpracování dřeva s přidanou hodnotou a zároveň cílenou finanční podporou stimulovat rozvoj tohoto sektoru.

Z grafu na obr. 2.43 lze sledovat o cca 20 procentních bodů **vyšší zastoupení lesní půdy** ve srovnání s průměrem ČR. Z grafu je zřejmé, že ani v jedné z geografických jednotek nedochází za uvedené pětileté období k výrazné změně těchto podílů. Rozloha lesní půdy zůstává **prakticky stabilní**.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

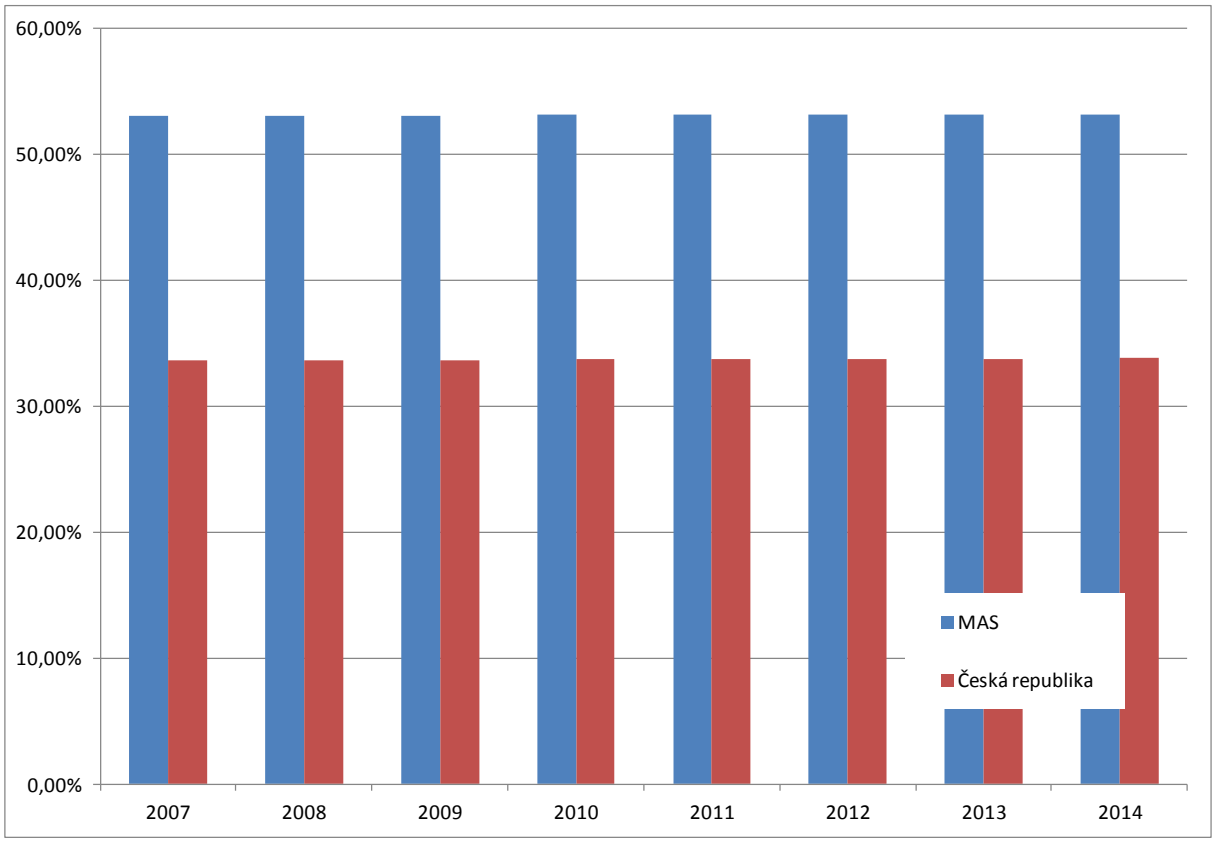

Obr. 2.43 Porovnání podílu lesní půdy z celkové výměry, zdroj: ČSÚ 2015

Pozemkové úpravy

Pozemkové úpravy jsou jedním z klíčových faktorů pro rozvoj venkova. S jejich pomocí se Ministerstvo zemědělství ČR snaží obnovit osobní vztah lidí k půdě a krajině a vyvážit jej s veřejným zájmem a důrazem na zvýšení kvality života na venkově, který byl násilně a radikálně změněn v době kolektivizace. Pozemkové úpravy jsou v podstatě jediným nástrojem ke scelení a zpřístupnění pozemků jejich vlastníkům i uživatelům a k obnovení zanedbané a poničené krajiny. Výrazným dílem přispívají k ochraně půdy, vody a bioty jako veřejných statků. Bývají leckdy nutným předstupněm opatření protipovodňové prevence. Podílejí se také na obnovení a digitalizaci zastaralého katastru nemovitostí. Komplexní i jednoduché pozemkové úpravy provádí jednotlivé okresní pozemkové úřady.

Ochrana přírody

Území MAS je výjimečné svou polohou napříč čtyř velkoplošných chráněných území. Zasahuje do chráněných krajinných oblastí Lužické hory, Labské pískovce a České Středohoří a zcela překrývá území Národního parku České Švýcarsko. Tato skutečnost, umocněná vysokou lesnatostí území a

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

převažujícím způsobem zemědělského využití (trvalé louky a pastviny), je příčinou vysoké ekologické stability krajiny. Uvedený pokryv přispívá k dobré retenční schopnosti krajiny, která výrazně dotuje podzemní vody Chráněné oblasti přirozené akumulace vod Severočeská křída.

Území s překryvem velkoplošných zvláště chráněných území je pojednáno samostatně. Pro zbylé území, tvořené větší částí Šluknovského výběžku, je typická zvlněná krajina se zalesněnými vrcholky, pastvinami a trvalými travními porosty v nižších polohách a hustou sítí obcí a měst převážně podél vodních toků. i v této krajině se nachází několik přírodovědecky vzácný lokalit chráněných v režimu maloplošných chráněných území. Jde o PR Velký Rybník u Rybniště, který je také evropsky významnou lokalitou a o PR Světlík na Studánce.

Dále je důležité zmínit, že podstatná část území MAS leží v Ptačí oblasti Labské pískovce, která v předmětném území zahrnuje všechna dotčená velkoplošná zvláště chráněná území a dále prostor v okolí dvou výše zmíněných přírodních rezervací.

Na území MAS se nacházejí významné prvky územního systému ekologické stability. Jde především o nadregionální biocentra Hřenská skalní města a Studený vrch, nadregionální biokoridor propojují velkoplošná zvláště chráněná území a dále celou řadu regionálních biocenter a biokoridorů.

V kategorii památných stromů najdeme v území více jak 80 vyhlášených dřevin – převážně listnáčů (dubů, lip, buků a javorů), v menší míře jehličnanů (borovic, jedlí). Ale nalezneme i liliovníky, jedlovec, douglasku či tis. V blízkosti obce Lipová se pak nachází památná lipová alej sestávající z 99 jedinců.

Ve vztahu k aktivní ochraně přírody pak lze ve zpracovávaném území všech VCHÚ nalézt následující priority související se zvyšováním biodiverzity prostředí, stabilizací přirozených funkcí krajiny, zprůchodněním a mírněním následků fragmentace kulturní krajiny vycházejících z Plánů péče a ostatních dokumentů pro jednotlivá VCHÚ.:

- tvorba a obnova biotopů zvláště chráněných druhů,
- zásahy směřující proti šíření invazních druhů rostlin,
- rozčlenění velkých půdních bloků a výsadba původních dřevin rostoucích mimo les (remízy, biokoridory, aleje, krajinotvorné sady)

Úvod k popisu území MAS s překryvem VCHÚ

MAS se z části rozkládá na území tří chráněných krajinných oblastí (Lužické hory, Labské pískovce a České středohoří) a jednoho národního parku (České Švýcarsko). Dle požadavku metodiky na zpracování Strategie byla tato území v analytické i strategické části pojednána samostatně dle jednotné metodiky.

Ta byla dohodnuta spolu se zástupci MAS Podještědí a LAG Podralsko při setkání na Správě CHKO Lužické hory, které zorganizovala Agentura regionálního rozvoje, spol. s r. o. z Liberce. S metodikou souhlasily i ostatní správy chráněných území a dále zástupci MAS Labské skály.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Hodnocení spočívá v tom, že se v rámci analytické části rozčlení území s překryvem na jednotlivá správní území obcí, která jsou součástí MAS. Na následném jednání se zástupci příslušné Správy se pak pro každé území specifikuje následující: vztah se zástupci samosprávy a s podnikatelskou sférou; problémy v daném území z pohledu ochrany přírody a krajiny; rozvojový potenciál daného území, který je v souladu s trvale udržitelným rozvojem a zesíleným veřejným zájmem na ochranu přírody a krajiny; vlastní rozvojové aktivity Správy v daném území. Toto je zpracováno do předem připravené tabulky a následně doplněno textovou částí, ve které je stručně popsáno příslušné zvláště chráněné území, vymezena oblast s překryvem MAS a dále v obecné rovině specifikovány požadavky a názory na rozvoj území z pohledu ochrany přírody a krajiny. Tento rozvoj musí vždy vycházet ze strategie území zpracované v dokumentu Plánu péče jednotlivého VCHÚ.

Ve strategické části jsou potom údaje získané v analytické části konfrontovány s vlastní vizí rozvoje území MAS a je zde popsáno, zda některé rozvojové aktivity nejsou v rozporu se zájmy ochrany v území, případně zda naopak nemají podporu orgánů ochrany přírody a nejsou přínosem pro racionální rozvoj území a využívání jeho zdrojů.

Všechny uvedené údaje byly se zástupci Správ konzultovány a následně písemně odsouhlaseny statutárním zástupcem. Tyto separáty jsou zařazeny v přílohách Strategie.

Území MAS s překryvem CHKO České středohoří

Chráněná krajinná oblast České středohoří je druhou největší CHKO na území České republiky. Má celkovou výměru 1 063 km² a byla vyhlášena v roce 1976. Zaujímá části okresů Ústí nad Labem, Děčín, Česká Lípa, Litoměřice, Teplice, Most a Louny.

Hlavním důvodem ustanovení ochrany území CHKO České středohoří byla potřeba ochrany jedinečné krajiny vulkanického původu, která má velké množství geologických památek a vzhledem ke značné proměnlivosti přírodních podmínek také mimořádnou biodiverzitu. Mezi skvosty přírody tu patří celkem 43 maloplošných chráněných území, z nichž řada má vyšší než národní význam a dále přes 30 evropsky významných lokalit. Jde o harmonický typ krajiny, kde přes dlouhodobé využívání zemědělské půdy člověkem, silnou průmyslovou zátěž a husté osídlení přetrvávají dobré podmínky pro uchování vysokého počtu ohrožených druhů rostlin a živočichů.

Základem všech hodnot krajiny je její geologická stavba a mimořádné geomorfologické podmínky, Jde o mladé vulkanické pohoří tvořené stovkami větších i menších těles nebo rozsáhlejšími výlevy vyvřelých hornin jako jsou čediče, znělce, trachyty, nefelinity, bazanity, jejich tufy apod. Často jde o původně podpovrchová tělesa vypreparovaná působením tekoucích vod ze starších komplexů usazených hornin mořského původu, zejména tvořených pískovci, vápenci a opukami křídového útvaru. Výraznou výjimku tvoří území Brány Čech (Porta Bohemica), které je budováno sérií přeměněných hornin až starohorního stáří jako jsou např. ruly, amfibolity a paleoryolity. Jsou zde četná hluboká údolí řek a potoků, jimž dominuje kaňon největšího českého toku Labe, což zpestřuje

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

přírodní podmínky, zvyšuje zastoupení lesů a mimo jiné i přispívá k turistickému využití krajiny. Vyskytuje se zde velké množství přírodních stanovišť, jako jsou květnaté skalní stepi, suťová pole, skály, většinou listnaté lesy jako teplomilné doubravy, dubohabřiny nebo květnaté bučiny, podhorské vlhké louky, prameniště nebo specifická prostředí toku Labe a jeho pobřežní partie, písčité náplavy a mnoho dalších. Pestrost oblasti zvyšuje i proměnlivost klimatických podmínek – od srážkového stínu na Lounsku po vlhčí oblast Českolipska. Ke klenotům přírody tu patří nejen český granát ale i výskyt tisíců druhů hmyzu, hnízdění sokolů a jeřábů, výskyt endemických druhů jeřábů, evropsky významného koniklece otevřeného, střevíčníku pantoflíčku, zvonovce liliolistého a mnoha dalších.

Základním předpokladem ochrany vzácných stanovišť je zajistit nekontrolovatelné šíření invazních druhů. Invazní rostliny mají sklony vytvářet souvislé porosty, čímž souvisle vytlačují původní vegetaci. Mezi nejagresivnější druhy patří křídlatky, netýkavka žláznatá a další. Potencionální riziko představuje bolševník velkolepý (Plán péče CHKO České středohoří).

Celková zachovalost přírody souvisí s citlivým hospodařením člověka na zemědělských půdách a v lese. Část Středohoří je známá jako zahrada Čech díky tradicím ovocnářství, vinařství, včelařství nebo kultivaci soukromých zahrad a sadů. Vedle toho jsou zde však silné vlivy průmyslových aglomerací, husté dopravní sítě a rychle se rozvíjející městské i venkovské zástavby. Právě rozvoj měst a obcí často přináší správě CHKO řadu složitých problémů, které je nutno řešit v souladu s celospolečenskými zájmy. Pro další zachování a zvýšení hodnot krajiny je nutné řešit problematiku udržitelného rozvoje, územních plánů, zemědělské i průmyslové výroby, rekreační a sportovní aktivity a řadu dalších činností včetně spolupráce s mnoha subjekty, ekologické výchovy a osvěty a propagace vlastní ochranářské práce.
Z obcí MAS leží zcela (či převážnou částí) na území CHKO České středohoří obce Nový Oldřichov, Slunečná, Skalice u České Lípy a Okrouhlá. Výrazně do něj zasahují Česká Kamenice Kamenický Šenov a Veselé. Okrajově pak Huntířov a Ludvíkovice.

Obecný pohled Správy CHKO České středohoří na trvale udržitelný rozvoj daného území se dá shrnout do následujících bodů:

- potřeba včasné konzultace všech záměrů týkajících se ochrany krajiny se Správou CHKO České středohoří
- pracovat na zlepšení propagace a informovanost veřejnosti o hlavním poslání chráněné krajinné oblasti a o roli správy CHKO
- racionální vytyčování ploch pro zástavbu rodinných domů ve venkovském prostoru
- jednorázové sečení luk bez preventivních opatření ve vztahu k výskytu chráněných druhů živočichů a k zonaci CHKO
- likvidace invazních a geograficky nepůvodních druhů (křídlatka, bolševník…)
- zvýšit respekt zemědělských subjektů vzhledem k existenci mokřadních, prameništních území a vodních toků v pastevních areálech
- potřebná a nutná diverzifikace rostlinné výroby (diverzita biotopů, kryt, potrava)
- nedostatečné vybavení území tábořišti (ohniště, sociální zařízení, sběr odpadu)
- potřeba rozšířit lokální zpracování živočišné produkce (hovězí, farmové chovy) v drobných provozovnách

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

- přednostní využití zastavěných ploch v intravilánech obcí před expanzí do krajiny,
- nedostatečná kontrola způsobu likvidace odpadních vod u rekreačních objektů,
- podpora projektů pro rozvoj lokální ekonomiky a regionálních produktů,
- nedostatek muzejních expozic zaměřených na lidovou architekturu, chátrající architektonicky cenné objekty,
- nevyužité a chátrající podnikové rekreační objekty a zemědělské stavby.

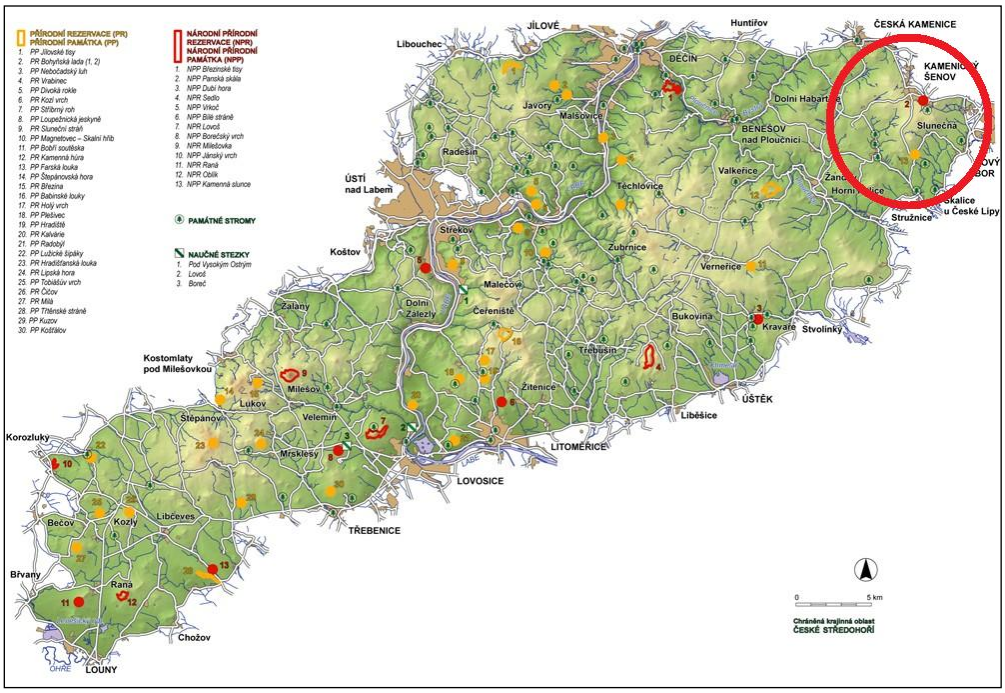

Obr. 2.44 Mapa CHKO České středohoří – s vyznačením překryvu s MAS

zdroj: http://www.cittadella.cz/europarc/index.php?p=mapa&site=CHKO_ceske_stredohori_cz

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Obr. 2.45 Detail území MAS ležící v CHKO České středohoří, zdroj: ČUZK 2014

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Stručná charakteristika území CHKO Lužické hory

(http://luzickehory.ochranaprirody.cz/)

V minulosti území neprostupných pohraničních hvozdů, dnes již kulturní krajina v průběhu staletí formovaná člověkem. Čedičové a znělcové kupy se střídají s bizarními tvary pískovcových skal, souvislé lesy přecházejí v pestré podhorské louky s bohatstvím remízků, mezí a soliterních stromů, na mnoha místech se zachovala lužická architektura. V lesích dnes převládá smrk, v těžko přístupných a odlehlých partiích se zachovaly zbytky původních lesních porostů (buk, jedle, javor, jilm). V Čechách v této nadmořské výšce jedinečná doubrava se nalézá na vrcholu Klíče (748 m). Staleté tisy rostou v obci Krompach. Zemědělská krajina je tvořena především loukami a pastvinami protkanými sítí hájků, remízků a břehových porostů podél potoků, kde se ve zbytcích zachovaly mnohé vzácné druhy rostlin a živočichů. Mezi druhy významně ohrožující přirozená společenstva v oblastech niv potoků patří křídlatky, netýkavka žláznatá a jiné invazní druhy rostlin, a je nutné soustavně potlačovat (nejlépe zcela zlikvidovat) nejagresivnější druhy těchto rostlin (Plán péče CHKO Lužické hory).

Zajímavé je geologické složení. Svrchnokřídové sedimenty (kvádrové, kaolinické a jílovité pískovce, méně často slínovce a jílovce), byly na mnoha místech proraženy třetihorními neovulkanity (fonolit, trachit, čedič). Podél lužického zlomu byly na povrch ojediněle vyvlečeny bazální slepence cenomanu a jurské vápence. Malou část severního okraje za lužickým zlomem tvoří rumburská žula a výjimečně krystalinikum.

Lužické hory jsou rozvodím Severního a Baltského moře, představují i výrazný povětrnostní předěl. Často jsou značné rozdíly v počasí na severních svazích, obrácených do Šluknovské pahorkatiny a Žitavské kotliny a na jižních svazích, českolipské části Lužických hor. Chráněná krajinná oblast Lužické hory byla vyhlášena v roce 1976 na ploše 264 km2. Na jejím území se nachází 1 národní přírodní rezervace, 1 národní přírodní památka, 6 přírodních rezervací a 8 přírodních památek. Nejvyšším bodem je Luž se 793 m.n.m.

Z obcí MAS leží v CHKO Lužické hory zcela (či téměř zcela) obce Kytlice, Prysk, Svor, Jiřetín pod Jedlovou, Rybniště a Chřibská. Výrazně do oblasti zasahují obce Kamenický Šenov, Česká Kamenice, Kunratice, Krásná Lípa, Dolní Podluží. Okrajově jsou zvýšenou ochranou přírody dotčeny území obcí Okrouhlá, Doubice a Horní Podluží.

Obecný pohled Správy CHKO Lužické hory na trvale udržitelný rozvoj daného území se dá shrnout do následujících bodů:

- likvidace invazních a geograficky nepůvodních druhů
- nedostatečné vybavení území tábořišti (ohniště, sociální zařízení, sběr odpadu)
- nedostatečná nabídka lokálních produktů, výrobků a služeb v eko- a bio- kvalitě
- nedostatečné využití území pro sběr a pěstování bylin a dalších léčivek
- zánik osvědčených produktů a značek (sklárny, likérka Šebor)
- nedostatečná propagace a informovanost o lokální ekonomice u saských sousedů
- potřebná a nutná diverzifikace rostlinné výroby (diverzita biotopů, kryt, potrava)
- lokální zpracování živočišné produkce (hovězí, farmové chovy) v drobných provozovnách

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Obr. 2.46 Mapa CHKO Lužické hory, zdroj: http://luzickehory.ochranaprirody.cz/

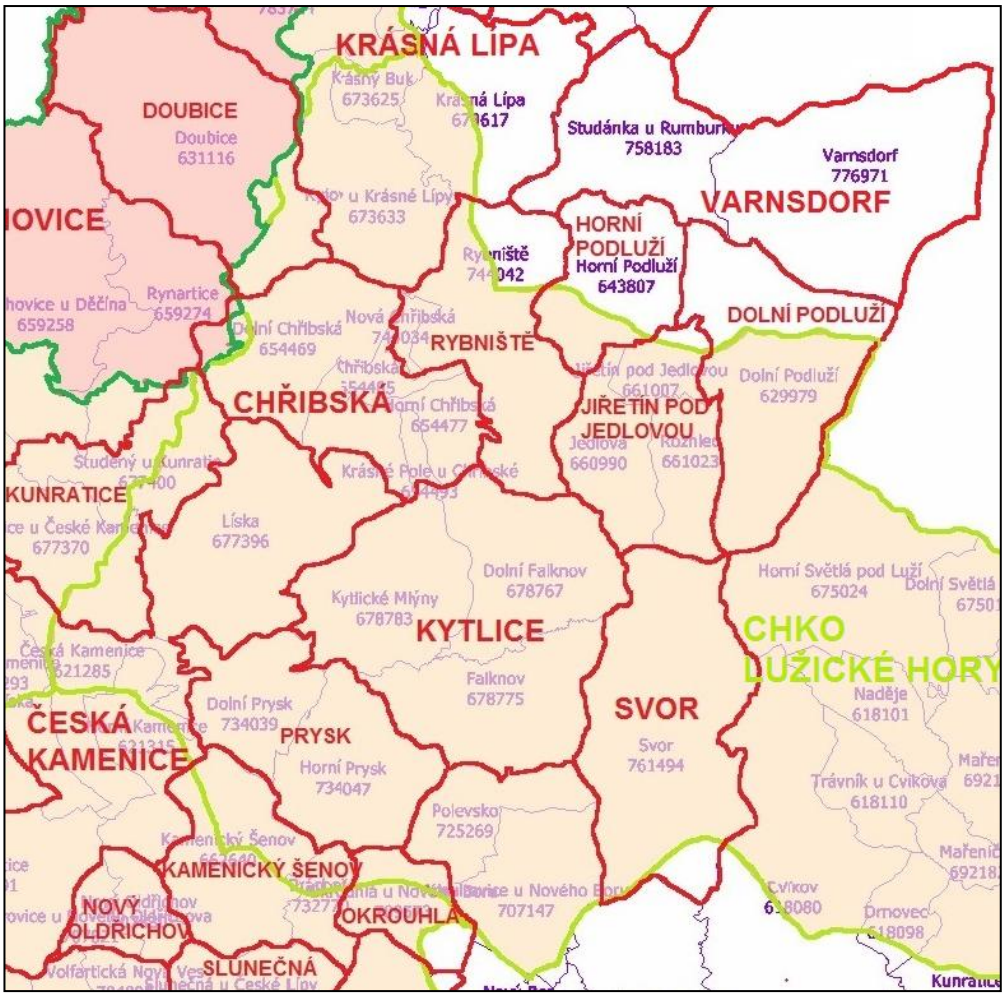

Obr. 2.47 Území MAS ležící v CHKO Lužické hory, zdroj: ČUZK 2014

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Omezení a potenciál možného rozvoje MAS na území CHKO Lužické hory

Vztahy s představiteli obcí jsou dobré, aktuálně nejsou žádné třecí plochy. Ty se většinou vyskytují v rámci schvalování územních plánů a jejich změn, pokud se objeví snahy umisťovat stavby do volné krajiny.

Vztahy s podnikateli jsou také na dobré úrovni. Výjimkou je Jiřetín pod Jedlovou, kde jsou třecí plochy s provozovatelem areálu Jedlová a s provozovatelem areálu Mezičky. Jako problematické se z pohledu ochrany přírody a krajiny také jeví snaha o turistické zatraktivnění vrchu Studence (k.ú. Líska) a Plešivce (k.ú. Rybniště).

Informace o obecném náhledu Správy CHKO Lužické hory na rozvoj území a data v tabulce byla získána v rámci pracovní schůzky s vedoucím správy panem Ing. Tomášem Bestou.

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

Území MAS s překryvem CHKO Labské pískovce

Chráněná krajinná oblast Labské pískovce byla vyhlášena v roce 1972 na ploše 324 km2, po vyhlášení Národního parku České Švýcarsko se plocha zmenšila na současných 250 km2. Na jejím území se nachází 1 národní přírodní rezervace, 10 přírodních rezervací a 5 přírodních památek. Nejvyšším bodem je stolová hora Děčínský Sněžník se 723 m.n.m.

Oblast tvoří z největší části křídové druhohorní sedimenty. Pozdější sopečná činnost rozlámala až 1 km mocnou pískovcovou desku soustavou zlomů. K základním tvarům území patří údolí tvaru soutěsek a kaňonů, obklopené věžemi a masivy místy tvořícími skalní města. Kaňon Labe mezi Děčínem a Hřenskem představuje jedinečný přírodní útvar. Mezi důležité přítoky patří říčky Kamenice a Křinice. Rostlinstvo je druhově podmíněno pískovcovým, málo úživným podkladem a vázáno na extrémní teplotní výkyvy i nedostatek vláhy. Na třetihorních čedičových a znělcových vyvřelinách rostou květnaté bučiny, v jejichž podrostu najdeme četné vzácné byliny. Rokle a stěny vlhkých skal jsou porostlé vzácným a významným rojovníkem bahenním i celou řadou mechů a játrovek.

Významným prvkem pro ochranu těchto specifických území je omezení invaze nepůvodních druhů nejen rostlin, ale i živočichů. Plán péče rozděluje tyto invazní a geograficky nepůvodní druhy do kategorií. Priorita je kategorie I (nejnebezpečnější druhy), do které lze zařadit borovici vejmutovku, křídlatku japonskou, křídlatku sachalinskou, křídlatku českou, bolševník velkolepý a další. Tyto druhy vyžadují eliminační opatření a sledování (Plán péče CHKO Labské pískovce).

Mnohotvárnost území umožňuje existenci celé řady živočichů na relativně malém prostoru. Početná je lovná zvěř, zejména jeleni, srnci a černá zvěř. Běžné jsou také lišky a kuny, charakteristickými obyvateli skal jsou rejskové a plchové. Opět se tu vyskytuje rys, který si jako původní zvěř našich lesů zasluhuje všestrannou ochranu. Při potocích žijí ledňáček, konipas horský a skorec vodní. Mezi sedmi druhy sov najdeme např. výra velkého, kulíška nejmenšího nebo sýce rousného. Dosud zde hnízdí dva až tři páry čápa černého, další druhy ptáků nalezly útočiště ve skalách.

Z obcí MAS leží v CHKO Labské pískovce zcela (či téměř zcela) obce Janská, Srbská Kamenice, Bynovec, Arnoltice, Kámen, Labská stráň, Huntířov a Ludvíkovice. Výrazně do oblasti zasahují obce Hřensko, Janov, Růžová, Jetřichovice, Kunratice, Česká Kamenice a Mikulášovice. Okrajově jsou zvýšenou ochranou přírody dotčeny území obcí Veselé, Chřibská, Doubice, Krásná Lípa, Staré Křečany a Vilémov.

Obecný pohled Správy CHKO Labské pískovce na trvale udržitelný rozvoj daného území se dá shrnout do následujících bodů (požadavků):

- potřeba včasné konzultace všech záměrů se Správou CHKO Labské pískovce
- přednostní využití zastavěných ploch v intravilánech obcí před expanzí do krajiny
- racionální vytyčování ploch pro zástavbu rodinných domů ve venkovském prostoru
- nedostatečná kontrola způsobu likvidace odpadních vod u rekreačních objektů
- jednorázové sečení luk bez preventivních opatření ve vztahu k volně žijící zvěři
- likvidace invazních a geograficky nepůvodních druhů
- podpora projektů pro rozvoj lokální ekonomiky a regionálních produktů
- nefunkční veřejná dopravní infrastruktura, její provázanost a návaznost
- nedostatek muzejních expozic, chátrající architektonicky cenné objekty
- nevyužité a chátrající podnikové rekreační objekty a zemědělské stavby

Obr. 2.48 Mapa CHKO Labské pískovce - s vyznačenou oblastí překryvu s MAS
zdroj: http://www.casopis.ochranaprirody.cz/Z-nasi-prirody/krajina-zrozena-z-more.html

Obr. 2.49 Detail území MAS ležící v CHKO Labské pískovce, zdroj: ČUZK 2014

Analýza MAS ležící na území VCHÚ – Národní park České Švýcarsko

Základní údaje o Národním parku České Švýcarsko

Národní park České Švýcarsko (dále jen NP ČŠ) byl zřízen zákonem č. 161/1999 Sb., kterým se vyhlašuje Národní park České Švýcarsko a mění se zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Současný plán péče platí do 31.12. 2016. Sídlo Správy NP ČŠ se nachází v Krásné Lípě.

NP ČŠ se rozkládá v Ústeckém kraji, v severozápadní části okresu Děčín na pravém břehu řeky Labe přibližně mezi Hřenskem, Brtníky, Doubicemi, Jetřichovicemi, Srbskou Kamenicí a Růžovou. Jedinou trvale osídlenou oblastí je Mezná, místní část obce Hřensko.

NP ČŠ je obklopen chráněnými krajinnými oblastmi Labské pískovce a Lužické hory. Při severní hranici národní park sousedí s Národním parkem Saské Švýcarsko. NP ČŠ nemá vyhlášené ochranné pásmo.

Celková výměra NP ČŠ je 7933 ha, zhruba 96 % území tvoří lesní pozemky. V režimu ochrany I. zóny se nalézá zhruba 21 % území, v II. zóně leží téměř 78 % území a zbylé necelé 1 % se nachází v III. zóně ochrany.

Hlavním předmětem ochrany NP ČŠ je ochrana charakteristického reliéfu pískovců a na něj vázaných specifických ekologických podmínek podmiňujících a určujících biodiverzitu území. Svou rozlohou, zalesněním a minimálním osídlením tvoří NP ČŠ společně s Národním parkem Saské Švýcarsko (Nationalpark Sächsische Schweiz) unikátní pískovcové území, které nemá obdoby v rámci celé Evropy.

Popis území MAS ležící v NP České Švýcarsko

Z obcí MAS leží převážnou částí na území Národního parku České Švýcarsko obce Hřensko, Jetřichovice a Doubice, výrazně do něj zasahují obce Janov a Srbská Kamenice, okrajově pak obce Růžová, Chřibská, Krásná Lípa a Staré Křečany.

Obecný pohled Správy NP České Švýcarsko na trvale udržitelný rozvoj daného území se dá shrnout do následujících bodů:

- potřeba likvidace invazních druhů rostlin v Národním parku, a na soukromých pozemcích v souladu s Plánem péče území
- potřeba odstřelu některých nepůvodních druhů živočichů v okolních honitbách
- problematická návaznost a provázanost turistických značených tras v navazujících územích vně NP ČŠ
- velký podíl individuální automobilové dopravy v některých částech území
- potřeba vybudování sítě odstavných parkovišť zejména v intravilánech větších měst v okolí národního parku (Děčín, Česká Kamenice, Chřibská, Krásná Lípa, Mikulášovice) včetně zajištění kyvadlové dopravy do výchozích bodů (turistických center) a doprovodné infrastruktury (např. WC, sběrné nádoby na odpadky, apod.)
- neexistence sítí doprovodných služeb pro návštěvníky (úschovny a půjčovny kol či dalšího vybavení, nocoviště v kulturní krajině, apod.)
- zvyšující se tendence hlučných veřejných hudebních produkcí pod širým nebem
- sklon místních podnikatelů a obyvatelstva k podceňování turistické hodnoty lokalit v okrajových částech NP či v kulturní krajině, zastíněných „top lokalitami“, jako je Pravčická brána, soutěsky Kamenice apod.; nevyužívání potenciálu kulturní krajiny na úkor území národního parku

Obr. 2.50 Mapa NP České Švýcarsko, zdroj: http://www.casopis.ochranaprirody.cz/

Obr. 2.51 Poloha NP ČŠ v rámci MAS, zdroj: ČUZK 2014

Fragmentace krajiny

Kulturní krajina je odrazem lidského konání. Je zdrojem obživy, surovin, nerostného bohatství; je místem odpočinku, rekreace, sportu; je místem, kde se rodíme, kde žijeme a kde se naše životy také končí. Krajina je naší nedílnou součástí a ani nás nelze od krajiny oddělit.

Druhá polovina dvacátého století je v tomto kontextu smutnou, leč reálnou epizodou, která tvář krajiny silně, a bohužel negativně, poznamenala. Veškeré konání bylo podřízeno maximální produkci, intenzivní výrobě, surovinové a potravinové soběstačnosti. Přirozená mozaika polí, pastvin, luk, sadů a záhumenků podávající si ruku s lesy, remízy, stromořadími, luhy a mokřady splynula v šedé šachovnici velkých polních celků a lesních monokultur. Nadměrný přísun živin, nesprávné hospodaření následované erozí půdy, nepromyšlené odvodnění podmáčených stanovišť, budování umělých říčních koryt a polních kanálů, průmyslové exhalace následované výsadbou nepůvodních dřevin (často s invazním potenciálem), to vše vykonalo své.

Dnes má již většina nelesní půdy své majitele, kteří na ní hospodaří, kterým je zdrojem obživy, kteří si k ní vytvářejí pouto. A kteří si také uvědomují, že produkce není jediným měřítkem kvality hospodaření v kulturní krajině.

V rámci Evropské unie, stejně tak jako v České republice, je věnováno velké úsilí na ochranu, obnovu a tvorbu zelené infrastruktury. Bezpočet konferencí, workshopů a odborných publikaci se zabývá problémy souvisejícími s rostoucí fragmentací krajiny, úbytkem zelených ploch a následným negativním dopadem na disperzi, migraci a udržitelnosti izolovaných populací živočichů. Výsledek a následná doporučení jsou vždy téměř stejná, a sice že veškerá opatření v krajině by měla ctít následující principy: zlepšení průchodnosti krajiny (permeability), propojení funkčních částí krajiny (connectivity) a vytváření multifunkčních zón.

Výše uvedené skutečnosti samozřejmě platí i pro krajinu ležící na území MAS. Scelování zemědělské půdy, rozorávání mezí, likvidace sadů a nelesní zeleně – to vše je smutným dědictvím hospodaření v druhé polovině 20. století.

V okrese Děčín existuje i dnes podle údajů katastru nemovitostí papírově zhruba 360 ha sadů. Realita je bohužel jiná, jediná významnější trvalá kultura (plantáž rybízu) leží mezi obcemi Markvartice a Huntířov. Ve Šluknovském výběžku produkční sad nenajdete, sem tam se podél cest (a bohužel i podél komunikací s vysokou intenzitou dopravy) zachovaly fragmenty nějaké liniové výsadby (ovocné stromy, lípy, jasany, jírovce).

Přitom přítomnost remízů, liniových porostů dřevin a solitérů v kulturní krajině je nezbytným předpokladem pro migraci zvěře v krajině a pro život mnoha druhů ptactva (zpěvného i hrabavého). Slouží jako kryt, místo odpočinku a při vhodné skladbě též jako potravní zdroj v době strádání. Jejich význam se odráží i ve faktu, že realizace výsadeb těchto krajinných prvků je podporována Ministerstvem životního postředí jak v rámci národních dotačních programů, tak i v rámci Operačního programu Životní prostředí.

Závěrem lze konstatovat, že přítomnost nelesní zeleně v kulturní krajině má silný multifunkční efekt, který lze stručně shrnout do následujících bodů:

1. Vytvoření vhodných podmínek pro život a reprodukci živočišných druhů
2. Zvýšení diverzity biotopů
3. Zvýšení biodiverzity rostlinných a živočišných druhů
4. Vznik přirozeného vegetačního krytu pro drobnou zvěř
5. Zajištění potravních zdrojů v období strádání
6. Při vhodném umístění významný protierozní efekt
7. Celkové zvelebení krajiny podporou jejich dalších funkcí
8. Obnova krajinného rázu a harmonického uspořádání prvků v kulturní krajině

Ochrana půdy

Pod pojmem ochrana půdy se rozumí řada různorodých opatření, jejichž cílem je zvrátit nepříznivý trend jednak ve zmenšování plochy produkční půdy a dále zabránit dalšímu zhoršování fyzikálních a chemických vlastností půdy, což se následně odráží v produkčních a ekologických funkcí půdy.

Zásadním legislativním problémem v ochraně půdy je její dvojí charakter. Půda je zároveň veřejným statkem (tak jako vzduch a částečně i voda) a zároveň je majetkem ryze soukromým s konkrétním vlastníkem či uživatelem. Každý soukromý vlastník je nutně citlivý na všechna celospolečensky motivovaná opatření, která jej omezují v právu nakládat se svým majetkem podle vlastního rozhodnutí. Každé legislativní opatření k ochraně půdy se musí s tímto problémem vypořádat. Stát je v zájmu svých občanů oprávněn a povinen činnosti na půdě regulovat, ale musí vyřešit, jaký stupeň regulace je v souladu s nedotknutelností vlastnických práv.
Jaká jsou tedy největší nebezpečí a jaké problémy je nutno v ochraně půdy v našem státě a v celé Evropě řešit? Jsou to:

1. Urbanizace, tj. úplné vyřazení půdy z přírodních cyklů především při zlikvidování všech funkcí půdy pod stavbami. Zmenšená vodní retenční schopnost krajiny, urychlení odtoku a záplavy jsou přirozeným důsledkem.

2. Procesy vodní a větrné eroze na plochách velkých honů představují velmi vážné narušení ekologických a produkčních funkcí půdy.

3. Znečištění půdy z ovzduší plynnými emisemi a prachem bylo v poslední době částečně eliminováno. Škodlivé látky (zejména těžké kovy) a acidifikace půdy způsobené kyselými srážkami či spadem pevných částic působí pomalu a nenápadně, ale problémem je, že právě tyto škodliviny zůstávají v půdě deponované.

4. Intenzivní zemědělská činnost je doprovázena především zvyšováním vstupů chemických látek. Cizorodé látky jsou vnášeny s hnojivy, ale větším nebezpečím jsou prostředky ochrany rostlin – pesticidy.

5. Velmi vážné nebezpečí s rychle vzrůstající tendencí představuje likvidace odpadů, a to jak komunálních, tak i průmyslových.

6. Problémem v ochraně půdy, kdy na vině je sama zemědělská nebo i lesnická výroba, je ztužování a kompakce půdy v důsledku používání stále těžších a výkonnějších mechanismů.

7. Neopomenutelnou příčinou při znečišťování, degradaci až i destrukci půdy jsou různé ekologické havárie nejrůznějšího původu: nejčastěji ropné produkty a chemické látky, ale i plyny.

8. Rovněž lokální, ale o nic méně nebezpečný dopad na půdu a vodu a celou krajinu mají různé divoké skládky nejrůznějšího, často velmi nebezpečného až jedovatého odpadu.

9. Takzvané staré zátěže jsou v ochraně půdy problémem obtížně řešitelným. Jde nejen o znečištění až i kontaminaci půdy v okolí starších (ale i nových) průmyslových závodů, ale velmi často jsou to pozůstatky po například důlní činnosti ze středověku – a bohužel často zemědělsky používané.

Protierozní opatření

Podstatná výměra zemědělské půdy na území MAS, je obhospodařována v režimu pastvin pro masný skot a luk pro sklizeň píce. Jde o plochy porostlé travou a doprovodnými dvouděložnými rostlinami. Z tohoto pohledu se erozní ohrožení dotýká pouze orné půdy v jižní části území. Nicméně při dodržení pravidel vyžadovaných po zemědělcích v rámci Kontroly podmíněnosti (podmínky, za kterých je zemědělcům přiznána dotace v podobě přímé platby na zemědělskou půdu) nepředstavuje eroze v zájmovém území vážnější problém. Zvlášť když většina zemědělců hospodaří extenzivně.

Zadržování vody

Retenční schopnost zdravých lesních porostů není třeba blíže přibližovat. Nejvýznamnějším problémem na lesní půdě jsou porosty borovice vejmutovky, která intenzivním opadem jehlic vytváří na povrchu půdy silnou vrstvu jehličí, která zabraňuje vsaku dešťových srážek a urychluje jejich odtok do říční sítě.

Obdobně zdravé travní porosty mají výtečnou retenční schopnost. Nicméně tato schopnost je podmíněna dobrou nasákavostí, která je ovlivněna několika faktory. Z nich se v zájmovém území nejvýrazněji uplatňují:

Utužení půdy – časté pojezdy techniky, které nejsou doprovázeny patřičnými agrotechnickými opatřeními (orba, kypření), vytvářejí na povrchu pevnou slupku, kterou srážky jen stěží překonávají.

Nedostatek organické hmoty – přiměřené vpravování kompostu, hnoje a chlévské mrvy do půdy výrazně zvyšuje fyzikální vlastnosti půdy a umožňuje rychlý transport srážkové vody do spodních vrstev půdy.

Je tedy třeba systematicky a dlouhodobě působit na zemědělce, aby věnovali tomuto tématu odpovídající pozornost, případně je motivovat k pořízení techniky nutné k zaorávání organické hmoty a rozrušování utužené půdy.

Zeleň v krajině a sídlech

Roztroušená, liniová i skupinová zeleň plní v krajině i v lidských sídlech několik důležitých funkcí. Ve vztahu k lidskému zdraví „čistí vzduch“, snižují prašnost a fungují jako hlukové bariéry (například mezi rušnou komunikací a zástavbou rodinných a bytových domů). V krajině pak má zeleň výrazný protierozní účinek a to jak proti větrné, tak proti vodní erozi.

Vzhledem k rostoucí intenzitě silniční dopravy je důležité podporovat především ta opatření, která budou mít pozitivní dopad na kvalitu života v obcích.

Invazní druhy

Jednou se zásadních hrozeb pro krajinu a v ní žijící organismy je výskyt nepůvodních druhů. Zvláště pak těch, kteří se díky nějaké ekologické výhodě (nejčastěji chybějící predátor, parazit, konkurent) s rostoucí intenzitou (počet jedinců, ovládnutá plocha) šíří do volné krajiny. V kontextu území spadajícího do MAS je toto nebezpečí o to závažnější, že se v daném prostoru nachází čtyři velkoplošná chráněná území, z nichž to nejcennější (NP České Švýcarsko) do něj spadá zcela. Zvýšený celospolečenský zájem na ochraně přírodních hodnot je tak mimo mnoha jiných faktorů ohrožen právě šířením invazních rostlin do stávajících (původních, či kulturních) biotopů.

Křídlatky

Na území České republiky se v zásadě nachází tři druhy rodu křídlatka: křídlatka japonská (***Fallopia*** japonica), křídlatka sachalinská (***Fallopia*** sachalinensis) a křídlatka česká (***Fallopia*** x bohemica).

V České republice jsou křídlatky rozšířeny po celém území ČR od nížin až do podhorského stupně (Chrtek, 1990). Těžiště je v mezofytiku, hojné jsou i v termofytiku; v oreofytiku zplaňují jen v nižších polohách, kde je místy častější ***Fallopia sachalinensis*** než ***F. japonica***. Křídlatka sachalinská se v posledních letech šíří rychleji než dřív, na některých lokalitách vytváří rozsáhlé porosty (např. u Jizery nedaleko Mladé Boleslavi, v okolí Děčína), přesto je její rychlost šíření stále nižší než u křídlatky japonské. Křídlatka česká roste spolu s rodičovskými druhy i zcela odděleně. Ve srovnání s rodičovskými druhy se šíří dvojnásobnou rychlostí (Mandák a kol., 2004). Ohromujících rozměrů dosahují její porosty v místech, kde se chová jako hybridogenní taxon (např. Severní Morava), takže ke svému vzniku nepotřebuje opakovanou hybridizaci rodičovských druhů, ale dochází k opylování a generativnímu rozmnožování přímo v rámci kříženec (Mandák a kol., 2005).

Křídlatky se nejčastěji vyskytují v blízkosti lidských sídel, což souvisí s historií jejich introdukce, kdy byly pěstovány jako okrasné dřeviny ve městech i vesnicích a odtud se činností člověka, vody nebo transportem půdy při stavebních pracích rozšířily do volné krajiny. Nejmenší afinitu k osídlení vykazuje ***Fallopia*** x ***bohemica***, která preferuje břehové porosty podél vodních toků. ***Fallopia japonica*** var. ***japonica*** upřednostňuje okolí silnic, zatímco ***Fallopia sachalinensis*** je ze všech tří druhů nejčastější součástí zahrad a parků (Mandák a kol., 2004).

Na území ČR je nejhojnější nejdříve introdukovaná ***Fallopia japonica*** var. ***japonica*** (Obr. 1), která se podle Mandáka a kol. (2004) v roce 2000 vyskytovala na 1335 lokalitách. ***Fallopia*** x ***bohemica*** (Obr.

3) byla zjištěna na 381 lokalitách, ***Fallopia sachalinensis*** (Obr. 2) na 261 lokalitách a ***Fallopia japonica*** var. ***compacta*** na 5 lokalitách, z toho 3 jsou zplanělé.

Křídlatky se nejčastěji vyskytují v blízkosti lidských sídel, což souvisí s historií jejich introdukce, kdy byly pěstovány jako okrasné dřeviny ve městech i vesnicích a odtud se činností člověka, vody nebo transportem půdy při stavebních pracích rozšířily do volné krajiny. Nejmenší afinitu k osídlení vykazuje ***Fallopia*** x ***bohemica***, která preferuje břehové porosty podél vodních toků. ***Fallopia japonica*** var. ***japonica*** upřednostňuje okolí silnic, zatímco ***Fallopia sachalinensis*** je ze všech tří druhů nejčastější součástí zahrad a parků (Mandák a kol., 2004).

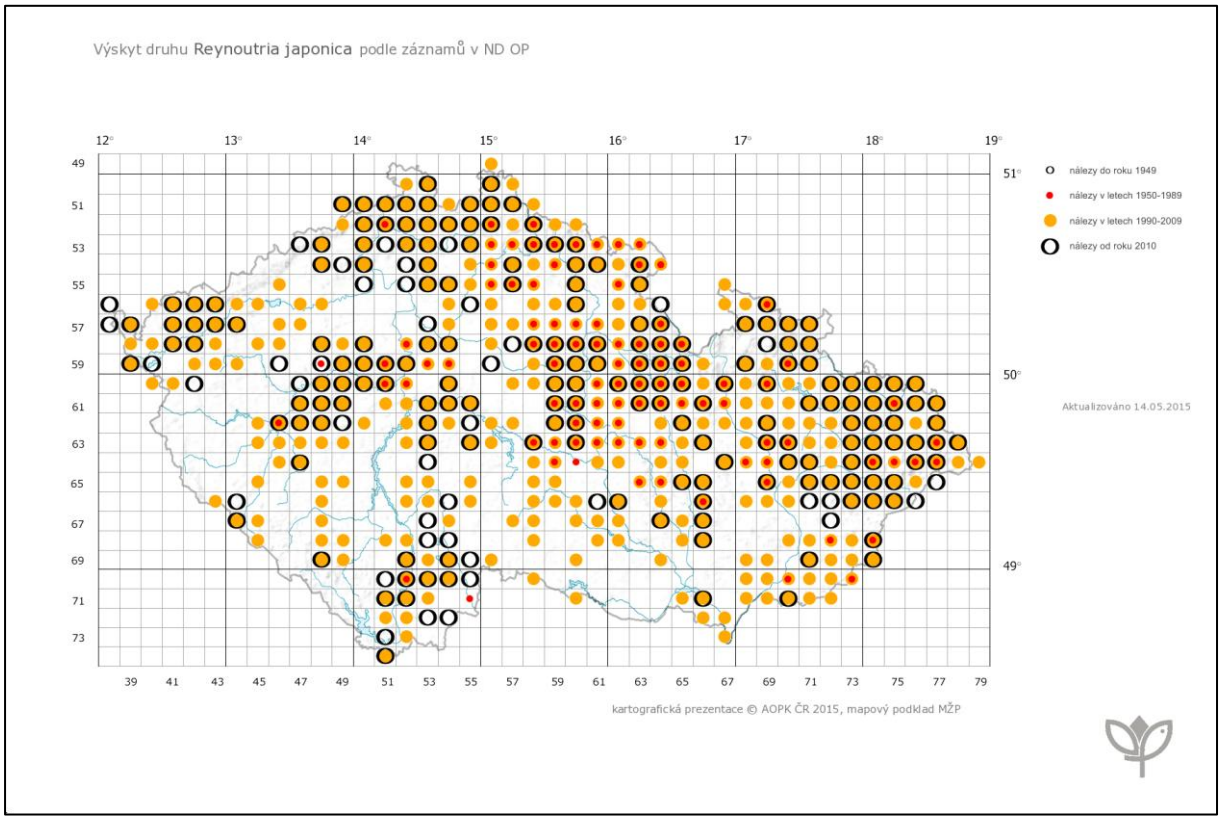

Obr. 2.52 Model šíření křídlatky japonské v čase na základě dat z nálezové databáze AOPK ČR, 2015

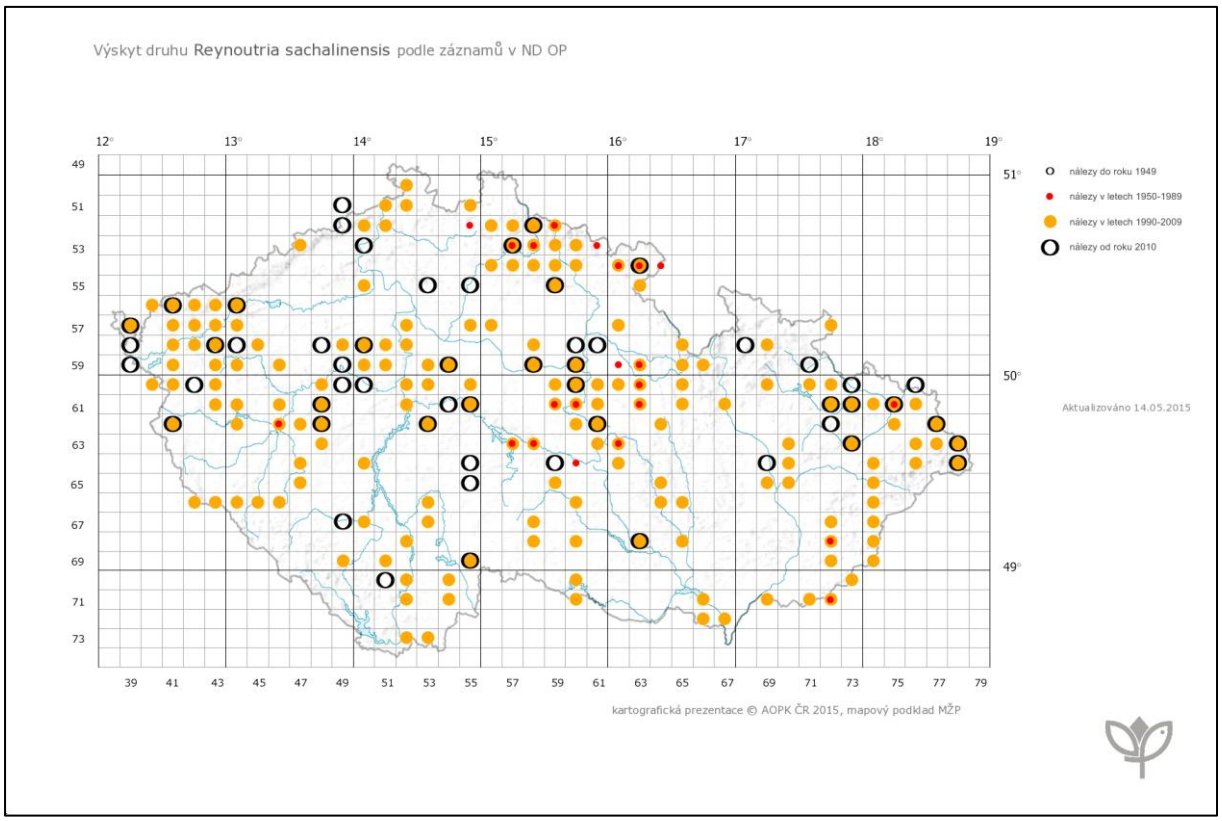

Obr. 2.53 Model šíření křídlatky sachalinské v čase na základě dat z nálezové databáze AOPK ČR, 2015

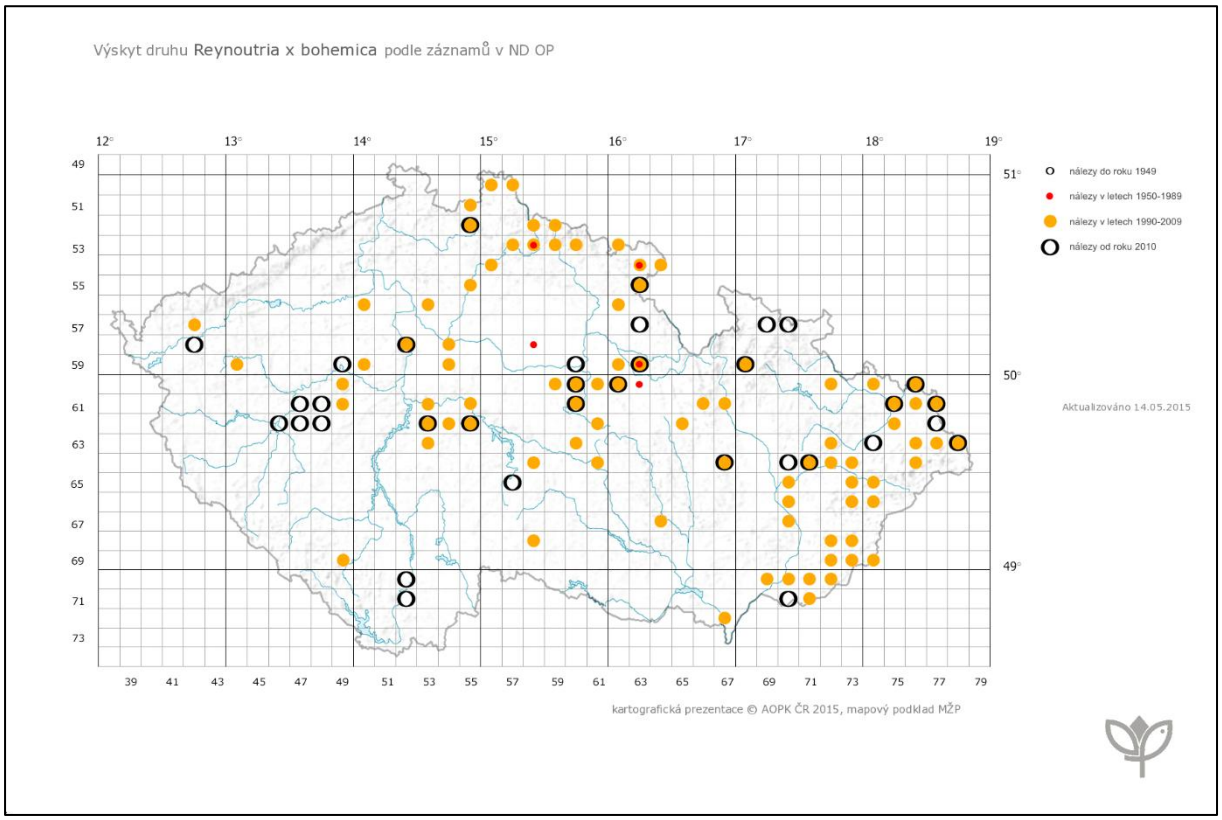

Obr. 2.54 Model šíření křídlatky české v čase na základě dat z nálezové databáze AOPK ČR, 2015

Bolševník velkolepý

Bolševník velkolepý pochází ze Západního Kavkazu (JZ Asie). Jako naturalizovaný nebo invazní je uváděn napříč Evropou (s těžištěm ve střední a severní části) a centrálním Ruskem, šíří se rovněž v Severní Americe (USA a Kanada), Austrálii a na Novém Zélandě.

Je schopen pronikat a získat dominanci v poměrně široké spektrum stanovišť. Typ biotopu je pro něj méně důležitý než pro většinu neofytů. Jakmile na nějaké stanoviště pronikne, většinou se rychle šíří bez ohledu na charakter původní vegetace a stanovištní podmínky (Pyšek, 1994). Společenstva více náchylná k invazi bolševníku jsou složena z druhů s podobnými ekologickými nároky (alespoň na dusík) a s odlišnou životní formou a/nebo strategií (Pyšek a Pyšek 1995). V nepůvodním areálu vytváří za vhodných podmínek velkoplošné porosty čítající až tisíce jedinců (obr. 9 a 10), častěji se ale vyskytuje v menších populacích nebo skupinkách několika jedinců podél liniových krajinných prvků (dopravní koridory obr. 11, vodní toky obr. 12). Nejrychleji osídluje otevřené disturbované plochy s dostatečnou zásobou dusíku a absencí pravidelného managementu, kde jsou vytvořeny ideální podmínky pro uchycení a vývoj semenáčků. Bolševníkové porosty se vyvíjejí jak na ruderálních stanovištích, tak v polopřirozené vegetaci. Jedná se např. o vlhčí rumiště a zbořeniště (obr. 13), břehy vodních toků (Obr. 7 a 12), silniční příkopy (Obr. 8, 10 a 11), opuštěné sady a zahrady, výsypky (obr. 9), skládky nebo opuštěné a neudržované vlhčí louky (obr. 14). Protože bolševník do určité míry snáší i zastínění, může vytvářet úspěšné porosty i v lesních lemech (obr. 15), na okrajích křovin nebo lesních světlin, místy dokonce proniká i do prosvětlených lesních porostů (např. smrkových monokultur). Díky schopnosti vytvořit mocnou vrstvu opadu se dokáže prosadit i na živinami chudých půdách rašelinných luk nebo kyselých půdách lesních pasek. Naopak na intenzivně obhospodařovaných, suchých nebo silně zastíněných lokalitách (např. obdělávaná pole, suché trávníky, husté lesní porosty) se bolševník velkolepý téměř nevyskytuje (např. Pyšek a Pyšek, 1995; Pyšek a kol., 2012b).

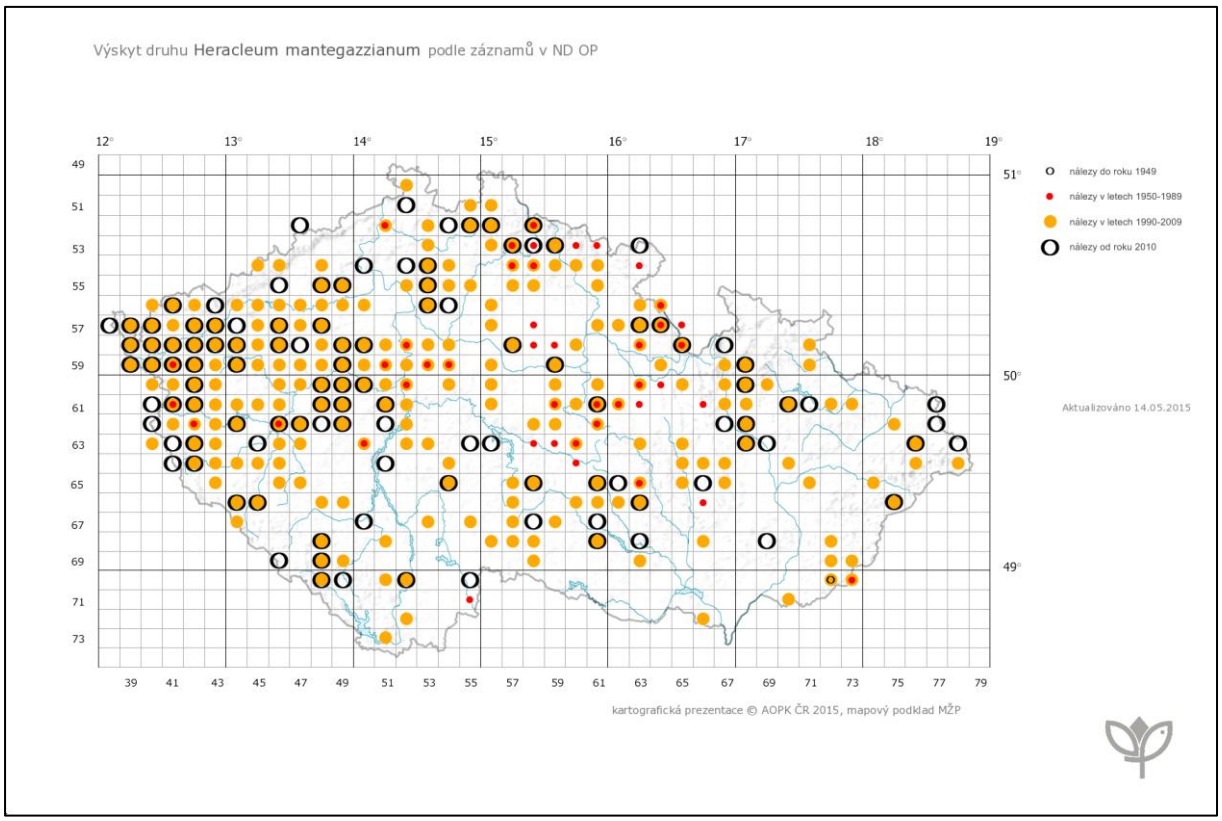

Obr. 2.55 Model šíření bolševníku velkolepého v čase na základě dat z nálezové databáze AOPK ČR, 2015

Borovice vejmutovka

Borovice vejmutovka (Pinus strobus) je strom dorůstající asi 50 m výšky a kolem 1,5 m v průměru kmene. Dožívá se 200–450 roků. Původní areál je rozložen v mírném teplém, převážně humidním podnebí. Roste téměř na všech půdách v rámci svého areálu. Nejlépe se jí daří na dobře propustných písčitých půdách střední až nízké úrodnosti, kde jí tamní listnaté dřeviny nemohou konkurovat. Je středně tolerantní k zastínění. Roste dobře i na půdách s převažujícími jemnozrnnými částicemi. Mnohdy se chová jako pionýrská dřevina, výborně se zmlazuje na písčitých stanovištích, také na zemědělské půdě i na plochách po požárech.

Domovem vejmutovky je východní část Severní Ameriky (severovýchodní USA až jihovýchodní Kanada). Centrem rozšíření jsou jižní a severovýchodní části Appalačského pohoří a oblast Velkých jezer. Do Evropy přivezena roku 1805, k úspěšné introdukci došlo o 100 let později v Anglii. První údaje o výskytu na našem území jsou doloženy z roku 1785 (zámecká zahrada v Lánech). Masivní šíření do podrostů lesů v okolí výsadeb je pozorováno od 70. let 20. století. Pěstuje se jako příměs v lesních kulturách, zejména ve středně teplých oblastech, na celkové ploše cca 3900 ha. Kromě toho se pěstuje pro okrasné účely ve více než 400 parcích.

Borovice vejmutovka se chová jako nebezpečná invazní dřevina vytlačující původní druhy. V Labských pískovcích a Českosaském Švýcarsku, kde je velmi vitální, spontánně zmlazuje v různých společenstvech. Zde se prokázala její nižší náročnost na živiny, výšku pH, ve srovnání i s velmi nenáročnou a skromnou borovicí lesní. Úspěšná invaze může také být podpořena eutrofizací dusíkem a znečištěním ovzduší kouřovými plyny, k nimž je borovice lesní méně tolerantní. Vytváří

humusovou vrstvu a potlačuje růst trávy a vřesu, což je ve skalních městech silně nežádoucí. Také (zejména v lesních kulturách) bývá postihována řadou chorob (např. rez vejmutovková - Peridermium strobi).

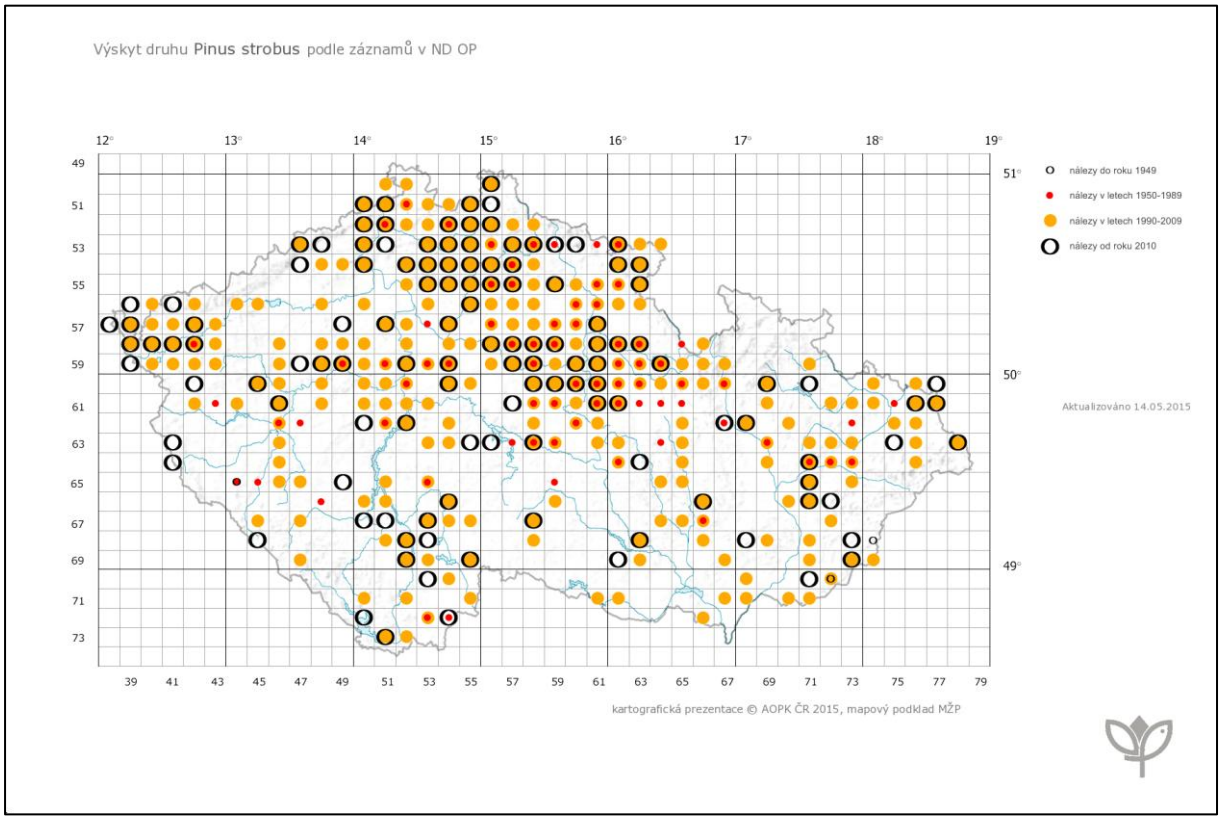

Obr. 2.56 Model šíření borovice vejmutovky v čase na základě dat z nálezové databáze AOPK ČR, 2015

Netýkavka žláznatá

Jednoletá statná bylina dorůstající až 3 m výšky. Listy jsou dlouhé až 30 cm, široké kolem 8 cm, po okraji zubatě pilovité, při bázi listu žláznaté. Velké květy jsou nejčastěji červeno-fialové, někdy fialové, nebo bílé, uspořádané v hroznu. Rostliny výrazně sladce voní. Semena jsou po 5 až 10 ve velkých tobolkách až 30 mm dlouhých. Vyzrálé tobolky pukají a vystřelují tak semena na velkou vzdálenost. Roste především ve vlhkých nivách, zejména na březích větších řek. Krátkodobě se vyskytuje na narušených plochách a rumištích. Podél řek vytváří souvislé a trvalé porosty, v těchto lokalitách je často konkurenčně úspěšná. Kvete od července do října.

Areál původního výskytu je oblast západního Himálaje. U nás, na Slovensku a v celé Evropě zplanělý a zdomácnělý druh, který byl v 1. polovině 19. století (1839) dovezen do Evropy, konkrétně do Anglie, jako okrasná rostlina. Jako zplanělý v Evropě je udávána právě z Anglie v roce 1855. Je zavlékána i do dalších oblastí světa, např. severní Patagonie.

V ČR pochází první údaj o pěstování z roku 1846. tehdy sem byla dovezena jako okrasná a částečně i medonosná rostlina. Již po několika málo letech od první výsadby v zahradách se začala šířit (první údaj o zplanění z roku 1896) a dnes se s ním můžeme setkat skoro po celém území s výjimkou hor.

Invaze byla v posledních desetiletích podpořena eutrofizací toků a v dřívější době také tím, že se po 2. světové válce přestaly říční břehy pravidelně obhospodařovávat.

Netýkavka žláznatá výrazně ovlivňuje podobu rostlinných společenstev v oblastech svého výskytu, vytlačuje původní druhy a to především díky své značné konkurenční zdatnosti. Dochází postupně k přeměně původních rostlinných společenstev v druhově chudá společenstva s převahou netýkavky. Dalším problémem je, že netýkavka je statná bylina a vytváří velké množství biomasy. To může mít negativní vliv na průběh záplav, kdy snižuje hydraulickou kapacitu říčního toku.

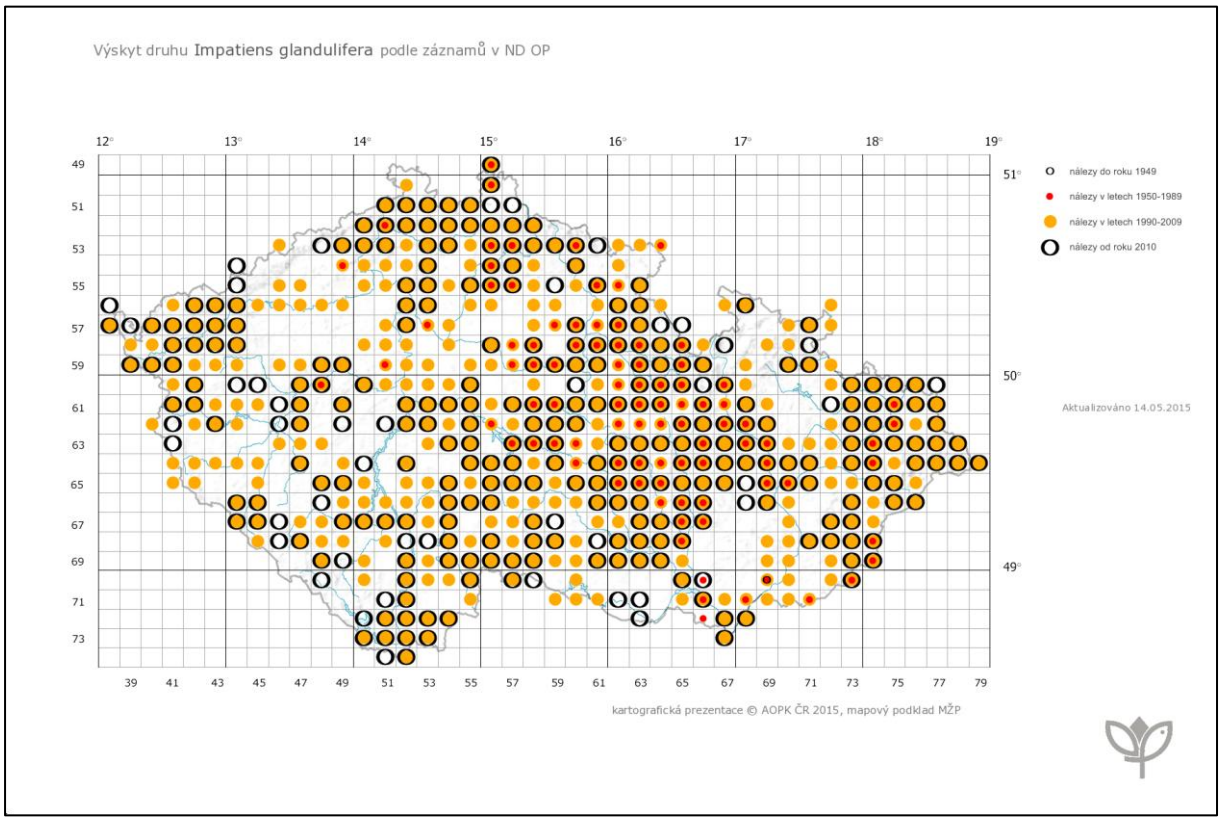

Obr. 2.57 Model šíření netýkavky žláznaté v čase na základě dat z nálezové databáze AOPK ČR, 2015

Všechny výše uvedené druhy se na území MAS hojně vyskytují a jsou výrazným nebezpečím pro předmět ochrany ve zvláště chráněných územích. To dokazuje jak pohled do Plánů péče jednotlivých ZCHÚ, tak i prostor, který je tématu věnován na webu jednotlivých Správ.

Národní park České Švýcarsko

Citujeme úryvky z platného plánu péče pro období 2009-2016:

Str. 89: Vodní toky jsou na území NP ponechány samovolnému vývoji. Výjimku tvoří pouze odstraňování invazních druhů (křídlatka japonská a sachalinská, netýkavka žláznatá, kolotočník zdobný aj.)… Vzhledem k tomu, že prakticky všechny významnější toky na území NP pramení mimo NP, je předpokladem úspěšné likvidace invazních druhů spolupráce s orgány ochrany přírody

sousedních území Šluknovského výběžku, CHKO Lužické hory, CHKO Labské pískovce a NP Sächsische Schweiz.
Str. 122: Klíčovou roli pro zachování populací některých druhů hraje důsledná likvidace invazních druhů (vejmutovka, křídlatka, netýkavka žláznatá).
Str. 141: Oblast výskytu obou druhů křídlatek se nachází zejména v okolí Kamenice, Křinice a jejich přítoků. Jelikož problematika likvidace invazních druhů rostlin není kontinuálně řešená po celé délce toků řek Kamenice a Křinice, jež pramení mimo území NP, dochází neustále ke kontaminaci území NP splavováním těchto druhů z horních částí toků, podobně je tomu i u netýkavky žláznaté.

O tom, že Správa NP České Švýcarsko se je nebezpečí spojeného s šířením invazních druhů velmi dobře vědoma svědčí i uspořádání Semináře na téma Invazní rostliny v chráněných územích, který se konal na Zámku v Děčíně ve dnech 16.-17. října 2014 za účastí 80 odborníků z akademické i ochranářské sféry z Česka, Polska, Saska a Bavorska, či vydání informačního letáku o nepůvodních druzích na území NP ČŠ.

Obr. 2.58 Chráněná krajinná oblast Labské pískovce

Citujeme úryvky z platného plánu péče pro období 2011-2020:

Str. 16: Na území CHKO Labské pískovce můžeme invazní a geograficky nepůvodní druhy rozdělit podle rizika a vlivů na přírodní ekosystémy a domácí druhy do několika kategorií. Nejnebezpečnější

jsou druhy zařazené do první kategorie, invadující v území a likvidující přírodní ekosystémy a druhy. Tyto druhy vyžadují eliminační opatření a sledování, z rostlin sem patří: borovice vejmutovka (Pinus strobus), křídlatka japonská (Reynoutria japonica), křídlatka sachalinská (Reynoutria sachalinensis), křídlatka česká (Reynoutria bohemica), netýkavka žláznatá (Impatiens glandulifera), trnovník akát (Robinia pseudacacia), zlatobýl kanadský (Solidago canadensis), zlatobýl obrovský (Solidago gigantea), javor jasanolistý (Acer negundo), pajasan žláznatý (Ailanthus altissima), bolševník velkolepý (Heracleum mantegazzianum), kolotočník ozdobný (Telekia speciosa).
Str. 40: Závěrečný přehled prioritních úkolů za celou CHKO - redukovat invazní příp. expanzivní druhy rostlin a živočichů, přednostně nejagresivnější druhy (např. křídlatky, borovice vejmutovka) a v cenných lokalitách (např. zachovalá přírodní stanoviště, cenná společenstva a lokality s významnými a chráněnými druhy).

I na webových stránkách Správy CHKO Labské pískovce je patrný intenzivní zájem o tuto problematiku, které je zde věnována samostatná sekce:

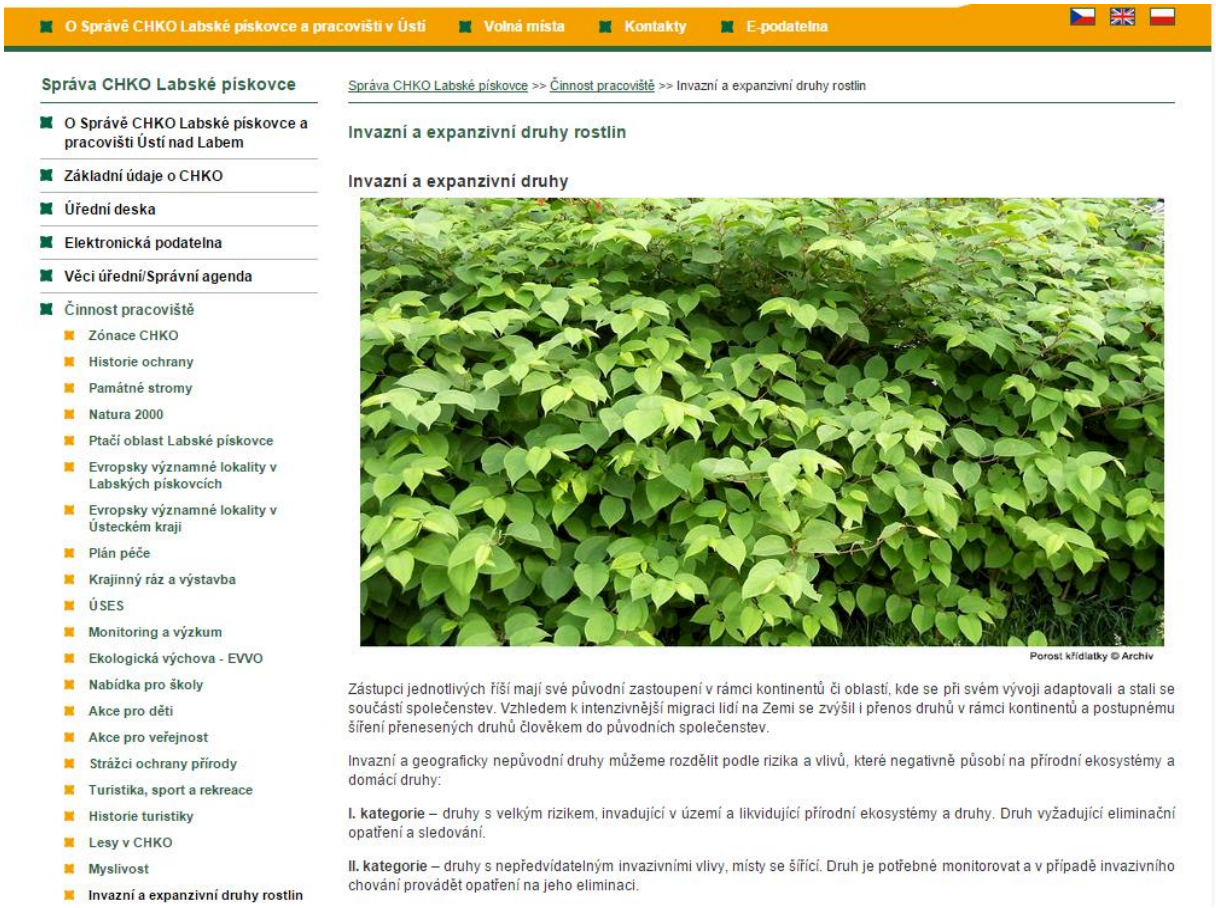

Obr. 2.59 Webové stránky Správy CHKO Labské pískovce, 2015

CHKO České středohoří

Citujeme úryvky z platného plánu péče pro období 2015-2024:

Str. 136: V CHKO České středohoří jsou rostlinnými invazemi a expanzemi nejohroženější břehy velkých řek (Labe, Ploučnice), menších toků a potoků i s jejich nivami, dále opuštěné sady, pastviny, louky a některé lesy. Častým zdrojem diaspor jsou okraje komunikací (cest, silnic, železnic) a ruderální stanoviště v okolí sídel. Zřejmě nejproblematičtějším druhem je expanzivní třtina křovištní.
Str. 137: **Heracleum mantegazzianum – bolševník velkolepý**: neofyt rostoucí podél potoků nebo na ruderalizovaných místech, opuštěných loukách, koncentrovanější výskyty podél Suchého potoka západně od Třebívlic; podél potoka západně od Kozlů směrem k Chrámcům, částečně se šíří i do sadů; na skládkách u potoků (Děčínsko), neobhospodařovaná ruderalizovaná místa (severně a západně od Litoměřic); pravidelně likvidován mechanicky a chemicky.
Impatiens glandulifera – netýkavka žláznatá: nepůvodní druh (pochází ze západního Himálaje); agresivně se šířící zejména podél Labe a Ploučnice a menších vodních toků a v návazných, většinou opuštěných neobhospodařovaných nivách zejména na Děčínsku, Českolipsku, Ústecku, méně na Litoměřicku a Lovosicku, částečně likvidován chemicky (příp. mechanicky) na cenných lokalitách (štěrkové náplavy Labe, PP Nebočadský luh apod.).
Str. 138: **Reynoutria japonica var. japonica – křídlatka japonská pravá**: invazní agresivní druh zplaňující z kultury nebo spontánně se rozšiřující kolem vodních toků (zejména Labe, Ploučnice a jejich nivy), okrajů komunikací, místa ruderálního charakteru po celém území, zejména Děčínsko, Českolipsko, Ústecko, Teplicko, méně Litoměřicko a Lovosicko, lokálněji
Lounsko a Mostecko.
Reynoutria sachalinensis – křídlatka sachalinská: invazní neofyt, menší porosty než u předchozího, agresivní charakter, podél vodních toků, komunikací, opuštěných ploch luk po celém území (s obdobným charakterem jako křídlatka japonská pravá), lokálně pěstován a unikající.
Reynoutria × bohemica – křídlatka česká: nedávno popsaný kříženec dvou invazních neofytů, křídlatky japonské (R. japonica) a k. sachalinské (R. sachalinensis), zřídka u vodních toků a silnic; předpokládá se velmi agresivní chování, druh je zaměňován s křídlatkou japonskou (R. japonica). Všechny druhy křídlatek jsou likvidovány, především na biotopově nejcennějších místech na Děčínsku a Českolipsku.

Z informací na webových stránkách Správy ČS je patrné, že probíhá kontinuální monitoring hlavních invazních druhů rostlin.

CHKO Lužické hory

Citujeme úryvky z platného plánu péče pro období 2015-2024:

Str. 12: Invazní druhy mají často sklony vytvářet rozsáhlé monokulturní porosty a mohou tak původní společenstva prakticky zničit. V CHKO Lužické hory jsou rostlinnými invazemi nejvíce ohrožené nivy potoků, podél nichž se šíří hlavně křídlatky (Reynoutria sp. div.), netýkavka žláznatá (Impatiens glandulifera), potenciálně také topinambur (Helianthus tuberosus) či třapatka dřípatá (Rudbeckia laciniata). Méně postiženy jsou travní porosty, mezofilní lemy a lesy. Dalšími druhy, šířícími se do narušených neobhospodařovaných lučních porostů či světlých lesů, jsou celík

kanadský (Solidago canadensis) a celík obrovský (S. gigantea). Významněji se v současnosti šíří také kolotočník ozdobný (Telekia speciosa), netýkavka malokvětá (Impatiens parviflora) a vlčí bob mnoholistý (Lupinus polyphyllus). Potenciální riziko představuje bolševník velkolepý (Heracleum mantegazzianum), jehož izolované výskyty se doposud daří likvidovat.
Str. 13: Navrhovaná opatření – soustavně potlačovat (nejlépe zcela zlikvidovat) nejagresivnější druhy invazních rostlin, tj. zejména křídlatky (Reynoutria sp. div.); vhodný způsob likvidace zvolit podle ekologických vlastností druhů a vazeb v okolí, opatření koordinovat s ohledem na zajištění logické návaznosti a efektivity (v rámci dílčích povodí z horních partií vodních toků do nižších poloh atp.). – na cenných lokalitách z hlediska ochrany přírody a krajiny, v jejich okolí v reprodukčním dosahu a na hranici s národním parkem České Švýcarsko odstraňovat další invazní druhy, jejichž šíření způsobuje pokles biodiverzity (např. Lupinus polyphyllus, Impatiens glandulifera, Telekia speciosa, Solidago canadensis, Solidago gigantea, Helianthus tuberosus).
Str. 44: Závěrečný přehled prioritních úkolů – provádět opatření na likvidaci invazních druhů rostlin příp. živočichů na cenných lokalitách

Odpadové hospodářství

Produkce odpadů

Celková produkce odpadů v území MAS vykazuje v letech 2008 - 2012 rozdílné vývojové tendence, které jsou do značné míry důsledkem změny způsobu vedení evidence odpadů. Z dostupných údajů je patrný pokles celkové produkce odpadů v letech 2008 – 2010 a opětovný nárůst produkce odpadů v následujících letech 2011 - 2012. V popisovaném území se měrná roční produkce odpadu (cca 1.888 kg/obyv. pro ostatní odpad a 75 kg/obyv. pro nebezpečný odpad) pohybuje pod průměrem České republiky, který činí přibližně 2 701 kg/obyv. pro ostatní odpad a 156 kg/obyv. pro nebezpečný odpad. Důvody, které ovlivňují množství produkovaného odpadu, je nutno hledat především v socioekonomických charakteristikách sledovaného území. Se zlepšujícími se socioekonomickými charakteristikami regionu klesá měrná produkce odpadů a naopak. Pokud se zaměříme na komunální odpad, pak region vykazuje vyšší průměrnou produkci, než je průměr České republiky.

Nakládání s odpady - vybavenost území

Z údajů jednotlivých ORP ve sledovaném území vyplývá, že občané mají k dispozici dostatečné množství sběrných dvorů a sběrných míst k odkládání vybraných druhů odpadů (především nebezpečný odpad, objemný odpad, elektrozařízení apod.), byť se tato zařízení nenachází ve všech obcích. Využití těchto zařízení je většinou pro rezidenty bezplatné, popř. je pro vybrané druhy odpadů stanoven ceník služeb. Občané mohou rovněž využít mobilního svozu odpadů, který je pro občany organizován několikrát ročně (většinou 2x ročně na jaře a na podzim), nebo pytlového sběru vybraných odpadů (např. bioodpadu). Druhotné suroviny je rovněž možné úplatně předat do sítě výkupen, kterých je ve sledovaném území rovněž dostatečné množství. Většinou se jedná o výkupny kovů a papíru, ale výjimkou nejsou ani výkupny plastů, či autovraků. Problematickým článkem nakládání s odpady jsou třídící linky, které zpracovávají využitelné složky komunálního odpadu (papír, plasty, sklo, nápojový karton).

Některá města a obce zavádí systémy tříděného sběru a využití bioodpadu, nicméně většina měst a obcí zatím tříděný sběr neorganizuje. Proto se většina zařízení na nakládání s bioodpady (kompostárny a bioplynové stanice) nachází mimo sledované území. Nicméně v horizontu zhruba 10 let budou muset obce tento problém řešit. Zde má vysoký potenciál především spolupráce se zemědělci, a to jak v oblasti kompostování, tak v oblasti anaerobní digesce.
Stejně tak skládky odpadu se nacházejí mimo sledované území (Volfartice, Svébořice, Malšovice) po té, co byla v roce 2013 uzavřena skládka Rožany. To klade vysoké nároky na logistiku sběru, kumulaci, překládání a odvozu odpadů.

Silné a slabé stránky odpadového hospodářství ve vymezené oblasti

Velkou výhodou území MAS je skutečnost, že se jedná o celistvé (homogenní) území s relativně kvalitní infrastrukturou, kterou je možné využít pro účely nakládání s odpady. Neméně významnou výhodou sledované oblasti je kvalitní vybavenost území sběrnými nádobami na využitelné složky komunálního odpadu a sběrnými dvory (resp. místy), která přispívá k vysoké výtěžnosti tříděného sběru na straně jedné a která minimalizuje tendence k nelegálním způsobům nakládání s odpady na straně druhé. Společně s vysokou úrovní environmentálního povědomí veřejnosti o smyslu třídění odpadu je vybavenost území "odpadovou" infrastrukturou klíčovým předpokladem pro vysokou výtěžnost tříděného sběru odpadů.
Dalším pozitivním znakem sledované oblasti, který je možné využít pro rozvoj odpadového hospodářství, je existující spolupráce obcí v rámci dobrovolných svazků či Sdružení pro rozvoj Šluknovska. S tím souvisí i pozitivní zkušenosti řady obcí s využíváním prostředků ze strukturálních fondů EU, které je možné využít i pro další programovací období a projekty z oblasti odpadového hospodářství.
Odpadové hospodářství ve sledované oblasti se však potýká i s celou řadou nedostatků. Problémem je zejména rizikové sociodemografické složení obyvatelstva, které se projevuje nejen v míře produkce, ale i ve způsobech nakládání s odpady. Je tedy důležité zvolit správný způsob komunikace s veřejností, správně odhadnout povahu a náplň informačních kampaní a současně efektivně nastavit obecní systémy nakládání s odpady.
K dalším nedostatkům strategické povahy patří nedostatečná vybavenost území technologiemi na využití a odstranění odpadů, což umocňuje závislost měst a obcí na kapacitách zařízení v sousedních ORP. Periferní charakter regionu zvyšuje logistické nároky na přepravu odpadu do zařízení mimo sledované území, což prodražuje náklady celého systému nakládání s odpady. Naléhavost tohoto problému vygraduje po roce 2023, kdy bude ukončeno ukládání neupraveného odpadu na skládky.
V souvislosti s vybaveností území kapacitami zařízení na využití a odstranění odpadu je třeba zmínit další strategický problém, jehož řešení však přesahuje možnosti sledované oblasti, a sice averzi obyvatelstva vůči výstavbě zařízení v blízkosti bydliště (tzv. NIMBY efekt). S tímto problémem je třeba počítat při plánování výstavby nových zařízení a navrhnout komunikační kampaň tak, aby síla tohoto efektu byla minimalizována.
V neposlední řadě je třeba zabývat se rostoucími náklady na nakládání s komunálními odpady ve městech a obcích a nárůst skládkovacího poplatku, který odráží efektivitu celého systému nakládání s odpady.

K problémům operativní povahy patří:

- lokální problémy s poddimenzováním nádob na směsný komunální odpad a využitelné složky, jež má za následek nepořádek kolem sběrných nádob,
- nesystémové řešení sběru, svozu a využití bioodpadu v obcích (především absence spolupráce mezi obcemi, resp. spolupráce mezi obcemi a zemědělci),
- vymáhání plateb od neplatičů v systémech založených na platbě poplatku za komunální odpad, resp. úhradě dle § 17 a 17a zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech,
- nelegální způsoby nakládání s odpady (spalování v domácích topeništích, černé skládky, littering, nepořádek kolem sběrných nádob na veřejném prostranství),
- nakládání s odpady v lokalitách se sociálně vyloučenými skupinami obyvatel (nepořádek, neplatiči apod.),
- kvalita smluvního vztahu se svozovou firmou (plnění závazků, kontrolní činnost, stížnosti občanů).

Zemědělství

Celý region je z pohledu přírodních a klimatických podmínek zařazen do tzv. oblasti LFA typu S – oblasti se specifickým znevýhodněním. Hovoříme o tzv. podhorách či podhorské oblasti. I když se v regionu uplatňuje jak rostlinná, tak i živočišná výroba, nelze hovořit o dobře nastaveném systému zemědělské výroby pro daný region. Převládajícím způsobem zemědělského hospodaření je extenzivní celoroční, či téměř celoroční, pastva skotu (dominují krávy bez tržní produkce mléka) a údržba travních porostů a kulturní krajiny. Z masných plemen se chová Limousin, Hereford, Charolais, Aberdeen Angus, Blonde d'Aquitaine atd. Na mléko pak především kombinované plemeno českého strakatého a holštýnského skotu. Okrajově se vyskytuje intenzivní chov drůbeže (Janská), extenzivní chov ovcí, zájmový chov koní, farmové chovy zvěře, produkce plemenného materiálu (Hereford) a hospodaření na orné půdě s produkcí pro vlastní živočišnou výrobu. Rostlinná výroba je pak v podstatě omezena na produkci pícnin různé kvality a s různým zastoupením travin, jetelovin, ostatních jednoděložných a ostatních dvouděložných rostlin s převahou produkce sena a senáže.

Většina zemědělců z ekonomických důvodů hospodaří v režimu ekologického zemědělství a dále jim jsou poskytovány náhrady za omezení hospodaření (odložené seče, zákaz hnojení) v rámci agro - environmentálních opatření (ptačí lokality na travních porostech - chřástal, druhově bohaté pastviny, mezofilní a vlhké louky) a to jak ve volné krajině, tak i ve zvláště chráněných územích.

Problematika výkrmu skotu

Jedním z největších problémů zemědělců ve Šluknovském výběžku i přilehlém okolí je nedostatek kvalitní a na dusík bohaté píce pro výkrm skotu. Stav má tyto základní příčiny:

1. Zemědělci získali zemědělskou půdu od státních statků zatravněnou, byť v katastru je leckdy stále vedena jako orná. Jelikož bylo toto zatravňování provedeno z dotačního titulu, tak dnes nemohou noví vlastníci půdu zpětně rozorat a využít k produkci krmiv podle aktuální potřeby, rozsahu a nastavení živočišné výroby.

2. V letech, kdy výrazně klesaly výkupní ceny mléka (graf na obr. 2.51) a tuzemské mlékárny ztratily o mléko zájem (případně zanikly), se drtivá většina zemědělců rozhodla změnit zaměření živočišné výroby od chovu dojnic k chovu skotu bez tržní produkce mléka. Tato zásadní restrukturalizace nebyla bohužel doprovázena odpovídající změnou v rostlinné výrobě, která by zajistila dostatečné množství vhodného zdroje pro výkrm masných plemen.
3. Téměř všichni zemědělci v daném území hospodaří v režimu ekologického zemědělství. Proto by případný nákup krmiv musel pocházet také z produkce ekologického zemědělce. A to je cenově neúnosné. Navíc je v rozporu se samotnou filozofií ekologického zemědělství, kde se prosazuje uzavřený systém rostlinné a živočišné výroby v rámci farmy.

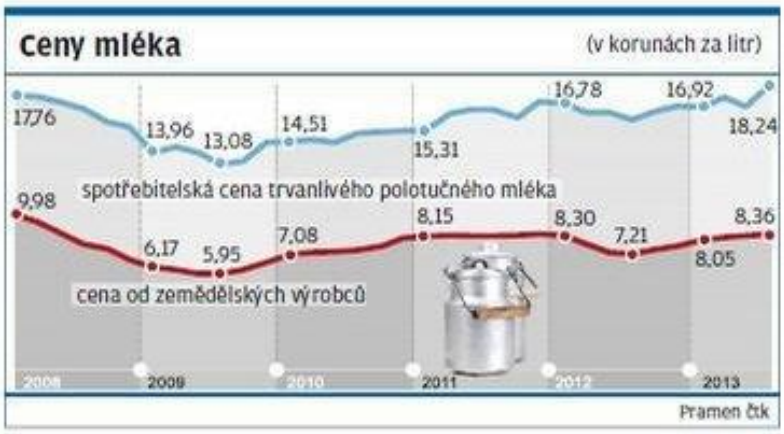

Obr. 2.60 vývoj cen mléka v období 2008-2013, zdroj: ČTK

Chybějící kvalitní krmivová základna neumožňuje efektivní výkrm masných plemen a jejich následné zpeněžení na jatkách, případně další zpracování (bourání, balený prodej ze dvora, vlastní rozvoz, krátký dodavatelský řetězec, tepelné opracování, výroba uzenin), které by zvýšilo přidanou hodnotu finálním produktům zemědělce. V praxi tak zemědělci úmyslně směřují hromadné telení krav do brzkého jara, což zajistí co nejdelší odchov telat na pastvinách. Na podzim většinu odchovaných telat zpeněžují jako zástavový skot (více jak tisíc kusů ročně na export), zbylá jsou přes zimu ustájena a krmena siláží a senáží sklizenou z různě kvalitních porostů v různém stupni zralosti. V případě lokalit s výskytem chřástala i pící sklizenou po 15. srpnu, čili značně přestárlou, která je zcela nevhodná jak na konzervovanou píci, tak i na seno.

Problematika nedostatku orné půdy

Jak již bylo řečeno, došlo v devadesátých letech k masivnímu zatravňování orné půdy. Je to patrné z grafu na obr. 2.52. Nutno dodat, že situace je zřejmě ještě horší než prezentují údaje v grafu. Skutečné zemědělské využití se totiž neřídí druhem půdy uvedeným v katastru nemovitostí, ale údajem v registru půdy (LPIS). Tak je velké množství orné půdy registrováno v blocích trvalých travních porostů a zkresluje data z katastru nemovitostí. Skutečné využití orné půdy pro intenzivní rostlinnou výrobu je proto zcela okrajovou záležitostí. A je také zásadním problémem pro získávání kvalitního a různorodého krmiva pro výkrm masného dobytka.

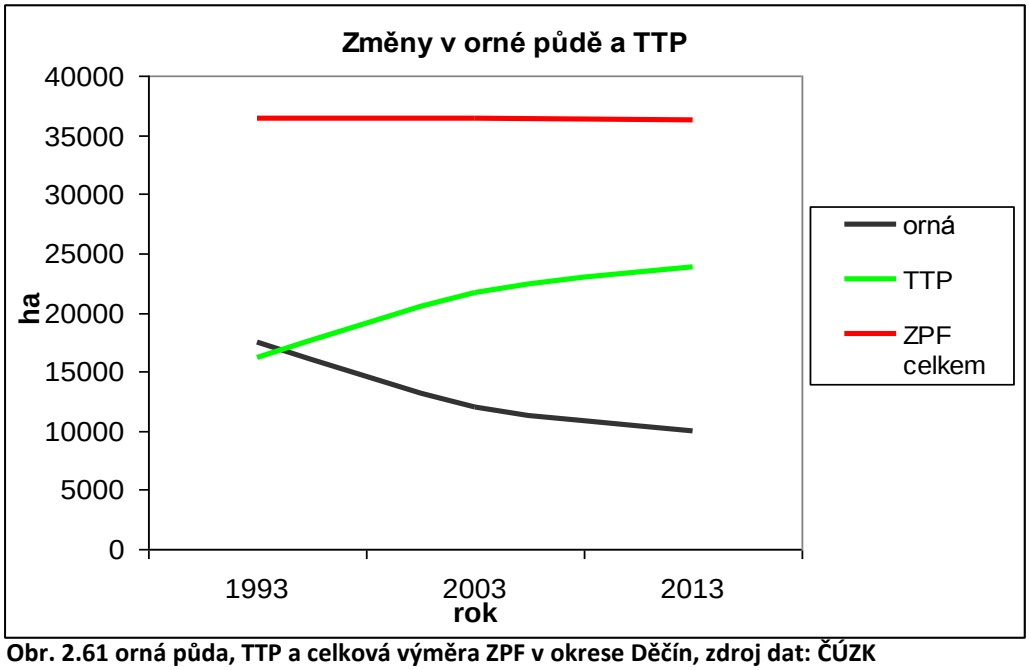

Obr. 2.61 orná půda, TTP a celková výměra ZPF v okrese Děčín, zdroj dat: ČÚZK

Nesoběstačnost v živočišné výrobě

Hlubokou proměnu v živočišné výrobě znázorňuje graf na obr. 2.53. Z něj je patrný silný pokles stavů skotu, byť se jeho propad na přelomu tisíciletí zastavil díky zvýšenému zájmu o extenzivní chov masných plemen. Obdobně stavy ovcí po prudkém poklesu pozvolna stoupají. Katastrofická je však situace u prasat a také u drůbeže, která není v grafu prezentována (pokles z 724 151 ks v roce 1990 na 99 150 ks v roce 2010).

Obr. 2.62 stavy skotu (modrá křivka), prasat (červená křivka) a ovcí (zelená křivka) v okrese Děčín, zdroj dat: ČSÚ, Zem. agentura Děčín

Ze současných zhruba 15 tisíc kusů hovězího dobytka je téměř čtrnáct tisíc chováno bez tržní produkce mléka (srpen 2014). Podpořit tento trend se pokouší i Okresní agrární komora Děčín každoročním pořádáním Mezinárodní konference chovatelů masného skotu.

Objekty zemědělské prvovýroby a potravinářské zpracování produkce

Zásadní je také úbytek provozoven a objektů zemědělské prvovýroby i následného potravinářského zpracování. Zanikla velkovýkrmna mladého skotu na Hartě, velkokapacitní kravín v Krásné Lípě, velkokapacitní teletník v Chřibské či sklady obilí v České Kamenici. Obdobný osud potkal jatky ve Varnsdorfu, Rybenu v Rumburku, udržela se výroba ve firmě Veseko Velký Šenov a byla zachována mlékárna ve Varnsdorfu.

Naopak vznikly nové provozovny zaměřené na zpracování masa a uzenin (Varnsdorfské uzeniny s.r.o., Agrokomplex spol. s.r.o. ve Verneřicích), kozí farmy v Horním a Dolním Podluží, prodej mléka ze dvora ve Starých Křečanech. Můžeme sem přiřadit i pivovar Kocour ve Varnsdorfu, Křinický pivovar v Krásné Lípě či vysoce oceňovanou cukrárnu s vlastní produkcí pana Dlaska z Varnsdorfu.

pozn.
Zde prezentovaná statistická data platí pro okres Děčín, který tvoří většinu území MAS. Mají pouze orientační hodnotu a slouží k utvoření představy o povaze a rozsahu zemědělské výroby v daném území. Zde popsaný charakter území a způsob hospodaření platí i pro obce z okresu Česká Lípa, která jsou součástí MAS.

Ovzduší

Ač se MAS nachází převážně v Ústeckém kraji, neplatí pro ni obecný náhled o silně znečištěném ovzduší v severních Čechách. Klimaticky spadá většina území do mírně teplé oblasti s výjimkou vyšších poloh Lužických hor, které náležejí do chladné oblasti. V popisovaném území se nenachází žádný významný stacionární zdroj znečištění ovzduší, což je dáno i zaměřením průmyslové výroby (textilní, strojní, sklářský). Významnými zdroji tak jsou především teplárny spalující různě kvalitní uhlí a plyn (Varnsdorf: Teplárna Varnsdorf a.s.), zpracovatelský průmysl (Kamenický Šenov: Preciosa a.s., Preciosa – Lustry a.s., Varnsdorf: TOS a.s., Krásná Lípa: Diosna CS s.r.o., Rumburk: Metalurgie Rumburk a.s., Benteler Automotive Rumburk s.r.o., Velký Šenov: Železárny Velký Šenov s.r.o.) a objekty čištění odpadních vod (Varnsdorf: ČOV SČVK a.s.) nicméně jejich podíl na znečištění ovzduší je malý.
Nejvýznamnějším stacionárním zdrojem znečištění jsou domácí topeniště spalující mnohdy nekvalitní uhlí, dřevo a odpady. Zvláště při inverzním charakteru počasí, které je typické pro zimní období, jsou původcem smogu v městských aglomeracích a výrazným zdrojem znečištění v menších obcích. Na „vině“ je také bezzubá legislativa, která neumožňuje kontrolu v domácnostech při podezření na spalování např. PET lahví. Třetím výrazným faktorem podílejícím se na tomto stavu je nízká účinnost instalovaných kotlů, jejich značné stáří a nedokonalost spalovacího procesu. Proto výrazné zlepšení ovzduší v zimních měsících není možné bez tlaku a finanční podpory na výměnu

kotlů. Naštěstí si jsou ústřední orgány ochrany životního prostředí vědomy a tak existuje pro nejvíce postižené kraje speciální Společný program na podporu výměny kotlů tzv. kotlíkové dotace. Mimo to je možné čerpat na pořízení nového vytápění dotace i z Operačního programu Životní prostředí 2014 – 2020. Vzhledem k tomu, že většina nevyhovujících lokálních topenišť se nachází ve starých domech obývaných staršími lidmi, je nutná aktivní účast orgánů ochrany ovzduší především ve formě maximální pomoci lidem při vyřizování nezbytných formalit.

Druhým významným zdrojem znečištění ovzduší je automobilová doprava. I zde je částečně na vině technický stav vozidel. Nicméně podstatnějším faktorem je nárůst intenzity nákladní dopravy především na páteřních komunikacích. Na území MAS jde o komunikace I. třídy číslo 9 (Rumburk – Svor) a 13 (Okrouhlá – Ludvíkovice). S tím je spojen další faktor, a sice neřešené (nerealizované) obchvaty a objízdné komunikace, případně regulace nákladní dopravy formou určitých omezení. Příklad z nejbližšího okolí (Benešovsko) ukazuje, že tento problém do určité míry řešit lze. Osobní doprava není takovým problémem na komunikacích I. třídy nicméně výrazně zhoršuje kvalitu ovzduší v městských aglomeracích. Proto je nutné podporovat, zkvalitňovat a rozvíjet nástroje integrovaného dopravního systému a provázanost dopravní obslužnosti regionu.

Společně jsou pak tyto zdroje znečištění původcem prachových částic v ovzduší, dioxinů, PAU, CO atd.

Při intenzivním slunečním svitu v zimních měsících a „potřebné“ koncentraci uhlíkatých a dusíkatých látek v ovzduší pak může docházet (především na hřebenech Lužických hor) k tvorbě přízemního ozonu, který je dráždivým a pro zdraví nebezpečným plynem

Z hlediska členění zdrojů podle převládajícího typu produkovaných znečišťujících látek můžeme situaci ve zpracovávané území popsat následujícím způsobem:

- lokální topeniště – SO_2, polétavý prach, dioxiny, PAU
- automobilová doprava – NO_x, polétavý prach, dioxiny, PAU

Povrchové vody

Území MAS náleží do povodí Labe a povodí Odry a prochází jím rozvodí Baltského a Severního moře. Území velkoplošných chráněných území je součástí Chráněné oblasti přirozené akumulace vod Severočeská křída. S tím souvisí relativně vysoká četnost zdrojů pitné vody. Nejvýznamnějším vodním dílem, který je zdrojem pitné vody, je vodní nádrž Chřibská.

Významné toky v území:

Křinice - pramení u obce Studánka, protéká Krásnou Lípou, Národním parkem České Švýcarsko (Kyjovské údolí), poté pokračuje na území Saska a u Bab Schandau se vlévá (pravobřežně)do Labe.

Mandava – pramení u obce Staré Křečany, protéká Rumburkem, Seifhenneresdorfem (SRN), Varnsdorfem, Grossschönau a za Žitavou se (levobřežně) vlévá do Lužické Nisy a dále do Odry.

Chřibská Kamenice – pramení na severozápadním svahu Jelení skály, protéká Chřibskou, Národním parkem České Švýcarsko (PR Pavlinino údolí, PP Meandry Kamenice) a za obcí Všemily se (pravobřežně) vlévá do Kamenice a dále do Labe

Kamenice – její zdrojnice pramení pod Jedlovou horou v okolí železniční stanice, pod názvem Kamenice vytéká až z Hraničního rybníku, Protéká Kytlicemi, Českou Kamenicí, Srbskou Kamenicí, vtéká do Národního parku České Švýcarsko (Ferdinandova Soutěska, Divoká soutěska, Edmundova soutěska) a v obci Hřensko se (pravobřežně) vlévá do Labe

Na území MAS leží několik maloplošných chráněných území - **vodních rezervací.** Ve Šluknovském výběžku to je Velký rybník a Světlík na území CHKO Labské pískovce pak PR Stará Oleška (u stejnojmenné obce).

Sledování kvality na vodních tocích jsou sledovány v profilech:
Mandava – Rumburk/SRN, Varnsdorf/SRN
Lužnička – Dolní Podluží/SRN
Vilémovský potok – Dolní Poustevna/SRN
Křinice - na hranici se SRN

Sledování průtoků na vodních tocích:
Labe – Hřensko
Kamenice – Hřensko, Srbská Kamenice
Chřibská Kamenice – Všemily
Mandava – Rumburk, Varnsdorf

Staré ekologické zátěže

Za starou ekologickou zátěž považujeme závažnou kontaminaci životního prostředí (horninové podloží, půda, podzemní a povrchové vody), ke které došlo neodbornou a nezodpovědnou manipulací s nebezpečnými a závadnými látkami před rokem 1989. Podmínkou pro uznání staré ekologické zátěže je neexistence původce znečištění, případně tento není znám.
Nejčastějším typem jsou skládky komunálního odpadu, opuštěné zemědělské areály, bývalé pozemky armády, areály průmyslových závodů apod. Podle údajů Systému evidence kontaminovaných míst, který je dostupný na adrese www.sekm.cz, se na území MAS nachází v režimu staré ekologické zátěže:

- 108 skládek tuhého komunálního odpadu,
- 8 ploch výroby/skladování/manipulace s nebezpečnými látkami (1x z textilního průmyslu, 2x z chemického průmyslu, 4x ze strojírenství a 1x bez bližší specifikace),
- 3 plochy střelnic/vojenských výcvikových prostorů,
- 2 kontaminované areály s původem znečištění z plynárenství
- 1 skládka průmyslového odpadu.

Větší množství zátěží se přirozeně nachází ve městech a obcí s průmyslovou výrobou (Chřibská 12, Staré Křečany 7, Mikulášovice 11, Velký Šenov 8, Šluknov 8, Jiříkov 8, Varnsdorf 7, Dolní Podluží 8) nicméně najdeme i obce bez registrovaných ekologických zátěží (Kytlice, Okrouhlá, Nový Oldřichov,

Labská Stráň, Bynovec, Kámen, Slunečná). Drtivá většina skládek je bez průzkumu a bez analýzy rizik. Menší část prošla předběžným průzkumem, podrobným průzkumem či alespoň rešeršním šetřením.

Z uvedeného je patrné, že i do obcí ležících na území MAS by měly proudit finance na průzkum starých ekologických zátěží a na sanaci těch, které nejvíce ohrožují životní prostředí.

Dotazníkové šetření starostů

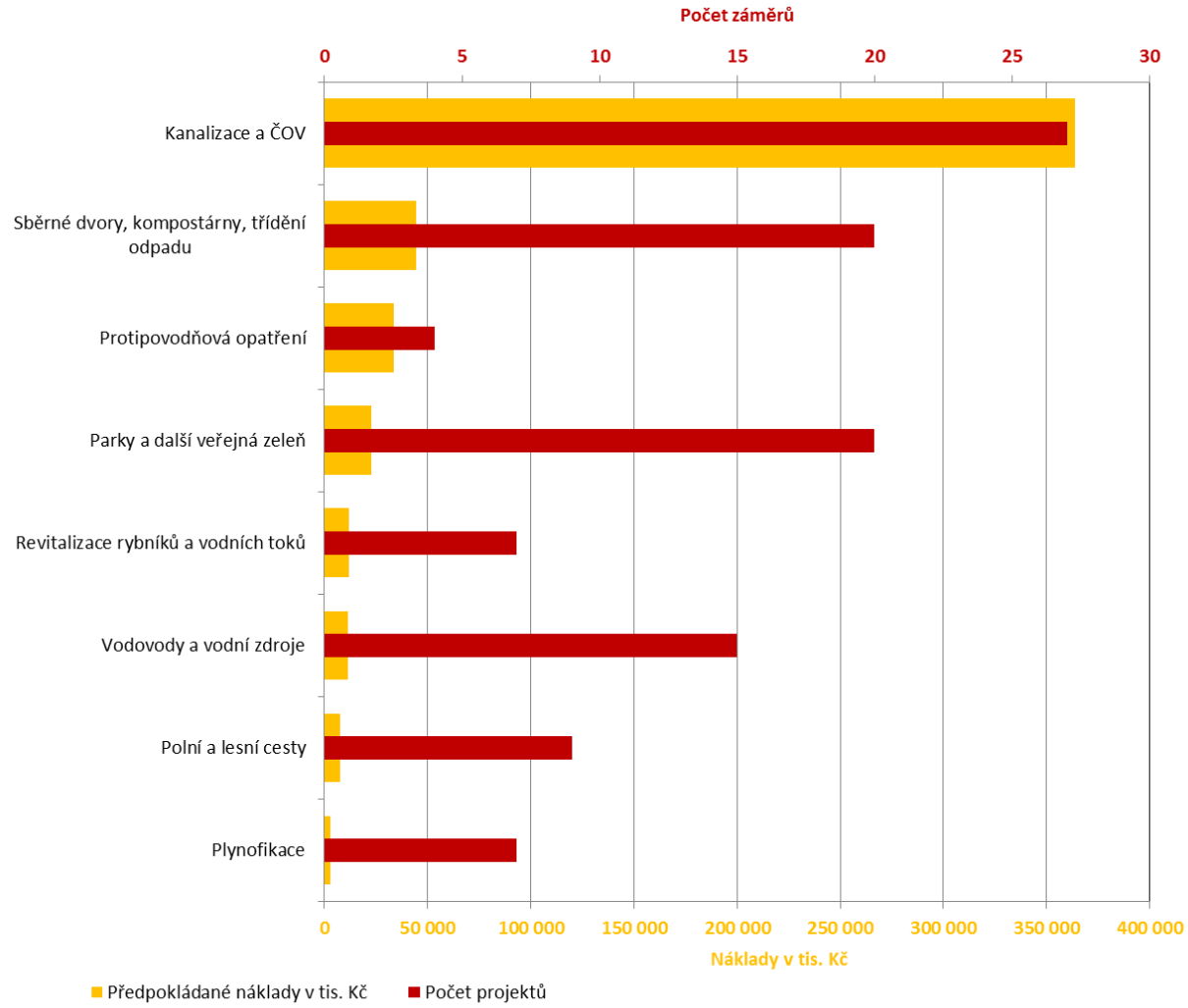

Obr. 2.63 Počet projektů a předpokládané náklady zjištěné od obcí MAS v jednotlivých **typech projektů v oblasti péče o krajinu a životní prostředí**. Zdroj: MAS – Dotazník pro starosty a rozhovory se starosty, 2013 – 2014.

Z dotazování a rozhovorů starostů obcí lze na výše uvedeném grafu sledovat, že jako nejvíce potřebných projektů uvádějí výstavbu kanalizací a ČOV, které zároveň představují nejvyšší investiční náklady. Počtem projektů jsou rovněž významné projekty zaměřené na sběrné dvory, kompostárny a třídění odpadu, a také na parky a další veřejnou zeleň. Náklady byly uvedeny u 48 z celkových 109 projektů.

Tab. 2.16 Shrnutí za kapitolu krajina a životní prostředí, zemědělství

Krajina území MAS	4 velkoplošná chráněná území, 4x vyšší koeficient ekologické stability, nižší zastoupení zemědělské půdy než v ČR, vyšší zastoupení lesní půdy než v ČR.
Chráněné krajinné oblasti a Národní park	Pohled na trvale udržitelný rozvoj území: - potřeba včasné konzultace všech záměrů týkajících se ochrany krajiny se Správami ochrany přírody - racionální vytyčování ploch pro zástavbu rodinných domů ve venkovském prostoru - potřebná a nutná diverzifikace rostlinné výroby (diverzita biotopů, kryt, potrava) - nedostatečné vybavení území tábořišti (ohniště, sociální zařízení, sběr odpadu) - potřeba rozšířit lokální zpracování živočišné produkce (hovězí, farmové chovy) v drobných provozovnách - podpora projektů pro rozvoj lokální ekonomiky a regionálních produktů - nedostatek muzejních expozic zaměřených na lidovou architekturu, chátrající architektonicky cenné objekty - potřeba odstřelu některých nepůvodních druhů živočichů v okolních honitbách
Fragmentace krajiny	Scelování zemědělské půdy, rozorávání mezí, likvidace sadů a nelesní zeleně je smutným dědictvím hospodaření v druhé polovině 20. století. Jen okrese Děčín existuje podle údajů katastru nemovitostí papírově zhruba 360 ha sadů. Realita je bohužel jiná, jediná významnější trvalá kultura (plantáž rybízu) leží mezi obcemi Markvartice a Huntířov. Přítomnost nelesní zeleně v kulturní krajině má silný multifunkční efekt a je jednoznačně přínosná.
Ochrana půdy	Cílem ochrany půdy je zvrátit nepříznivý trend jednak ve zmenšování plochy produkční půdy a dále zabránit dalšímu zhoršování fyzikálních a chemických vlastností půdy, což se následně odráží v produkčních a ekologických funkcí půdy. protierozní opatření - zejména v jižní části území, zadržování vody - problém s porosty borovice vejmutovky, utužení půdy vlivem pojezdů techniky, nedostatek organické hmoty zeleň v krajině a sídlech - čistí vzduch, snižuje prašnost, hluková bariéra, protierozní účinek (vodní i větrná eroze)
Invazivní druhy	Jedná se o nepůvodní druhy organismů, které jsou v ekologické výhodě a šíří se s rostoucí intenzitou. Jde o křídlatky, bolševník velkolepý, borovici vejmutovku a netýkavku žláznatou. Všechna čtyři velkoplošná chráněná území se problému intenzivně věnují.
Odpadové hospodářství	Vyšší produkce komunálního odpadu než je průměr ČR. Dostatečné množství sběrných dvorů a sběrných míst. Existující spolupráce obcí v rámci dobrovolných svazků obcí. Skládky odpadu se nacházejí mimo sledované území (Volfartice, Svébořice, Malšovice) po té, co byla v roce 2013 uzavřena skládka Rožany. Periferní charakter regionu zvyšuje logistické nároky na přepravu

	odpadu do zařízení mimo sledované území. Nesystémové řešení sběru, svozu a využití bioodpadu v obcích. Nakládání s odpady v lokalitách se sociálně vyloučenými skupinami obyvatel. Nesystémové řešení sběru, svozu a využití bioodpadu v obcích. Kvalita smluvního vztahu se svozovou firmou.
Zemědělství	Převládajícím způsobem zemědělského hospodaření je extenzivní celoroční, či téměř celoroční, pastva skotu (dominují krávy bez tržní produkce mléka) a údržba travních porostů a kulturní krajiny. Rostlinná výroba je pak v podstatě omezena na produkci pícnin různé kvality. Nedostatek orné půdy pro získávání kvalitního krmiva pro skot. Výroba místních potravin se udržela jen z malé části, např. Mlékárna Varnsdorf, Veseko Velký Šenov, nebo nově vznikly např. Varnsdorfské uzeniny, kozí farmy, minipivovary atd.
Kvalita ovzduší	V popisovaném území se nenachází žádný významný stacionární zdroj znečištění ovzduší. Nejvýznamnějším stacionárním zdrojem znečištění jsou domácí topeniště spalující mnohdy nekvalitní uhlí, dřevo a odpady. Řeší se pomocí "kotlíkových" dotací. Druhým významným zdrojem znečištění ovzduší je automobilová doprava, resp. špatný technický stav řady vozidel.
Povrchové vody	Území MAS náleží do povodí Labe a povodí Odry a prochází jím rozvodí Baltského a Severního moře. Na území MAS leží několik maloplošných chráněných území - vodních rezervací (Velký rybník, Světlík, Stará Oleška).
Staré ekologické zátěže	108 skládek tuhého komunálního odpadu, 8 ploch výroby/skladování/manipulace s nebezpečnými látkami, 3 plochy střelnic/vojenských výcvikových prostorů, 2 kontaminované areály s původem znečištění z plynárenství 1 skládka průmyslového odpadu.
Dotazníkové šetření starostů	Z dotazování a rozhovorů starostů obcí lze na výše uvedeném grafu sledovat, že jako nejvíce potřebných projektů uvádějí výstavbu kanalizací a ČOV, které zároveň představují nejvyšší investiční náklady. Počtem projektů jsou rovněž významné projekty zaměřené na sběrné dvory, kompostárny a třídění odpadu, a také na parky a další veřejnou zeleň

1.7. Cestovní ruch a volný čas

Jak vyplynulo z průzkumů a setkání s aktéry i občany této oblasti, cestovní ruch (dále též CR) je na území MAS vnímán jako jedna z hlavních priorit ekonomického rozvoje tohoto regionu. Turismus má v oblasti dlouhodobou tradici, jeho počátky je možné vysledovat až k začátku 18. století, kdy do tohoto regionu přijížděli hosté zejména za jeho přírodním bohatstvím. Již v této době započalo zpřístupňování nejzajímavějších míst prostřednictvím budování stezek, vyhlídek a míst pro stravování a ubytování návštěvníků. S nástupem romantismu pak vzrostl i zájem o překrásnou přírodu a krajinu v oblasti, v tomto období docházelo i k dalšímu rozšiřování nabídky pro návštěvníky. Rekreační aktivity pak byly přerušeny ve 20. století vlivem první a hlavně druhé světové války, které měly na region ničivý vliv. V závěru druhé z válek navíc došlo k vyhnání původního německého obyvatelstva, přičemž po jeho odchodu většina turisticky atraktivních míst dlouhodobě chátrala či byla využívána ke zcela jiným účelům. I po znovuosídlení novým obyvatelstvem trvalo dlouhou dobu, než se CR začal do oblasti ve větší míře vracet a mnoho atraktivit bylo mezitím nenávratně zničeno či stále čeká na obnovu do své původní podoby.

V současnosti spočívá **rozvojový potenciál CR** především v rozvoji místní ekonomiky a s tím spojené podpoře zaměstnanosti místních obyvatel. Profitovat z rozvoje turismu může nejen podnikatelská sféra, ale při vhodném nastavení i místní komunity a samospráva. Vzhledem k předpokladům oblasti pro cestovní ruch, kterými jsou zejména atraktivní charakter místní přírody pro rekreaci, množství historických památek a poloha poblíž dalších turistických oblastí, je vhodné zaměřit se na rozvoj tzv. šetrného turismu, spojujícího jak ekonomický přínos, tak ochranu přírodních, kulturních a sociálních složek. Turismus hraje významnou roli v ekonomice regionu již nyní, jak dokládají i zjištění v předchozích částech tohoto dokumentu. Jedním z důležitých poznatků je, že na území MAS se nachází výrazně vyšší podíl subjektů působících v oblasti ubytování, stravování a pohostinství ve srovnání s Českou republikou jako celkem (v regionu působí v této oblasti podnikání 8 % subjektů, přičemž celorepublikově je to necelých 5 % subjektů).

Popis a vymezení řešeného území

Samotné území MAS má z hlediska cestovního ruchu atraktivní polohu vzhledem k překryvu či sousedství oblasti s významnými turistickými regiony, kterými jsou Národní park České Švýcarsko, Národní park Saské Švýcarsko, Chráněná krajinná oblast Labské pískovce, Chráněná krajinná oblast Lužické hory, Chráněná krajinná oblast České středohoří a Horní Lužice. Jeho charakter jej předurčuje především pro volnočasový turismus. Dle rozdělení ČR na jednotlivé turistické regiony se pak území MAS nachází na území dvou turistických regionů – Severozápadní Čechy a Českolipsko a Jizerské hory, viz obr. 2.64.

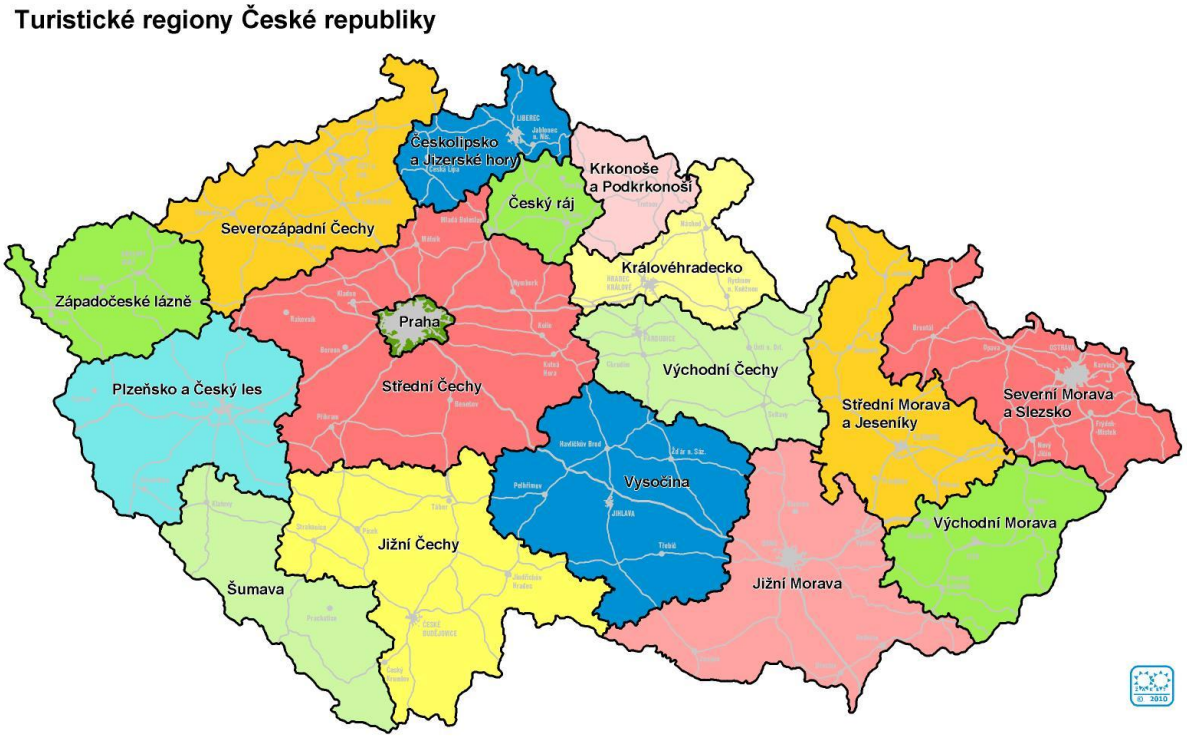

Obr. 2.64 zařazení MAS do turistických regionů ČR, zdroj: http://www.tourism.cz

V rámci nižší kategorie leží MAS ve třech turistických oblastech – České Švýcarsko (12) a Českolipsko (13), viz obr. 2.65.

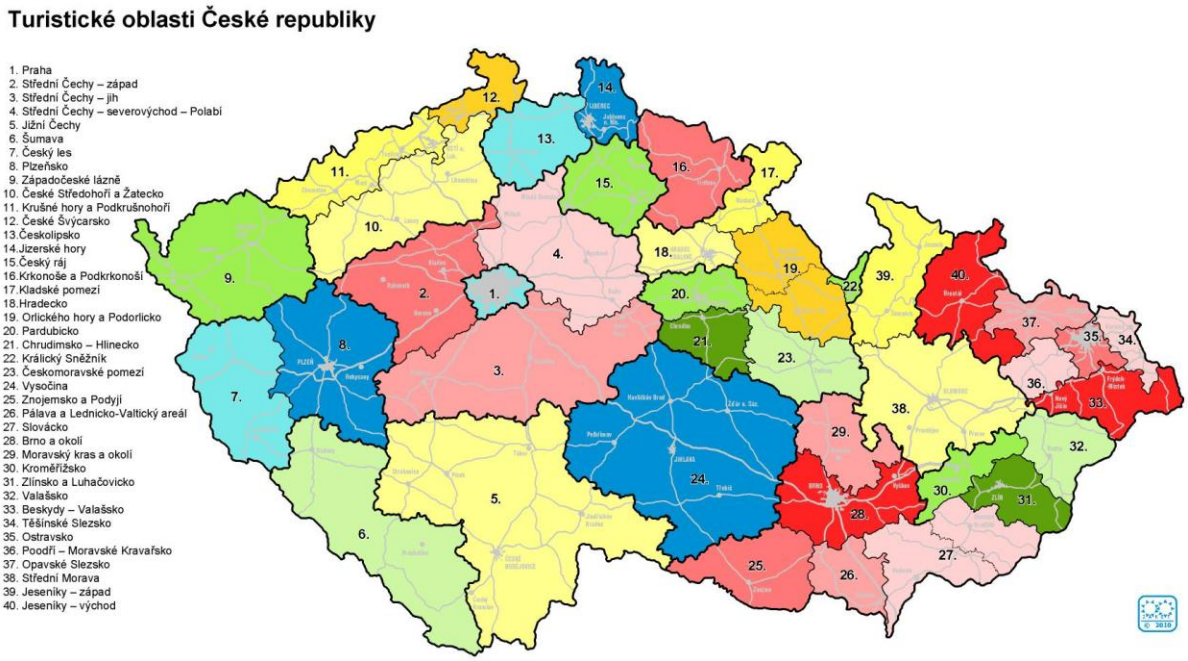

Obr. 2.65 zařazení území MAS do turistických oblastí ČR, zdroj: http://www.tourism.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=74213

Předpoklady regionu pro rozvoj cestovního ruchu

Oblast působení MAS nabízí možnosti pro jednodenní i vícedenní pobyty, navíc cestovní ruch zde má dlouholetou tradici, na kterou je v současnosti možné navázat. Díky atraktivitě přírody v oblasti zde najdeme velké množství kvalitně značených a dobře udržovaných pěších turistických tras, vyznačených a udržovaných především díky činnosti místních poboček Klubu českých turistů. V oblasti je na první pohled také poměrně velké množství značených cyklistických tras, jejich problémem však je, že z velké části vedou po silnicích 2. a 3. třídy, což neodpovídá současným evropským standardům, kdy je dlouhodobá snaha vést cyklostezky po samostatném tělese mimo silniční síť, aby byl cyklistům umožněn bezpečný pohyb v rámci jednotlivých destinací i mezi nimi.

Jednou z hlavních předností území MAS je jeho jedinečná příroda, která každoročně přiláká desítky tisíc návštěvníků. Zachovalé životní prostředí regionu poskytuje dobré předpoklady pro rozvoj šetrného cestovního ruchu, který plní mimo jiné tzv. vyrovnávací funkci, protože se často rozvíjí v místech s omezenou výrobní činností, jako jsou například příhraniční regiony. Pro rozvoj turismu takovým způsobem, aby sloužil i jako faktor regionálního rozvoje, je v oblasti potřebný rozvoj především tzv. primární nabídky, která je tvořena přírodními, kulturně-historickými a kulturně-společenskými atraktivitami.

Hlavním motivem pro návštěvu regionu byla dlouhou dobu především jeho přírodní atraktivita. Díky budování infrastruktury pro zejména pěší turistiku, která má v regionu tradici trvající již stovky let, je Šluknovsko ideálním místem pro pěší výlety. Oblast nabízí mnoho přírodních zajímavostí, které jsou v rámci České republiky i středoevropského regionu ojedinělé. **Nejvýznamnějšími přírodními atraktivitami regionu jsou**:

- Pravčická brána – největší skalní brána v Evropě nedaleko obce Hřensko
- Divoká a Edmundova soutěska u Hřenska, které mají možnost pro jet návštěvníci na lodičkách
- Mariina skála – skalní vyhlídky s altánem poblíž Jetřichovic
- Panská skála u Kamenického Šenova, kde se nachází tzv. Kamenné varhany, neboli geologický útvar tvořený čedičovými sloupy
- Klíč u Svoru – výrazný znělcový kužel, který je jednou z nejznámějších a nejvýraznějších krajinných dominant Lužických hor
- jedinečný skalní kaňon v údolí Labe začínající v Děčíně a táhnoucí se až k Drážďanům, poskytující množství horolezeckých cest
- a další

Mimořádnou příležitostí pro další rozvoj cestovního ruchu pak nabízí snahy o zapsání části regionu na Seznam přírodního dědictví UNESCO. O zápis je usilováno na přeshraniční úrovni, kdy cílem je zapsat oblast Českosaského Švýcarska jako celek. Tato oblast by se tak stala v rámci České republiky první památkou na Seznamu přírodního světového dědictví. Díky zapsání na seznam UNESCO by

výrazně posílila image destinace a to jak na evropské, tak světové úrovni. Dalším přínosem by bezesporu bylo zvýšení atraktivity destinace pro návštěvníky a posílení ochrany zdrojů a hodnot, poskytujících oblasti její jedinečnost.

Na Šluknovsku se také nachází poměrně velké množství rozličných **kulturních a historických památek** s potenciálem přilákat k prohlídce návštěvníky regionu a rozvíjet historicko-kulturní nabídku cestovního ruchu, mezi několik nejvýznamnějších patří:

- Loretánská kaple s ambity v Rumburku
- renesanční zámek ve Šluknově
- zřícenina hradu Tolštejn nedaleko Jiřetína pod Jedlovou
- bazilika minor Panny Marie Pomocnice křesťanů v Jiříkově – Filipově
- Křížová hora v Jiřetíně pod Jedlovou
- Poutní kaple Narození Panny Marie v České Kamenici
- romantická zřícenina Dolský mlýn poblíž Jetřichovic
- skalní rozhledny v okolí Jetřichovic
- rozhledny Vlčí hora, Tanečnice, Dymník, Jedlová a další rozhledny
- větrný mlýn Světlík v Horním Podluží
- rozhledna Hrádek ve Varnsdorfu
- vyhlídka Belveder na okraji Labské Stráně
- drobné sakrální památky
- charakteristické stavby pro region - podstávkové domy (např. Šmilovského ulice - vesnická památková rezervace)
- a další

Tyto památky jsou však často ve zhoršeném technickém stavu a je třeba vynaložit značné úsilí a finanční prostředky na jejich obnovu. V regionu je navíc mnoho památek (zejména sakrálních), které mají potenciál doplnit nabídku cestovního ruchu, avšak jejich technický stav neumožňuje využití v rámci těchto aktivit. Jedním z cílů pro rozvoj cestovního ruchu by měla být právě obnova (v mnohých případech záchrana) kulturního a historického dědictví regionu.

Území MAS je kulturní krajinou s bohatou historií a velkým množstvím nejrůznějších druhů památek (lidové, církevní, technické a další). Celé území MAS leží v **Krajině podstávkových domů (Umgebindeland)**, která představuje unikátní kulturní fenomén lidové architektury v česko-polsko-německém trojzemí s ambicemi na zapsání do kulturního seznamu UNESCO.

Region je rovněž bohatě zastoupen řadou církevních památek, pozoruhodné je obrovské množství **drobných sakrálních památek** zejména na Šluknovsku z období baroka, kdy na tomto území probíhala masívní rekatolizace zdejších obyvatel.

Dotčené území bylo v minulosti (zejména 19. stol. a počátek 20. stol.) silně industrializováno především textilním a sklářským průmyslem. Důsledkem toho se zde dochovala řada **technických památek** (např. mlýn na koření ve Chřibské, železniční viadukt ve Vilémově, větrný mlýn na Světlíku

atd.). Bývalý průmyslový zlatý věk však také po sobě zanechal řadu nevyužívaných průmyslových objektů, tzv. brownfields, viz kap. 2.5.

Existuje záměr na projekt Spolupráce mezi MAS, MAS Frýdlanstko, MAS Labské skály a LAG Podralsko, jehož náplní by bylo zmapování **podstávkových domů** na území jednotlivých MAS a jejich stavu, a cílená spolupráce s majiteli domů, NPÚ a dalšími institucemi a organizacemi s cílem zachování těchto kulturních památek a správná péče o ně.

Z hlediska **doplňkových služeb** pro cestovní ruch se pro návštěvníky nabízí několik míst, zvyšujících atraktivitu regionu, avšak nabídka jednotlivých oblastí služeb není v regionu distribuována rovnoměrně a zároveň některé doplňkové služby zcela chybí. Nejvýznamnějšími místy poskytujícími v současnosti takové služby jsou:

- golfové hřiště v Janově
- adrenalin park v Jiřetíně pod Jedlovou
- půjčovna kol, elektrokol, koloběžek, běžek, sněžnic a dalšího sportovního vybavení v Krásné Lípě – Kamenné horce
- Ski areál Jedlová
- skiareál Horní Podluží
- lyžařský areál Polevsko u Kamenického Šenova
- plavecký bazén ve Varnsdorfu a Rumburku
- Relax centrum Lípa v Krásné Lípě
- Sportlife Centrum Rumburk (koupaliště, squash, bowling, fitness a další)
- paintball Varnsdorf
- a další

Tato nabídka sportovního vyžití a relaxace však není dostatečná s ohledem na současné trendy v cestovním ruchu, kdy návštěvníci vyhledávají aktivní dovolenou a možnost následného odpočinku, či trendu wellness pobytů a relaxačních a rehabilitačních aktivit poptávaných v souvislosti se stárnutím populace. Tuto nabídku tedy bude nutné v budoucnu významně rozšířit.

Analýza stavu cestovního ruchu ve sledovaném území

Návštěvnost regionu

Návštěvnost regionu je zachycena prostřednictvím dat z návštěvnických center, která byla v posledních pěti let (2010 – 2014) otevřena v režimu celoročního provozu. V regionu existuje více návštěvnických center, avšak vzhledem k jejich sezónnímu provozu nejsou v této analýze zachycena, jelikož při jejich zahrnutí by došlo k významnému zkreslení dat návštěvnosti v jednotlivých měsících. Ve sledovaném území se celoročně otevřená centra nachází v České Kamenici, Jiřetíně pod Jedlovou, Krásné Lípě, Rumburku, Varnsdorfu a ve Šluknově.

Dle získaných dat lze vysledovat průběh návštěvnické sezony, kdy lze za její hlavní měsíce označit červen, červenec a srpen (s vrcholem v srpnu), přičemž mimo toto období návštěvnost výrazně klesá a nejnižší je v zimních měsících (viz obr. 2.57).

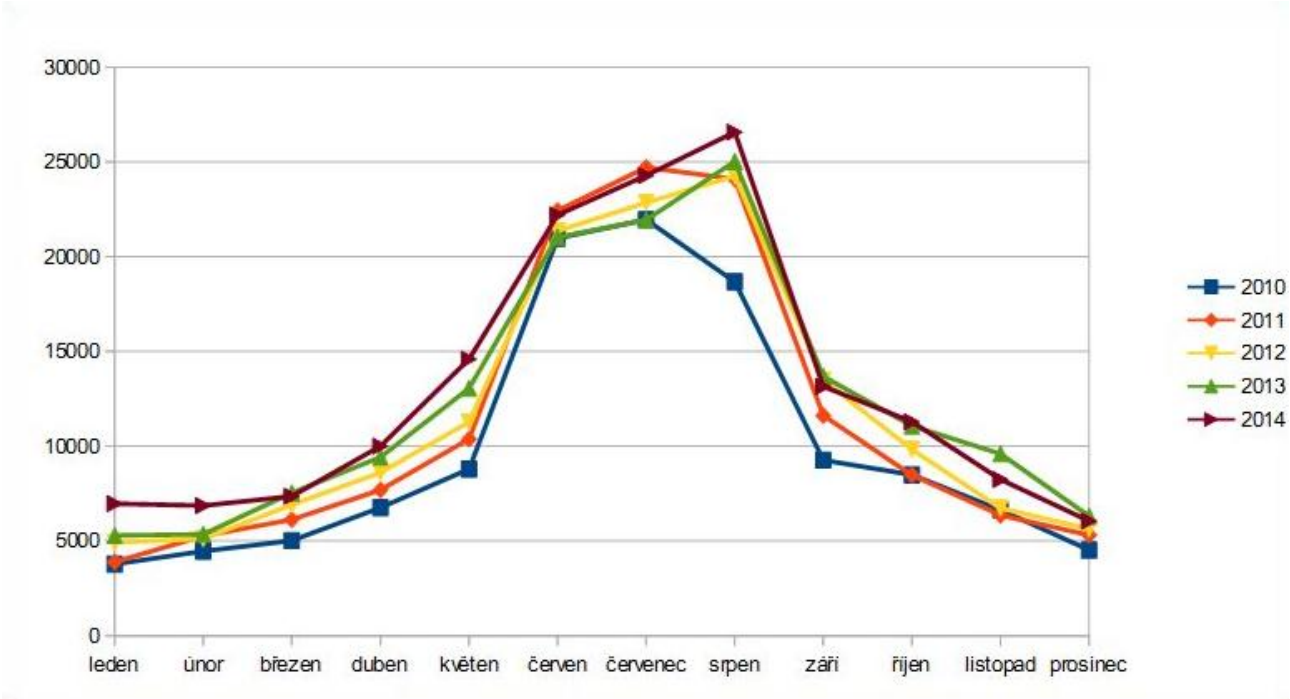

Obr. 2.66 Měsíční návštěvnost vybraných návštěvnických center v mezi lety 2010 a 2014

Meziročně lze sledovat dlouhodobý trend směrem k nárůstu návštěvnosti (viz obr. 2.66). Celkově mezi lety 2010 a 2014 vzrostla návštěvnost sledovaných návštěvnických center o 38 274 návštěvníků, tedy o celých 32 procent. Největší nárůst byl zaznamenán v roce 2011, kdy meziročně vzrostla návštěvnost o 14,3 %. V následujícím roce byl pak nárůst naopak nejnižší (3,9 %), v dalších dvou letech pak byl nárůst návštěvnosti ročně o dalších 7 %.

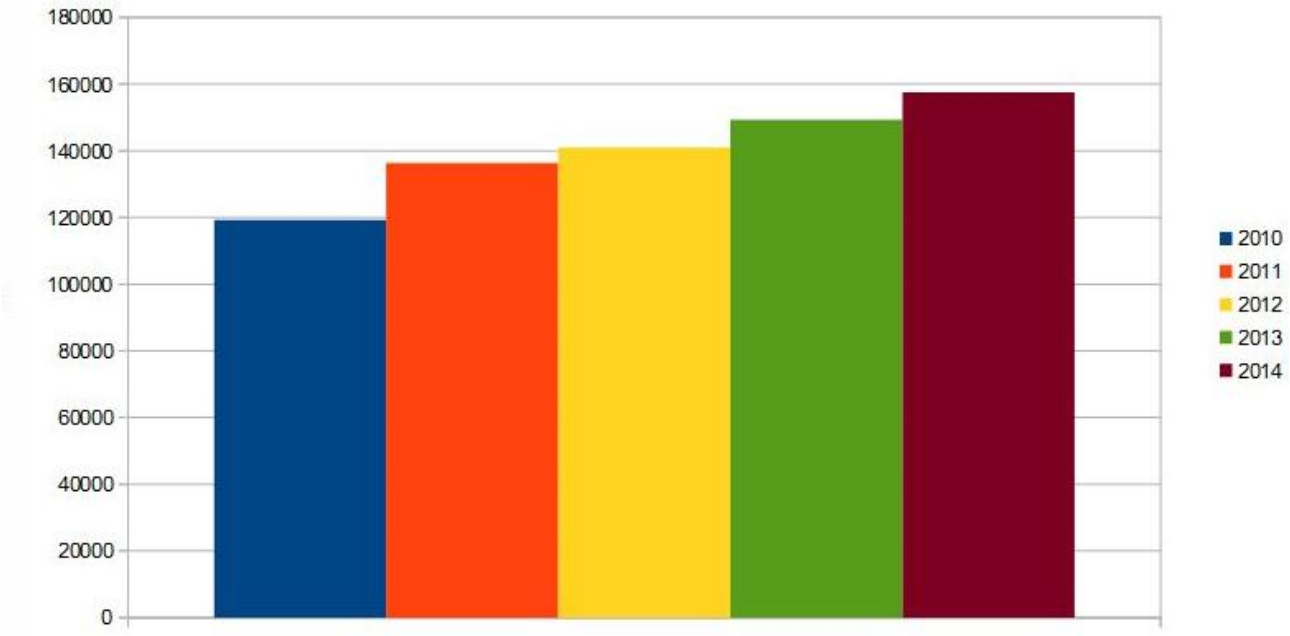

Obr. 2.67 Roční návštěvnost vybraných návštěvnických center v mezi lety 2010 a 2014

Struktura hromadných ubytovacích zařízení v regionu

Charakteristika ubytovacích zařízení v oblasti je provedena na základě údajů o hromadných ubytovacích zařízeních dostupných na základě dat poskytovaných Českým statistickým úřadem (viz tabulka 2.17). Uvedené údaje jsou aktuální k 10. říjnu 2014. Jako hromadná ubytovací zařízení jsou dle Českého statistického úřadu chápána zařízení s minimálně pěti pokoji nebo deseti lůžky, která pravidelně (nebo nepravidelně) poskytují přechodné ubytování hostům (včetně dětí) za účelem dovolené, zájezdu, lázeňské péče, služební cesty, školení, kurzu, kongresu, symposia, pobytu dětí ve škole v přírodě, v letních a zimních táborech. Jsou členěna podle kategorie, určující druh ubytovacího zařízení a třídy stanovující požadavky na vybavení, úroveň a rozsah služeb spojených s ubytováním. Mezi hromadná ubytovací zařízení patří hotely, pensiony, turistické ubytovny, chatové osady, kempy a ostatní ubytovací zařízení. Údaje o hromadných ubytovacích zařízeních jsou získávány z Registru ubytovacích zařízení, který je průběžně aktualizován z dostupných informačních zdrojů a ze šetření o kapacitách návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení.

Tab. 2.17 Hromadná ubytovací zařízení v regionu 2014

		Sezonnost		Typ ubytovacího zařízení								Kapacita		
ORP Rumburk	**Počet**	**Celor.**	**Letní**	**Hot 4**	**Hot 3**	**Hot 2**	**Hot 1**	**Penz.**	**Tur.u.**	**Kemp**	**Ostat.**	**0-10**	**10-50**	**50-100**
Doubice	6	5	1	0	1	0	0	4	1	0	0	3	3	0
Jiříkov	2	2	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	1	0
Krásná Lípa	11	10	1	2	1	0	0	5	1	0	2	5	6	0
Rumburk	8	7	1	0	0	0	1	3	1	0	3	3	5	0
Staré Křečany	4	3	1	0	0	0	0	2	0	1	1	2	2	0
Dolní Poustevna	2	2	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	1	0
Lipová	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0
Mikulášovice	6	5	1	0	0	0	0	6	0	0	0	5	1	0
Šluknov	2	2	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	0
ORP Varnsdorf														
Horní Podluží	2	2	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	0
Chřibská	6	3	3	0	0	1	1	3	0	0	1	0	6	0
Jiřetín p. J.	11	10	1	0	0	1		4	4	0	2	5	6	0
Rybniště	2	2	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	0
Varnsdorf	8	6	2	0	2	0	0	3	2	1		4	4	0
ORP Děčín														
Arnoltice	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0
Hřensko	11	6	5	2	1	1	1	4	1	1	0	6	5	0
Huntířov	5	0	5	0	0	0	0	1	0	2	2	1	4	0
Janov	4	1	3	0	1	0	0	3	0	0	0	2	2	0
Labská Stráň	2	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	2	0
Růžová	3	1	2	0	1	0	0	1	1	0	0	3	0	0
Česká Kam.	2	1	1	0	0	0	0	2	0	0	0	2	0	0
Jetřichovice	19	9	10	0	2	1	1	11	0	1	3	10	9	0
Kunratice	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0
Kytlice	8	7	1	0	1	0	0	4	0	0	3	6	2	0
Srbská Kam.	6	2	4	0	0	0	0	4	0	1	1	5	1	0
ORP Nový Bor														
Kam. Šenov	2	1	1	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	0
Svor	3	2	1	0	0	0	0	2	0	0	1	2	0	1
CELKEM	**138**	**93**	**45**	**4**	**13**	**4**	**4**	**70**	**12**	**7**	**24**	**72**	**65**	**1**

Na celém území MAS se nachází celkem 138 hromadných ubytovacích zařízení. Nejpočetnější kategorií těchto zařízení jsou penziony (70 zařízení), dále hotely *** (13 zařízení), turistické ubytovny (12 zařízení), kempy (7 zařízení), hotely **** (4 zařízení),hotely ** (4 zařízení) a hotely * (4 zařízení). 24 ubytovacích zařízení se pak řadí do kategorie ostatní. Co se kapacity těchto ubytovacích zařízení týče, tak 72 z nich nabízí mezi 0 a 10 pokojů/ ubytovacích jednotek, zbylých 65 zařízení má mezi 11 a 50 pokoji/ ubytovacími jednotkami a 1 zařízení má mezi 51 a 100 pokoji/ ubytovacími jednotkami. V regionu je 67 procent ubytovacích zařízení otevřena celoročně (93 zařízení) a 33 procent zařízení funguje v rámci letního provozu (45 zařízení).

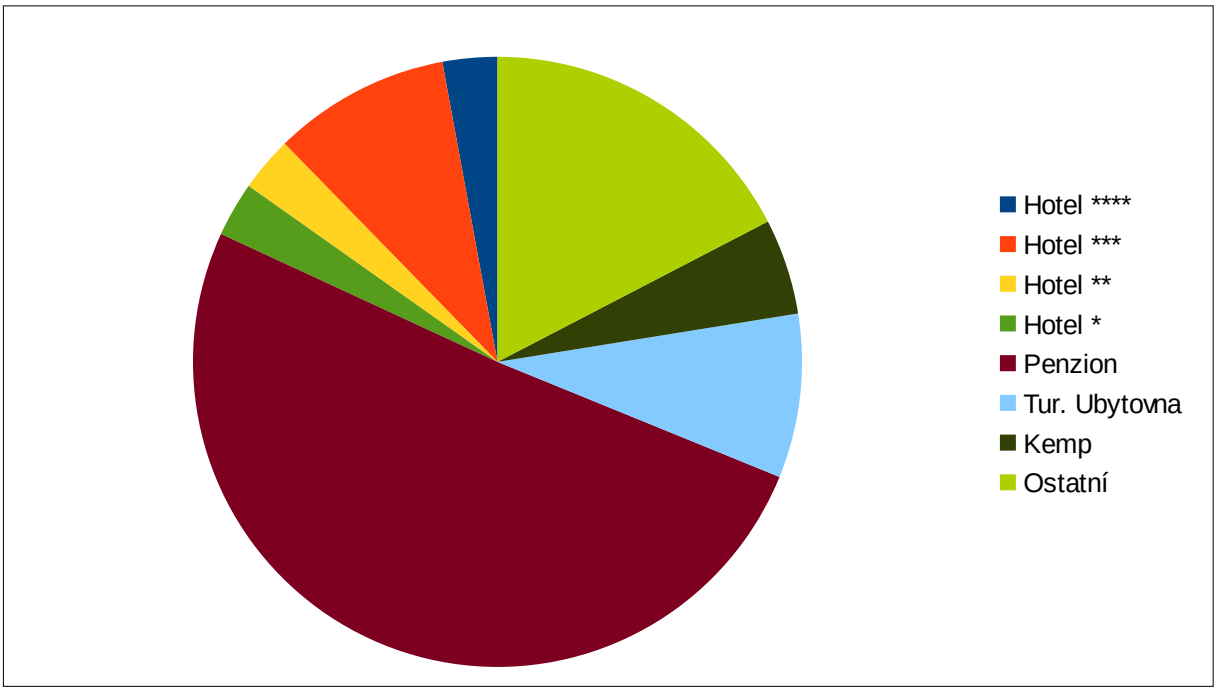

Obr. 2.68 Struktura hromadných ubytovacích zařízení 2014

Největší počet hromadných ubytovacích zařízení se nachází v obci Jetřichovice, kde se nalézá celkem 19 zařízení, následují Krásná Lípa, Hřensko a Jiřetín pod Jedlovou s celkem 11 zařízeními a 8 zařízení mají Rumburk, Varnsdorf a Kytlice. Na tomto výčtu lze vysledovat, že největší koncentrace ubytovacích kapacit se nachází ve větších sídlech a zároveň v blízkosti Národního parku České Švýcarsko (viz obr. 2.69). V regionu se nachází i několik obcí bez hromadných ubytovacích zařízení, jsou jimi Lobendava, Velký Šenov, Vilémov, Dolní Podluží, Bynovec, Kámen, Ludvíkovice, Jánská, Veselé, Okrouhlá, Prysk, Skalice u České Lípy, Slunečná a Nový Oldřichov. V těchto obcích je rozvoj cestovního ruchu právě nepřítomností hromadných ubytovacích zařízení výrazně omezen.

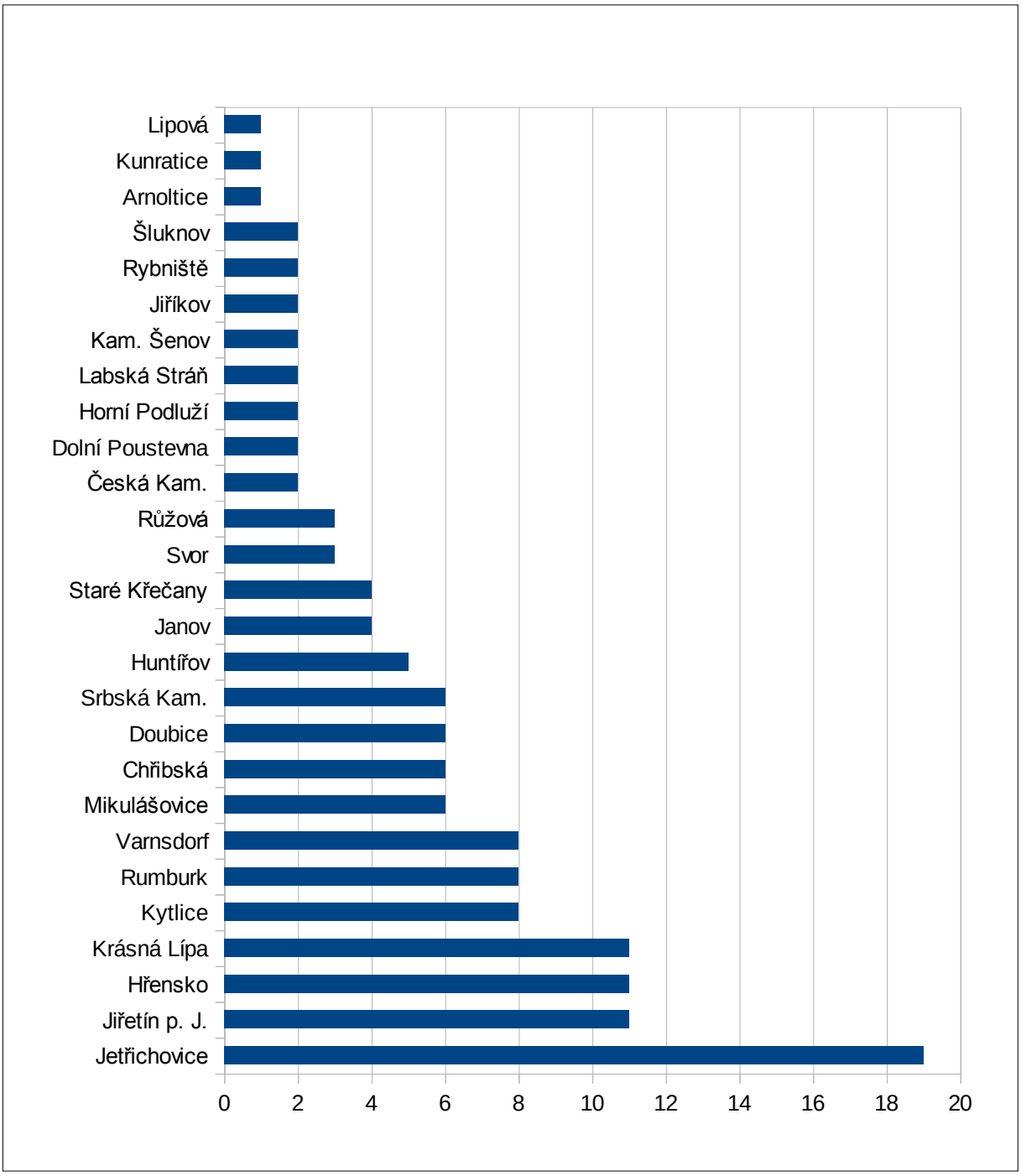

Obr. 2.69 Počet hromadných ubytovacích zařízení v jednotlivých obcích 2014

O významu cestovního ruchu pro region MAS vypovídá graf na obr. 2.70, na něm lze sledovat ve všech typech hromadných ubytovacích zařízeních vyšší počet těchto zařízení v přepočtu na 10 000 obyv. v porovnání s ČR. Největší rozdíl je patrný v segmentu **penzionů, kterých je více než 2x více** než je celorepublikový průměr.

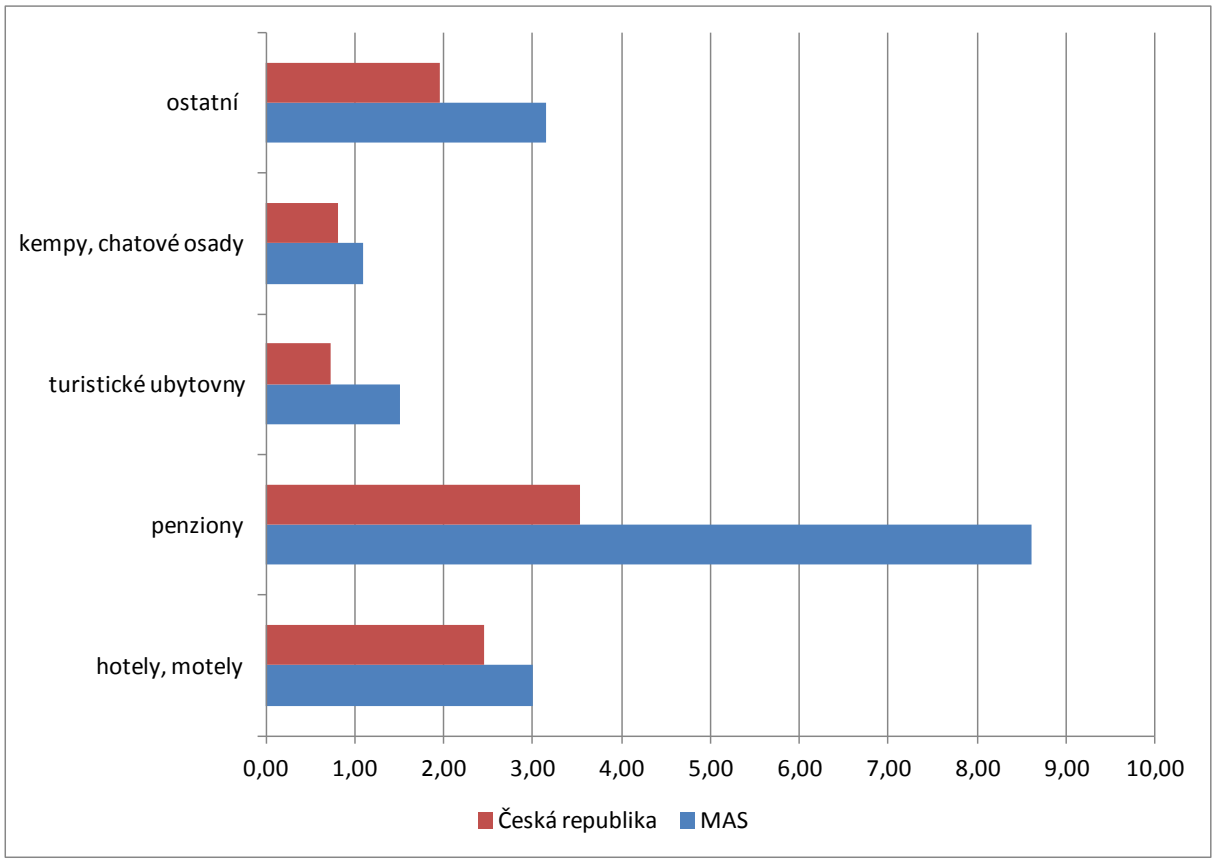

Obr. 2.70 Počet hromadných ubytovacích zařízení na 10 000 obyv. pro MAS a ČR 2014, zdroj: ČSÚ

Nabídka ubytovacích služeb pro turisty je v oblasti nedostatečná s ohledem na snahy o rozvoj CR, zejména služeb vyšší kvalitativní kategorie je v regionu nedostatek, a tím je velmi omezena nabídka pro movitější klientelu. V posledních letech dochází k výrazné změně preferencí návštěvníků, zejména směrem ke zvyšování kvality služeb. Na celorepublikové úrovni lze například sledovat nárůst počtu ubytování pouze u ubytovacích zařízení hotelového typu. V současnosti je v České republice nově zaváděn systém certifikace služeb v tomto odvětví a existuje i mnoho serverů, kde si návštěvníci předávají své zkušenosti z jejich využívání, a to zejména v ubytovacích a stravovacích službách. Stále více návštěvníků tak při plánování své dovolené dá na taková doporučení a dopředu vyhledává pouze ubytování poskytující vyšší standart nabízených služeb v porovnání s konkurencí.

Problémem je také nedostatečná jazyková a odborná vybavenost pracovníků v cestovním ruchu a zastarávání vybavení stávajících provozoven. V rámci dalšího rozvoje CR jsou potřeba významné investice do renovací či rekonstrukcí stávajících provozoven, stejně jako do lidských zdrojů pracujících v poskytování služeb turistům. Problematické je také nedostatečná nabídka kvalitních ubytovacích služeb jak v nejnižší kategorii (zejména kempů a turistických ubytoven), tak i v kategorii nejvyšší (ubytování hotelového typu). V regionu například zcela chybí kemp, který by obstál na současné úrovni evropských standardů ubytování v takových typech zařízení, stejně tak hotely vyšších kategorií kvality či turistické ubytovny s kapacitou pro větší skupiny jsou zde ojedinělé.

Významné organizace působící v cestovním ruchu v regionu MAS Český sever

I. České Švýcarsko o.p.s. – Destinační fond Českého Švýcarska

Obecně prospěšná společnost České Švýcarsko je nestátní nezisková organizace, která se postupně od svého vzniku profiluje jako iniciátor rozvoje a ochrany přírodních i kulturních hodnot regionu České Švýcarsko. Je zároveň jednou ze 4 destinačních společností agentur Ústeckého kraje a má rozhodující význam pro rozvoj cestovního ruchu v území. Byla založena v roce 2001 Správou Národního parku České Švýcarsko, Městem Krásná Lípa a Základní organizací Českého svazu ochránců přírody Tilia Krásná Lípa. Od roku 2011 patří mezi zakladatele Ústecký kraj. Hlavními činnostmi organizace jsou ochrana přírodních a kulturních hodnot, rozvoj šetrného cestovního ruchu a přeshraniční spolupráce, tvorba a realizace regionálních projektů, propagace a informačně-publikační aktivity a vzdělávání a osvěta. Společnost provozuje Destinační fond Českého Švýcarska, který je společným finančním zdrojem pro rozvoj šetrného cestovního ruchu, do kterého přispívají všichni zainteresovaní aktéři v regionu. Fond je založen na partnerství místních podnikatelů, obcí, krajské samosprávy, a správ chráněných území. Cílem je rozvíjet cestovní ruch v regionu šetrnou formou, společně a se sdílenými náklady a odpovědností.

II. Místní akční skupina Český sever

MAS se v roce 2005 připojilo k projektu Evropské unie pro rozvoj venkova (LEADER), v rámci jehož implementace byl vytvořen strategický plán LEADER (SPL). V tomto SPL je jednou ze čtyř priorit rozvoj cestovního ruchu. MAS Český sever se v rámci této priority zaměřuje především na oblasti: budování rekreační infrastruktury a rozvoj služeb; uchování a rozvoj kulturního dědictví, budování doprovodné infrastruktury CR; rozhledny, pěší trasy, vinařské stezky, hippostezky a další tematické stezky. Cílem prvním oblasti je zvýšení ubytovacích kapacit, rozvoj souvisejících služeb a vytváření nových pracovních míst. V druhé oblasti SPL vytyčila jako cíl záchranu kulturního dědictví a zatraktivnění regionu pro obyvatele a návštěvníky. Poslední oblast je zaměřena na budování stezek a záchranu kulturního dědictví. MAS se soustavně věnuje získávání finančních prostředků pro podporu cestovního ruchu ve výše zmíněných oblastech a zároveň tato organizace sama organizuje mnoho aktivit rozvíjejících cestovní ruch v oblasti MAS.

III. Dobrovolný svazek obcí Sever

Svazek se mimo jiné zabývá i činnostmi majícími dopad na rozvoj cestovního ruchu. Na pravidelných zasedáních DSO Sever je řešena dopravní obslužnost linkovými autobusy, stav komunikací v regionu, příprava společenských, turistických, kulturních a sportovních akcí (např. Celostátní sraz turistických oddílů 2011 v Mikulášovicích) a další. Prostřednictvím DSO Sever obce hledají podporu a partnery při podávání žádostí o dotace (např. projekty „Atraktivity cestovního ruchu ve Šluknově“, Moderní informační centrum Šluknov“ a další), spolupracují při přípravě a distribuci map a propagačních materiálů o regionu a na webových stránkách sdružení najdeme interaktivní mapu turisticky zajímavých míst v oblasti. Svazek také spolupracuje na provozování turistického produktu Vandrování po Tolštejnském panství.

IV. Dobrovolný svazek obcí Tolštejn

Svazek roku 2001 započal s organizací významného turistického produktu Vandrování po Tolštejnském panství. Na tomto projektu spolupracuje s Dobrovolným svazkem obcí Sever. Vandrování je v podstatě hra, kdy na začátku si návštěvníci regionu zakoupí tzv. Vandrovní pas a mapu Tolštejnského panství. V pase jsou vyznačeny turistické atraktivity a spolupracují subjekty. Turista při jejich navštívení získává razítka do pasu, za zvyšující se počet razítek pak účastník hry stoupá po „společenské žebříčku“ (stupně tohoto žebříčku jsou poddaný, panoš, zeman, rytíř, člen Rytířské družiny pána Berky z Dubé). Po získání nejvyššího stupně hry účastní obdrží při slavnostním obřadu v rámci Tolštejnských slavností medaili.

Výsledky sběru dat mezi veřejností k problematice cestovního ruchu

Pro vytvoření této části strategického dokumentu byl použit princip "zdola – nahoru", přičemž hlavními výchozími podklady jsou dotazníkové šetření provedené mezi aktéry v regionu (zástupci místních samospráv, organizací občanské společnosti i podnikatelů v cestovním ruchu a dalšími), rozhovory s aktéry v regionu, podněty získané v rámci jednání ke strategii a data od jednotlivých provozovatelů služeb v cestovním ruchu či Českého statistického úřadu. Na základě komunikace s aktéry v regionu byly zjištěny informace pro SWOT analýzu cestovního ruchu. Výsledkem dotazníkového šetření je hodnocení významnosti priorit, kdy aktéři přiřazovali k jednotlivým problematikám v cestovním ruchu oblasti bodové hodnocení dle jejich důležitosti (viz tabulka 2.25). Bylo dotazováno 29 místních aktérů v cestovním ruchu.

SWOT analýza pro oblast cestovního ruchu

V regionu lze na základě předchozí analýzy identifikovat několik zásadních problematik, které omezují rozvoj cestovního ruchu. Jejich shrnutí nám poskytuje SWOT analýza, která byla provedena na základě identifikace jednotlivých problematik odbornou veřejností a klíčovými aktéry v regionu. V rámci tvorby analýzy jsou zahrnuti zástupci místních samospráv, podnikatelé v CR (v oblasti stravování, ubytovaní a provozování turistických atraktivit), pracovníci v CR (v oblasti stravování, ubytovaní, provozování turistických atraktivit a pracovníci turistických informační center), zástupci organizací zajišťujících ochranu přírody v oblasti a zástupci organizací občanské společnosti působících v oblasti cestovního ruchu.

Na základě provedené analýzy byly identifikovány hlavní problematiky rozvoje cestovního ruchu v oblasti MAS. První z nich je **nedostatečná kvalita služeb** v cestovním ruchu, která omezuje příliv zejména movitější klientely vyhledávající vyšší standard nabízených služeb. Kvalitu nabízených služeb je vhodné zvýšit nejen rekonstrukcemi a renovacemi stávajících provozoven, ale také inovacemi v rámci jednotlivých produktů a zejména **vzděláváním pracovníků v cestovním ruchu** (především je třeba zlepšit jejich znalost německého jazyka). Dalším problémem je **krátká hlavní turistická sezona**, obvykle trvající 3 měsíce, přičemž žádoucí je její prodloužení až na 5 měsíců. Pro prodloužení turistické sezony je potřeba především rozšířit a zkvalitnit infrastrukturu cestovního

ruchu a paletu nabízených služeb. Příliv nových návštěvníků do regionu často zpomaluje **špatná image části regionu (Šluknovsko)** dávaná do souvislosti se sociálními nepokoji (dle respondentů zveličovanými prostřednictvím médií). N**edostatečná propagace** oblasti jak v České republice, tak v sousedním Německu je dalším palčivým tématem, ideální je propagace regionu v rámci destinace České Švýcarsko. Prioritou pro rozvoj cestovního ruchu by měla být také **rekonstrukce či rozšíření, ale i budování infrastruktury pro turismus** zcela nové**,** přičemž v současnosti se jeví jako zásadní především obnova kulturních a historických památek a jejich otevírání pro návštěvníky či budování nových cyklostezek vedených mimo silniční tělesa. Důležitý je též **rozvoj veřejné dopravy s ohledem na potřeby turistů**.

Hodnocení priorit pro rozvoj cestovního ruchu

V rámci dotazníkové šetření byly respondenty seřazeny následující priority pro rozvoj cestovního ruchu pomocí bodového hodnocení od nejdůležitější (10 bodů) po nejméně významnou (0 bodů):

Tab. 2.18 Hodnocení priorit pro rozvoj cestovního ruchu

Pořadí	Problém	Průměrné hodnocení
1	Propagace regionu v České republice	8,27
2	Oprava památek v regionu	7,45
3	Zlepšení znalosti jazyků mezi zaměstnanci v cestovním ruchu	7,4
4	Propagace regionu v zahraničí	7,13
5	Značení nových turistických tras	6,72
6	Rozvoj veřejné dopravy s ohledem na potřeby turistů	6,59
7	Zlepšení kvality v ubytovacích zařízeních	6,45
8	Zlepšení kvality ve stravovacích zařízeních	6,4
9	Výstavba nových cyklostezek (oddělených od silniční sítě)	6,31
10	Zvýšení počtu ubytovacích zařízení	5,88

Respondenti také měli možnost doplnit další priority na základě vlastního zvážení. Doplnění priorit a problémů na základě odpovědí respondentů:

- V zimním období naprostá absence služeb pro běžkaře
- Minimální propagace lyžařských areálů
- V letním období nedostatek udržovaných veřejných koupališť
- Minimum kempů
- Chybí celkový koncept rozvoje cestovního ruchu
- Ustavení skupiny pro koordinaci rozvoje cestovního ruchu
- Úprava povrchu cyklotras

Priority území pro rozvoj cestovního ruchu k řešení

Na základě analýzy současného stavu v regiony byly identifikovány zásadní problémy pro další rozvoj turismu v regionu, jsou jimi:

- nedostatečná kvalita služeb v cestovním ruchu
- nedostatečné jazykové znalosti pracovníků v CR
- špatná image regionu
- nedostatečná propagace oblasti
- nedostatečná infrastruktura pro cestovní ruch
- špatný technický stav atraktivit regionu
- nevyhovující nastavení veřejné dopravy pro turisty

Dotazování starostů

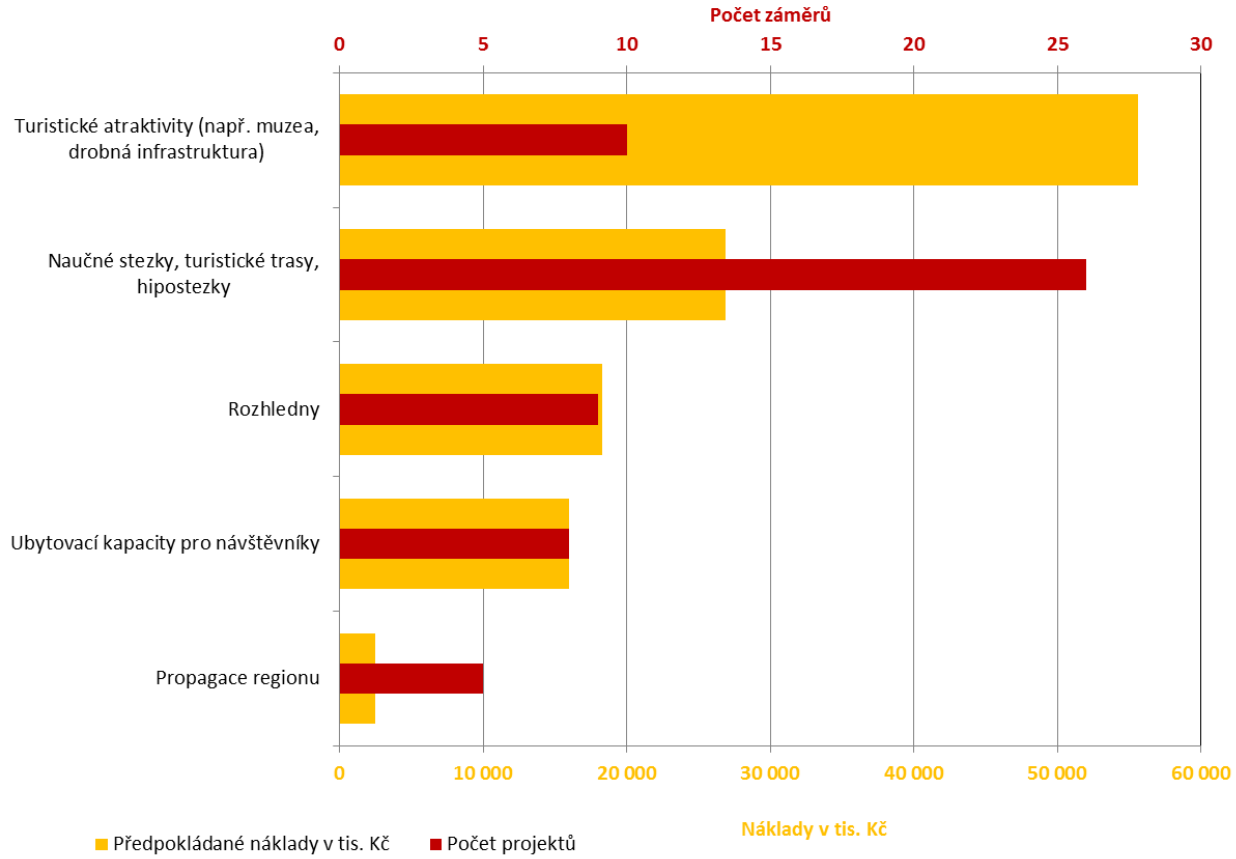

Obr. 2.71 Počet projektů a předpokládané náklady zjištěné od obcí MAS v jednotlivých **typech projektů v oblasti cestovního ruchu**. Zdroj: MAS – Dotazník pro starosty a rozhovory se starosty, 2013 – 2014.

Z dotazování a rozhovorů starostů obcí jsou nejvíce preferované projekty zaměřené na naučné stezky, turistické trasy a hipostezky. Dále následují projekty zaměřené na různé turistické atraktivity a rozhledny, které představují nejvyšší investiční náklady. Náklady byly uvedeny u 25 z celkových 58 projektů.

Územní rozměr viz kartogramy v příloze 3: Přírodní předpoklady rekreace a Rekreační (druhé bydlení) – Z kartogramů pro celou ČR je patrné, že území MAS má velmi dobré přírodní předpoklady pro rekreaci. Rekreační (druhé) bydlení je zastoupeno již slaběji. To může být způsobeno vyšší periferností území od okolních aglomerací a zejména centrální pražské aglomerace. Větší část rekreantů také zřejmě odfiltrují bližší oblasti k centru jako např. Kokořínsko a Lužické hory. Přírodní předpoklady rekreace mají prakticky všechny obce a města MAS, snad jen menší předpoklady má Jiříkov. Rekreační (druhé) bydlení je nejvíce zastoupeno v menších obcích všech částí MAS.

Kombinace výše uvedených faktorů vytváří velmi příznivé předpoklady pro rozvoj udržitelného cestovního ruchu.

Oblasti trávení volného času občanů regionu a cestovní ruch se v **mnoha ohledech prolínají**. Například určitě typy **infrastruktury** slouží jak místním občanům, tak návštěvníkům regionu (např. cyklostezky, rozhledny, sportoviště). Dalším společným bodem těchto témat jsou kulturní a sportovní **akce pro veřejnost**, které navštěvují místní obyvatelé, ale zároveň mohou být lákadlem v cestovním ruchu.

Tab. 2.19 Shrnutí za kapitolu cestovní ruch a volný čas

Rozvojový potenciál CR	Dlouhodobá tradice turismu sahající do 18. století. Atraktivní charakter místní přírody pro rekreaci, množství historických památek a poloha poblíž dalších turistických oblastí vytvářejí příznivé předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu. Vysoký podíl subjektů působících v oblasti ubytování, stravování a pohostinství.
Zařazení do turistických regionů	Strategická poloha na pomezí čtveřice známých oblastí (České Švýcarsko, Saské Švýcarsko, Horní Lužice a Lužické hory).
Významné přírodní atraktivity	Pravčická brána, Divoká a Edmundova soutěska u Hřenska, Mariina skála, Panská skála, kaňon Labe atd.
Významné kulturní atraktivity	Loretánská kaple, zámek ve Šluknově, zřícenina hradu Tolštejn, bazilika ve Filipově, Křížová hora v Jiřetíně p. J., Dolský mlýn, rozhledny, drobné sakrální památky, podstávkové domy, technické památky
Doplňkové služby	Golfové hřiště v Janově, plavecké bazény (Rumburk, Varnsdorf), lanové parky, skiareály (Horní Podluží, Jedlová), sportovní centra, hřiště atd.
Návštěvnost regionu	Hlavní turistická sezóna nastává v červnu, červenci a srpnu, přičemž mimo toto období návštěvnost výrazně klesá a nejnižší je v zimních měsících. Celkově mezi lety 2010 a 2014 vzrostla návštěvnost sledovaných návštěvnických center o 38 274 návštěvníků, tedy o celých 32 %.
Hromadná ubytovací zařízení	Na území MAS se nachází celkem 138 hromadných ubytovacích zařízení. Nejpočetnější kategorií těchto zařízení jsou penziony (70 zařízení), dále hotely *** (13 zařízení), turistické ubytovny (12 zařízení), kempy (7 zařízení), hotely **** (4 zařízení), hotely ** (4 zařízení), hotely * (4 zařízení) a 24 ostatní. Nejvíce se jich nachází v

	Jetřichovicích (19), Krásné Lípě (11), Hřensku (11), Jiřetíně p. J. (11), Rumburk (8), Varnsdorf (8) a Kytlice (8).
Služby v cestovním ruchu	Nedostatek služeb vyšší kvalitativní kategorie. Nedostatečná jazyková a odborná vybavenost pracovníků v cestovním ruchu a zastarávání vybavení stávajících provozoven.
Významné organizace působící v cestovním ruchu	České Švýcarsko o.p.s. – Destinační fond Českého Švýcarska, Místní akční skupina Český sever, Dobrovolný svazek obcí Sever, Dobrovolný svazek obcí Tolštejn
Dotazníkové šetření místních aktérů (29)	Identifikovány hlavní problematiky rozvoje cestovního ruchu - nedostatečná kvalita služeb, vzděláváním pracovníků v cestovním ruchu (především je třeba zlepšit jejich znalost německého jazyka), krátká hlavní turistická sezona, špatná image regionu, Nedostatečná propagace, rekonstrukce či rozšíření, ale i budování infrastruktury pro turismus, rozvoj veřejné dopravy s ohledem na potřeby turistů.
Dotazníkové šetření starostů	Nejvíce preferované jsou projekty zaměřené na naučné stezky, turistické trasy a hipostezky. Dále následují projekty zaměřené na různé turistické atraktivity a rozhledny, které představují nejvyšší investiční náklady.

1.8. Komunitní život

Na území regionu MAS funguje celá řada spolků a dalších neziskových organizací. Z dotazníkového šetření spolkové činnosti (dotazováno 10 spolků) uskutečněného na jaře 2014 vyplývá, že spolky se věnují sociálním službám, rozvoji kultury a sportu, rozvoji turismu a turistické infrastruktury, ochraně přírody, práci s mládeží a seniory a pomoci s integrací sociálně vyloučených obyvatel. Z dotazníkového šetření dále vyplývá, že téměř 90 % aktivit a spolků má více než pětiletou historii fungování.

Co funguje

Z šetření vyplývá, že funguje primární činnost spolků, komunikace s vedením obce, terénní programy a volnočasové aktivity pro děti a zejména pohromadě drží komunita, která se výše uvedeným činnostem věnuje.

Co nefunguje

Co ve spolkové činnosti příliš nefunguje a na co je potřeba se více zaměřit je především financování a strategické plánování, údržba a rekonstrukce majetku, podpora zaměstnanosti a vzdělávacích procesů, podpora ze strany města a vedení regionu a dostupnost služeb.

Projekty

Jak vyplynulo z dotazníkového šetření, spolky mají připravené projekty na rozšiřování služeb, nové prostory, publikační činnost, zlepšení zapojení skupin obyvatelstva do činnosti spolku, rekonstrukce a modernizace majetku, zkvalitnění stávající činnosti a na rekonstrukce památek. Spolky počítají s grantovou podporou ze strany měst a obcí.

Spolky vyzývají ke zlepšení při plánování činností a ke změnám v možnostech získávání finanční podpory.

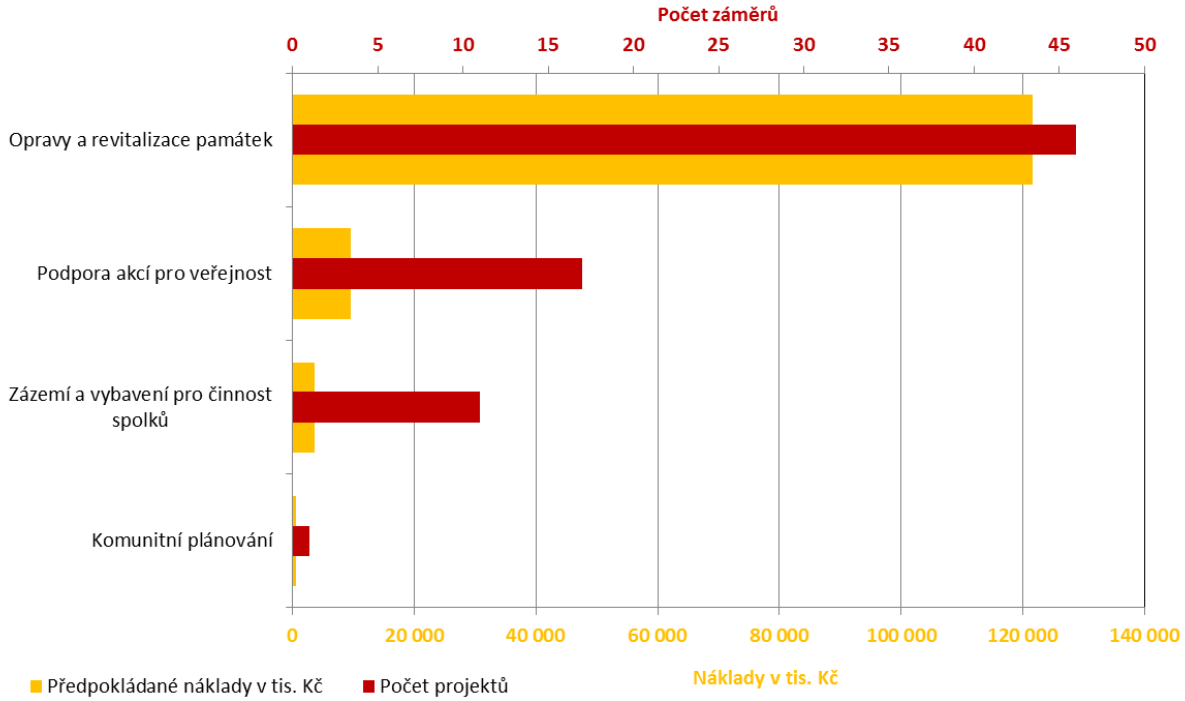

Obr. 2.72 Počet projektů a předpokládané náklady zjištěné od obcí MAS v jednotlivých **typech projektů v oblasti komunitního života a péče o dědictví regionu**. Zdroj: MAS – Dotazník pro starosty a rozhovory se starosty, 2013 – 2014.

Z dotazování a rozhovorů starostů obcí v oblasti komunitního života a péče o dědictví regionu jednoznačně vyplývá nejvíce projektů zaměřených na opravy a revitalizace památek, které současně představují nejvyšší investiční náklady. Náklady byly uvedeny u 43 z celkových 82 projektů.

Do finančního úhrnu nebyl ze zobrazovacích důvodů zahrnut projekt rekonstrukce zámku Lipová zjištěný od obce Lipová. Majitelem a investorem rekonstrukce je spolek VIA TEMPORA NOVA, z.s. Celkové očekávané náklady na tento projekt jsou 700 mil. Kč.

Tab. 2.20 Shrnutí za kapitolu komunitní život

Dotazníkové šetření spolkové činnosti	Dotazováno 10 spolků na jaře 2014. Spolky se věnují sociálním službám, rozvoji kultury a sportu, rozvoji turismu a turistické infrastruktury, ochraně přírody, práci s mládeží a seniory a pomoci s integrací sociálně vyloučených obyvatel.
Co funguje	Primární činnost spolků, komunikace s vedením obce, terénní programy a volnočasové aktivity pro děti a zejména pohromadě drží komunita, která se výše uvedeným činnostem věnuje.
Co nefunguje	Příliš nefunguje především financování a strategické plánování, údržba a rekonstrukce majetku, podpora zaměstnanosti a vzdělávacích procesů, podpora ze strany města a vedení regionu a dostupnost služeb.
Projekty	Spolky mají připravené projekty na rozšiřování služeb, nové prostory, publikační činnost, zlepšení zapojení skupin obyvatelstva do činnosti spolku, rekonstrukce a modernizace majetku, zkvalitnění stávající činnosti a na rekonstrukce

	památek. Spolky počítají s grantovou podporou ze strany měst a obcí.
Dotazování starostů	Nejvíce projektů zaměřených na opravy a revitalizace památek, které současně představují nejvyšší investiční náklady. Zcela výjimečný a velmi finančně náročný je projekt rekonstrukce zámku Lipová za cca 700 mil. Kč.

2. SWOT analýza

Klíčové závěry analytické části Integrované strategie území MAS shrnuté v přehledné formě SWOT analýzy.

Strukturuje se podle 4 kategorií vybraných oblastí rozvoje ve vazbě na 4 strategické cíle.

Rozvoj území MAS	
Silné stránky	Slabé stránky
Práce, vzdělávání, služby	
tradice průmyslové výroby (textilní, sklářská, strojírenská)	vysoká míra nezaměstnanosti
existence středních a velkých zaměstnavatelů	velké množství dlouhodobě nezaměstnaných
příhraniční region (Německo, Polsko) - obchodní možnosti	poptávka po pracovní síle neodpovídá struktuře nabídky uchazečů o zaměstnání
převažující segment malých a středních podniků	perifernost území v rámci ČR
dostatek primární produkce (např. dřevní hmota a hovězí maso)	nedostatečné čerpání dotačních prostředků
dostatek zemědělských pozemků pro rostlinou a živočišnou výrobu	strukturálně postižený region
obce jsou významnými vlastníky lesů	nízká přidaná hodnota v zemědělství
široké spektrum středních škol	malá diverzifikace zemědělských i nezemědělských činností
existence opakujícího se společného KOMUNITNÍHO PLÁNOVÁNÍ	nedostatečná potravinová soběstačnost a formy krátkých dodavatelských řetězců
základní síť sociálních služeb	zastaralá zemědělská technika a špatný stav hospodářských budov
existence ambulantní a následné péče	nízká vzdělanost v segmentu zemědělství
	nedostatečná provázanost, informovanost a koordinace v sociální oblasti
	nedostatek kvalitních pracovníků v sociální oblasti a zdravotnického personálu
	rozlehlost regionu pro terénní služby – dopravní dostupnost
	nedostatečná infrastruktura a zároveň nedostatečná kapacita základní sítě sociálních a zdravotních služeb
	ORP obce neplní roli regionálního koordinátora sociálních služeb
	Absence potřebné legislativy
	Existence sociálně vyloučených lokalit
	Absence pocitu bezpečí obyvatel
Doprava a infrastruktura	
silniční a železniční propojení do Německa	špatný technický stav komunikací (silnice, chodníky atd.)
hustá místní dopravní síť	Absence bezpečnostních prvků v dopravě
existence sítě MŠ a ZŠ	Absence infrastruktury pro alternativní způsoby dopravy
vybavenost území kulturními a sportovními	nedostatek parkovacích ploch pro návštěvníky NP ČŠ

zařízeními	
	nedostatečná veřejná přeprava v atraktivních regionech (NP ČŠ)
	chybějící napojení na tranzitní síť
	nízká intenzita bytové výstavby
	chybějící kanalizace v malých obcích a okrajových částech některých větších sídel
	velký počet brownfields
	nedostatečná kapacita MŠ ve větších sídlech
	špatná dostupnost MŠ a ZŠ v regionu Českého Švýcarska
	špatný stavebně-technický stav veřejných budov a zařízení pro volný čas a mimoškolní vzdělávání
	nedostatečná elektronizace veřejné správy na obcích
	absence participace veřejnosti na rozhodování v obci
Životní prostředí	
existence Národního parku a CHKO	nízký podíl nelesní zeleně v krajině
vysoký koeficient ekologické stability	zanedbané staré sady a ovocné stromy
region s velmi příznivým životním prostředím	omezení využití a rozvoje území ve VCHÚ
	zvýšený výskyt invazních druhů rostlin a živočichů
	nízká efektivita likvidace a třídění komunálního odpadu
Cestovní ruch a komunitní rozvoj	
strategická poloha na pomezí čtveřice známých oblastí (České Švýcarsko, Saské Švýcarsko, Horní Lužice a Lužické hory)	nedostatečná šíře nabídky v cestovním ruchu (ubytování a stravování)
velké množství přírodních i kulturních atraktivit	chybějící infrastruktura v nestátních lesích
jedinečná architektura podstávkových domů	špatný stavebně technický stav některých památek
existence značených pěších tras - silné turistické organizace (NNO)	krátká turistická sezóna
velké množství aktivních spolků s dlouhodobou činností	nízká úroveň spolupráce mezi poskytovateli služeb v cestovním ruchu
fungující příhraniční partnerství	slabá propagace regionu v ČR i v sousedním Německu
	nedostatečná znalost cizích jazyků
	na akce chodí stále stejný okruh aktivních lidí, nedaří se zapojit další skupiny obyvatel
	nedostatečné vybavení a zázemí spolků
	neexistence systému financování NNO

Příležitosti	Hrozby
Práce, vzdělávání, služby	
podpora rozvoje malého a středního podnikání	odliv vzdělaných a kvalifikovaných lidí z regionu
efektivní využívání dotačních programů	odliv kapitálu (investic) z regionu
zakládání sociálních podniků	pokračování tendence nepružného systému vzdělávání v návaznosti na potřeby trhu práce
zvýšený zájem o místní produkty a lokální ekonomiku vč. bioproduktů	schopnost zajištění finančních prostředků na předfinancování a spolufinancování projektů
vytváření podmínek pro spolupráci zaměstnavatelů a škol	stárnutí obyvatelstva a snižování počtu ekonomicky aktivních obyvatel
možnost změny kultury u zemědělských pozemků k diverzifikaci činností ve venkovském prostoru	snižování objemu financí na zajištění služeb a nesystémové zásahy do systému financování sociálních služeb
využití NNO pro vzdělávání zemědělců	legislativní změny
změna využití stávajících objektů	nekoordinovanost v sociální oblasti
rostoucí poptávka po stávajících a nových sociálních službách	nezájem komunálních politiků o KOMUNITNÍ PLÁNOVÁNÍ sociálních služeb
získávání zkušeností - sdílení dobré praxe	nezájem lékařů o otvírání praxe v regionu
vzájemná podpora mezi obyvateli / sousedská výpomoc	nejistota lékařů při uzavírání smluv se zdravotními pojišťovnami
vysoká poptávka po sociálním a komunitním bydlení	
rozvoj profesionální dobrovolnické služby	
poptávka po zdravotní péči a nabídka zázemí pro poskytování zdravotní péče	
Rozšíření prvků prevence kriminality	
Zlepšení přístupu ke vzdělávání	
Doprava a infrastruktura	
rozvoj veřejné a turistické dopravy	rušení a omezování spojů veřejné dopravy
využití přeshraniční železniční trati pro nové formy turistiky a služeb kolem Národních parků České a Saské Švýcarsko	přesun kamionů na silnice II. a III.třídy jako důsledek rozšíření systému mýtného a vlivem toho zhoršování stavu místních komunikací
budování cyklostezek pro dopravní obslužnost	zastavení investic do oprav a přeložek silnic a snižování investic do oprav místních komunikací
budování bezpečnostních prvků v dopravě	vznik dalších brownfields a ekologických zátěží
napojení na tranzitní sítě	hrozí zánik MŠ a ZŠ v malých obcích z důvodu záporného demografického vývoje
budování odstavných parkovacích ploch	změna priorit při financování veřejně prospěšných (kulturních a sportovních) aktivit
nabídka brownfields pro rozvoj území	nezájem o bydlení v regionu MAS
využívání podpor do energetických úspor stávajících objektů	
zvýšení technického vybavení škol	
zvýšení efektivity a transparentnosti veřejné správy	
zvýšení angažovanosti veřejnosti při správě věcí veřejných	
Životní prostředí	
budování infrastruktury pro čistění odpadních vod	poškozování a likvidace nelesní zeleně
zatraktivnění málo známých lokalit a přesun části návštěvníků z přetížených lokalit	další šíření nepůvodních druhů živočichů a rostlin

revitalizace rybníků a drobných vodních nádrží jako prevence proti povodním a proti suchu	narůstající podíl individuální dopravy
obnova původních zanedbaných starých sadů a nelesní zeleně	účinnost novely zákona o odpadech (2024)
včasné vyřešení efektivního nakládání s odpady	návrat ke spalování nekvalitních fosilních paliv
	extrémní projevy klimatických změn (povodně, sucha apod.)
Cestovní ruch a komunitní rozvoj	
marketing méně známých atraktivit regionu, kvalitní nabídka turistických balíčků, prodloužení turistické sezóny	poškození atraktivity regionu při opakování sociálních nepokojů a přírodních katastrof
potenciál pro rozvoj agroturistiky, ekoturistiky, cykloturistiky a sakrální turistiky	omezení investic na opravy a rekonstrukce objektů pro cestovní ruch
zvýšení kvalifikace pracovníků v CR	roztříštění destinace CR na menší
tvorba doplňkového systému značení k propojení turistických cílů (turistické okruhy, naučné stezky)	ztráta zájmu o mecenášství z důvodu zhoršení ekonomických výsledků
navázání užší spolupráce s dalšími subjekty cestovního ruchu a poskytovateli služeb v území	zhoršování návštěvnosti společenských akcí - nezájem lidí o akce
budování komunitních škol a mimoškolních prostor	zánik spolkového života (spolkové činnosti) vlivem změny priorit trávení volného času
podpora spolupráce spolků, obcí a podnikatelů vč. přeshraniční spolupráce	
větší využití potenciálu chalupářů a významných osobností	

3. Analýza problémů a potřeb

Tato kapitola obsahuje shrnutí analytické části do 4 okruhů, v kterých jsou sumarizovány trendy ze statistických dat, aktuální problémové a rozvojové oblasti zjištěné v území MAS.

Z analytické části, SWOT analýzy a výsledků souhrnných šetření zaměřených na potřeby území, které zahrnovaly dotazování starostů, podnikatelů, zemědělců a občanů MAS jsou v území v problémových okruzích identifikovány následující trendy a potřeby:

1. Práce, vzdělávání, služby

V této rozvojové oblasti jsou v regionu identifikovány největší rezervy a problémy. Slabé stránky převažují nad silnými. Nejvíce občany trápí řešení negativních společenských jevů a podpora zaměstnanosti a vzniku pracovních míst. Chronickým problémem je oproti celorepublikovému průměru vysoká míra nezaměstnanosti, migrace kvalifikovaných lidí do vnitrozemí, nalezení odpovídajícího pracovního uplatnění pro kvalifikované pracovní síly. Dále je to nedostatečná infrastruktura a zároveň nedostatečná kapacita základní sítě sociálních a zdravotních služeb, nedostatek kvalitních pracovníků v sociální oblasti a zdravotnického personálu a existence většího množství sociálně vyloučených lokalit.

Silnou stránkou je tradice průmyslové výroby. Zejména v textilních, sklářských a strojírenských oborech zaměstnává řada středních a velkých podniků mnoho zaměstnanců. Největší z nich je BENTELER Automotive Rumburk s.r.o. na rumburské průmyslové zóně zaměstnávající bez mála 1 tis. pracovníků. Silnou stránkou je rovněž široké spektrum středních škol a možnost vyjížďky do okolních měst.

Velkou příležitostí se jeví podpora rozvoje malého a středního podnikání vč. zakládání sociálních podniků a vytváření podmínek pro spolupráci zaměstnavatelů a škol. Potřebné se v této souvislosti jeví získávání zkušeností - sdílení dobré praxe a vzájemná podpora mezi obyvateli (sousedská výpomoc). Je třeba se zaměřit na efektivní využívání dotačních programů v souvislosti s podporou opatření umožňujících růst zaměstnanosti i formou veřejně prospěšných prací, rozvoj profesionální dobrovolnické služby a více podporovat podnikání. Je potřeba podporovat místní produkci a lokální ekonomiku vč. bioproduktů a tím napomoci diverzifikaci činností ve venkovském prostoru. Základem všeho je pak zvyšovat kvalitu vzdělávání v regionu se zaměřením na praktické dovednosti žáků a potřeby praxe.

2. Doprava a infrastruktura

Tuto rozvojovou oblast je možné charakterizovat dlouhodobým podinvestováním, což se projevuje ve špatném technickém stavu komunikací (silnice, chodníky atd.), špatném stavebně-technickém stavu veřejných budov a zařízení pro volný čas a mimoškolní vzdělávání a rovněž v ohromném množství počtu brownfields. Řadu menších obcí trápí chybějící kanalizace a špatná dostupnost mateřských a základních škol. Na území Národního parku České Švýcarsko je problémem nedostatek parkovacích ploch pro návštěvníky a nedostatečná veřejná přeprava v atraktivních oblastech. Regionu chybí kapacitní napojení na tranzitní evropskou síť.

Mezi silné stránky patří hustá místní dopravní síť a četné silniční a železniční propojení do Německa. V regionu MAS se nachází stabilizovaná síť mateřských a základních škol, a také poměrně dost kulturních a sportovních zařízení, která jsou však většinou ve špatném technickém stavu.

Příležitostí v oblasti dopravy je rozvoj veřejné a turistické dopravy v návaznosti na budování odstavných parkovacích ploch s využitím přeshraniční železniční trati pro nové formy turistiky a služeb kolem Národních parků České a Saské Švýcarsko. S ohledem na bezpečnost v dopravě je potřeba se zaměřit na budování bezpečnostních prvků a rozvoj cyklodopravy bez kontaktu s automobilovou dopravou. Velkou příležitostí je využívání podpor do energetických úspor stávajících objektů a využití brownfields pro rozvoj území.

3. Životní prostředí

Velký podíl ploch velkoplošných chráněných území v regionu MAS znamená do určité míry omezení využití a rozvoje území MAS. Charakteristický pro zdejší krajinu je nízký podíl nelesní zeleně v krajině a zanedbané staré sady a ovocné stromy, které se zde před druhou světovou válkou často vysazovaly. Problémem je rovněž zvýšený výskyt invazních druhů rostlin a živočichů. Aktuálním problémem v regionu MAS je nízká efektivita likvidace a třídění komunálního odpadu ve vztahu k jeho následnému využití.

Silnou stránkou je bezesporu vysoce kvalitní a čisté životní prostředí s vysokým podílem lesů, což v minulosti vedlo k vyhlášení tří velkoplošných chráněných území (trojmezí v České Kamenici) a před 15 lety dokonce k vyhlášení Národního parku České Švýcarsko.

Velkou příležitostí se jeví zatraktivnění málo známých lokalit a přesun části návštěvníků z přetížených lokalit (např. Pravčická brána) do méně známých atraktivit regionu. Do budoucna je potřeba uchovat kvalitní a čisté životní prostředí, zaměřit se na revitalizaci rybníků a drobných vodních nádrží jako prevence proti povodním a proti suchu a postupně obnovovat původní zanedbané staré sady a nelesní zeleň. Včasné vyřešení efektivního nakládání s odpady a jejich využití předpokládá bezproblémový rozvoj území.

4. Cestovní ruch a komunitní rozvoj

V této rozvojové oblasti jsou v regionu identifikovány problémy související s krátkou turistickou sezónou ve spojitosti s nedostatečnou šíří nabídky v cestovním ruchu (ubytování a stravování) charakterizovanou nízkou úrovní spolupracií mezi poskytovateli služeb v cestovním ruchu a slabou propagací regionu v ČR i v sousedním Německu související s nedostatečnou znalostí cizích jazyků poskytovatelů služeb. Velkým problémem je špatný stavebně technický stav některých památek. Pro komunitní rozvoj je překážkou nedostatečné vybavení a zázemí spolků spojené s neexistencí systému financování nevládních neziskových organizací.

Silnou stránkou regionu je jeho strategická poloha na pomezí čtveřice známých oblastí (České Švýcarsko, Saské Švýcarsko, Horní Lužice a Lužické hory) s výskytem velkého množství přírodních a kulturních atraktivit (např. jedinečná architektura podstávkových domů), které jsou propojeny hustou sítí značených turistických tras. Velké množství aktivních spolků s dlouhodobou činností a s fungujícím příhraničním partnerstvím je solidním základem pro komunitní rozvoj.

Velký potenciál má rozvoj agroturistiky, ekoturistiky, cykloturistiky a sakrální turistiky v návaznosti na doplnění systému značení k propojení turistických cílů. Příležitostí k dalšímu rozvoji je navázání užší spolupráce s dalšími subjekty cestovního ruchu a poskytovateli služeb v území. Pro komunitní rozvoj je klíčová podpora spolupráce (i přeshraniční) spolků, obcí a podnikatelů vč. většího využití potenciálu chalupářů a významných osobností. Důležité je vytváření prostředí pro tuto spolupráci, např. prostřednictvím komunitních škol a mimoškolních prostor.

Seznam zkratek

BRKO	biologicky rozložitelný komunální odpad
CR	cestovní ruch
ČOV	čistírna odpadních vod
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČTK	Česká tisková kancelář
ČÚZK	Český úřad zeměměřický a katastrální
DD	dětský domov
DPS	dům s pečovatelskou službou
DSO	dobrovolný svazek obcí
EARDF	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
FO	fyzická osoba
FVE	fotovoltaická elektrárna
CHKO	chráněná krajiná oblast
ICT	Information and Communication Technologies (informační a komunikační technologie)
IDOL	integrovaný systém veřejné dopravy (Liberecký kraj)
ISÚ	integrovaná strategie území
k.ú.	katastrální území
KD	kultůrní dům
LAG	Local action group (místní akční skupina)
LDN	léčebna dlouhodobě nemocných
LEADER	**L**iaison **E**ntre **A**ctions de **D**éveloppement de l'**E**conomie **R**égionale (Propojení aktivit pro rozvoj ekonomiky venkova)
LK	Liberecký kraj
LPIS	Land Parcel Identification Systém (veřejný registr půdy)
MA21	místní agenda 21 (pro 21. století)
MAS	místní akční skupina
MDŽ	mezinárodní den žen
MěÚ	městský úřad
MCHÚ	maloplošné chráněné území
MI	monitorovací indikárory
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
MPZ	Městská památková zóna
MSP	malý a střední podnik
MŠ	mateřská škola
NNO	nestátní nezisková organizace
NP	národní park
NPČŠ	Národní park České Švýcarsko
NPP	národní přírodní památka
NPÚ	Národní památkový úřad
NS	naučná stezka

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

NS MAS	Národní síť místních akčních skupin
OP	operační program
OP ŽP	Operační program životní prostředí
OP Z	Operační program zaměstnanost
ORP	obec s rozšířenou působností
OSVČ	osoba samostatně činná
OÚ	obecní úřad
OV	odpadní vody
PAU	Polycyklické aromatické uhlovodíky
PD	projektová dokumentace
PO	právnická osoba
PP	přírodní památka
PR	přírodní rezervace
PRV	Program rozvoje venkova
ŘSD	Ředitelství silnic a dálnic
SCLLD	Komunitně vedený místní rozvoj
SčVK	Severočeské vodovody a kanalizace a.s.
SDH	sbor dobrovolných hasičů
SFDI	Státní fond dopravní infrastruktury
SFŽP	státní fond životního prostředí
SK	Slovensko
SOŠ	střední odborná škola
SPL	strategický plán LEADER
SPŽP	státní politika životního prostředí
SRN	Spolková republika Německo
SŠ	střední škola
SUŠ	střední umělecká škola
SVČ	středisko volného času
SVS	Severočeská vodárenská společnost a.s.
SZP	státní zemědělská politika
ŠJ	školní jídelna
TEN-T	transevropské dopravní sítě
TTP	trvalý travní porost
ÚK	Ústecký kraj
ÚP	Úřad práce
ÚPD	územně plánovací dokumentace
ÚPNSÚ	územní plán sídelního útvaru
VCHÚ	velkoplošné chráněné území
VO	vodovod
VOŠ	vyšší odborná škola
VPP	veřejně prospěšné práce
VS	veřejná správa
ZPF	zemědělský půdní fond
ZŠ	základní škola
ZŠPS	základní škola praktická a speciální
ZUŠ	základní umělecká škola
ZVON	integrovaný dopravní systém Ústeckého kraje

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR